



Agentschap NL
Ministerie van Economische Zaken

Bijblad bij De Industriële Eigendom nummer 5 – oktober 2010 – jaargang 78

Het Bijblad bij De Industriële Eigendom (BIE) is een digitale kwartaaluitgave van NL Octrooicentrum

Inhoud

[Bijblad bij De Industriële Eigendom en Bulletin IE](#)
[Officiële mededelingen](#)
[Nationale Ontwikkelingen \(incl. Wetswijzigingen en Kamerstukken\)](#)
[Internationale Ontwikkelingen](#)
[Jurisprudentie](#)
[Boekaankondigingen](#)

Bijblad bij De Industriële Eigendom en Bulletin IE

Voor u ziet u alweer de derde uitgave van het vernieuwde Bijblad bij De Industriële Eigendom. Inmiddels hebben ons vele vragen bereikt van lezers voor wie niet duidelijk is wat nu de verhouding is tussen het vernieuwde Bijblad en het nieuwe maandblad Bulletin IE. Graag wordt één en ander toegelicht. [\[lees meer\]](#)

[naar boven](#)

Officiële mededelingen

De Officiële Mededelingen bestaan uit vier categorieën:
Sluitingsdata, Octrooigemachtigdenregister, Examencommissie en Mededelingen Octrooiregister.
Een categorie wordt alleen genoemd als er mededelingen zijn.

- Sluitingsdata [\[lees meer\]](#)
- Octrooigemachtigdenregister [\[lees meer\]](#)
- Examencommissie [\[lees meer\]](#)

[naar boven](#)

Nationale Ontwikkelingen (incl. Wetswijzigingen en Kamerstukken)

- Op 21 september 2010 had NL Octrooicentrum periodiek overleg met (medewerkers van) administraties van octrooigemachtigdenkantoren. Dit overleg wordt twee keer per jaar gehouden. Het volgende Periodiek Administratief Overleg vindt plaats op (tentatief) 14 april 2011. [\[lees meer\]](#)
- Op 10 oktober 2010 is de Rijkswet aanpassing rijkswetten aan de oprichting van de nieuwe landen in werking getreden. Deze wet heeft gevolgen voor de Rijksoctrooiwet 1995 en het Uitvoeringsbesluit. [\[lees meer\]](#)
- In een brief d.d. 14 september 2010 bespreekt de minister van EZ onder meer de mogelijkheden voor het gebruik van dwanglicenties in de kwestie Organon/MSD. [\[lees meer\]](#)

- De minister van LNV heeft op 5 oktober 2010 een brief naar de Tweede Kamer gestuurd waarin zij onder meer in gaat op de invoering van de (beperkte) kwekersvrijstelling in de Rijksoctrooiwet 1995.[[lees meer](#)]

[naar boven](#)

Internationale Ontwikkelingen

Het Bijblad doet in deze rubriek verslag van de belangrijkste internationale ontwikkelingen.

- **WIPO**
General Assemblies, 20-29 sept. 2010 [[lees meer](#)]
Standing Committee on the Law of Patents (SCP), 11-15 okt. 2010 [[lees meer](#)]
- **EOB**
Committee on Patent Law (CPL) 27 sept. 2010 [[lees meer](#)]

[naar boven](#)

Jurisprudentie

Het Bijblad houdt u op de hoogte van de uitspraken die NL Octrooiencentrum heeft gedaan in eerste aanleg of in bezwaar. Tevens vindt u hier de uitspraken van de Rechtbank en de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State, voor zover NL Octrooiencentrum bij die zaken betrokken was. Bovendien zullen uitspraken van gerechtelijke instanties worden opgenomen die van belang zijn voor de praktijk van NL Octrooiencentrum.

- **Adviezen ex art 84 Row 1995 en aanverwante zaken**
BIE 2010, nr. 19, Advies NL Octrooiencentrum, 20 aug. 2010, Looijengoed/Dronrijp et al. [[lees meer](#)]
- **Overige zaken**
BIE 2010, nr. 20, beschikking op bezwaar NL Octrooiencentrum, 7 sept. 2010, Tadimitsu Kishimoto - tocilizumab [[lees meer](#)]

[naar boven](#)

Boekaankondigingen

Het Bijblad geeft u een overzicht van de boeken over octrooirecht die NL Octrooiencentrum heeft aangekocht. In dit geval gaat het om aankopen in de periode augustus 2010 – oktober 2010. Deze boeken kunnen op afspraak worden ingezien. Daarvoor belt u met de infotheek: 088 6026385. [[lees meer](#)]

[naar boven](#)

Colofon

Redactiesecretariaat:
mw. L.C.J.P. de Vlieger
bijblad@agentschapnl.nl

Hier kunt u zich ook afmelden als u het Bijblad niet meer wenst te ontvangen.

Beste abonnee,

Voor u ziet u al weer de derde uitgave van het vernieuwde Bijblad bij De Industriële Eigendom. Inmiddels hebben ons vele vragen bereikt van lezers voor wie niet duidelijk is wat nu de verhouding is tussen het vernieuwde Bijblad en het nieuwe maandblad Bulletin IE. Graag wordt één en ander toegelicht.

Het "oude" Bijblad

Tot en met februari 2010 werd het oude, papieren, Bijblad uitgegeven. Dit blad werd samengesteld door een redactie die bestond uit een aantal gerenommeerde vertegenwoordigers uit de IE-wereld. Het Bijblad werd uitgegeven door NL Octrooiencentrum (voorheen Octrooiencentrum Nederland). In februari 2010 verscheen het laatste nummer van deze papieren versie. Daarna hebben de redactie en NL Octrooiencentrum in goed overleg afscheid van elkaar genomen.

Het Bulletin IE

De redactie is in vrijwel volledige bezetting overgegaan naar een andere uitgever, uitgeverij DeLex. Deze redactie en DeLex verzorgen nu de uitgave van het nieuwe maandblad Bulletin IE. Het Bulletin IE lijkt op het oude Bijblad (zie de redactie, zie de formule ervan), zij het dat het als gezegd gaat om een nieuw blad. In maart 2010 heeft u het eerste exemplaar daarvan ontvangen.

Het vernieuwde Bijblad

NL Octrooiencentrum is ondertussen doorgegaan met het uitgeven van het Bijblad. Het is een Bijblad in een nieuwe vorm geworden, dat wordt samengesteld door medewerkers van NL Octrooiencentrum en dat meer in overeenstemming is met art 27 Uitvoeringsbesluit Rijksoctrooiwet 1995. Dit artikel legt aan NL Octrooiencentrum de verplichting op een blad 'De Industriële Eigendom' (het zgn. 'Hoofdblad') uit te geven en daarbij een 'Bijblad'. NL Octrooiencentrum vult de in art. 27 genoemde mededelingen aan met een aantal andere onderwerpen (internationale ontwikkelingen, jurisprudentie, wet- en regelgeving), alle in het teken van octrooien en van NL Octrooiencentrum. Het vernieuwde Bijblad – een kwartaaluitgave – is in een modern, digitaal jasje gestoken; het verschijnt in januari, april, juli en oktober. Het Bijblad wordt kosteloos beschikbaar gesteld. Het is tevens te raadplegen via de website van NL Octrooiencentrum.

Jurisprudentie

De jurisprudentie die u in het vernieuwde Bijblad terug kunt vinden, beperkt zich tot het octrooirecht. Een verdere beperking ligt in onze keuze om alleen die jurisprudentie op te nemen die voor de werkzaamheden van NL Octrooiencentrum van belang is. Het gaat daarbij om (een selectie van) uitspraken in zaken waar wij zelf partij waren, en om uitspraken die ook toepasselijk zijn op onze dagelijkse octrooipraktijk.

Voor de continuïteit en de eenvoud van het terugvinden van een uitspraak hanteren wij de nummering van het Bijblad zoals u die gewend bent: BIE 2010, nr 12 refereert bijvoorbeeld aan de 12^e uitspraak die in 2010 in het Bijblad bij de Industriële Eigendom (i.e. BIE) is gepubliceerd. Dit is niet anders dan voorheen en ook in externe bronnen zullen wij op identieke wijze geciteerd blijven worden.

Tot slot

Als u naast het vernieuwde Bijblad ook nog een abonnement op Bulletin IE wenst, kunt u zich wenden tot uitgeverij DeLex. In dat geval wensen wij u veel leesplezier toe met zowel het nieuwe Bulletin IE als het bestaande, vernieuwde Bijblad bij de Industriële Eigendom!

NL Octrooiencentrum, uitgever

[terug naar nieuwsbrief](#)

Voor de periode november 2010 – januari 2011 zijn geen sluitingsdata voorzien.

[terug naar nieuwsbrief](#)

Op 8 september 2010 is ingeschreven en beëdigd:
- mevrouw dr. N.M. Derix.

Hier kunt u het octrooigemachtigdenregister raadplegen:
[octrooigemachtigdenregister](#)

[terug naar nieuwsbrief](#)

Mededeling van de Examencommissie voor de Octrooigemachtigde

Tentamendata in 2011

De examencommissie voor de octrooigemachtigde deelt mee dat in 2011 de volgende tentamens op de daarbij genoemde data zullen worden afgenomen.

Octrooirecht: 10 januari 2011

Recht Algemeen: 26 april 2011

Overige IE-rechten/Europees recht/mededinging: 16 mei 2011

Opstellen van een octrooiaanvraag (A): 3 oktober 2011 (ochtend)

Verdedigen van een octrooiaanvraag (B): 3 oktober 2011 (middag)

Schrijven van een advies (C): 28 november 2011

De kosten voor deelname aan de resp. tentamens zijn:

Juridische tentamens (Recht Algemeen, Octrooirecht en Overige IE-rechten/Europees recht/Mededinging): € 375,- per tentamen

Praktische Vaardigheden: Opstellen van octrooiaanvraag: € 425,-

Praktische Vaardigheden: Verdedigen van een octrooiaanvraag: € 425,-

Praktische Vaardigheden: Schrijven van een advies: € 675,-

Verdere informatie en aanmelden bij: Stichting Beroepsopleiding Octrooigemachtigden, Postbus 10520, 6500 MB Nijmegen, t.a.v. mevr. drs. M.A.J. Verkaart; tel.: (024) 361 1851; fax: (024) 361 1491; e-mail: octrooi@cpo.ru.nl

[terug naar nieuwsbrief](#)

Periodiek Administratief Overleg (PAO), 21 september 2010

Het nieuwe, digitale Octrooiregister is als bekend begin dit jaar in productie gegaan. Wijzigingen in dit octrooiregister zijn vanaf 8 maart 2010 afkomstig uit de database van het op die datum door Octrooiencentrum in gebruik genomen nieuwe octrooiregistratiesysteem Soprano. Nog niet alle informatie in het octrooiregister is ververst met behulp van Soprano; in het eerste kwartaal van 2011 zal dit alsnog het geval zijn. Bekend is dat de overgang naar Soprano problemen heeft opgeleverd, bijvoorbeeld tav de registratie van een laatste jaartaks. Dit probleem is inmiddels verholpen.

NL Octrooiencentrum doet er alles aan om tekortkomingen in het register weg te werken. Octrooibureaus is vriendelijk gevraagd problemen te blijven signaleren!

De A-publicatie

Vanaf maart 2010 wordt altijd een A-publicatie (geschrift) gepubliceerd indien op het moment van inschrijving (nog) geen onderzoeksresultaat aanwezig is. Er wordt geen A-publicatie gegenereerd als op de inschrijvingsdatum het onderzoek naar de stand van de techniek wel is uitgevoerd. In dat geval wordt alleen een C-publicatie gemaakt (octrooigeschrift); de inschrijvingsdatum is dan gelijk aan de verleningsdatum.

De A- en/of C-publicaties waren in het verleden binnen een aantal maanden na inschrijving en/of verlening zichtbaar in Esp@net. De periode tussen publicatie en ontsluiting via Esp@cenet zal aanzienlijk worden verkort. Door technische problemen zullen de geschriften (vanaf maart tot nu) op z'n vroegst in november in Esp@cenet verschijnen. Overigens zijn de A- en C-publicaties al binnen een week na inschrijving respectievelijk verlening te ontsluiten via het nieuwe octrooiregister.

Digitale inzage in dossiers

Tav de mogelijkheid van het digitaal kennis kunnen nemen van ook alle (Nederlandse) dossiers vanaf 1995 heeft Octrooiencentrum aangegeven dat er een enorme backlog bestaat van nog te scannen documenten. Het is helaas nog niet te zeggen wanneer deze backlog zal zijn weggewerkt.

Online Filing

Online Filing (OLF) zit behoorlijk in de lift. Het blijkt overigens dat het soms niet-werken via OLF komt omdat er bij bepaalde octrooibureaus wordt gewerkt met Apple. Octrooiencentrum gaat bij het Europees Octrooibureau na of hiervoor een oplossing te vinden zou zijn.

In 2011 worden er overigens enkele aanpassingen van OLF verwacht. Deze wijzigingen zullen worden doorgevoerd in de Nederlandse plug-ins.

Wanneer OLF uit de lucht is, maakt Octrooiencentrum zulks kenbaar op de website; als alles weer in orde is, zorgt Octrooiencentrum ervoor dat ook dat feit wordt gecommuniceerd.

PCT-vervolgpost

Tav de PCT-vervolgpost wordt er in Europees verband een plug-in ontwikkeld; deze zal vermoedelijk eind 2010 beschikbaar komen.

Registreren of verlengen smart card

Tav de "Auto enrolment smart card" is het zo dat het registreren of verlengen van een smart card binnenkort óók mogelijk wordt via een link op de website van Octrooiencentrum alsook via Epoline. Expiratie van de kaart wordt niet aangegeven en moet zelf in de gaten gehouden worden.

Taksenbrieven

Aan de orde is ook geweest de communicatie via taksenbrieven. De situatie is nu zo dat herinneringsbrieven (in de laatste maand van de boetetermijn) die nu nog worden verstuurd alléén naar de octrooihouders - dat wil zeggen particulieren zonder gemachtigde - gaan. De adviesbrieven worden altijd naar de verwachte jaartaksbetaler gestuurd; dit is in principe de laatste jaartaksbetaler. Indien nog niet is betaald gaat het advies naar de gemachtigde of (voorlopige) domiciliehouders. Indien ook deze niet aanwezig is, dan naar de octrooihouder. De overgang naar het octrooiregistratiesysteem Soprano heeft bij Octrooiencentrum tot fouten geleid; als het goed is zijn die problemen nu verleden tijd.

Platform Formalities Officers

In verband met het Platform Formalities Officers is door een vertegenwoordigster van dat platform in het kort de stand van zaken weergegeven. Het platform is nu 15 maanden bezig. Het telt 150 leden. Er wordt een nieuwsbrief uitgegeven. Ook wordt gewerkt aan de ontwikkeling van een opleiding voor formalities officers. De exameneisen staan al op papier. Begin 2011 zal de opleiding aangeboden kunnen worden.

Bereikbaarheid Octrooiregistratie

NL Octrooicentrum / cluster Octrooiregistratie is dagelijks telefonisch bereikbaar tot 17.30 uur. De groepsnummers bij Octrooiregistratie zijn als volgt:

- Team Verlening (aanvraag t/m verlening onder de ROW 1995)): 088 602 6333
- Team Beheer (beheer van rechten na verlening): 088 602 6656
- Team Europees (Europese octrooien): 088 602 6555

Het volgende Periodiek Administratief Overleg vindt plaats op (hoogstwaarschijnlijk) 14 april 2011.

[terug naar nieuwsbrief](#)

Wijziging Rijksoctrooiwet 1995 in verband met inwerkingtreding Rijkswet aanpassing rijkswetten aan de oprichting van de nieuwe landen

Op 10 oktober 2010 is de Rijkswet aanpassing rijkswetten aan de oprichting van de nieuwe landen in werking getreden. Deze wet strekt tot de aanpassing van een aantal rijkswetten in verband met de verkrijging van de hoedanigheid van land binnen het Koninkrijk door Curaçao en Sint Maarten en de toetreding van Bonaire, Sint Eustatius en Saba tot het Nederlandse staatsbestel. Ook de Rijksoctrooiwet en het Uitvoeringsbesluit worden gewijzigd.

MvT (Kamerstukken II 2009/2010, 32186, nr. 3):

“Artikel 7.1 beoogt de Rijksoctrooiwet 1995 aan de nieuwe situatie aan te passen. Het gaat hier om strikt technische wijzigingen. Dus waar in de huidige rijkswet sprake is van «Nederlandse Antillen» zal dit worden vervangen door: Curaçao en Sint Maarten.

Uitzondering hierop vormt het bepaalde in artikel 7.1, onderdelen F, G en H, waarbij kennelijke verschrijvingen worden rechtgezet.”

De wijzigingen van de Rijksoctrooiwet kunt u nalezen in Stb. 2010, 339, onder Hoofdstuk 7, artikel 7.1, die van het Uitvoeringsbesluit in Stb. 2010, 343, onder Hoofdstuk 6. Zie voor het Koninklijk besluit betreffende de inwerkingtreding Stb. 2010, 388.

[terug naar nieuwsbrief](#)

Vergaderjaar 2009–2010

32 186 (R 1901)

Wijziging van verschillende rijkswetten in verband met de verkrijging van de hoedanigheid van land binnen het Koninkrijk door Curaçao en Sint Maarten en de toetreding van Bonaire, Sint Eustatius en Saba tot het Nederlandse staatsbestel (Rijkswet aanpassing rijkswetten aan de oprichting van de nieuwe landen)

Nr. 3

MEMORIE VAN TOELICHTING

Algemeen

Tussen 2000 tot 2005 zijn er in de vijf eilandgebieden van de Nederlandse Antillen referenda georganiseerd waarbij de bevolkingen in het kader van de uitoefening van het zelfbeschikkingsrecht een uitspraak werd gevraagd over de staatkundige toekomst van de Nederlandse Antillen en de eilandgebieden. De uitslagen van deze referenda wezen erop dat een meerderheid van de Antilliaanse bevolking niet langer voorstander is van het voortzetten van de Nederlandse Antillen als staatkundige eenheid. Op 22 oktober 2005 is vervolgens een Hoofdlijnenakkoord¹ gesloten tussen Nederland, de Nederlandse Antillen, Curaçao, Sint Maarten, Bonaire, Sint Eustatius en Saba. Besloten werd om toe te werken naar een nieuwe staatkundige structuur.

Tijdens de Ronde Tafel Conferentie van 26 november 2005² is vastgelegd dat het beoogde eindperspectief voor de eilandgebieden Curaçao en Sint Maarten de status van land binnen het Koninkrijk is, en voor de eilandgebieden Bonaire, Sint Eustatius en Saba een nieuwe status van bijzondere aard, waarbij er een directe band met Nederland is. Op 11 oktober 2006 bereikten delegaties van Nederland, Bonaire, Sint Eustatius en Saba overeenstemming over de status van deze drie eilanden in de nieuwe structuur. In de Slotverklaring van de Miniconferentie van 10 en 11 oktober 2006 over de toekomstige staatkundige positie van Bonaire, Sint Eustatius en Saba³ is vastgelegd dat de drie eilanden openbare lichamen worden in de zin van artikel 134 van de Grondwet. Curaçao, Sint Maarten en Nederland bereikten op 2 november 2006 overeenstemming over de criteria waaraan de Staatsregelingen, de overige regelgeving en het overheidsapparaat van deze twee toekomstige landen moeten voldoen, en er zijn tevens afspraken gemaakt op het gebied van de rechtspleging, rechtshandhaving en overheidsfinanciën. Deze criteria en afspraken zijn vastgelegd in de Slotverklaring van het bestuurlijk overleg over de toekomstige staatkundige positie van Curaçao en Sint Maarten op 2 november 2006 te Den Haag⁴.

Het onderhavige wetsvoorstel strekt tot het aanpassen van een aantal rijkswetten aan de hierboven beschreven nieuwe staatkundige verhoudingen. Zonder deze aanpassingen kunnen de staatkundige vernieuwingen niet zonder problemen worden ingevoerd. In een groot aantal rijkswetten wordt bijvoorbeeld verwezen naar de Nederlandse Antillen,

¹ Kamerstukken II 2005/06, 30 300 IV, nr. 18.

² Kamerstukken II 2005/06, 30 300 IV, nr. 21.

³ Kamerstukken II 2006/07, 30 800 IV, nr. 5.

⁴ Kamerstukken II 2006/07, 30 800 IV, nr. 9.

terwijl dit land na de invoering van de nieuwe staatkundige verhoudingen niet meer bestaat.

Artikelsgewijs

HOOFDSTUK 1. MINISTERIE VAN BINNENLANDSE ZAKEN EN KONINKRIJKSRELATIES

Artikel 1.1

In dit artikel wordt een aantal wijzigingen van de Paspoortwet voorgesteld.

De belangrijkste wijziging betreft een andere verdeling van de verschillende in de Paspoortwet opgenomen bevoegdheden. Voorgesteld wordt om de in artikel 25 toegekende bevoegdheden betreffende het bijhouden van het register paspoortsignaleringen voor Nederland, inclusief Bonaire, Sint Eustatius en Saba, aan de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties toe te kennen en voor Aruba, Curaçao en Sint Maarten aan de Gouverneur. Dit is een kleine verandering ten opzichte van de huidige bevoegdheidstoedeling, waarin de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties voor Nederland bevoegd is en de Gouverneur voor de Nederlandse Antillen en Aruba. Voor deze verandering is het niet nodig om artikel 25 te wijzigen, omdat de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en de Gouverneur beide reeds in artikel 25 zijn genoemd. Uit de wijziging van de definitie van Gouverneur in artikel 1 volgt dat na inwerkingtreding van deze rijkswet onder Gouverneur wordt verstaan: de Gouverneur van Aruba, Curaçao of Sint Maarten.

Van de gelegenheid is gebruik gemaakt om in enige artikelen enkele geringe technische wijzigingen aan te brengen waardoor zij weer in overeenstemming worden gebracht met de Nederlandse wetten waarnaar zij verwijzen.

Onderdeel B (artikel 2)

Aangezien de Nederlandse identiteitskaart niet zal worden ingevoerd in de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba en ook niet in Curaçao en Sint Maarten, zal de identiteitskaart een reisdocument van het Europese deel van Nederland blijven.

Onderdeel D (artikel 6)

Het huidige artikel 6 is alleen van toepassing in de Nederlandse Antillen en Aruba, omdat in Nederland artikel 2:5 van de Algemene wet bestuursrecht geldt, waarin al een geheimhoudingsplicht is opgenomen. In de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba wordt de Algemene wet bestuursrecht niet van toepassing. Daarom wordt voorgesteld om de in artikel 6 van de Paspoortwet opgenomen geheimhoudingsplicht niet alleen voor Aruba, Curaçao en Sint Maarten, maar ook voor de openbare lichamen te laten gelden.

Onderdeel E (artikel 7)

Aangezien bij de staatkundige vernieuwing onder meer als uitgangspunt wordt gehanteerd dat de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba zo veel mogelijk gelijk worden gesteld met de Nederlandse gemeenten, ligt het voor de hand de in artikel 7, derde lid, van de Paspoortwet neergelegde mogelijkheid om maximumtarieven voor reis-

documenten vast te stellen, uit te breiden naar de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba. In hoeverre van deze mogelijkheid gebruik wordt gemaakt, zal overigens pas hoeven te worden beslist in het kader van de totstandkoming van de algemene maatregel van rijksbestuur, bedoeld in artikel 7, derde lid.

Onderdeel F (artikel 11)

In artikel 11 is geregeld dat de vreemdeling die ingevolge artikel 28 of 33 van de Vreemdelingenwet 2000 tot Nederland is toegelaten, binnen de grenzen van de wet, recht heeft op een reisdocument voor vluchtelingen. Hiernaast is geregeld dat iedere vluchteling die als zodanig tot de Nederlandse Antillen of Aruba is toegelaten, binnen de grenzen van de wet, recht heeft op een reisdocument voor vluchtelingen. Aangezien de Vreemdelingenwet 2000 alleen van toepassing blijft op het Europese deel van Nederland, wordt voorgesteld te regelen dat iedere vluchteling die als zodanig tot een openbaar lichaam of Aruba, Curaçao of Sint Maarten is toegelaten, binnen de grenzen van de wet, recht heeft op een reisdocument voor vluchtelingen.

Onderdeel G (artikel 12)

Het huidige artikel 12 is slechts van betekenis voor de erkende vluchtelingen die niet als zodanig in de Nederlandse Antillen en Aruba zijn toegelaten. In Nederland kan een dergelijke situatie zich niet voordoen, omdat verstrekking van een reisdocument voor vluchtelingen plaatsvindt op grond van artikel 11 van de Paspoortwet aan een houder van een verblijfsvergunning als bedoeld in artikel 28 of 33 van de Vreemdelingenwet 2000. Aangezien de Vreemdelingenwet 2000 niet in de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba van toepassing zal worden, kan een dergelijke situatie ook in de toekomst op Bonaire, Sint Eustatius en Saba voorkomen. Derhalve wordt voorgesteld om artikel 12 niet alleen voor Aruba, Curaçao en Sint Maarten, maar ook voor de openbare lichamen te laten gelden.

Onderdeel H (artikelen 13, 14 en 15)

Een vreemdeling wordt in de toekomst niet meer tot Nederland toegelaten, maar tot hetzij het Europese hetzij het Caribische gedeelte van Nederland.

Onderdeel I (artikel 18)

In onderdeel c is de terminologie inzake de terbeschikkingstelling aangepast, omdat deze is verouderd. De voorwaardelijke terbeschikkingstelling is bij Wet van 19 november 1986 tot herziening van de bepalingen van het Wetboek van Strafrecht, het Wetboek van Strafvordering, de Beginse-lenwet gevangeniswezen en enkele andere wetten omtrent de maatregel van terbeschikkingstelling en enige andere onderwerpen die met de berechting van geestelijk gestoorde delinquenten samenhangen (Stb. 587) in artikel I, onderdeel G, vervangen door de terbeschikkingstelling met aanwijzingen. De terbeschikkingstelling met aanwijzingen is bij Wet van 25 juni 1997 tot wijziging van het Wetboek van Strafrecht en het Wetboek van Strafvordering omtrent de terbeschikkingstelling en de sanctietoe-passing ten aanzien van geestelijk gestoorde delinquenten (Stb. 282) in artikel I, onderdelen D, E, F, J en M vervangen door de terbeschikkingstelling met voorwaarden. De wijziging van onderdeel c strekt ertoe de terminologie in overeenstemming te brengen met het huidige Wetboek van Strafrecht.

Onderdeel K (artikel 22)

Vanwege de dualisering van medebewindsbevoegdheden is in dit artikel in 2006 «gemeentebestuur» vervangen door: college van burgemeester en wethouders.¹ In de Wet openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba wordt de dualisering ook op deze eilanden ingevoerd. Om deze reden wordt «eilandsbestuur» vervangen door: bestuurscollege.

Onderdeel L (artikel 24)

Ten overvloede wordt opgemerkt dat met «het recht geldend in Nederland» niet alleen het recht geldend in het Europese deel van Nederland wordt bedoeld, maar ook het recht geldend in Bonaire, Sint Eustatius en Saba.

Onderdeel M (artikel 26)

Volgens de voorgestelde wijzigingen in het eerste lid van artikel 26 blijven in het Europese gedeelte van Nederland de burgemeesters bevoegd tot het in ontvangst nemen van aanvragen voor reisdocumenten. Voor Aruba, Curaçao en Sint Maarten zal de Gouverneur bevoegd zijn en voor de openbare lichamen de gezaghebber.

Aangezien er een definitie van «Gouverneur» is opgenomen, is het in het derde lid van artikel 26 niet nodig deze term te specificeren en kan «van de Nederlandse Antillen onderscheidenlijk Aruba» vervallen, zonder dat hiervoor iets in de plaats komt.

Onderdeel N (artikel 27)

Het huidige artikel 27, tweede lid, is alleen van toepassing in de Nederlandse Antillen en Aruba, omdat in Nederland artikel 4:5 van de Algemene wet bestuursrecht geldt. In de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba wordt de Algemene wet bestuursrecht niet van toepassing. Daarom wordt voorgesteld om artikel 27, tweede lid, niet alleen voor Aruba, Curaçao en Sint Maarten, maar ook voor de openbare lichamen te laten gelden.

Onderdeel P (artikel 34)

De voorlopige voogdij heeft in Nederland de voorlopige toevertrouwing vervangen. Deze maatregel wordt uitgevoerd door bureau jeugdzorg, oftewel een stichting als bedoeld in artikel 1, onder f, van de Wet op de jeugdzorg. In de Nederlandse Antillen en Aruba bestaat nog de voorlopige toevertrouwing die wordt uitgevoerd door de Voogdijraad en dit blijft zo in Aruba, Curaçao en Sint Maarten en in de openbare lichamen na de invoering van de staatkundige vernieuwingen.

Onderdeel R (artikel 38)

De verzoekschriftprocedure, voorheen geregeld in de twaalfde titel van het Eerste Boek van het Wetboek van Burgerlijke rechtsvordering (Rv), is in het nieuwe procesrecht geregeld in de derde titel van het Eerste Boek van Rv. Artikel 429d, derde lid, (oud) Rv is vervangen door artikel 278, derde lid, Rv. De voorgestelde wijziging brengt artikel 38, eerste lid, hiermee in overeenstemming.

Onderdeel S (artikel 40)

In het voorgestelde artikel 40 wordt de bevoegdheid tot het verstrekken van reisdocumenten geregeld. Hierbij is aangesloten bij de bevoegdheid

¹ Kamerstukken II 2005/06, 30 381, nr. 3.

tot het in ontvangst nemen van de aanvraag voor een reisdocument, zoals dit is geregeld in artikel 26. Volgens het voorgestelde artikel 40 blijven in het Europese gedeelte van Nederland de burgemeesters bevoegd tot het verstrekken van reisdocumenten. Voor Aruba, Curaçao en Sint Maarten zal de Gouverneur bevoegd zijn en voor de openbare lichamen de gezaghebber.

Van de gelegenheid is gebruik gemaakt om in het artikel een meer logische volgorde aan te brengen in de bepalingen. Het eerste tot en met het vierde lid regelen de bevoegdheid tot verstrekking van de verschillende soorten reisdocumenten, waarbij de volgorde van artikel 26 is aangehouden. Het vijfde tot en met het achtste lid geven een nadere regeling met betrekking tot de verstrekking van reisdocumenten aan vreemdelingen (waaronder vluchtelingen) als bedoeld in de artikelen 11 tot en met 15 van de Paspoortwet. De tot verstrekking van dergelijke reisdocumenten bevoegde autoriteiten zijn in een aantal gevallen namelijk gehouden de aanvraag eerst voor te leggen aan andere autoriteiten, genoemd in de desbetreffende wetsbepalingen, die vaststellen of door de betrokken persoon wordt voldaan aan de voorwaarden voor een aanspraak op verstrekking van het aangevraagde reisdocument. De voorgestelde bepalingen wijken, afgezien van de technische aanpassingen in verband met de staatkundige vernieuwing, inhoudelijk niet af van de bestaande wettelijke regeling.

Onderdeel T (artikel 41)

Het huidige artikel 41, derde lid, is alleen van toepassing in de Nederlandse Antillen en Aruba, omdat in Nederland artikel 2:3 van de Algemene wet bestuursrecht geldt. In de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba wordt de Algemene wet bestuursrecht niet van toepassing. Daarom wordt voorgesteld om artikel 41, derde lid, niet alleen voor Aruba, Curaçao en Sint Maarten, maar ook voor de openbare lichamen te laten gelden.

Onderdeel U (artikel 44)

Ten overvloede wordt opgemerkt dat onder «Nederland» tevens wordt verstaan: de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba.

Onderdeel V (artikel 46)

Het huidige artikel 46, eerste lid, tweede zin, is alleen van toepassing in de Nederlandse Antillen en Aruba, omdat in Nederland artikel 3:41 van de Algemene wet bestuursrecht geldt. In de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba wordt de Algemene wet bestuursrecht niet van toepassing. Daarom wordt voorgesteld om artikel 46, eerste lid, tweede zin, niet alleen voor Aruba, Curaçao en Sint Maarten, maar ook voor de openbare lichamen te laten gelden.

Voorgesteld wordt om in het tweede lid van artikel 46 de zinsnede «een rechtstreekse reis naar zijn land in het Koninkrijk» te vervangen door «een rechtstreekse reis naar zijn woonplaats». Een persoon die bijvoorbeeld in Bonaire woont, is namelijk na de invoering van de staatkundige vernieuwingen ook in het Europese deel van Nederland in zijn land binnen het Koninkrijk, maar het is de bedoeling deze persoon de mogelijkheid te geven om naar huis te reizen.

Onderdeel W (opschrift hoofdstuk XI)

Administratieve rechtsbescherming tegen de op grond van de Paspoortwet genomen beschikkingen wordt op dit moment in de Nederlandse Antillen en Aruba bij landsverordening geregeld. Na invoering van

de nieuwe staatkundige verhoudingen zullen Aruba, Curaçao en Sint Maarten ieder in een landsverordening de administratieve rechtsbescherming regelen. In Nederland wordt de administratieve rechtsbescherming bij wet geregeld, namelijk in de Algemene wet bestuursrecht en de Wet administratieve rechtspraak Bonaire, Sint Eustatius en Saba.

Artikel 1.2

In dit artikel wordt het Reglement voor de Gouverneur van Aruba gewijzigd.

Onderdeel D (artikel 14)

De woorden «bij zijn eerste optreden als zodanig» zijn uit het tweede lid van artikel 14 geschrapt omdat ze in de praktijk tot de onwenselijke situatie leiden dat de Gouverneur het land dient te verlaten om de installatie van zijn waarnemer in de Staten mogelijk te maken.

Onderdeel E (artikel 15)

derde lid

Voorgesteld wordt om in het Reglement op te nemen dat de Minister-President en de ministers van het Koninkrijk met de Gouverneur kunnen overleggen. Aangezien de Gouverneur als Koninkrijksorgaan een rol speelt bij de behartiging van Koninkrijksaangelegenheden, is het nuttig als er overleg plaatsvindt tussen de Gouverneurs en de ministers van het Koninkrijk. De Minister-President overlegt met de Gouverneur in zijn hoedanigheid van voorzitter van de raad van ministers van het Koninkrijk.

vierde lid

De Gouverneur is als koninkrijksorgaan verantwoording verschuldigd aan de regering van het Koninkrijk en de voor Koninkrijksaangelegenheden verantwoordelijke ministers. Het is daarom gewenst dat er afstemming plaatsvindt tussen aan de ene kant de Gouverneur in diens hoedanigheid van koninkrijksorgaan en aan de andere kant de ministers van het Koninkrijk. Ten minste tweemaal per jaar voert de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties vanwege zijn verantwoordelijkheid voor de waarborgtaak van het Koninkrijk en voor de goede uitvoering van de reglementen voor de Gouverneurs overleg met de Gouverneur, de Gouverneur van Curaçao en de Gouverneur van Sint Maarten. Ook andere koninkrijksaangelegenheden kunnen bij het overleg aan de orde komen, indien en voor zover de Gouverneur als koninkrijksorgaan een rol speelt bij de behartiging van die aangelegenheden. In dat geval wordt de minister die binnen de Koninkrijksregering voor de betreffende Koninkrijksaangelegenheden de verantwoordelijkheid draagt daarvan tijdig op de hoogte gesteld. De betreffende minister kan vervolgens deelnemen aan het overleg over de Koninkrijksaangelegenheid in kwestie. Ook kan hij desgewenst separaat overleg voeren (zie derde lid).

In het overleg zullen alleen aangelegenheden van het Koninkrijk besproken worden. De Gouverneur neemt deel aan het overleg in zijn hoedanigheid van vertegenwoordiger van de regering van het Koninkrijk. De Gouverneur neemt niet aan het overleg deel in zijn hoedanigheid van hoofd van de landsregering. In die hoedanigheid zijn de ministers van het land verantwoordelijk.

vijfde lid

De Minister-President kan te allen tijde aan het overleg tussen de Gouverneurs en een minister van het Koninkrijk deelnemen en zit in dat geval de vergadering voor.

Artikel 1.3

In dit artikel wordt de Rijkswet Onderzoeksraad voor veiligheid gewijzigd. Op de Rijkswet Onderzoeksraad voor veiligheid is zowel een algemene maatregel van rijksbestuur als een gewone algemene maatregel van bestuur gebaseerd. De algemene maatregel van rijksbestuur is het Rijksbesluit Onderzoeksraad voor veiligheid. De algemene maatregel van bestuur is het Besluit Onderzoeksraad voor veiligheid. Het Besluit Onderzoeksraad voor veiligheid is, ondanks dat het besluit is gebaseerd op een rijkswet, geen rijksregelgeving. Er is hier sprake van delegatie van de rijkswetgever aan de landswetgever. Aangezien het besluit geen rijksregelgeving is, is artikel 2, tweede lid, van de Invoeringswet openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba op het besluit van toepassing. Dit betekent dat het Besluit Onderzoeksraad voor veiligheid – met daarin opgenomen de, aan onder meer een aantal EG-richtlijnen ontleende, onderzoeksverplichtingen van de raad – niet van toepassing wordt in de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba, behalve voor zover dit expliciet in het besluit wordt bepaald of voor zover bepalingen uit het besluit ook buiten Nederland werking hebben. Dit in tegenstelling tot het Rijksbesluit Onderzoeksraad voor veiligheid, dat blijft gelden in het hele Koninkrijk en dus ook in de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba.

Onderdeel B (artikel 4)

Aangezien Bonaire, Sint Eustatius en Saba onderdeel worden van het Nederlandse staatsbestel, komen er ook Caribische wateren onder de jurisdictie van het land Nederland. Door het laten vervallen van het woord «Europese», krijgt artikel 4, eerste lid, onderdeel a, ook betrekking op de Caribische wateren onder Nederlandse jurisdictie.

Behalve op defensiegebied is de Onderzoeksraad voor veiligheid alleen bevoegd om in de Nederlandse Antillen en Aruba onderzoek te doen, indien de regering van de Nederlandse Antillen onderscheidenlijk van Aruba hierom verzoekt. Voorgesteld wordt om dit te handhaven ten opzichte van Aruba, Curaçao en Sint Maarten. Aangezien Bonaire, Sint Eustatius en Saba deel zullen uitmaken van Nederland, wordt voorgesteld de Onderzoeksraad ten opzichte van deze eilanden de bevoegdheid te geven om ook ongevraagd onderzoek te doen. De openbare lichamen zullen dan net zo behandeld worden als een gemeente van Nederland. Op het gebied van defensie, wat immers een koninkrijksaangelegenheid is, behoudt de Onderzoeksraad in dit wetsvoorstel zijn huidige bevoegdheid om in alle landen van het Koninkrijk onderzoek in te stellen, ook als daar niet om is verzocht.

Onderdeel I (artikel 57)

Het derde tot en met achtste lid zijn in artikel 57 opgenomen in verband met het uitvoeren van het Verdrag betreffende toegang tot informatie, inspraak bij besluitvorming en toegang tot de rechter inzake milieu-aangelegenheden (Trb. 2001, nr. 73) (Verdrag van Aarhus).¹ Dit verdrag is onder andere geïmplementeerd in de Wet milieubeheer, waarnaar in de leden wordt verwezen. Het Verdrag van Aarhus en de Wet milieubeheer zijn niet van toepassing in de Nederlandse Antillen en Aruba. Om deze reden is in artikel 57, negende lid, opgenomen dat het derde tot het met het achtste lid niet van toepassing zijn op milieu-informatie die op de Nederlandse Antillen en Aruba betrekking heeft. Na de invoering van de staatkundige vernieuwingen zullen het Verdrag van Aarhus en de Wet milieubeheer noch in Aruba, Curaçao en Sint Maarten, noch in de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba van toepassing zijn. Om deze reden wordt voorgesteld om te regelen dat artikel 57, derde tot en

¹ Kamerstukken II 2003/04, 28 634 (R 1727), nr. 33.

met achtste lid, niet van toepassing is op milieu-informatie die op Aruba, Curaçao, Sint Maarten, Bonaire, Sint Eustatius of Saba betrekking heeft.

Onderdeel M (artikel 67)

Wanneer de Onderzoeksraad voor veiligheid onderzoek verricht naar aanleiding van een voorval, is het mogelijk dat naar aanleiding van hetzelfde voorval door het openbaar ministerie, de politie of de marechaussee een opsporingsonderzoek wordt ingesteld met het oog op het opleggen van een strafrechtelijke sanctie. Voor die gevallen kunnen op grond van artikel 67 regels worden gesteld ter bevordering van de samenwerking tussen de verschillende instanties. Het huidige artikel 67 betreft Nederland, de Nederlandse Antillen en Aruba. Het voorgestelde artikel 67 betreft Nederland, Aruba, Curaçao, Sint Maarten en de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba.

Onderdeel N (artikel 70)

In artikel 70 is bepaald dat de raad, de medewerkers van het bureau, de algemeen secretaris en de overige onderzoekers geen aangifte doen van strafbare feiten waarvan ze bij de uitoefening van hun functie bij de raad kennis hebben gekregen. Een uitzondering geldt voor de strafbare feiten waarvoor ingevolge het Wetboek van Strafvordering een aangifteplicht bestaat en strafbare feiten die betrekking hebben op het onderzoek van de raad zelf. Voorgesteld wordt om in artikel 70 een verwijzing naar het Wetboek van Strafrecht BES toe te voegen. Waarschijnlijk zal de verwijzing naar het Wetboek van Strafrecht van de Nederlandse Antillen op grond van artikel 8.1 worden vervangen door een verwijzing naar de wetboeken van Curaçao en Sint Maarten, zodra de inhoud van deze wetboeken bekendgemaakt wordt.

Onderdeel R (artikel 81)

Dit artikel regelt welke geldboete geldt voor de in het artikel opgesomde strafbare feiten. Volgens het voorgestelde artikel bedraagt de geldboete in de openbare lichamen, net zoals in Nederland, ten hoogste het bedrag van de tweede categorie. In Nederland geldt de tweede categorie, bedoeld in artikel 23 van het Nederlandse Wetboek van Strafrecht. In de openbare lichamen geldt de tweede categorie, bedoeld in artikel 27 van het Wetboek van Strafrecht BES. Voor Aruba, Curaçao en Sint Maarten wordt voorgesteld de huidige boetebedragen te handhaven.

Onderdeel S (artikel 82)

Voorgesteld wordt om aan artikel 82 een lid toe te voegen om het aanwijzen van opsporingsambtenaren ook voor de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba te regelen. Waarschijnlijk zal de verwijzing naar het Wetboek van Strafrecht van de Nederlandse Antillen op grond van artikel 8.1 worden vervangen door een verwijzing naar de wetboeken van Curaçao en Sint Maarten, zodra de inhoud van deze wetboeken bekendgemaakt wordt.

Artikel 1.4

In dit artikel wordt de Rijkswet van 12 december 1985, houdende bepalingen omtrent de Regeling van de schadeloosstelling van en andere financiële voorzieningen voor het lid van de Raad van State van het Koninkrijk, benoemd ingevolge artikel 13, tweede lid, van het Statuut voor het Koninkrijk (Stb. 669) gewijzigd.

Onderdeel C

Deze wijziging strekt tot aanpassing van artikel 3 aan de Wet rechtspositie Raad van State, Algemene Rekenkamer en Nationale ombudsman¹. In die wet wordt de Wet van 11 september 1964, Stb. 387, houdende vaststelling van een nieuwe regeling van de bezoldiging van de vice-president van de Raad van State en de staatsraden, alsmede van de president en de overige leden van de Algemene Rekenkamer ingetrokken.

Artikel 1.5

In dit artikel wordt de Rijkswet van 12 december 1985, tot vaststelling van een zeegrens tussen de Nederlandse Antillen en Aruba gewijzigd.

Onderdeel A

Voorgesteld wordt de zeegrens die nu is vastgesteld tussen de Nederlandse Antillen en Aruba ongewijzigd te laten gelden als zeegrens tussen Aruba en Curaçao.

Onderdeel B

Aangezien het opschrift van de rijkswet niet gewijzigd kan worden, wordt voorgesteld een citeertitel toe te voegen, waarin tot uitdrukking komt dat de rijkswet de zeegrens tussen Aruba en Curaçao betreft.

Artikel 1.6

In dit artikel wordt de Rijkswet van 20 december 1989, houdende regeling van pensioenen en uitkeringen aan Gouverneurs van de Nederlandse Antillen en van Aruba gewijzigd.

Onderdeel B (artikel 2)

Het is niet gebruikelijk dat in een (rijks)wet in formele zin een algemene maatregel van (rijks)bestuur bij de citeertitel wordt genoemd. Hierdoor wordt het namelijk onmogelijk de algemene maatregel van (rijks)bestuur in te trekken of de citeertitel te wijzigen, zonder eerst de wet aan te passen. Om deze reden is de verwijzing naar het Positiebesluit Gouverneur van de Nederlandse Antillen en het Positiebesluit Gouverneur van Aruba (hierna: de positiebesluiten) vervangen door een meer algemene verwijzing naar de artikelleden waarop de positiebesluiten zijn gebaseerd.

Onderdeel D (artikel 4)

In de positiebesluiten is in de artikelen 14 de mogelijkheid opgenomen om de wedden van de Gouverneurs bij koninklijk besluit aan te passen. Artikel 4 is in de rijkswet opgenomen met als doel de berekeningsgrondslag bij algemene maatregel van rijksbestuur te kunnen aanpassen aan de (op grond van de artikelen 14 van de positiebesluiten) bij koninklijk besluit aangepaste wedde.² Voorgesteld wordt om het mogelijk te maken dat deze aanpassing voortaan bij koninklijk besluit plaatsvindt, zodat in één koninklijk besluit zowel de wedde als de berekeningsgrondslag van pensioenen en uitkeringen kan worden verhoogd. Ter bevordering van de consistentie is de redactie van het voorgestelde artikel 4 op één lijn gebracht met de redactie van het huidige artikel 3. Hiernaast wordt voorgesteld niet meer te verwijzen naar de citeertitels van de positiebesluiten om dezelfde reden als in het voorgestelde artikel 2 (zie hierboven de toelichting bij onderdeel B).

¹ Stb. 2008, 494.

² Kamerstukken II 2001/02, 28 121 (R 1707), nr. 3, p. 2–3.

Onderdeel E (artikel 18)

Ook in dit artikel wordt de verwijzing naar de artikelen 2 en 7 van de positiebesluiten vervangen door een meer algemene verwijzing naar de artikelen waarop de positiebesluiten zijn gebaseerd. Hierdoor kunnen de artikelen van de positiebesluiten worden gewijzigd, vernummerd of ingetrokken, zonder dat eerst de rijkswet moet worden gewijzigd.

Artikel 1.7

In de rijkswet van 15 april 1994 tot wijziging van de wet van 4 april 1892, houdende instelling van de Orde van Oranje-Nassau, en van de wet van 29 september 1815, houdende instelling van de Orde van de Nederlandse Leeuw, alsmede instelling van het Kapittel voor de civiele orden (Stb. 350) is geregeld dat de commissaris van de Koning Onze Minister wie het aangaat adviseert over de verlening van onderscheidingen in de Orde van de Nederlandse Leeuw en de Orde van Oranje-Nassau aan inwoners van de provincie. Ten aanzien van de Nederlandse Antillen en Aruba wordt deze adviserende taak op dit moment door de Gouverneur verricht. Aangezien de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba niet onder een provincie zullen vallen, kan de adviserende taak betreffende inwoners van de openbare lichamen niet door een commissaris van de Koning worden vervuld. Voorgesteld wordt om deze taak bij de Rijksvertegenwoordiger voor de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba te leggen.

Volgens het Wetsvoorstel houdende regels met betrekking tot de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba (Wet openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba) (31 954) kan de Rijksvertegenwoordiger voor de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba alleen bij wet worden belast met andere taken, dan de taken genoemd in de Wet openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba. Om deze reden kan niet worden volstaan met een wijziging van het Reglement op de Orde van de Nederlandse Leeuw en de Orde van Oranje-Nassau. Voorgesteld wordt om de taak voor de Rijksvertegenwoordiger op te nemen in hetzelfde artikel als waarin de adviestaak van de commissaris van de Koning is geregeld.

Ten opzichte van Curaçao en Sint Maarten zal de adviestaak door middel van een wijziging van het Reglement op de Orde van de Nederlandse Leeuw en de Orde van Oranje-Nassau bij de betrokken Gouverneur worden gelegd. Deze taak ligt op dit moment ingevolge bovengenoemd reglement bij de Gouverneur van de Nederlandse Antillen.

HOOFDSTUK 2. MINISTER VAN JUSTITIE

§ 1 Privaatrecht

Artikel 2.1 (wijziging Rijkswet op het Nederlanderschap)

De wijzigingen in de Rijkswet op het Nederlanderschap zijn overwegend van louter technische aard. In beginsel geldt dat in deze rijkswet onder Nederland de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba worden begrepen. Indien in de rijkswet «toelating» is vereist, is evenwel onderscheid gemaakt tussen het Europese deel van Nederland enerzijds en de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba anderzijds, om duidelijk te maken dat het Nederlandse vreemdelingenrecht uitsluitend in het Europese deel van Nederland geldt. In de openbare lichamen zal de Wet Toelating en Uitzetting gelden en het daarmee samenhangende besluit. Ook overigens is daar waar een nadere gebiedsduiding geacht wordt duidelijkheid te scheppen, het hiervoor bedoelde onderscheid gemaakt.

Nadere toelichting op de onderscheiden onderdelen kan, behoudens het navolgende, achterwege blijven.

D

Artikel 5a, tweede lid, houdt in dat een in het buitenland geadopteerd kind in bepaalde gevallen Nederlander kan worden, indien de adoptie bij rechterlijke uitspraak is omgezet in een adoptie naar Nederlands, Nederlands-Antilliaans of Arubaans recht. Bij de in deze bepaling aan te brengen vervanging van «Nederlands, Nederlands-Antilliaans of Arubaans recht» door «het recht van Nederland, Aruba, Curaçao of Sint Maarten» verdient volledigheidshalve opmerking dat onder Nederlands recht mede begrepen is het recht van de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba.

G

In artikel 8, eerste lid, onderdeel d, is onderscheid gemaakt tussen het Europese deel van Nederland en de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba. Dit onderscheid is gerechtvaardigd, omdat de samenleving en de maatschappij van het Europese deel van Nederland verschillen van die van het Caribische deel van Nederland. De verzoeker tot naturalisatie die zijn hoofdverblijf heeft in Bonaire, Sint Eustatius en Saba dient kennis te hebben van de taal die op het eiland van hoofdverblijf naast het Nederlands gangbaar is.

K

Voor de toepassing van de bepalingen omtrent vaststelling van Nederlanderschap blijft voor Bonaire, Sint Eustatius en Saba het Gemeenschappelijk Hof de bevoegde rechter.

L

De Raad van State heeft terecht gewezen op het belang van een overgangsbepaling, omdat anders de tijdvakken van hoofdverblijf die voor de staatkundige hervorming in de Nederlandse Antillen zijn doorgebracht niet in aanmerking kunnen worden genomen voor de opbouw van jaren als bedoeld in de Rijkswet op het Nederlanderschap (bijv. artikel 8 van de Rijkswet). Naar aanleiding hiervan is voorzien in een nieuw artikel 29, op grond waarvan de tijdvakken van hoofdverblijf die voor de inwerkingtreding van de Rijkswet aanpassing rijkswetten aan de oprichting van de nieuwe landen zijn doorgebracht in de Nederlandse Antillen bij de toepassing van de Rijkswet op het Nederlanderschap en de daarop rustende bepalingen in aanmerking moeten worden genomen als waren zij doorgebracht in Aruba, Curaçao, Sint Maarten of de openbare lichamen Bonaire, Saba en Sint Eustatius.

Artikel 2.2 (wijziging Rijkswet vrijwillige zetelverplaatsing van rechtspersonen)

Volstaan is met technische wijzigingen van de rijkswet, waarbij rekening is gehouden met het niet langer bestaan van de Nederlandse Antillen en het voortaan bestaan van Curaçao en Sint Maarten als afzonderlijke landen binnen het koninkrijk. Rekening is voorts gehouden met het feit dat in het Nederlands-Antilliaanse recht – en op het voetspoor daarvan straks in het Curaçaosche en Sint Maartense recht en in het in de nieuwe openbare lichamen geldende recht – regelingen bestaan voor de besloten vennootschap.

A

Algemene bepaling

Eerste lid. De besloten vennootschap is een rechtsvorm die gebruikt wordt in de Nederlandse Antillen. In de nieuwe staatkundige verhoudingen zullen besloten vennootschappen derhalve voorkomen in Curaçao, Sint Maarten en Nederland (nl. in de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba). Deze gelijkstelling werkt niet alleen door in de volgende afdelingen, maar ook in de volgende leden van de algemene bepaling. Tweede lid. De nieuwe formulering komt in de plaats voor het bestaande tweede en derde lid. Bij verplaatsingen van vennootschappen naar een ander land binnen het Koninkrijk verkrijgt de vennootschap de staat van vennootschap naar het recht van dat land. Zo zal de vennootschap bij een verplaatsting naar Aruba steeds de staat verkrijgen van Arubaanse naamloze vennootschap. Bij een verplaatsing naar een der andere landen zal in de gewijzigde akte van oprichting moeten worden bepaald van welk aldaar voorkomend type vennootschap de staat wordt verkregen.

E

In artikel 6, derde lid, wordt de verplichting om in geval van weigering de redenen daarvoor te vermelden uitgebreid tot alle Ministers van Justitie die het aangaat. Bij een besluit van dergelijke importantie zal toch in alle gevallen een deugdelijke motivering mogen worden verlangd.

S

Het nieuw voorgestelde artikel 29, vierde lid, voorziet, conform het advies van de Raad van State, in een overgangsregeling. Daarin wordt bepaald dat naamloze en besloten vennootschappen die bij de inwerkingtreding van de Rijkswet aanpassing rijkswetten aan de oprichting van de nieuwe landen de staat hebben van een vennootschap opgericht naar het recht van de Nederlandse Antillen, al naar gelang hun vestigingsplaats, voor de toepassing van de Rijkswet vrijwillige zetelverplaatsing van rechtspersonen worden beschouwd als vennootschap in de zin van de algemene bepaling, eerste lid, naar gelang hun plaats van vestiging. Bijgevolg strekt de Rijkswet vrijwillige zetelverplaatsing zich straks ook uit tot deze, voor de staatkundige hervorming naar Nederlands-Antilliaans recht opgerichte, vennootschappen.

Artikel 2.3 (wijziging Rijkswet zetelverplaatsing door de overheid van rechtspersonen en instellingen)

De wijzigingen in deze rijkswet zijn geheel en al technisch van aard. Rekening wordt gehouden met de omstandigheid dat het recht van Curaçao, van Sint Maarten en van de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba naast de naamloze vennootschap ook de besloten vennootschap (zonder de toevoeging «met besloten aansprakelijkheid») kent. Volledigheidshalve zij erop gewezen dat een overplaatsing door de overheid als in deze wet geregeld mede een overplaatsing kan zijn van de plaats van vestiging van een rechtspersoon of instelling van het Europese deel van Nederland naar de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba. Dit blijkt ook met zoveel woorden uit artikel 4, derde lid.

Artikel 2.4 (wijziging Rijkswet van 22 januari 1992, houdende regels betreffende de rechtspositie van enige militair-rechterlijke ambtenaren)

Dit artikel zorgt ervoor dat de Rijkswet, houdende regels betreffende de rechtspositie van enige militair-rechterlijke ambtenaren, technisch wordt aangepast.

§ 3 Strafrecht

Artikel 2.5 (wijziging Cassatieregeling in uitleveringszaken voor de Nederlandse Antillen en Aruba)

In dit artikel worden enige wijzigingen voorgesteld van de Cassatieregeling in uitleveringszaken voor de Nederlandse Antillen en Aruba. De Cassatieregeling zal gelden voor Aruba en de nieuwe landen Curaçao en Sint Maarten. Op Bonaire, Sint Eustatius en Saba, die als openbaar lichaam onderdeel worden van het Nederlandse staatsbestel, zal het uitleveringsregime, zoals vastgesteld in de Uitleveringswet, van toepassing zijn.

Onderdeel A stelt voor om een aantal begripsbepalingen te wijzigen in het licht van de nieuwe staatkundige verhoudingen. Zo wordt de definitie van het Gemeenschappelijk Hof van Justitie aangepast aan de terminologie van de Rijkswet Gemeenschappelijk Hof van Justitie. Ook wordt tot uitdrukking gebracht dat indien er in de Cassatieregeling wordt gesproken over Gouverneur, de Gouverneur van één van de landen wordt bedoeld. Voorts wordt verduidelijkt dat onder het Wetboek van Strafrecht het Wetboek van Strafrecht van het Europese deel van het Koninkrijk wordt verstaan. Onderdeel B past tot slot de citeertitel van deze rijkswet aan.

Artikel 2.6 (wijziging Cassatieregeling voor de Nederlandse Antillen en Aruba)

In de Rijkswet Gemeenschappelijk Hof van Justitie worden de bevoegdheid en de organisatie van de rechtspraak voor Aruba, Curaçao, Sint Maarten en voor de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba geregeld. Onderhavig artikel beoogt de regels voor cassatie in burgerlijke en strafzaken in overeenstemming te brengen met deze nieuwe inrichting van de rechtspraak in het Caribische deel van het Koninkrijk.

Artikel 2.7 (wijziging Wetboek van Militair Strafrecht)

De eenheid van de krijgsmacht in het Koninkrijk is ook in het militaire strafrecht tot uiting gebracht. Voor militairen die tot eenzelfde krijgsmacht behoren, moet in beginsel, waar zij zich ook bevinden, hetzelfde strafrecht gelden. Titel IA van het Wetboek van Militair Strafrecht bevat bepalingen omtrent feiten, begaan in of met betrekking tot de Nederlandse Antillen en Aruba. Voor de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba zal een ander materieel strafrecht gaan gelden dan het strafrecht dat van toepassing is in het Europese deel van het Koninkrijk. Dit strafrecht van de openbare lichamen volgt voorshands zoveel mogelijk de strafwetten van de nieuwe landen. Dat uitgangspunt wordt ook gehanteerd bij het militaire strafrecht. Om die reden wordt voorgesteld om het opschrift van Titel IA zodanig te wijzigen, dat duidelijk wordt dat het gaat om bepalingen omtrent feiten begaan in of met betrekking tot Aruba, Curaçao en Sint Maarten of in de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba. Onderdeel A van dit artikel regelt dat. Onderdeel B voorziet in een wijziging van artikel 5a, waarin het geval

wordt geregeld dat een feit niet valt onder enige Nederlandse strafbepaling, doch wel strafbaar wordt gesteld door het strafrecht van de Nederlandse Antillen of Aruba. Voorgesteld wordt om «de Nederlandse Antillen» te vervangen door Curaçao en Sint Maarten en de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba. Onderdeel C strekt ertoe artikel 5b aan te passen aan de situatie waarin een feit wel valt onder een Nederlandse strafbepaling, doch dat daartegen in het strafrecht van de Nederlandse Antillen of Aruba een hogere straf wordt bedreigd. Voorgesteld wordt, tegen de achtergrond van het voorgaande, om ook hier het begrip «de Nederlandse Antillen» te vervangen door Curaçao of Sint Maarten en de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba. Ten aanzien van de tenuitvoerlegging van een militaire vrijheidsstraf geldt op grond van artikel 21 als uitgangspunt dat deze plaatsvindt in een strafgesticht binnen het rijksgedeelte waarin de krijgsraad zitting houdt. De bepaling laat evenwel ruimte voor situaties waarin het wenselijk kan zijn dat de straf in een ander rijksgedeelte wordt geëxecuteerd, bijvoorbeeld omdat de veroordeelde afkomstig is uit een ander rijksgedeelte. Zo'n geval is ook denkbaar in de nieuwe staatkundige situatie. Onderdeel D stelt daarom voor in artikel 21 «de Nederlandse Antillen» te vervangen door Curaçao en Sint Maarten en Bonaire, Sint Eustatius en Saba. De onderdelen E, F en G beogen tot slot zeker te stellen dat bepaalde sancties ook binnen de nieuwe staatkundige structuur, onder de voorwaarden in de te wijzigen artikelen gesteld, overal binnen het Koninkrijk toepassing vinden of tenuitvoer kunnen worden gelegd.

Artikel 2.8 (wijziging Wet militaire strafrechtspraak)

Artikel 1 van de Wet militaire strafrechtspraak bepaalt dat onder het begrip militair niet worden begrepen militairen die Gouverneur, minister, staatssecretaris of lid van de Staten-Generaal zijn. De memorie van toelichting bij artikel 1 verduidelijkt dat dit artikellid zich niet behoeft uit te strekken tot de leden van de Staten van de Nederlandse Antillen, omdat uit artikel 48 van de Staatsregeling van de Nederlandse Antillen volgt dat het lidmaatschap van de Staten onverenigbaar is met de hoedanigheid van militair in werkelijke dienst. Aangezien een soortgelijke bepaling niet is opgenomen in de Staatsregeling van Aruba en ook niet voorkomt in de concept Staatsregelingen van de aankomende landen Curaçao en Sint Maarten, wordt in onderdeel A voorgesteld de leden van de Staten van Aruba, Curaçao en Sint Maarten toe te voegen aan de nadere begripsomschrijving van artikel 1, eerste lid. Verder voegt onderdeel A een nieuw lid toe waarin wordt verduidelijkt welke betekenis aan een aantal begrippen dient te worden gegeven.

Onderdeel B van dit artikel betreft een technische correctie. Voor de «berechting buiten Nederland», maar binnen het Koninkrijk bevat de Wet militaire strafrechtspraak aparte bepalingen.

Onderdeel C past het opschrift van Titel IV aan aan de nieuwe staatkundige verhoudingen binnen het Koninkrijk.

Onderdeel D herzielt artikel 17 met het oog op de militaire rechtspraak in Aruba, Curaçao en Sint Maarten en in de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba. Daarbij wordt zoveel mogelijk aangesloten bij de regels die volgen uit de Rijkswet Gemeenschappelijk Hof van Justitie. Hoewel Bonaire, Sint Eustatius en Saba als openbaar lichaam onderdeel uit gaan maken van het Nederlandse staatsbestel, is ervoor gekozen om de rechterlijke organisatie voor Aruba, Curaçao en Sint Maarten en de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba gezamenlijk te regelen in de Rijkswet Gemeenschappelijk Hof van Justitie. Dat betekent dat de militaire strafrechtspraak voor het Europese deel van het Koninkrijk op een andere manier wordt geregeld dan de rechtspraak voor de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba.

De benoemingsprocedure voor militaire leden met de rechtspraak belast

is neergelegd in artikel 18, vijfde lid. Deze regeling wordt aangepast aan de procedure voor benoeming van leden en plaatsvervangend leden van het Gemeenschappelijk Hof van Justitie, die in artikel 22 van de Rijkswet Gemeenschappelijk Hof is neergelegd. Onderdeel E wijzigt artikel 18, vijfde lid. In dat artikellid wordt verwezen naar artikel 53 van de Samenwerkingsregeling. De vereisten die in artikel 53 van de Samenwerkingsregeling worden genoemd, zijn overgenomen in artikel 23 van de Rijkswet Gemeenschappelijk Hof. Daarmee wordt artikel 18, vijfde lid, in overeenstemming gebracht.

De onderdelen F tot en met M betreffen technische wijzigingen.

Artikel 2.9 (wijziging Uitvoeringswet Internationaal Strafhof)

In dit artikel wordt een aantal wijzigingen voorgesteld betreffende de Uitvoeringswet Internationaal Strafhof. De Uitvoeringswet Internationaal Strafhof geeft alleen voor het Europese deel van het Koninkrijk een volledige regeling op het gebied van rechtshulp en andere vormen van samenwerking die het Koninkrijk der Nederlanden als partij bij het Statuut inzake het Internationaal Strafhof en als gastland verplicht is aan het Strafhof te verlenen. In relatie tot de Nederlandse Antillen en Aruba is ervoor gekozen om deze vormen van samenwerking met het Internationaal Strafhof te regelen door de in de beide landen geldende wetgeving betreffende de overlevering, rechtshulp en de overname van tenuitvoerlegging van overeenkomstige toepassing te verklaren. Dit uitgangspunt wordt, zo luidt het voorstel, gehandhaafd in de verhoudingen tussen het Strafhof en de nieuwe landen Curaçao en Sint Maarten. De Uitvoeringswet Internationaal Strafhof zal wel integraal van toepassing worden in de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba. Daartoe strekken de wijzigingsvoorstellen, opgenomen in dit artikel.

Daarbij geldt als algemeen vertrekpunt dat alle verzoeken van het Strafhof centraal door de Minister van Justitie in behandeling worden genomen. Overeenkomstig de regels die zullen gelden voor de overlevering aan de andere staten blijft, ook als de opgeëiste persoon zich bevindt in de openbare lichamen het zwaartepunt van de behandeling van een verzoek van het Strafhof in het Europese deel van het Koninkrijk liggen. De voorstellen tot wijziging van de Uitvoeringswet Internationaal Strafhof die betrekking hebben op de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba zijn er dan ook, voor zover het de overlevering betreft, in de kern op gericht om betrokkene op de kortst mogelijke termijn over te brengen naar het Europese deel van het Koninkrijk om de procedure zoveel mogelijk te bespoedigen.

Onderdeel A voegt, onder aanduiding van de bestaande tekst als het eerste lid, aan artikel 1 twee leden toe. Een nieuw tweede lid regelt dat aan de betekenis van een aantal wettelijke begrippen uitbreiding wordt gegeven. Daarmee wordt verzekerd dat de Uitvoeringswet ook in de openbare lichamen kan worden toegepast. Tegelijkertijd wordt duidelijkheid geboden over de betekenis die deze begrippen bij toepassing van de wet in de openbare lichamen zullen hebben. Het nieuwe derde lid geeft een specifieke uitbreiding aan de termen «officier van justitie», «hulpofficier van justitie» en «opsporingsambtenaar». Zij vloeit voort uit de voorgestelde competentieverdeling bij verzoeken tot overlevering betreffende de openbare lichamen. Voorgesteld wordt in dit kader de afhandeling van deze verzoeken te concentreren bij het arrondissementsparket te 's-Gravenhage. Een en ander neemt echter niet weg dat de officier van justitie, de hulpofficier van justitie en de opsporingsambtenaar in de openbare lichamen een belangrijke rol vervullen bij de aanhouding en in verzekeringstelling van de opgeëiste persoon die zich op Bonaire, Sint Eustatius of Saba bevindt. Het nieuwe derde lid van artikel 1 strekt hiertoe. Het voorgestelde onderdeel B beoogt de voor de Nederlandse Antillen en

Aruba bedoelde regeling in de nieuwe staatkundige constellatie in Aruba, Curaçao en Sint Maarten voort te zetten.

Onderdeel C zorgt ervoor dat indien een opgeëiste persoon zich in de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba bevindt, er een aanvullende regeling is die betrekking heeft op de competentieverdeling tussen de officier van justitie van het arrondissementsparket te 's-Gravenhage en de officier van justitie in de openbare lichamen die betrokken is bij de voorlopige aanhouding. Zoals aangegeven, is daarbij het uitgangspunt dat de zaak zo spoedig mogelijk ter behandeling wordt overgedragen aan de officier van justitie bij het arrondissementsparket te 's-Gravenhage. Daarom is in artikel 14, tweede lid, bepaald dat het bevel, zoals bedoeld in het eerste lid van artikel 14, door de officier van justitie van het openbaar ministerie van de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba, wordt gegeven in overleg met de officier van justitie van het arrondissementsparket te 's-Gravenhage. Hierdoor wordt deze officier in een zo vroeg mogelijk stadium bij de zaak betrokken en kan hij voorbereidingen treffen voor de overbrenging van betrokkene, zoals voorzien in artikel 14, derde lid. Er is overigens voorzien in een verlengingsmogelijkheid van de in verzekeringstelling, met het oog op de overdracht van de opgeëiste persoon. De overdracht van de opgeëiste persoon kan overigens achterwege blijven, indien betrokkene tegenover de officier van justitie die hem bij de in verzekeringstelling hoort, verklaart in te stemmen met zijn onmiddellijke overlevering, en de officier van justitie bij het arrondissementsparket te 's-Gravenhage heeft beslist dat betrokkene ter beschikking wordt gesteld van de staat waarvan het verzoek tot voorlopige aanhouding is uitgegaan (artikel 14 vierde lid).

Onderdeel E zorgt ervoor dat er een nieuw artikel wordt ingevoegd. Uit artikel 18, tweede lid, volgt dat de opgeëiste persoon binnen vierentwintig uren na zijn aanhouding voor een (hulp)officier van justitie wordt geleid. Voor zover betrokkene zich bevindt in de openbare lichamen, kan vervolgens op grond van het voorgestelde artikel 19a, eerste lid, tweede volzin, elke officier van justitie of hulpofficier van justitie in de openbare lichamen in overleg met de officier van justitie bij het arrondissementsparket te 's-Gravenhage een bevel tot in verzekeringstelling geven. Ook hier is voorzien in een verlengingsmogelijkheid van de in verzekeringstelling. Verwezen zij in dit verband voorts naar het voorgestelde artikel 1, derde lid. Daarna neemt de officier van justitie bij het arrondissementsparket te 's-Gravenhage de behandeling van het verzoek over. Hij kan tot voortzetting van de gevangenhouding bevelen, indien betrokkene reeds in verzekering is gesteld krachtens een verzoek tot voorlopige aanhouding. Artikel 19a, derde lid, beoogt daarbij te bevorderen dat de opgeëiste persoon ook zo snel mogelijk wordt overgedragen aan deze officier van justitie. Toepassing van artikel 19a, derde lid, lijdt uitzondering, indien betrokkene instemt met zijn onmiddellijke overlevering. De voorwaarden die daaraan worden gesteld, zijn vastgelegd in artikel 19a, vierde lid, en komen overeen met het voorgestelde artikel 14, vierde lid.

Artikel 19a, vijfde lid, ziet op de situatie na overdracht, en verleent de officier van justitie bij het arrondissementsparket te 's-Gravenhage de bevoegdheid voortzetting van de vrijheidsbeneming van betrokkene te bevelen tot het tijdstip waarop de rechtbank over zijn gevangenhouding heeft beslist.

Artikel 49 van de Uitvoeringswet draagt de officier van justitie die een verzoek om samenwerking van de minister heeft ontvangen op, daaraan zo spoedig mogelijk gevolg te geven. Hij kan daarbij een beroep doen op een officier van justitie die buiten zijn eigen rechtsgebied valt. Indien het verzoek betrekking heeft op de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba, zal de officier van justitie bij het arrondissementsparket te 's-Gravenhage het verzoek in behandeling nemen en daaraan uitvoering geven, zo nodig ter plekke, in nauwe samenwerking met het openbaar

ministerie van Bonaire, Sint Eustatius en Saba. De voorgestelde wijzigingen in onderdeel F maken dit mogelijk.

HOOFDSTUK 3. MINISTERIE VAN VERKEER EN WATERSTAAT

Artikelen 3.1 en 3.2 (Rijkswet noodvoorzieningen zeevaart en Rijkswet Vaarplicht)

In deze rijkswetten, die een bevoegdheidskader bieden in tijden van buitengewone omstandigheden, zijn uitsluitend technische aanpassingen aangebracht. De aanpassingen in artikel 2, eerste lid, van de *Rijkswet noodvoorzieningen zeevaart* en artikel 3 van de *Rijkswet Vaarplicht* zijn terminologisch van aard en strekken ertoe de omstandigheden waarin noodbevoegdheden kunnen worden toegepast dezelfde te laten zijn als noodbevoegdheden in andere wetten, te weten: in buitengewone omstandigheden. Voor de andere wetten wordt verwezen naar lijst A van de Coördinatiewet uitzonderingstoestanden in samenhang met hoofdstuk 5 van de *Invoeringswet BES* en de nieuwe paragraaf 2a die door middel van de *Aanpassingswet BES* wordt ingevoegd in de Coördinatiewet uitzonderingstoestanden.

Artikel 3.3

In dit artikel worden wijzigingen van de *Schepenwet* voorgesteld. Tevens wordt aandacht besteed aan de toepassing van de *Schepenwet* in de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba. Thans wordt de reikwijdte van de *Schepenwet* in de Nederlandse Antillen bepaald door de landsverordeningen die op grond van artikel 2, tweede lid, van de *Schepenwet* zijn vastgesteld (zie de *Landsverordening van 25 juni 1953*, PB 1953, 109, tot aanwijzing van onder de *Schepenwet* vallende schepen, tot vaststelling van enige regelingen, in aanvulling op het *Schepenbesluit 1965* en tot vervallen verklaring van de *Verordeningen van de 16e maart 1920*, PB 1920, 51, en van de *29e juli 1933*, PB 1933, 67). Die landsverordening bepaalt dat de *Schepenwet* in de Nederlandse Antillen van toepassing is op schepen, varende met een zeebrief van de Nederlandse Antillen, met uitzondering van zeegaande jachten en schepen van minder dan 50 m³ inhoud. Het toepassingsbereik van de *Schepenwet* voor in het Europese deel van Nederland thuis behorende schepen is in de *Schepenwet* zelf neergelegd. Er bestaat geen bezwaar om de schepen die in Bonaire, Sint Eustatius en Saba thuis behoren per datum van de transitie te scharen onder het regime van de *Schepenwet* zoals dat van toepassing is in het Europese deel van Nederland. Bovengenoemde landsverordening zal dan ook niet gelden in de openbare lichamen. Wel zal een voorziening worden getroffen voor de regels die nu gelden op grond van de *Landsverordening veiligheidsvoorschriften voor kleine schepen* (PB 1961, 185, zoals nadien gewijzigd). Deze landsverordening bevat voorschriften voor schepen die op grond van bovengenoemde landsverordening uit 1953 in de Nederlandse Antillen niet onder de *Schepenwet* vallen. In het stelsel zoals dat in het Europese deel van Nederland geldt, vallen die schepen wel onder de reikwijdte van de *Schepenwet*. De *Landsverordening veiligheidsvoorschriften voor kleine schepen* zal – in ieder geval voor de duur van de overgangsfase – worden geïncorporeerd in op de *Schepenwet* gebaseerde lagere regelgeving (algemene maatregel van rijksbestuur en ministeriële regeling). Speciale aandacht verdient de nieuwe formulering van artikel 55 van de *Schepenwet*. Uit oogpunt van leesbaarheid en overzichtelijkheid is ervoor gekozen de strafbare gedragingen van de Wetboeken van Strafrecht van Nederland, de Nederlandse Antillen en Aruba, waarnaar verwezen werd in

het huidige artikel 55, te vervangen door de opsomming van de strafbare gedragingen zelf. Het betreft hier een technische aanpassing. Voor de uitleg van de begrippen moet aansluiting worden gezocht bij de verschillende strafwetten en jurisprudentie dienaangaande.

De *Wet havenstaatcontrole* zal per datum van transitie niet gelden in de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba. Om toch toezicht te kunnen uitoefenen op buitenlandse schepen die de havens daar aandoen, wordt het bevoegdhedenkader van de *Schepenwet* ten aanzien van havenstaatcontrole, zoals dat thans geldt in de Nederlandse Antillen, voortgezet in de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba.

Artikelen 3.4 en 3.5 (samenloop wijziging Rijkswet tot wijziging Schepenwet in verband met ongevalonderzoek)

Deze artikelen regelen de samenloop met de *Rijkswet van 20 januari 2005, houdende wijziging van de Schepenwet in verband met de totstandkoming van de Rijkswet Onderzoeksraad voor veiligheid en de invoering van een nieuwe regeling van tuchtrechtspraak voor de zeescheepvaart* (*Stb. 2005, 51*) en bevat technische aanpassingen, waarbij het uitgangspunt wordt gehanteerd dat indien bovengenoemde rijkswet na de datum van transitie in werking treedt, de Raad voor de Scheepvaart bevoegd is tot het verrichten van ongevalonderzoeken in de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba.

Artikelen 3.6 en 3.7 (Wet behoud scheepsruimte 1939)

Sinds de totstandkoming van de *Rijkswet Noodvoorzieningen Scheepvaart* is het toepassingsbereik van de *Wet behoud scheepsruimte 1939* beperkt tot binnenschepen die in Nederland geregistreerd staan. De bevoegdheid voor een strafrechter in de Nederlandse Antillen of Aruba om overtredingen van deze, alleen in het Europese deel van Nederland opgelegde maatregelen te bestraffen is van elke praktische betekenis ontbloot. Er bestaat dan ook geen aanleiding meer om deze materie bij rijkswet te regelen; evenmin verplicht het *Statuut voor het Koninkrijk der Nederlanden* daartoe. Om die reden worden in artikel 3.6 van deze rijkswet alle verwijzingen naar de Nederlandse Antillen en Aruba geschrapt en wordt in artikel 3.7 voorgesteld om de rijkswet te transformeren naar Nederlandse wet in formele zin.

Artikel 3.8 (Zee- en luchtvaartverzekeringswet 1939)

Naast de benodigde technische aanpassingen in verband met het ontstaan van de nieuwe landen Curaçao en Sint Maarten zijn juiste verwijzingen naar het geldende boek 8 van het *Burgerlijk Wetboek* aangebracht.

HOOFDSTUK 4. MINISTERIE VAN DEFENSIE

Artikel 4.1

De Defensiewet voor de Nederlandse Antillen en Aruba bevat bepalingen die betrekking hebben op de krijgsmacht van het Koninkrijk. De Defensiewet gaat van het bestaan van de dienstplicht uit en schrijft regeling bij landsverordening voor van de rechtstoestand van Antilliaanse en Arubaanse dienstplichtigen. Artikel 2 van de Defensiewet schrijft voor dat bij landsverordening overeenkomstig bij rijkswet te stellen algemene regels de voorwaarden worden vastgesteld, waarop wegens ernstige gewetensbezwaren vrijstelling van de dienst in de krijgsmacht wordt verleend. Voor deze onderwerpen zijn voor het Europese deel van het Koninkrijk bij en krachtens de Grondwet regelingen getroffen. Ten aanzien

van de dienstplicht op de BES zal bij gewone wet (de Dienstplichtwet BES) ter uitvoering van artikel 98 van de Grondwet een regeling tot stand worden gebracht. Daarin zal ook de rechtstoestand van de dienstplichtigen worden opgenomen.

Daarnaast is in de Defensiewet voor de Nederlandse Antillen en Aruba ook de positie van de Gouverneur, als koninkrijksorgaan, ten opzichte van de krijgsmacht verankerd.

Nu de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba deel gaan uitmaken van Nederland, bestaat aan een afzonderlijke defensiewet, voorzover het de BES betreft, geen behoefte meer. Om die reden wordt de werkingssfeer van de Defensiewet voor de Nederlandse Antillen en Aruba begrensd, in die zin dat deze thans nog alleen betrekking zal hebben de niet-Nederlandse delen van het Koninkrijk, derhalve Aruba, Curaçao en Sint Maarten.

Wat de vrijstelling van de dienst in de krijgsmacht wegens ernstige gewetensbezwaren betreft wordt nog het volgende opgemerkt. Noch de in artikel 2 van de Defensiewet bedoelde landsverordening, noch de aldaar bedoelde rijkswet zijn ooit tot stand gekomen. Ter uitvoering van artikel 99 van de Grondwet is de vrijstelling van de diensplicht in Nederland thans bij gewone wet, de Wet gewetensbezwaren militaire dienst, geregeld. Onderzocht wordt nog of deze wet ook voor de BES zal kunnen gaan gelden. Een regeling bij rijkswet wordt echter niet langer noodzakelijk geacht. In verband hiermee is de verplichting daartoe, in artikel 2 van de Defensiewet voor de Nederlandse Antillen en Aruba, geschrapt.

De artikelen 4.2 tot en met 4.5

De in de artikelen 4.2 tot en met 4.5 opgenomen wijzigingen zijn zuiver technisch van aard.

HOOFDSTUK 5. MINISTERIE VAN BUITENLANDSE ZAKEN

Dit hoofdstuk omvat wijzigingen van rijkswetten van Buitenlandse Zaken en brengt vooral wijzigingen van technische aard mee. De toelichting kan derhalve beknopt blijven. De goedkeuringswetten voor verdragen zullen niet worden gewijzigd. De goedkeuringswetten zijn in de regel uitgewerkt op het moment dat een verdrag is bekrachtigd; een goedkeuringswet bevat geen materiële voorschriften. In uitzonderlijke gevallen bevat een goedkeuringswet naast de goedkeuringsbepaling nog een of enkele bepalingen van formele aard, zoals een evaluatieverplichting of een bepaling inzake gegevensverstrekking aan de vertegenwoordigende lichamen. De aard van deze verplichtingen – die uitsluitend de interne rechtsorde van het Koninkrijk betreffen en niet de burger raken – verandert niet door wijziging van de Koninkrijksverhoudingen, zodat geen noodzaak tot aanpassing bestaat.

HOOFDSTUK 6. MINISTERIE VAN FINANCIËN

Artikel 6.1

De Rijkswet administratieve bijstand douane geeft uitwerking aan de in artikel 36 van het Statuut verankerde gedachte dat de landen in het Koninkrijk elkaar zo veel mogelijk bijstand verlenen en met elkaar overleggen en samenwerken. De Rijkswet administratieve bijstand douane is gebaseerd op artikel 38, eerste en tweede lid, van het Statuut en geeft aan voormelde gedachtegang een nadere uitwerking.

De voorgestelde wijzigingen die overwegend met de nieuwe staatkundige structuur verband houden zijn louter technisch van aard en dienen even-

eens te worden doorgevoerd in de Uitvoeringsregeling Rijkswet administratieve bijstand douane die ter uitvoering van artikel 17 van voormelde Rijkswet is vastgesteld. Daarvoor zullen bijtijds de nodige maatregelen worden getroffen.

Onderdeel B

Teneinde de bestaande samenwerking tussen de landen van het Koninkrijk op de in de Rijkswet administratieve bijstand douane genoemde terreinen na de staatkundige hervormingen rimpelloos te kunnen voortzetten wordt voorgesteld in artikel 1 van de Rijkswet administratieve bijstand douane aan de begripsomschrijvingen van «douanewetgeving» (onderdeel b) en «douanerechten» (onderdeel d) de zinsnede «dan wel soortgelijke indirecte belastingen» toe te voegen. Hierdoor kan rekening worden gehouden met toekomstige heffingen die aangemerkt kunnen worden als soortgelijk aan de in de Rijkswet administratieve bijstand douane uitdrukkelijk vermelde accijnzen en belastingen. Bij de ministeriële regeling, bedoeld in artikel 17 van de Rijkswet administratieve bijstand douane, zal worden vastgelegd welke heffingen voor de toepassing van de rijkswet als soortgelijk beschouwd dienen te worden.

Van de gelegenheid is gebruik gemaakt om de verwijzing naar de algemene bestedingsbelasting te laten vervallen. Dit houdt verband met de afschaffing van die belasting in 1999 en de invoering van de Landsverordening omzetbelasting 1999. De algemene bestedingsbelasting was alleen van kracht op Curaçao en Bonaire.

Onderdeel C

De in het eerste lid van artikel 6 van de Rijkswet administratieve bijstand douane voorgestelde wijziging vloeit voort uit de omstandigheid dat Curaçao en Sint Maarten elk als land binnen het Koninkrijk over zelfstandige bevoegdheden zullen beschikken en een Minister van Financiën kunnen benoemen die op landsniveau verantwoordelijkheid draagt voor de uitvoering van de Rijkswet administratieve bijstand douane.

Artikel 6.2

In dit artikel wordt de Belastingregeling voor het Koninkrijk gewijzigd.

Waar fiscale stelsels van verschillende mogendheden naast elkaar bestaan zijn nadere regels wenselijk om, onder andere, dubbele belasting te voorkomen. Tussen verschillende mogendheden worden daartoe bilaterale belastingverdragen gesloten. Voor de aansluiting van de verschillende fiscale stelsels binnen het Koninkrijk der Nederlanden geldt de Belastingregeling voor het Koninkrijk (hierna: BRK). De huidige BRK is toegeschreven op de verschillende landen binnen het Koninkrijk. De staatkundige hervormingen brengen met zich dat binnen het Koninkrijk voortaan vier landen worden onderscheiden, te weten Nederland, Aruba, Curaçao en Sint Maarten. Met de onderhavige voorgestelde wetswijzigingen wordt slechts beoogd de BRK aan te passen aan die nieuwe situatie. Zo wordt zeker gesteld dat ook na de transitiedatum – net als thans – in het gehele Koninkrijk een regeling ter voorkoming van dubbele belasting van toepassing is. Dat betekent onder meer dat een natuurlijke persoon uit één van de Koninkrijkslanden, die (tijdelijk) in een ander land van het Koninkrijk gaat werken, niet met dubbele heffing over zijn arbeidsinkomen zal worden geconfronteerd. Indien het toekomstige fiscale stelsel voor de BES eilanden aanzienlijk zou gaan afwijken van het huidige fiscale stelsel van de Nederlandse Antillen of Nederland, kunnen naar aanleiding daarvan inhoudelijke wijzigingen van de BRK nodig zijn. De mogelijk gewenste aanpassingen worden dan meegenomen in het grotere verband

van een mogelijke – door alle betrokken partijen te heronderhandelen – aanpassing of vervanging van de BRK. Bij voldoende wens tot aanpassing van de BRK zouden de heronderhandelingen dan zo spoedig mogelijk moeten plaatsvinden, gericht op een BRK die is aangepast óp of zo kort mogelijk ná de datum van inwerkingtreding van de nieuwe staatkundige structuur. Naast de invloed van de fiscale wetgeving voor de BES eilanden, moet hierbij ook worden bedacht dat vanzelfsprekend eventuele fiscale ontwikkelingen in Nederland, Aruba en in (het toekomstige) Curaçao en Sint Maarten invloed kunnen hebben op de aan te passen BRK. Deze ontwikkelingen kunnen ook van invloed zijn op het tijdpad waarbinnen een aangepaste BRK zou kunnen worden gerealiseerd. In de nieuwe staatkundige structuur doet zich, voor zover hier relevant, nog een bijzonderheid voor. Binnen het land Nederland geldt als gevolg van afspraken rondom de staatkundige hervormingen een ander fiscaal stelsel voor Bonaire, Sint Eustatius en Saba dan voor het Europese deel van Nederland. De BRK is echter niet toegeschreven op verschillende stelsels binnen één land dat onderdeel uitmaakt van het Koninkrijk der Nederlanden. Om die reden wordt voor de verhouding tussen het Europese deel van Nederland en de drie genoemde openbare lichamen een afzonderlijke regeling opgesteld. Op alle andere relaties, tussen de landen binnen het Koninkrijk, is de BRK van toepassing.

Onderdelen A, B, D tot en met J (artikelen 1, 2, 11, 13a, 24, 26, 30, 32 en 45)

De wijzigingen betreffen slechts het aanpassen van de landsna(a)m(en) aan de staatkundige hervormingen.

Onderdeel C (artikel 3)

De wijziging van artikel 3, derde lid, onderdeel b, betreft slechts het aanpassen van de landsna(a)m(en) aan de staatkundige hervormingen. De wijziging van artikel 3, derde lid, onderdeel c, wordt op verzoek van Aruba aangebracht. Aruba heft dividendbelasting en die is derhalve in de opsomming opgenomen.

Artikel K (artikel 48)

De wijziging van artikel 48, eerste lid, bevestigt dat als één van de landen aanleiding zou zien de BRK op te zeggen ten aanzien van één van de andere landen binnen het Koninkrijk, dat eerstgenoemde land niet genoodzaakt is de BRK ten aanzien van alle andere Koninkrijkslanden op te zeggen. De wijziging van artikel 48, tweede lid, betreft slechts het aanpassen van de landsna(a)m(en) aan de staatkundige hervormingen.

HOOFDSTUK 7. MINISTERIE VAN ECONOMISCHE ZAKEN

Artikel 7.1 beoogt de Rijsoctrooiwet 1995 aan de nieuwe situatie aan te passen. Het gaat hier om strikt technische wijzigingen. Dus waar in de huidige rijkswet sprake is van «Nederlandse Antillen» zal dit worden vervangen door: Curaçao en Sint Maarten. Uitzondering hierop vormt het bepaalde in artikel 7.1, onderdelen F, G en H, waarbij kennelijke verschrijvingen worden rechtgezet.

Wellicht ten overvloede wordt opgemerkt dat enige artikelen als genoemd in de onderdelen C, E, I en K van artikel 7.1 een uitwerking zijn van met name het op 5 oktober 1973 te München tot stand gekomen Verdrag inzake de verlening van Europese octrooien (Trb. 1975, 108 en 1976, 101) (ook bekend als Europees Octrooiverdrag). Dit betekent dat bijvoorbeeld de depositaris bij het Europees Verdrag tijdig zal worden bericht dat de

toepassingsfeer van het verdrag naar aanleiding van de staatkundige hervorming dient te worden gewijzigd.

Onderdeel A (artikel 5)

Ingevolge deze bepaling geschiedt de erkenning van overheidswege van tentoonstellingen in Curaçao en Sint Maarten voortaan door de respectieve regeringen van genoemde landen.

Onderdeel B (artikel 9)

Het zogenoemde recht van voorrang wordt afzonderlijk geregeld voor Curaçao en Sint Maarten.

Onderdeel C (artikel 15)

Het Octrooiencentrum Nederland als centrale bewaarplaats van octrooien kan voor Curaçao en Sint Maarten behouden blijven.

Onderdeel D (artikel 23b)

Deze aanpassing is redactioneel van aard. Bij deze bepaling worden de personen aangewezen die als gemachtigde voor het bureau (Octrooi-centrum Nederland) kunnen optreden

Onderdelen F (artikel 53), G (artikel 53b) en H (artikel 53c)

In de Rijkswet van 17 november 2005, houdende goedkeuring en uitvoering van de op 17 december 1991 te München tot stand gekomen Akte tot herziening van artikel 63 van het Verdrag inzake de verlening van Europese octrooien van 5 oktober 1973 (Trb. 1992, 47), het op 1 juni 2000 te Genève tot stand gekomen Verdrag inzake octrooirecht (Trb. 2001, 120), het op 17 oktober 2000 te Londen tot stand gekomen Verdrag inzake de toepassing van artikel 65 van het Verdrag inzake de verlening van Europese octrooien van 5 oktober 1973 (Trb. 2001, 21) en de op 29 november 2000 te München tot stand gekomen Akte tot herziening van het Verdrag inzake de verlening van Europese octrooien (Trb. 2002, 64) (Staatsblad 2006, 22), zijn in artikel II, onderdeel U, onder 2 en 3, het vierde en vijfde lid van artikel 53 gewijzigd, terwijl dit had moeten zijn het vijfde respectievelijk zesde lid. Deze kennelijke misslag wordt thans rechtgezet.

Hiernaast is onlangs gebleken dat bij de implementatie van artikel 10 van richtlijn nr. 98/44/EG van het Europees Parlement en de Raad van de Europese Unie van 6 juli 1998 betreffende de rechtsbescherming van biotechnologische uitvindingen (PbEG L 213) in de artikelen 53, eerste lid, en 53c, eerste en tweede lid, van de Rijksoctrooiwet 1995 (hierna: rijkswet) een redactionele verschrijving heeft plaats gevonden. In de artikelen 10 en 11 van de richtlijn wordt een voorbehoud gemaakt met betrekking tot de artikelen 8 en 9 (van de richtlijn). De artikelen 8 en 9 zijn geïmplementeerd in artikel 53a en de artikelen 10 en 11 in artikel 53b respectievelijk 53c van de rijkswet. Abusievelijk werd het voorbehoud, genoemd in artikel 53, eerste lid, van de rijkswet, niet dienovereenkomstig aangepast. Verder werd in artikel 53c, eerste en tweede lid, van de rijkswet bij vergissing verwezen naar artikel 53 van de rijkswet. Deze kennelijke misslagen worden thans verbeterd.

In artikel 53b (zie onderdeel G) van de rijkswet wordt de reikwijdte van het uitsluitend recht tot biologisch materiaal als bedoeld in artikel 53a ingeperkt. Om eventuele verwarring met het uitsluitend recht, bedoeld in artikel 53, te voorkomen, is de redactie van artikel 53b verduidelijkt.

Onderdeel I (artikel 54)

Tot het Koninkrijk wordt mede gerekend het land Aruba. De afzonderlijke vermelding van het land Aruba berust dan ook op een misverstand temeer omdat alleen het Koninkrijk als staat kan optreden bij het sluiten van verdragen. Met de zinsnede «of een daartoe behorend land» wordt tot uitdrukking gebracht dat indien het onderhavige verdrag mede geldt voor een land, i. c. Aruba, het land het bepaalde in artikel 27 van het bedoelde verdrag eerbiedigt.

Onderdeel J (artikel 60)

Een licentie ontstaat onder meer door een besluit van de Minister van Economische Zaken ter uitvoering van artikel 21 van het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie (Euratom) (Tr. 1957, 92). Dit verdrag geldt niet voor Curaçao en Sint Maarten.

Onderdeel K (artikel 77)

Inhoudelijk wordt deze bepaling niet gewijzigd.

Onderdeel L (Hoofdstuk 8)

Dit hoofdstuk geldt thans uitsluitend voor Curaçao en Sint Maarten.

Onderdelen M en N (artikelen 99 en 100)

Ingevolge deze onderdelen kunnen de regeringen van Curaçao en Sint Maarten ertoe overgaan een bureau voor de industriële eigendom in te stellen.

Onderdeel O (artikel 113)

Deze aanpassing is van redactionele aard. De rijkswet blijft verbindend voor Curaçao en Sint Maarten. Nog opgemerkt wordt dat ook Bonaire, Sint Eustatius en Saba expliciet moeten worden vermeld aangezien deze geen deel uitmaken van de Europese Unie (de genoemde eilanden komen voor in bijlage II. Landen en Gebieden Overzee van het EG-Verdrag).

Onderdeel P (artikel 114)

Het gaat hier om een redactionele wijziging. De mogelijkheid om de rijkswet te beëindigen blijft in stand.

HOOFDSTUK 8. OVERGANGS- EN SLOTBEPALINGEN

Artikel 8.1

Het is op dit moment niet duidelijk of Curaçao of Sint Maarten een nieuwe munteenheid gaat invoeren of niet. In een aantal rijkswetten staan bedragen genoemd in Nederlands Antilliaanse Guldens, zie bijvoorbeeld de artikelen 26, 27 en 28 van de Rijkswet Noodvoorzieningen Scheepvaart, de artikelen 43, 45 en 50 van de Wet militair tuchtrecht, de artikelen 57 en 58 van de Schepenwet, artikel 21 van de Rijkswet Kustwacht voor de Nederlandse Antillen en Aruba, artikel 2 van de Cassatieregeling voor de Nederlandse Antillen en Aruba en artikel 81 van de Rijkswet Onderzoeksraad voor veiligheid. Indien Curaçao of Sint Maarten een nieuwe munteenheid zal invoeren, moeten deze bepalingen worden aangepast. Het is echter niet mogelijk om het in procedure brengen van deze rijkswet uit te

stellen totdat er een beslissing is genomen over de munteenheid. Om deze reden wordt voorgesteld om het mogelijk te maken dat de bepalingen waarin bedragen staan in Nederlands Antilliaanse Guldens bij ministeriële regeling worden aangepast aan een mogelijke nieuwe munteenheid.

Ook wat de verwijzingen naar landsregelgeving betreft heerst er op dit moment nog onduidelijkheid. Het is bijvoorbeeld nog onduidelijk hoe het Wetboek van Strafrecht van Curaçao en het Wetboek van Strafrecht van Sint Maarten zullen komen te luiden. Bovendien is Aruba, net zoals de Nederlandse Antillen, nu bezig met een herziening van het Wetboek van Strafrecht. Voorgesteld wordt om het mogelijk te maken verwijzingen naar landsregelgeving aan te passen aan nieuwe landsregelgeving of wijzigingen van de huidige landsregelgeving.

De bijzondere omstandigheden van de statuswijziging van Curaçao en Sint Maarten – vooral de complexiteit van de wetgevingsoperatie en de krappe termijn waarbinnen deze moet worden uitgevoerd – rechtvaardigen deze mogelijkheid tot wijziging van de wet in formele zin bij lagere regeling. De delegatie is bovendien zeer concreet en nauwkeurig begrensd: alleen de bedragen die nu in Nederlands Antilliaanse Guldens staan opgenomen en de verwijzingen naar landsregelgeving kunnen worden aangepast. Bovendien blijft wijziging bij ministeriële regeling beperkt tot benodigde aanpassingen die voor de inwerkingtreding van het wetsvoorstel bekend zijn.

De staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,
A. Th. B. Bijleveld-Schouten

339

Rijkswet van 7 juli 2010 tot wijziging van verschillende rijkswetten in verband met de verkrijging van de hoedanigheid van land binnen het Koninkrijk door Curaçao en Sint Maarten en de toetreding van Bonaire, Sint Eustatius en Saba tot het Nederlandse staatsbestel (Rijkswet aanpassing rijkswetten aan de oprichting van de nieuwe landen)

Wij Beatrix, bij de gratie Gods, Koningin der Nederlanden, Prinses van Oranje-Nassau, enz. enz. enz.

Allen, die deze zullen zien of horen lezen, saluut! doen te weten:

Alzo Wij in overweging genomen hebben, dat het noodzakelijk is, verschillende rijkswetten te wijzigen in verband met de verkrijging van de hoedanigheid van land binnen het Koninkrijk door Curaçao en Sint Maarten en de toetreding van Bonaire, Sint Eustatius en Saba tot het Nederlandse staatsbestel;

Zo is het, dat Wij, de Raad van State van het Koninkrijk gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, de bepalingen van het Statuut voor het Koninkrijk in acht genomen zijnde, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

HOOFDSTUK 1. MINISTERIE VAN BINNENLANDSE ZAKEN EN KONINKRIJKSRELATIES

Artikel 1.1

De **Paspoortwet** wordt als volgt gewijzigd:

A

Artikel 1 wordt als volgt gewijzigd:

1. De onderdelen l en m komen te luiden:
 - l. Onze Minister die het aangaat: Onze Minister in Nederland, Aruba, Curaçao of Sint Maarten die het aangaat;
 - m. Gouverneur: Gouverneur van Aruba, Curaçao of Sint Maarten;
2. Er wordt een onderdeel toegevoegd, luidende:
 - n. openbaar lichaam: openbaar lichaam Bonaire, Sint Eustatius of Saba.

B

Artikel 2, tweede lid, komt te luiden:

2. Reisdocument van het Europese deel van Nederland is de Nederlandse identiteitskaart.

C

Artikel 4a, tweede lid, onderdeel c, komt te luiden:

c. het administratienummer waarmee de houder van een reisdocument is vermeld in de gemeentelijke basisadministratie persoonsgegevens in het Europese deel van Nederland of in de bevolkingsadministratie van een openbaar lichaam, Aruba, Curaçao of Sint Maarten;

D

In artikel 6 wordt «in de Nederlandse Antillen en in Aruba» vervangen door: in een openbaar lichaam en in Aruba, Curaçao en Sint Maarten.

E

Artikel 7 wordt als volgt gewijzigd:

1. Het eerste lid, onderdeel a, komt te luiden:

a. de door een gemeente, een openbaar lichaam, Aruba, Curaçao of Sint Maarten ter zake van reisdocumenten aan het Rijk verschuldigde kosten, de afdracht daarvan en de wijze waarop deze dient te geschieden, indien de aanvraag is ingediend bij de burgemeester, de gezaghebber dan wel de daartoe door de Gouverneur aangewezen autoriteit;

2. In het tweede lid wordt na «de gemeentelijke rechten» ingevoegd: en de rechten verschuldigd aan een openbaar lichaam.

3. In het derde lid wordt «aan het rijk dan wel aan de gemeente» vervangen door: aan het Rijk, een gemeente of een openbaar lichaam.

F

Artikel 11 wordt als volgt gewijzigd:

1. In het eerste lid wordt «Nederland» vervangen door «het Europese deel van Nederland» en wordt «de Nederlandse Antillen of Aruba» vervangen door «een openbaar lichaam, Aruba, Curaçao of Sint Maarten».

2. In het tweede lid wordt «Nederland» vervangen door: het Europese deel van Nederland.

G

In artikel 12 wordt «de Nederlandse Antillen of Aruba» vervangen door: een openbaar lichaam, Aruba, Curaçao of Sint Maarten.

H

In de artikelen 13, 14 en 15 wordt «een der landen van het Koninkrijk» telkens vervangen door: het Europese of Caribische deel van Nederland, dan wel Aruba, Curaçao of Sint Maarten.

I

Artikel 18 wordt als volgt gewijzigd:

1. In onderdeel b wordt «in Nederland» vervangen door «in het Europese deel van Nederland» en wordt «in de Nederlandse Antillen of Aruba» vervangen door «in een openbaar lichaam, Aruba, Curaçao of Sint Maarten».

2. In onderdeel c wordt «voorwaardelijke terbeschikkingstelling» vervangen door: terbeschikkingstelling met voorwaarden.

J

In artikel 19 wordt «in de Nederlandse Antillen of Aruba» vervangen door: in een openbaar lichaam, Aruba, Curaçao of Sint Maarten.

K

In artikel 22 wordt «eilandbestuur» vervangen door: bestuurscollege.

L

In artikel 24, onderdeel a, wordt «naar Nederlands, Nederlands-Antilliaans onderscheidenlijk Arubaans recht» vervangen door: naar het recht geldend in Nederland, Aruba, Curaçao of Sint Maarten.

M

Artikel 26 wordt als volgt gewijzigd:

1. Het eerste lid komt te luiden:

1. Bevoegd tot het in ontvangst nemen van aanvragen voor nationale paspoorten, reisdocumenten voor vluchtelingen en reisdocumenten voor vreemdelingen, zijn:

a. in het Europese deel van Nederland: de burgemeester, voor zover het personen betreft die als ingezetene in de basisadministratie persoonsgegevens van enige gemeente zijn ingeschreven, alsmede de burgemeester van een bij algemene maatregel van rijksbestuur aangewezen gemeente, voor zover het personen betreft die niet als ingezetene in de gemeentelijke basisadministratie persoonsgegevens zijn ingeschreven;

b. in Aruba, Curaçao en Sint Maarten: de Gouverneur en, voor zover het personen betreft die in de bevolkingsadministratie van Aruba, Curaçao of Sint Maarten zijn opgenomen, de door de Gouverneur na overleg met Onze Minister daartoe aangewezen autoriteiten;

c. in een openbaar lichaam: de gezaghebber, voor zover het personen betreft die in de bevolkingsadministratie van het openbaar lichaam zijn opgenomen, en in bij of krachtens algemene maatregel van rijksbestuur te bepalen gevallen;

d. in het buitenland: het hoofd van de daartoe aangewezen consulaire post, voor zover het personen betreft die zich in zijn ressort of in het ressort van een onder zijn verantwoordelijkheid staande consulaire post bevinden;

e. in bijzondere door Onze Minister te bepalen gevallen: Onze Minister en de door hem onderscheidenlijk de door de Gouverneur na overleg met Onze Minister daartoe aangewezen autoriteiten.

2. In het derde lid vervalt «van de Nederlandse Antillen onderscheidenlijk Aruba».

3. In het vierde lid wordt «onder a en d» vervangen door «onder a en e» en wordt «onder c» vervangen door «onder d».

N

In artikel 27, tweede lid, wordt «in de Nederlandse Antillen, onderscheidenlijk in Aruba,» vervangen door: in een openbaar lichaam, Aruba, Curaçao of Sint Maarten.

O

In artikel 31, tweede lid, wordt «in Nederland onderscheidenlijk de Nederlandse Antillen of Aruba» vervangen door «in Nederland, Aruba, Curaçao of Sint Maarten» en wordt «de Nederlandse onderscheidenlijk Nederlands-Antilliaanse of Arubaanse politie» vervangen door «de politie in Nederland, Aruba, Curaçao, onderscheidenlijk Sint Maarten».

P

Artikel 34 wordt als volgt gewijzigd:

1. In het eerste lid komt de tweede zin te luiden:

Indien de minderjarige onder voorlopige voogdij is geplaatst van een stichting als bedoeld in artikel 1, onder f, van de Wet op de jeugdzorg in het Europese deel van Nederland onderscheidenlijk voorlopig is toevertrouwd aan een Voogdijraad in een openbaar lichaam, Aruba, Curaçao of Sint Maarten, wordt evenwel een verklaring van toestemming van de desbetreffende stichting dan wel van de desbetreffende Voogdijraad overgelegd.

2. In het derde lid wordt «de desbetreffende voogdij-instelling» vervangen door: de desbetreffende stichting.

Q

In artikel 36, tweede lid, eerste zin, wordt «in Nederland» vervangen door «in het Europese deel van Nederland» en wordt «in de Nederlandse Antillen of Aruba» vervangen door «in een openbaar lichaam, Aruba, Curaçao of Sint Maarten».

R

Artikel 38 wordt als volgt gewijzigd:

1. Het eerste lid komt te luiden:

1. Op de procedure ingevolge de artikelen 34, 36 en 37 is in het Europese deel van Nederland de derde titel van het Eerste Boek van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering, met uitzondering van artikel 278, derde lid, van toepassing.

2. In het tweede lid wordt «Nederland» vervangen door «het Europese deel van Nederland» en wordt «in de Nederlandse Antillen en in Aruba» vervangen door «in een openbaar lichaam, Aruba, Curaçao en Sint Maarten».

3. In het vierde lid wordt «Nederland» vervangen door «het Europese deel van Nederland» en wordt «in de Nederlandse Antillen onderscheidenlijk Aruba» vervangen door «in een openbaar lichaam, Aruba, Curaçao en Sint Maarten».

Artikel 40 komt te luiden:

Artikel 40

1. Bevoegd tot het verstrekken van nationale paspoorten, reisdocumenten voor vluchtelingen en reisdocumenten voor vreemdelingen, zijn:
 - a. in het Europese deel van Nederland: de burgemeester, voor zover het personen betreft die als ingezetene in de basisadministratie persoonsgegevens van enige gemeente zijn ingeschreven, alsmede de burgemeester van een bij algemene maatregel van rijksbestuur aangewezen gemeente, voor zover het personen betreft die niet als ingezetene in de gemeentelijke basisadministratie persoonsgegevens zijn ingeschreven;
 - b. in Aruba, Curaçao en Sint Maarten: de Gouverneur en, voor zover het om verstrekking van nationale paspoorten gaat aan personen die in de bevolkingsadministratie van Aruba, Curaçao of Sint Maarten zijn opgenomen, de door de Gouverneur na overleg met Onze Minister daartoe aangewezen autoriteiten;
 - c. in een openbaar lichaam: de gezaghebber, voor zover het personen betreft die in de bevolkingsadministratie van het openbaar lichaam zijn opgenomen, en in bij of krachtens algemene maatregel van rijksbestuur te bepalen gevallen;
 - d. in het buitenland: het hoofd van de daartoe aangewezen consulaire post;
 - e. in bijzondere door Onze Minister te bepalen gevallen: Onze Minister en de door hem daartoe aangewezen autoriteiten.
2. Bevoegd tot het verstrekken van diplomatieke paspoorten en dienstpaspaspoorten is Onze Minister van Buitenlandse Zaken.
3. Bevoegd tot het verstrekken van reisdocumenten als bedoeld in artikel 2, eerste lid, onderdelen f en g, zijn:
 - a. Onze Minister en de door hem daartoe aangewezen autoriteiten;
 - b. de Gouverneur en de door hem na overleg met Onze Minister daartoe aangewezen autoriteiten;
 - c. in het buitenland: het hoofd van de daartoe aangewezen consulaire post.
4. Bevoegd tot het verstrekken van Nederlandse identiteitskaarten zijn de in het eerste lid onder a en e bedoelde autoriteiten, alsmede de onder d bedoelde autoriteiten die daartoe in overeenstemming met Onze Minister zijn aangewezen.
5. Verstrekking van een reisdocument op grond van artikel 14 of 15 aan een persoon die in het Europese deel van Nederland is toegelaten, vindt slechts plaats nadat Onze Minister van Justitie in overeenstemming met Onze Minister van Buitenlandse Zaken heeft vastgesteld dat aan de voorwaarden voor een aanspraak in de genoemde artikelen is voldaan.
6. Verstrekking van een reisdocument op grond van artikel 12, 14 of 15 aan een persoon die in een openbaar lichaam is toegelaten, vindt slechts plaats nadat Onze Minister van Justitie in overeenstemming met Onze Minister van Buitenlandse Zaken heeft vastgesteld dat aan de voorwaarden voor een aanspraak in de genoemde artikelen is voldaan.
7. Verstrekking van een reisdocument op grond van de artikelen 11 tot en met 15 aan een persoon die in Aruba, Curaçao of Sint Maarten is toegelaten, vindt slechts plaats nadat door de Gouverneur is vastgesteld dat aan de daar geldende voorwaarden voor een aanspraak op grond van de artikelen 11 tot en met 15 is voldaan.
8. Bij regeling van Onze Minister in overeenstemming met Onze Minister van Justitie in zijn hoedanigheid van minister van het Koninkrijk en met Onze Minister van Buitenlandse Zaken kunnen regels worden gesteld over de verstrekking van reisdocumenten op grond van de

artikelen 12, 14 of 15 aan personen die in Aruba, Curaçao of Sint Maarten zijn toegelaten.

T

In artikel 41, derde lid, wordt «de autoriteit van de Nederlandse Antillen en van Aruba» vervangen door: de autoriteit in een openbaar lichaam, Aruba, Curaçao of Sint Maarten.

U

In artikel 44, eerste lid, wordt «in Nederland, de Nederlandse Antillen en Aruba» vervangen door: in Nederland, Aruba, Curaçao en Sint Maarten.

V

Artikel 46 wordt als volgt gewijzigd:

1. In het eerste lid wordt «In de Nederlandse Antillen en in Aruba» vervangen door: In de openbare lichamen, Aruba, Curaçao en Sint Maarten.

2. Aan het tweede lid wordt een zin toegevoegd, luidende:
Voor de toepassing van de eerste volzin worden het Europese deel van Nederland en een openbaar lichaam als aparte landen beschouwd.

W

In het opschrift van hoofdstuk XI wordt «in de Nederlandse Antillen en Aruba» vervangen door: in Aruba, Curaçao en Sint Maarten.

X

Na artikel 65 wordt een artikel ingevoegd, luidende:

Artikel 66

Op aanvragen ter verkrijging van een reisdocument die op het tijdstip van inwerkingtreding van de Rijkswet aanpassing rijkswetten aan de oprichting van de nieuwe landen reeds waren ingediend, zijn de bepalingen van deze wet van toepassing zoals die zijn komen te luiden na de inwerkingtreding van de genoemde rijkswet.

Artikel 1.2

Het **Reglement voor de Gouverneur van Aruba** wordt als volgt gewijzigd:

A

In artikel 5 wordt «Onze Minister voor Nederlands-Antilliaanse en Arubaanse Zaken» vervangen door: Onze Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

B

In artikel 6, eerste lid, wordt «met Aruba, met de Nederlandse Antillen of met enig deel daarvan of met Nederland» vervangen door: met Nederland, Aruba, Curaçao of Sint Maarten.

C

In artikel 9, eerste en tweede lid, wordt «in Aruba of in de Nederlandse Antillen» vervangen door: in Aruba, Curaçao of Sint Maarten.

D

In artikel 14, tweede lid, vervalt «bij zijn eerste optreden als zodanig».

E

Artikel 15 wordt als volgt gewijzigd:

1. In het tweede lid wordt «de Nederlandse Antillen» vervangen door: Curaçao of Sint Maarten.

2. Er worden drie leden toegevoegd, luidende:

3. Onze Minister-President of een andere minister van het Koninkrijk kan overleg voeren met de Gouverneur, de Gouverneur van Curaçao en de Gouverneur van Sint Maarten.

4. Ten minste tweemaal per jaar vindt er een overleg plaats tussen de Gouverneur, de Gouverneur van Curaçao, de Gouverneur van Sint Maarten en Onze Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties omtrent aangelegenheden waarbij het belang van het Koninkrijk is betrokken. Aan dat overleg kunnen eveneens deelnemen Onze Ministers van het Koninkrijk wie de te bespreken onderwerpen aangaan.

5. Indien Onze Minister-President deelneemt aan een overleg als bedoeld in het derde of vierde lid, zit hij de vergadering voor.

Artikel 1.3

De **Rijkswet Onderzoeksraad voor veiligheid** wordt als volgt gewijzigd:

A

Artikel 1 wordt als volgt gewijzigd:

1. Het eerste lid, onderdeel j, komt te luiden:

j. Curaçaos zeeschip: zeeschip dat op grond van de voor Curaçao geldende rechtsregels gerechtigd is de vlag van het Koninkrijk der Nederlanden te voeren;

2. In het eerste lid worden de onderdelen l tot en met r geletterd m tot en met s.

3. Na het eerste lid, onderdeel k, wordt een onderdeel ingevoegd, luidende:

l. Sint-Maartens zeeschip: zeeschip dat op grond van de voor Sint Maarten geldende rechtsregels gerechtigd is de vlag van het Koninkrijk der Nederlanden te voeren;

4. In het tweede lid, onderdeel a, wordt na «artikel 172, derde lid, van de Gemeentewet» ingevoegd «of artikel 174, derde lid, van de Wet openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba» en wordt na «artikel 175, eerste lid, van de Gemeentewet» ingevoegd «of artikel 178, eerste lid, van de Wet openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba».

5. In het tweede lid, onderdeel c, onder 3°, wordt na «de Politiewet 1993» ingevoegd: , de Rijkswet politie van Curaçao, van Sint Maarten en van Bonaire, Sint Eustatius en Saba of de Veiligheidswet BES.

6. In het tweede lid, onderdeel c, onder 4°, wordt «in de Nederlandse Antillen en Aruba» vervangen door: in Aruba, Curaçao en Sint Maarten.

B

Artikel 4 wordt als volgt gewijzigd:

1. In het eerste lid, onderdeel a, vervalt «Europese».

2. Het eerste lid, onderdeel b, komt te luiden:

b. voorvallen op, boven of onder het grondgebied van Aruba, Curaçao of Sint Maarten met inbegrip van wateren onder Arubaanse, Curaçaose of Sint-Maartense jurisdictie, indien de raad door de regering van Aruba, Curaçao onderscheidenlijk Sint Maarten om een onderzoek daarnaar wordt verzocht;

3. Het eerste lid, onderdelen f en g, komt te luiden:

f. voorvallen waarbij een Arubaans, Curaçaos of Sint-Maartens zeeschip is betrokken op volle zee of in wateren onder andere dan Arubaanse, Curaçaose of Sint-Maartense jurisdictie, indien de raad door de regering van Aruba, Curaçao onderscheidenlijk Sint Maarten om een onderzoek daarnaar wordt verzocht;

g. voorvallen waarbij een Arubaans, Curaçaos of Sint-Maartens luchtvaartuig is betrokken boven volle zee of in het buitenland, indien de raad door de regering van Aruba, Curaçao onderscheidenlijk Sint Maarten om een onderzoek daarnaar wordt verzocht.

4. In het tweede lid, onderdeel a, vervalt «Europese».

5. Het tweede lid, onderdeel b, komt te luiden:

b. de wijze waarop in Aruba, Curaçao of Sint Maarten is omgegaan met de gevolgen van voorvallen in het buitenland waarvan de gevolgen zich uitstrekken tot het grondgebied van Aruba, Curaçao of Sint Maarten met inbegrip van wateren onder Arubaanse, Curaçaose of Sint-Maartense jurisdictie, indien de raad door de regering van Aruba, Curaçao onderscheidenlijk Sint Maarten om een onderzoek daarnaar wordt verzocht;

6. In het tweede lid, onderdeel d wordt «de regering van de Nederlandse Antillen onderscheidenlijk van Aruba» vervangen door: de regering van Aruba, Curaçao onderscheidenlijk Sint Maarten.

C

In artikel 25, derde lid, wordt «de Staten van de Nederlandse Antillen en de Staten van Aruba» vervangen door: de Staten van Aruba, de Staten van Curaçao en de Staten van Sint Maarten.

D

In artikel 30, eerste lid, wordt «de gezaghebber van één van de eilandgebieden van de Nederlandse Antillen, Onze Minister die openbare orde in portefeuille heeft van Aruba» vervangen door: de gezaghebber van het openbare lichaam Bonaire, Sint Eustatius of Saba, Onze Minister die openbare orde in portefeuille heeft van Aruba, Curaçao of Sint Maarten.

E

In artikel 41, vierde lid, wordt na «gemeente» ingevoegd: of het bestuur van het openbare lichaam Bonaire, Sint Eustatius of Saba.

F

In artikel 43, eerste lid, wordt «de commissaris van de Koning of de burgemeester» vervangen door: de commissaris van de Koning, de burgemeester of de gezaghebber van het openbare lichaam Bonaire, Sint Eustatius of Saba.

G

In artikel 45, derde lid, wordt «de Nederlandse Antillen of Aruba» vervangen door «Aruba, Curaçao of Sint Maarten» en wordt «van de Nederlandse Antillen onderscheidenlijk van Aruba» telkens vervangen door «van Aruba, Curaçao onderscheidenlijk Sint Maarten».

H

In artikel 56, tweede lid, wordt «de Nederlandse Antillen en Aruba» vervangen door: Aruba, Curaçao en Sint Maarten.

I

In artikel 57, negende lid, wordt «de Nederlandse Antillen en Aruba» vervangen door: Aruba, Curaçao, Sint Maarten of de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba.

J

In artikel 60, derde lid, wordt na «gemeente» ingevoegd: of het bestuur van het openbare lichaam Bonaire, Sint Eustatius of Saba.

K

In artikel 62, tweede lid, wordt na «gemeente» ingevoegd: of het bestuur van het openbare lichaam Bonaire, Sint Eustatius of Saba.

L

In artikel 66 wordt «de Nederlandse Antillen of Aruba» vervangen door: Aruba, Curaçao of Sint Maarten.

M

Artikel 67 komt te luiden:

Artikel 67

Bij of krachtens algemene maatregel van rijksbestuur of algemene maatregel van bestuur kunnen regels worden gesteld:

a. ten aanzien van het overleg en de coördinatie tussen de raad, het openbaar ministerie in het Europese deel van Nederland, de Koninklijke marechaussee, het Korps landelijke politiediensten en de regionale politiekorpsen, ingeval naar aanleiding van een voorval ook het opleggen van een strafrechtelijke sanctie wordt overwogen;

b. ten aanzien van de samenwerking tussen de raad, het openbaar ministerie in Aruba, Curaçao onderscheidenlijk Sint Maarten en het korps politie Aruba, het korps politie Curaçao, onderscheidenlijk het korps politie Sint Maarten, ingeval naar aanleiding van een voorval ook het opleggen van een strafrechtelijke sanctie wordt overwogen;

c. ten aanzien van de samenwerking tussen de raad, het openbaar ministerie van de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba en het korps politie van de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba, ingeval naar aanleiding van een voorval ook het opleggen van een strafrechtelijke sanctie wordt overwogen;

d. omtrent het in dat kader wederzijds ter beschikking stellen van voorwerpen.

N

Artikel 70 komt te luiden:

Artikel 70

De raad, de medewerkers van het bureau, de algemeen secretaris en de overige onderzoekers doen geen aangifte van strafbare feiten waarvan ze bij de uitoefening van hun functie bij de raad kennis hebben gekregen, bij een opsporingsambtenaar, met uitzondering van de gevallen bedoeld in de artikelen 160 en 162 van het Nederlandse Wetboek van Strafvordering, meined, de bij artikel 81 strafbaar gestelde feiten, alsmede, voor zover deze feiten betrekking hebben op artikel 40, eerste lid, de feiten strafbaar gesteld in:

a. de artikelen 179 tot en met 182 en 184 van het Nederlandse Wetboek van Strafrecht;

b. de artikelen 185 tot en met 188 en 190 van het Wetboek van Strafrecht BES;

c. de artikelen 185 tot en met 188 en 190 van het Wetboek van Strafrecht van de Nederlandse Antillen;

d. de artikelen 185 tot en met 188 en 190 van het Wetboek van Strafrecht van Aruba.

O

In het opschrift van Hoofdstuk 7 wordt «ander land» vervangen door: andere staat.

P

In artikel 77, tweede lid, wordt «de Nederlandse Antillen of Aruba» vervangen door: Aruba, Curaçao of Sint Maarten.

Q

In artikel 79 wordt «door de Nederlandse Antillen of door Aruba» vervangen door: door Aruba, door Curaçao of door Sint Maarten.

R

Artikel 81, eerste lid, komt te luiden:

1. Degene die handelt in strijd met het bepaalde op grond van de artikelen 28, eerste lid, of 31, tweede lid, of in strijd met de artikelen 49, 51, tweede lid, 72 of 74, eerste lid, wordt gestraft met een geldboete van de tweede categorie, dan wel, indien de geldboete wordt opgelegd door de strafrechter in Aruba, Curaçao of Sint Maarten, een geldboete van ten hoogste AWG 7.400, onderscheidenlijk ANG 7.400.

S

Artikel 82 komt te luiden:

Artikel 82

1. Met de opsporing van de bij artikel 81 strafbaar gestelde feiten, alsmede de feiten strafbaar gesteld in de artikelen 179 tot en met 182 en 184 van het Nederlandse Wetboek van Strafrecht, voor zover deze feiten betrekking hebben op artikel 40, eerste lid, zijn, onverminderd de ambtenaren, bedoeld in artikel 141 van het Nederlandse Wetboek van Strafvordering, belast de door Onze Minister en Onze Minister van Justitie aangewezen ambtenaren.

2. Met de opsporing van de bij artikel 81 strafbaar gestelde feiten, alsmede de feiten strafbaar gesteld in de artikelen 185 tot en met 188 en 190 van het Wetboek van Strafrecht BES, voor zover deze feiten betrekking hebben op artikel 40, eerste lid, zijn tevens belast de door Onze Minister en Onze Minister van Justitie aangewezen ambtenaren.

3. Met de opsporing van de bij artikel 81 strafbaar gestelde feiten, alsmede de feiten strafbaar gesteld in de artikelen 185 tot en met 188 en 190 van het Wetboek van Strafrecht van de Nederlandse Antillen en de artikelen 185 tot en met 188 en 190 van het Wetboek van Strafrecht van Aruba, voor zover deze feiten betrekking hebben op artikel 40, eerste lid, zijn tevens respectievelijk belast de daartoe door de overheid in Aruba, Curaçao en Sint Maarten aangewezen personen.

4. Van een besluit als bedoeld in het eerste en tweede lid wordt mededeling gedaan door plaatsing in de Staatscourant.

T

In artikel 83 wordt «de Staten van de Nederlandse Antillen en de Staten van Aruba» vervangen door: de Staten van Aruba, de Staten van Curaçao en de Staten van Sint Maarten.

U

In artikel 84, derde lid, wordt «en de Staten van de Nederlandse Antillen en de Staten van Aruba» vervangen door: , de Staten van Aruba, de Staten van Curaçao en de Staten van Sint Maarten.

Artikel 1.4

De **Rijkswet van 12 december 1985, houdende bepalingen omtrent de Regeling van de schadeloosstelling van en andere financiële voorzieningen voor het lid van de Raad van State van het Koninkrijk, benoemd ingevolge artikel 13, tweede lid, van het Statuut voor het Koninkrijk (Stb. 669)** wordt als volgt gewijzigd:

A

In artikel 1 wordt «Nederlands-Antilliaans, onderscheidenlijk Arubaans lid» vervangen door: Arubaans, Curaçaos, onderscheidenlijk Sint-Maartens lid.

B

Artikel 2 wordt als volgt gewijzigd:

1. In het eerste en tweede lid wordt «het Nederlands-Antilliaanse, onderscheidenlijk Arubaanse lid» vervangen door: het Arubaanse, Curaçaose, onderscheidenlijk Sint-Maartense lid.

2. In het vijfde lid wordt «het land de Nederlandse Antillen, onderscheidenlijk Aruba» vervangen door: het land Aruba, Curaçao, onderscheidenlijk Sint Maarten.

C

Artikel 3 komt te luiden:

Artikel 3

De Wet rechtspositie Raad van State, Algemene Rekenkamer en Nationale Ombudsman en de Wet privatisering ABP zijn niet van toepassing op het Arubaanse, Curaçaose, onderscheidenlijk Sint-Maartense lid.

Artikel 1.5

De **Rijkswet van 12 december 1985, tot vaststelling van een zeegrens tussen de Nederlandse Antillen en Aruba (Stb. 664)** wordt als volgt gewijzigd:

A

In artikel 1, eerste lid, wordt «Met ingang van het tijdstip waarop Aruba de hoedanigheid verkrijgt van land in het Koninkrijk, wordt, met inachtneming van het bepaalde in artikel 2, de zeegrens tussen het land de Nederlandse Antillen en het land Aruba gevormd door de bogen van grootcirkels tussen de volgende punten in de volgorde zoals hieronder aangegeven» vervangen door: De zeegrens tussen het land Aruba en het land Curaçao wordt, met inachtneming van het bepaalde in artikel 2, gevormd door de bogen van grootcirkels tussen de volgende punten in de volgorde zoals hieronder aangegeven.

Aa

In artikel 2 wordt «de Nederlandse Antillen» vervangen door: Curaçao.

B

Na artikel 3 wordt een artikel ingevoegd, luidende:

Artikel 4

Deze rijkswet wordt aangehaald als: Rijkswet vaststelling zeegrens tussen Aruba en Curaçao.

Artikel 1.6

De **Rijkswet van 20 december 1989, houdende regeling van pensioenen en uitkeringen aan Gouverneurs van de Nederlandse Antillen en van Aruba (Stb. 1990, 15)** wordt als volgt gewijzigd:

A

Artikel 1 wordt als volgt gewijzigd:

1. Onderdeel b komt te luiden:

b. Reglement: het Reglement voor de Gouverneur van Aruba, het Reglement voor de Gouverneur van Curaçao, onderscheidenlijk het Reglement voor de Gouverneur van Sint Maarten;

2. In onderdeel c wordt «Gouverneur van de Nederlandse Antillen, onderscheidenlijk als Gouverneur van Aruba» vervangen door: Gouverneur van Aruba, Curaçao, onderscheidenlijk Sint Maarten.

B

Artikel 2, tweede lid, komt te luiden:

2. Het bedrag, bedoeld in het eerste lid, is gelijk aan de laatstelijk als Gouverneur genoten maandelijkse wedde, verhoogd met de vakantieuitkering, vastgesteld op grond van artikel 1, vierde lid, van het Reglement.

C

In artikel 3 wordt «in de Nederlandse Antillen, onderscheidenlijk Aruba» vervangen door: in Aruba, Curaçao, onderscheidenlijk Sint Maarten.

D

Artikel 4 komt te luiden:

Artikel 4

De berekeningsgrondslag, bedoeld in artikel 2, wordt, indien een wijziging in de bezoldigingsstructuur van de Gouverneur daartoe aanleiding geeft, bij koninklijk besluit aangepast.

E

Artikel 18 wordt als volgt gewijzigd:

1. In het derde lid wordt «genoemd in de artikelen 2 en 7, onder b, van het Positiebesluit Gouverneur van de Nederlandse Antillen, onderscheidenlijk het Positiebesluit Gouverneur van Aruba» vervangen door: vastgesteld op grond van artikel 1, vierde lid, van het Reglement.

2. In het vijfde lid wordt «een gemeente of waterschap» vervangen door «een gemeente, een waterschap of de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius of Saba», en wordt «de Nederlandse Antillen en Aruba» telkens vervangen door «Aruba, Curaçao en Sint Maarten».

3. In het zevende lid wordt «Onze minister-president van de Nederlandse Antillen, onderscheidenlijk Onze minister-president van Aruba gehoord» vervangen door: Onze minister-president van Aruba, van Curaçao, onderscheidenlijk van Sint Maarten gehoord.

F

In artikel 19, derde lid, wordt «ten laste van de Nederlandse Antillen» vervangen door «ten laste van Aruba, Curaçao of Sint Maarten» en wordt «of de Nederlandse Antillen» telkens vervangen door «, Aruba, Curaçao of Sint Maarten».

G

In de artikelen 22 en 24 wordt «Onze minister-president van de Nederlandse Antillen» vervangen door: Onze minister-president van Aruba, van Curaçao, onderscheidenlijk van Sint Maarten.

H

Na artikel 41 wordt een artikel ingevoegd, luidende:

Artikel 41a

Aanspraken op een uitkering of pensioen op grond van deze rijkswet, zoals die luidde voor de inwerkingtreding van de Rijkswet aanpassing rijkswetten aan de oprichting van de nieuwe landen, worden geacht te zijn opgebouwd op grond van deze rijkswet, zoals die luidt na de inwerkingtreding van de Rijkswet aanpassing rijkswetten aan de oprichting van de nieuwe landen.

I

Het opschrift van de twaalfde paragraaf komt te luiden «Slotbepalingen» en na dit opschrift wordt een artikel ingevoegd, luidende:

Artikel 41b

Deze rijkswet wordt aangehaald als: Rijkswet pensioenen en uitkeringen aan Gouverneurs van Aruba, Curaçao en Sint Maarten.

Artikel 1.7

Artikel IV van de **Rijkswet van 15 april 1994 tot wijziging van de wet van 4 april 1892, houdende instelling van de Orde van Oranje-Nassau, en van de wet van 29 september 1815, houdende instelling van de Orde van de Nederlandse Leeuw, alsmede instelling van het Kapittel voor de civiele orden (Stb. 350)** wordt als volgt gewijzigd:

1. Voor de tekst wordt de aanduiding «1.» geplaatst.

2. Er wordt een lid toegevoegd, luidende:

2. De Rijksvertegenwoordiger voor de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba adviseert Onze Minister wie het aangaat volgens een door de regering gegeven ambtsinstructie over de verlening van onderscheidingen in de Orde van de Nederlandse Leeuw en de Orde van Oranje-Nassau aan inwoners van de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba.

Artikel 1.8

De **Wet beëdiging en inhuldiging van de Koning** wordt als volgt gewijzigd:

A

In artikel 2 wordt «de Staten van de Nederlandse Antillen en de Staten van Aruba» vervangen door «de Staten van Aruba, de Staten van Curaçao en de Staten van Sint Maarten» en wordt «Staten van de Nederlandse Antillen en Staten van Aruba» vervangen door: Staten van Aruba, Staten van Curaçao en Staten van Sint Maarten.

B

In artikel 4 wordt «De Staten van de Nederlandse Antillen en de Staten van Aruba» vervangen door: De Staten van Aruba, de Staten van Curaçao en de Staten van Sint Maarten.

Artikel 1.9

Indien artikel I, onderdeel B, onder 2, van de Rijkswet van 11 juni 2009 tot wijziging van de Paspoortwet in verband met het herinrichten van de reisdocumentenadministratie (Stb. 252) later in werking treedt dan deze rijkswet:

a. komt artikel 1.1, onderdeel B, van deze rijkswet te luiden:

B

In artikel 2, tweede lid, wordt «Nederland» vervangen door: het Europese deel van Nederland.

b. komt artikel I, onderdeel B, onder 2, van die rijkswet te luiden:

2. Het tweede lid komt te luiden:

2. Reisdocument van het Europese deel van Nederland is de Nederlandse identiteitskaart.

Artikel 1.10

Indien artikel I, onderdeel D, van de Rijkswet van 11 juni 2009 tot wijziging van de Paspoortwet in verband met het herinrichten van de reisdocumentenadministratie (Stb. 252) later in werking treedt dan deze rijkswet:

a. komt artikel I, onderdeel C, van deze rijkswet te luiden:

C

Artikel 4a, vijfde lid, onderdeel b, komt te luiden:

b. het administratienummer waarmee de houder van een reisdocument is vermeld in de gemeentelijke basisadministratie persoonsgegevens in het Europese deel van Nederland of in de bevolkingsadministratie van een openbaar lichaam, Aruba, Curaçao of Sint Maarten;

b. komt in artikel I, onderdeel D, van die rijkswet artikel 4a, tweede lid, onderdeel c, te luiden:

c. het administratienummer waarmee de houder van een reisdocument is vermeld in de gemeentelijke basisadministratie persoonsgegevens in het Europese deel van Nederland of in de bevolkingsadministratie van een openbaar lichaam, Aruba, Curaçao of Sint Maarten;

Artikel 1.11

Indien artikel I, onderdeel H, van de Rijkswet van 11 juni 2009 tot wijziging van de Paspoortwet in verband met het herinrichten van de reisdocumentenadministratie (Stb. 252) later in werking treedt dan deze rijkswet:

a. komt artikel I, onderdeel M, van deze rijkswet te luiden:

M

Artikel 26 wordt als volgt gewijzigd:

1. Het eerste lid komt te luiden:

1. Bevoegd tot het in ontvangst nemen van aanvragen voor nationale paspoorten, reisdocumenten voor vluchtelingen en reisdocumenten voor vreemdelingen, zijn:

a. in het Europese deel van Nederland: de burgemeester, voor zover het personen betreft die als ingezetene in de basisadministratie persoonsgegevens van zijn gemeente zijn ingeschreven;

b. in Aruba, Curaçao en Sint Maarten: de Gouverneur en, voor zover het personen betreft die in de bevolkingsadministratie van Aruba, Curaçao of Sint Maarten zijn opgenomen, de door de Gouverneur na overleg met Onze Minister daartoe aangewezen autoriteiten;

c. in een openbaar lichaam: de gezaghebber, voor zover het personen betreft die in de bevolkingsadministratie van het openbaar lichaam zijn opgenomen, en in bij of krachtens algemene maatregel van rijksbestuur te bepalen gevallen;

d. in het buitenland: het hoofd van de daartoe aangewezen consulaire post, voor zover het personen betreft die zich in zijn ressort of in het ressort van een onder zijn verantwoordelijkheid staande consulaire post bevinden;

e. in bijzondere door Onze Minister te bepalen gevallen: Onze Minister en de door hem onderscheidenlijk de door de Gouverneur na overleg met Onze Minister daartoe aangewezen autoriteiten.

2. In het derde lid vervalt «van de Nederlandse Antillen onderscheidenlijk Aruba».

3. In het vierde lid wordt «onder a en d» vervangen door «onder a en e» en wordt «onder c» vervangen door «onder d».

b. komt artikel I, onderdeel H, van die rijkswet te luiden:

H

Artikel 26 wordt als volgt gewijzigd:

1. Het eerste lid, onderdeel a, komt te luiden:

a. in het Europese deel van Nederland: de burgemeester, voor zover het personen betreft die als ingezetene in de basisadministratie persoonsgegevens van enige gemeente zijn ingeschreven, alsmede de burgemeester van een bij algemene maatregel van rijksbestuur aangewezen gemeente, voor zover het aanvragers betreft die niet als ingezetene in de gemeentelijke basisadministratie persoonsgegevens zijn ingeschreven.

2. Het vierde lid komt te luiden:

4. Bevoegd tot het in ontvangst nemen van aanvragen voor Nederlandse identiteitskaarten zijn de in het eerste lid onder a en e bedoelde autoriteiten, alsmede de onder d bedoelde autoriteiten die daartoe in overeenstemming met Onze Minister zijn aangewezen.

Artikel 1.12

Indien artikel I, onderdeel L, van de Rijkswet van 11 juni 2009 tot wijziging van de Paspoortwet in verband met het herinrichten van de reisdocumentenadministratie (Stb. 252) later in werking treedt dan deze rijkswet:

a. komt artikel I, onderdeel S, van deze rijkswet te luiden:

S

Artikel 40 komt te luiden:

Artikel 40

1. Bevoegd tot het verstrekken van nationale paspoorten, reisdocumenten voor vluchtelingen en reisdocumenten voor vreemdelingen, zijn:

a. in het Europese deel van Nederland: de burgemeester, voor zover het personen betreft die als ingezetene in de basisadministratie persoonsgegevens van zijn gemeente zijn ingeschreven;

b. in Aruba, Curaçao en Sint Maarten: de Gouverneur en, voor zover het om verstrekking van nationale paspoorten gaat aan personen die in de bevolkingsadministratie van Aruba, Curaçao of Sint Maarten zijn opgenomen, de door de Gouverneur na overleg met Onze Minister daartoe aangewezen autoriteiten;

c. in een openbaar lichaam: de gezaghebber, voor zover het personen betreft die in de bevolkingsadministratie van het openbaar lichaam zijn opgenomen, en in bij of krachtens algemene maatregel van rijksbestuur te bepalen gevallen;

d. in het buitenland: het hoofd van de daartoe aangewezen consulaire post, voor zover het personen betreft die zich in zijn ressort of in het ressort van een onder zijn verantwoordelijkheid staande consulaire post bevinden;

e. in bijzondere door Onze Minister te bepalen gevallen: Onze Minister en de door hem daartoe aangewezen autoriteiten.

2. Bevoegd tot het verstrekken van diplomatieke paspoorten en dienstpaspaspoorten is Onze Minister van Buitenlandse Zaken.

3. Bevoegd tot het verstrekken van reisdocumenten als bedoeld in artikel 2, eerste lid, onderdelen f en g, zijn:

a. Onze Minister en de door hem daartoe aangewezen autoriteiten;

b. de Gouverneur en de door hem na overleg met Onze Minister daartoe aangewezen autoriteiten;

c. in het buitenland: het hoofd van de daartoe aangewezen consulaire post.

4. Bevoegd tot het verstrekken van Nederlandse identiteitskaarten zijn de in het eerste lid, onder a en e bedoelde autoriteiten en, voor zover het personen betreft die in hun ressort of in het ressort van een onder hun verantwoordelijkheid staande consulaire post woonachtig zijn, de onder d bedoelde autoriteiten, die daartoe in overeenstemming met Onze Minister zijn aangewezen.

5. Verstrekking van een reisdocument op grond van artikel 14 of 15 aan een persoon die in het Europese deel van Nederland is toegelaten, vindt slechts plaats nadat Onze Minister van Justitie in overeenstemming met Onze Minister van Buitenlandse Zaken heeft vastgesteld dat aan de voorwaarden voor een aanspraak in de genoemde artikelen is voldaan.

6. Verstrekking van een reisdocument op grond van artikel 12, 14 of 15 aan een persoon die in een openbaar lichaam is toegelaten, vindt slechts plaats nadat Onze Minister van Justitie in overeenstemming met Onze Minister van Buitenlandse Zaken heeft vastgesteld dat aan de voorwaarden voor een aanspraak in de genoemde artikelen is voldaan.

7. Verstrekking van een reisdocument op grond van de artikelen 11 tot en met 15 aan een persoon die in Aruba, Curaçao of Sint Maarten is toegelaten, vindt slechts plaats nadat door de Gouverneur is vastgesteld dat aan de daar geldende voorwaarden voor een aanspraak op grond van de artikelen 11 tot en met 15 is voldaan.

8. Bij regeling van Onze Minister in overeenstemming met Onze Minister van Justitie en met Onze Minister van Buitenlandse Zaken kunnen regels worden gesteld over de verstrekking van reisdocumenten op grond van de artikelen 12, 14 of 15 aan personen die in Aruba, Curaçao of Sint Maarten zijn toegelaten.

b. komt artikel I, onderdeel L, van die rijkswet te luiden:

L

Artikel 40 wordt gewijzigd als volgt:

1. Het eerste lid, onderdeel a, komt te luiden:

a. in het Europese deel van Nederland: de burgemeester, voor zover het personen betreft die als ingezetene in de basisadministratie persoonsgegevens van enige gemeente zijn ingeschreven, alsmede de burgemeester van een bij algemene maatregel van rijksbestuur aangewezen gemeente, voor zover het aanvragers betreft die niet als ingezetene in de gemeentelijke basisadministratie persoonsgegevens zijn ingeschreven;

2. Het eerste lid, onderdeel d, komt te luiden:

d. in het buitenland: het hoofd van de daartoe aangewezen consulaire post;

3. Het vierde lid komt te luiden:

4. Bevoegd tot het verstrekken van Nederlandse identiteitskaarten zijn de in het eerste lid onder a en e bedoelde autoriteiten, alsmede de onder d bedoelde autoriteiten die daartoe in overeenstemming met Onze Minister zijn aangewezen.

HOOFDSTUK 2. MINISTERIE VAN JUSTITIE

§ 1 Privaatrecht

Artikel 2.1

De **Rijkswet op het Nederlanderschap** wordt als volgt gewijzigd:

A

In artikel 1, onderdeel g, wordt «Nederland, de Nederlandse Antillen of Aruba» vervangen door: het Europese deel van Nederland, Aruba, Curaçao, Sint Maarten of de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba.

B

In artikel 3, tweede en derde lid, wordt «de Nederlandse Antillen of Aruba» telkens vervangen door: Aruba, Curaçao of Sint Maarten.

C

In artikel 5 wordt «de Nederlandse Antillen of Aruba» vervangen door: Aruba, Curaçao of Sint Maarten.

D

In artikel 5a, tweede lid, wordt «de Nederlandse Antillen of Aruba» vervangen door «Aruba, Curaçao of Sint Maarten» en wordt «Nederlands, Nederlands-Antilliaans of Arubaans recht» vervangen door: het recht van Nederland, Aruba, Curaçao of Sint Maarten.

E

In artikel 6, eerste lid, onder a, b, e, f, g en h, zevende lid en achtste lid wordt «Nederland, de Nederlandse Antillen of Aruba» telkens vervangen door: het Europese deel van Nederland, Aruba, Curaçao, Sint Maarten of de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba.

F

In artikel 7, tweede lid, wordt «de Nederlandse Antillen, onderscheidenlijk Aruba» vervangen door «Aruba, Curaçao of Sint Maarten» en wordt «Onze Minister van Justitie van de Nederlandse Antillen, onderscheidenlijk Onze Minister van Justitie van Aruba» vervangen door: Onze Minister van Justitie van Aruba, van Curaçao, onderscheidenlijk van Sint Maarten.

G

Artikel 8 wordt als volgt gewijzigd:

a. In het eerste lid, onder b en c wordt «Nederland, de Nederlandse Antillen of Aruba» telkens vervangen door: het Europese deel van Nederland, Aruba, Curaçao, Sint Maarten of de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba.

b. In het eerste lid, onder d, wordt «de Nederlandse, Nederlands-Antilliaanse of Arubaanse samenleving als» vervangen door «de samenleving van het Europese deel van Nederland, Aruba, Curaçao, Sint Maarten of de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba als» en wordt «de Nederlandse Antillen of Aruba» vervangen door «Aruba, Curaçao, Sint Maarten of de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba» en wordt «alsmede van de Nederlandse, Nederlands-Antilliaanse of Arubaanse staatsinrichting en maatschappij, en hij zich ook overigens in de Nederlandse, Nederlands-Antilliaanse of Arubaanse samenleving heeft doen opnemen» vervangen door «alsmede van de staatsinrichting en maatschappij van het Europese deel van Nederland, Aruba, Curaçao, Sint Maarten of de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba, en hij zich ook overigens in een van deze samenlevingen heeft doen opnemen.

c. In het tweede lid wordt «de Nederlandse Antillen of Aruba» vervangen door: Aruba, Curaçao of Sint Maarten.

d. In het derde lid wordt «Nederland, de Nederlandse Antillen of Aruba» vervangen door: het Europese deel van Nederland, Aruba, Curaçao, Sint Maarten of de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba.

H

In artikel 9, derde lid, onder b en c wordt «de Nederlandse Antillen of Aruba» telkens vervangen door: Aruba, Curaçao of Sint Maarten.

I

In artikel 11, tweede tot en met vijfde lid, wordt «Nederland, de Nederlandse Antillen of Aruba» telkens vervangen door: het Europese deel van Nederland, Aruba, Curaçao, Sint Maarten of de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba.

J

In artikel 15, eerste lid, onder c, en derde lid, wordt «de Nederlandse Antillen of Aruba» telkens vervangen door «Aruba, Curaçao of Sint Maarten» en wordt in het eerste lid, onder c, «de Nederlandse Antillen en Aruba» vervangen door «Aruba, Curaçao en Sint Maarten».

K

In artikel 17, eerste lid, wordt «de Nederlandse Antillen of Aruba» vervangen door «Aruba, Curaçao, Sint Maarten of de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius of Saba» en wordt «het Gemeenschappelijk Hof van Justitie van de Nederlandse Antillen en Aruba» vervangen door: het Gemeenschappelijk Hof van Justitie van Aruba, Curaçao, Sint Maarten en van Bonaire, Sint Eustatius en Saba.

L

In artikel 20, eerste en tweede lid, wordt «de Nederlandse Antillen of Aruba» vervangen door «Aruba, Curaçao of Sint Maarten», wordt «de Nederlandse Antillen en Aruba» vervangen door «Aruba, Curaçao en Sint Maarten» en wordt «Onze Minister van Justitie van de Nederlandse Antillen, onderscheidenlijk Onze Minister van Justitie van Aruba» telkens vervangen door: Onze Minister van Justitie van Aruba, van Curaçao, onderscheidenlijk van Sint Maarten.

M

In artikel 22, tweede lid, wordt «Onze Ministers van Justitie van de Nederlandse Antillen en van Aruba» vervangen door: Onze Ministers van Justitie van Aruba, van Curaçao en van Sint Maarten.

N

Na artikel 28 wordt een nieuw artikel 29 ingevoegd, luidende:

Artikel 29

Voor de toepassing van de Rijkswet op het Nederlanderschap en de daarop rustende bepalingen worden de tijdvakken van hoofdverblijf die voor de inwerkingtreding van de Rijkswet aanpassing rijkswetten aan de oprichting van de nieuwe landen zijn doorgebracht in de Nederlandse Antillen in aanmerking genomen als waren zij doorgebracht in Aruba, Curaçao, Sint Maarten of de openbare lichamen Bonaire, Saba en Sint Eustatius.

Artikel 2.2

De **Rijkswet vrijwillige zetelverplaatsing van rechtspersonen** wordt als volgt gewijzigd:

A

De Algemene bepaling komt te luiden:

Algemene bepaling

1. Onder «vennootschap» wordt in deze Rijkswet verstaan de naamloze vennootschap alsmede, voor wat Nederland betreft, de besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid en, voor wat Nederland, Curaçao en Sint Maarten betreft, de besloten vennootschap.

2. De overbrenging van de plaats van vestiging van een naar Nederlands, Arubaans, Curaçaos of Sint Maartens recht bestaande vennootschap naar een ander land van het Koninkrijk der Nederlanden brengt mee dat zij de staat verkrijgt van een naar het recht van dat land bestaande vennootschap, in het geval van overbrenging naar Nederland, Curaçao of Sint Maarten van het in de gewijzigde akte van oprichting bepaalde type.

B

In het opschrift van afdeling 1 vervalt «naamloze».

C

Artikel 1 wordt als volgt gewijzigd:

1. In het eerste lid wordt «de Nederlandse Antillen of Aruba» vervangen door «Aruba, Curaçao of Sint Maarten» en wordt «naamloze vennootschap» vervangen door: vennootschap.

2. In het vijfde lid wordt «drie» vervangen door: onderscheidene.

D

In artikel 3, eerste lid, wordt «naamloze vennootschap» vervangen door «vennootschap» en wordt «respectievelijk Onze Minister van Justitie in de Nederlandse Antillen, of in Aruba» vervangen door: respectievelijk Onze Minister van Justitie in Aruba, in Curaçao of in Sint Maarten.

E

Artikel 6 wordt als volgt gewijzigd:

1. In het eerste lid, onder a, wordt «naamloze vennootschap» vervangen door: vennootschap.

2. In het derde lid vervalt «beide» en komt de tweede volzin te luiden: In een mededeling als bedoeld in de eerste volzin worden de redenen voor de weigering genoemd.

F

In artikel 7, eerste lid, wordt «naamloze vennootschap» vervangen door: vennootschap.

G

In artikel 8, eerste lid, wordt «naamloze vennootschap» vervangen door: vennootschap.

H

In het opschrift van Afdeling 2 wordt «naamloze vennootschappen» vervangen door: vennootschappen.

I

In artikel 9, eerste lid, wordt «naamloze vennootschap» vervangen door: vennootschap.

J

In artikel 11, eerste lid, wordt «naamloze vennootschap» vervangen door: vennootschap.

K

In het opschrift van Afdeling 3 wordt «naamloze vennootschappen» vervangen door: vennootschappen.

L

In artikel 12, eerste lid, wordt «naamloze vennootschap» vervangen door: vennootschap.

M

In het opschrift van Afdeling 4 wordt «naamloze vennootschappen» vervangen door: vennootschappen.

N

In artikel 14, eerste lid, wordt «naamloze vennootschap» vervangen door: vennootschap.

O

Artikel 15 wordt als volgt gewijzigd:

1. In het eerste lid wordt «naamloze vennootschap» vervangen door: vennootschap in de zin van het eerste lid van de algemene bepaling.

2. In het vierde lid wordt «drie» vervangen door: onderscheidene.

P

In artikel 16, eerste en tweede lid, wordt «naamloze vennootschap» telkens vervangen door: vennootschap.

Q

Artikel 17 wordt als volgt gewijzigd:

1. In het eerste lid wordt «naamloze vennootschap» vervangen door: vennootschap in de zin van het eerste lid van de algemene bepaling.

2. In het vierde en vijfde lid wordt «naamloze vennootschap» telkens vervangen door: vennootschap.

R

In artikel 20, eerste lid, wordt in de tweede volzin «naamloze vennootschap» vervangen door: vennootschap als bedoeld in het eerste lid van de algemene bepaling.

S

Aan artikel 29 wordt een vierde lid toegevoegd, luidende:

4. Voor de toepassing van de Rijkswet vrijwillige zetelverplaatsing van rechtspersonen en de daarop rustende bepalingen worden naamloze en besloten vennootschappen die bij de inwerkingtreding van de Rijkswet aanpassing rijkswetten aan de oprichting van de nieuwe landen de staat hebben van een vennootschap opgericht naar Nederlands-Antilliaans recht beschouwd als vennootschap in de zin van de algemene bepaling, eerste lid, naar gelang hun plaats van vestiging.

Artikel 2.3

De **Rijkswet zetelverplaatsing door de overheid van rechtspersonen en instellingen** wordt als volgt gewijzigd:

A

Artikel 2 wordt als volgt gewijzigd:

1. In het eerste lid, wordt «de Nederlandse Antillen of Aruba» vervangen door: Aruba, Curaçao of Sint Maarten.

2. De tweede volzin van het tweede lid komt te luiden: Een wijziging als bedoeld in de vorige zin kan ook een omzetting inhouden van een naamloze vennootschap, besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid of een besloten vennootschap in een van de andere genoemde typen van vennootschappen.

3. In het derde lid wordt «in de Nederlandse Antillen of in Aruba» vervangen door «in Aruba, Curaçao of Sint Maarten» en wordt «Onze Ministers van Justitie en van Financiën van de Nederlandse Antillen of van Aruba» vervangen door: Onze Ministers van Justitie en van Financiën van Aruba, Curaçao of Sint Maarten.

B

In artikel 4, vijfde lid, wordt «naamloze vennootschap of besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid» vervangen door: naamloze vennootschap, besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid of besloten vennootschap.

C

In artikel 5 wordt in de tweede volzin «naamloze vennootschap of besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid» vervangen door: naamloze vennootschap, besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid of besloten vennootschap.

Artikel 2.3a

Indien het bij koninklijke boodschap van 16 december 2008 ingediende voorstel van rijkswet tot wijziging van de Rijkswet op het Nederlanderschap met betrekking tot meervoudige nationaliteit en andere nationali-

teitsrechtelijke kwesties (31 813, R 1873), tot rijkswet is of wordt verheven, en artikel I, onderdeel B, van die rijkswet later in werking treedt dan, onderscheidenlijk op dezelfde datum in werking treedt als deze rijkswet, wordt in artikel I, onderdeel B, subonderdeel 2, onder j en o, van die rijkswet «Nederland, de Nederlandse Antillen of Aruba» vervangen door: het Europese deel van Nederland, Aruba, Curaçao, Sint Maarten of de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba.

Artikel 2.3b

Indien het bij koninklijke boodschap van 16 december 2008 ingediende voorstel van rijkswet tot wijziging van de Rijkswet op het Nederlander-schap met betrekking tot meervoudige nationaliteit en andere nationaliteitsrechtelijke kwesties (31 813, R 1873), tot rijkswet is of wordt verheven, en artikel I, onderdeel C, van die rijkswet later in werking treedt dan, onderscheidenlijk op dezelfde datum in werking treedt als deze rijkswet, wordt in artikel I, onderdeel C, artikel 6a, tweede lid, onder b en d, van die rijkswet «de Nederlandse Antillen of Aruba» vervangen door: Aruba, Curaçao of Sint Maarten.

Artikel 2.3c

Indien het bij koninklijke boodschap van 16 december 2008 ingediende voorstel van rijkswet tot wijziging van de Rijkswet op het Nederlander-schap met betrekking tot meervoudige nationaliteit en andere nationaliteitsrechtelijke kwesties (31 813, R 1873), tot rijkswet is of wordt verheven, en artikel I, onderdeel D, van die rijkswet later in werking treedt dan, onderscheidenlijk op dezelfde datum in werking treedt als deze rijkswet, wordt in artikel I, onderdeel D, van die rijkswet «de Nederlandse Antillen of Aruba» vervangen door «Aruba, Curaçao, Sint Maarten of de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba» en wordt «alsmede van de Nederlandse, Nederlands-Antilliaanse of Arubaanse staatsinrichting en maatschappij, en hij zich ook overigens in de Nederlandse, Nederlands-Antilliaanse of Arubaanse samenleving heeft doen opnemen» vervangen door: alsmede van de staatsinrichting en maatschappij van het Europese deel van Nederland, Aruba, Curaçao, Sint Maarten of de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba, en hij zich ook overigens in een van deze samenlevingen heeft doen opnemen.

Artikel 2.3d

Indien het bij koninklijke boodschap van 16 december 2008 ingediende voorstel van rijkswet tot wijziging van de Rijkswet op het Nederlander-schap met betrekking tot meervoudige nationaliteit en andere nationaliteitsrechtelijke kwesties (31 813, R 1873), tot rijkswet is of wordt verheven, en artikel I, onderdeel F, van die rijkswet later in werking treedt dan, onderscheidenlijk op dezelfde datum in werking treedt als deze rijkswet, wordt in artikel I, onderdeel F, van die rijkswet «de Nederlandse Antillen of Aruba» vervangen door: Aruba, Curaçao of Sint Maarten.

Artikel 2.3e

Indien het bij koninklijke boodschap van 16 december 2008 ingediende voorstel van rijkswet tot wijziging van de Rijkswet op het Nederlander-schap met betrekking tot meervoudige nationaliteit en andere nationaliteitsrechtelijke kwesties (31 813, R 1873), tot rijkswet is of wordt verheven, en artikel I, onderdeel B, van die rijkswet eerder in werking treedt dan deze rijkswet, wordt in artikel 2.1, onderdeel E, van deze rijkswet «en h» vervangen door: h, j en o.

Artikel 2.3f

Indien het bij koninklijke boodschap van 16 december 2008 ingediende voorstel van rijkswet tot wijziging van de Rijkswet op het Nederlander-schap met betrekking tot meervoudige nationaliteit en andere nationaliteitsrechtelijke kwesties (31 813, R 1873), tot rijkswet is of wordt verheven, en artikel I, onderdeel C, van die rijkswet eerder in werking treedt dan deze rijkswet, wordt na artikel 2.1, onderdeel E, van deze rijkswet een onderdeel ingevoegd, luidende:

Ea

In artikel 6a, tweede lid, onder b en d, wordt «de Nederlandse Antillen of Aruba» telkens vervangen door: Aruba, Curaçao of Sint Maarten.

Artikel 2.3g

Indien het bij koninklijke boodschap van 16 december 2008 ingediende voorstel van rijkswet tot wijziging van de Rijkswet op het Nederlander-schap met betrekking tot meervoudige nationaliteit en andere nationaliteitsrechtelijke kwesties (31 813, R 1873), tot rijkswet is of wordt verheven, en artikel I, onderdeel D, van die rijkswet eerder in werking treedt dan deze rijkswet, komt artikel 2.1, onderdeel G, onder b, van deze rijkswet te luiden:

b. In het eerste lid, onder d, wordt «Nederlandse Antillen of Aruba» vervangen door «Aruba, Curaçao, Sint Maarten of de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba» en wordt «alsmede van de Nederlandse, Nederlands-Antilliaanse of Arubaanse staatsinrichting en maatschappij, en hij zich ook overigens in de Nederlandse, Nederlands-Antilliaanse of Arubaanse samenleving heeft doen opnemen» vervangen door: alsmede van de staatsinrichting en maatschappij van het Europese deel van Nederland, Aruba, Curaçao, Sint Maarten of de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba, en hij zich ook overigens in een van deze samenlevingen heeft doen opnemen.

Artikel 2.3h

Indien het bij koninklijke boodschap van 16 december 2008 ingediende voorstel van rijkswet tot wijziging van de Rijkswet op het Nederlander-schap met betrekking tot meervoudige nationaliteit en andere nationaliteitsrechtelijke kwesties (31 813, R 1873), tot rijkswet is of wordt verheven, en artikel I, onderdeel E, van die rijkswet eerder in werking treedt dan deze rijkswet, wordt in artikel 2.1, onderdeel H, van deze rijkswet «derde lid, onder b en c» vervangen door: derde lid, onder b.

§ 2 Staats- en bestuursrecht

Artikel 2.4

De **Rijkswet van 22 januari 1992, houdende regels betreffende de rechtspositie van enige militair-rechterlijke ambtenaren**, wordt als volgt gewijzigd:

In artikel 1, eerste lid, wordt de zinsnede «in Nederland en in de Nederlandse Antillen en Aruba» vervangen door: in Nederland, in Aruba, in Curaçao, in Sint Maarten en in de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba.

Artikel 2.5

De **Cassatieregeling in uitleveringszaken voor de Nederlandse Antillen en Aruba** wordt als volgt gewijzigd:

A

Artikel 1 wordt als volgt gewijzigd:

1. Onderdeel a komt te luiden:

a. Gemeenschappelijk Hof: het Gemeenschappelijk Hof van Justitie van Aruba, Curaçao, Sint Maarten en van Bonaire, Sint Eustatius en Saba.

2. In onderdeel b wordt de zinsnede «bedoeld in artikel 8, tweede lid, van het Nederlands-Antilliaans Uitleveringsbesluit» vervangen door: bedoeld in artikel 8, tweede lid, van het Uitleveringsbesluit van Aruba, Curaçao en Sint Maarten;

3. Onderdeel c komt te luiden:

c. Gouverneur: de Gouverneur van Aruba, de Gouverneur van Curaçao en de Gouverneur van Sint Maarten die op grond van artikel 18, eerste lid, van het Uitleveringsbesluit van Aruba, Curaçao en Sint Maarten over het verzoek tot uitlevering beslissen;

4. Onderdeel d komt te luiden:

d. Wetboek: het Wetboek van Strafvordering van het Europese deel van het Koninkrijk.

B

Artikel 10 komt te luiden:

Artikel 10

Deze wet wordt aangehaald als: Rijkswet cassatierechtspraak in uitleveringszaken voor Aruba, Curaçao en Sint Maarten.

Artikel 2.6

De **Cassatieregeling voor de Nederlandse Antillen en Aruba** wordt als volgt gewijzigd:

A

In de artikelen 5, tweede en derde lid, 6, 8, 9, eerste en tweede lid, 10, derde lid, 11, eerste en derde lid, 13, 14, 15, eerste lid en 16 wordt «het Gemeenschappelijk Hof van Justitie van de Nederlandse Antillen en Aruba» telkens vervangen door: het Gemeenschappelijk Hof van Justitie van Aruba, Curaçao, Sint Maarten en van Bonaire, Sint Eustatius en Saba.

B

Artikel 1 wordt als volgt gewijzigd:

1. Het eerste lid komt te luiden:

1. De Hoge Raad der Nederlanden neemt ten aanzien van burgerlijke en strafzaken in Aruba, Curaçao en Sint Maarten en in de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba, voor zover in deze Rijkswet niet anders is

bepaald, in overeenkomstige gevallen, op overeenkomstige wijze en met overeenkomstige rechtsgevolgen als ten aanzien van burgerlijke en strafzaken in het Europese deel van het Koninkrijk, kennis van een beroep in cassatie, ingesteld hetzij door partijen, hetzij «in het belang der wet» door de procureur-generaal bij de Hoge Raad.

2. In het tweede lid wordt «in de Nederlandse Antillen en Aruba» vervangen door: in Aruba, Curaçao en Sint Maarten en in de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba.

B0

Na artikel 1 wordt een artikel ingevoegd, luidende:

Artikel 1a

De Hoge Raad neemt in belastingzaken met betrekking tot Aruba, Curaçao, Sint Maarten en de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba kennis van een beroep in cassatie, ingesteld hetzij door de belanghebbende of door Onze Minister van Financiën van onderscheidenlijk Aruba, Curaçao, Sint Maarten of Nederland, hetzij «in het belang der wet» door de procureur-generaal bij de Hoge Raad.

Ba

Artikel 2, onderdeel a, komt te luiden:

a. het onderwerp van de vordering een waarde heeft van duizend gulden of minder in Nederlands-Antilliaans of Arubaans courant of een waarde heeft van minder dan USD 560 of

Bb

Artikel 3 vervalt.

C

In artikel 5, tweede lid, wordt «het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering van de Nederlandse Antillen en Aruba» vervangen door: het in Aruba, Curaçao, Sint Maarten en de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba geldende Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering.

D

In de artikelen 9, derde lid, 11, derde lid, 15, tweede lid, wordt «in de Nederlandse Antillen en Aruba» telkens vervangen door: in Aruba, Curaçao en Sint Maarten en in de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba.

E

In de artikelen 11, derde lid, en 16 wordt «het Nederlandse Wetboek van Strafvordering » telkens vervangen door: het Wetboek van Strafvordering van het Europese deel van het Koninkrijk.

Ea

Na paragraaf 3 wordt een paragraaf ingevoegd, luidende:

Artikel 15a

1. De belanghebbende die bevoegd was in belastingzaken hoger beroep in te stellen bij het Gemeenschappelijk Hof van Justitie van Aruba, Curaçao, Sint Maarten en van Bonaire, Sint Eustatius en Saba en Onze Minister van Financiën van Aruba, Curaçao, Sint Maarten of Nederland kunnen bij de Hoge Raad beroep in cassatie instellen tegen uitspraken in belastingzaken van het Gemeenschappelijk Hof. Tegen andere beslissingen van het Gemeenschappelijk Hof kan slechts tegelijkertijd met het beroep in cassatie tegen de uitspraak beroep in cassatie worden ingesteld.

2. Het beroep kan worden ingesteld binnen twee maanden na dagtekening van het afschrift van de uitspraak van het Gemeenschappelijk Hof.

3. Afdeling 4 van hoofdstuk V, met uitzondering van artikel 28, van de Algemene wet inzake rijksbelastingen is van overeenkomstige toepassing.

4. Indien verwijzing naar een andere rechter moet plaats hebben, geschiedt deze steeds naar het Gemeenschappelijk Hof.

5. Het Gemeenschappelijk Hof is in het geval, bedoeld in het vierde lid, zoveel mogelijk samengesteld uit rechters die nog niet over de zaak hebben geoordeeld.

F

Artikel 19 komt als volgt te luiden:

Artikel 19

Deze wet wordt aangehaald als: Rijkswet cassatierechtspraak voor Aruba, Curaçao, Sint Maarten en voor Bonaire, Sint Eustatius en Saba.

Artikel 2.7

Het **Wetboek van Militair Strafrecht** wordt als volgt gewijzigd:

A

Het opschrift van Titel IA komt als volgt te luiden:

TITEL IA. BEPALINGEN OMTRENT FEITEN BEGAAN IN OF MET BETREKKING TOT ARUBA, CURAÇAO EN SINT MAARTEN OF DE OPENBARE LICHAMEN BONAIRE, SINT EUSTATIUS EN SABA.

B

Artikel 5a, eerste lid, komt te luiden:

1. Op feiten door in artikel 2 van de Wet militaire strafrechtspraak genoemde personen begaan in of met betrekking tot Aruba, Curaçao of Sint Maarten of in of met betrekking tot de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba, is het aldaar geldende strafrecht toepasselijk, indien de Nederlandse strafwet tegen zodanige feiten geen straf bedreigt.

C

Artikel 5b komt te luiden:

Artikel 5b

Indien de Nederlandse strafwet op feiten door in artikel 2 van de Wet militaire strafrechtspraak genoemde personen begaan in of met betrekking tot Aruba, Curaçao of Sint Maarten of in of met betrekking tot de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius of Saba, een lagere vrijheidsstraf of geldboete stelt dan de strafwet van Aruba, Curaçao of Sint Maarten of de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba, kan een vrijheidsstraf of geldboete worden opgelegd van ten hoogste de tijd dan wel het bedrag, gesteld bij laatstbedoelde strafwet.

D

In artikel 21, eerste lid, wordt «in de Nederlandse Antillen of Aruba» vervangen door: in Aruba, Curaçao of Sint Maarten of in de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba.

E

Artikel 35a komt te luiden:

Artikel 35a

Indien een persoon genoemd in artikel 2 van de Wet militaire strafrechtspraak naar aanleiding van een strafbaar feit begaan in of met betrekking tot Aruba, Curaçao en Sint Maarten of de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba, is ontzet uit een van de rechten vermeld in artikel 28, eerste lid, onderdelen 1° tot en met 5°, van het Wetboek van Strafrecht, heeft deze ontzetting ook betrekking op de uitoefening van die rechten in de betrokken rijksdelen en openbare lichamen.

F

In de artikelen 35b, tweede lid, en 44a wordt «in de Nederlandse Antillen of Aruba» vervangen door: in Aruba, Curaçao of Sint Maarten of in de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba.

Artikel 2.8

De **Wet militaire strafrechtspraak** wordt als volgt gewijzigd:

A

Artikel 1 wordt als volgt gewijzigd:

1. In het eerste lid wordt na «staatssecretaris» ingevoegd:, lid van de Staten van Aruba, Curaçao of Sint Maarten.

2. Onder vernummering van het tweede lid tot derde lid wordt een lid ingevoegd, luidende:

2. In deze wet wordt verstaan onder:

- a. *Wetboek van Strafvordering*: het Wetboek van Strafvordering van het Europese deel van het Koninkrijk;
- b. *Wetboek van Strafrecht*: het Wetboek van Strafrecht van het Europese deel van het Koninkrijk;
- c. *Gemeenschappelijk Hof van Justitie*: het Gemeenschappelijk Hof van Justitie van Aruba, Curaçao en Sint Maarten en van Bonaire, Sint Eustatius en Saba;

d. *Gerechten in eerste aanleg*: het Gerecht in eerste aanleg van Aruba, het Gerecht in eerste aanleg van Curaçao, het Gerecht in eerste aanleg van Sint Maarten en het Gerecht in eerste aanleg van Bonaire, Sint Eustatius en Saba.

B

In artikel 10, eerste lid, wordt «buiten Nederland» vervangen door: buiten het Koninkrijk.

C

In het opschrift van Titel IV en Titel VII wordt «in de Nederlandse Antillen en in Aruba» vervangen door: in Aruba, Curaçao en Sint Maarten en in de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba.

D

Artikel 17 komt te luiden:

Artikel 17

1. Het Gerecht in eerste aanleg van Aruba, het Gerecht in eerste aanleg van Curaçao, het Gerecht in eerste aanleg van Sint Maarten en het Gerecht in eerste aanleg van Bonaire, Sint Eustatius en Saba oefenen de rechtsmacht omschreven in artikel 2 uit voorzover de verdachte zich bevindt binnen het bij koninklijk besluit vast te stellen bevelsgebied van de hoogste bevelvoerende militair in Aruba, Curaçao en Sint Maarten en in de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba.

2. Het Gerecht in eerste aanleg van het in het eerste lid genoemde land waar de verdachte zich bevindt, oefent de in het eerste lid omschreven rechtsmacht uit.

3. Bij de Gerechten in eerste aanleg zijn een meervoudige en een enkelvoudige kamer onder de benaming militaire kamers. Het lid van een enkelvoudige kamer draagt de titel van militaire politierechter.

4. De behandeling van de in het eerste lid bedoelde zaken geschiedt bij uitsluiting door een militaire kamer.

5. Artikel 4 is van overeenkomstige toepassing ten aanzien van zich in Aruba, Curaçao en Sint Maarten en in de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba bevindende personen.

6. Artikel 5, eerste en tweede lid, is van overeenkomstige toepassing met dien verstande dat twee leden van een meervoudige kamer, onder wie de voorzitter, lid zijn van het Gemeenschappelijk Hof van Justitie en dat de functie van militaire politierechter wordt vervuld door een lid van het Gemeenschappelijk Hof van Justitie.

7. Artikel 10, tweede en derde lid, van de Rijkswet Gemeenschappelijk Hof van Justitie, is van overeenkomstige toepassing.

8. De benoeming van een militair lid in de militaire kamer van het Gerecht in eerste aanleg geschiedt op de wijze zoals neergelegd in artikel 23 van de Rijkswet Gemeenschappelijk Hof van Justitie. Om te kunnen worden benoemd tot militair lid moet men militair zijn en niet behoren tot het wapen der Koninklijke marechaussee. Artikel 6, derde lid, is van overeenkomstige toepassing. Aan de vereisten omschreven in artikel 24, eerste lid, onder a en b, van de Rijkswet Gemeenschappelijk Hof van Justitie dient bij voorkeur te worden voldaan.

9. Op de militaire leden zijn de artikelen 6, 12, vierde lid, 13, derde lid, 27 tot en met 34, 36 en 46 van de Rijkswet Gemeenschappelijk Hof van Justitie van overeenkomstige toepassing, voor zover die artikelen niet afwijken van het in deze wet bepaalde.

10. Artikel 6, vijfde en zesde lid, is van overeenkomstige toepassing, met dien verstande dat de eedaflegging door de militaire leden geschiedt op de wijze zoals is vastgelegd in artikel 28 van de Rijkswet Gemeenschappelijk Hof van Justitie.

11. Overdracht van een zaak die in eerste aanleg bij een militaire kamer van de arrondissementsrechtbank of bij een mobiele rechtbank aanhangig is met betrekking tot een persoon die zich bevindt in Aruba, Curaçao of Sint Maarten of in de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba dan wel overdracht van een zaak die bij een militaire kamer van een der genoemde gerechten in eerste aanleg aanhangig is met betrekking tot een persoon die zich niet meer in het rechtsgebied van desbetreffende gerecht bevindt, naar de in artikel 3 genoemde arrondissementsrechtbank of naar een mobiele rechtbank, kan plaatsvinden in de stand waarin de zaak zich op dat ogenblik bevindt. Uitvoering van deze overdracht geschiedt door het openbaar ministerie.

E

Artikel 18 wordt als volgt gewijzigd:

1. In het tweede lid wordt «het Gemeenschappelijk Hof van Justitie van de Nederlandse Antillen en Aruba» vervangen door: het Gemeenschappelijk Hof van Justitie.

2. In het vierde en achtste lid wordt «in de Nederlandse Antillen of in Aruba» telkens vervangen door: in Aruba, Curaçao of Sint Maarten of in de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba.

3. Het vijfde lid komt te luiden:

5. Artikel 9, eerste, tweede en derde lid, is van overeenkomstige toepassing met dien verstande dat de benoeming geschiedt overeenkomstig artikel 23 van de Rijkswet Gemeenschappelijk Hof van Justitie, aan de eisen van artikel 24 van de Rijkswet Gemeenschappelijk Hof van Justitie zoveel mogelijk wordt voldaan en de militair tenminste een hoofdofficiersrang bekleedt.

F

In de artikelen 20, tweede lid, en 53 wordt «in de Nederlandse Antillen en Aruba» telkens vervangen door: in Aruba, Curaçao en Sint Maarten en in de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba.

G

In de artikelen 22, eerste lid, 23, tweede en derde lid, wordt «Nederland» telkens vervangen door: het Europese deel van het Koninkrijk.

H

In het opschrift van Titel VII wordt «in de Nederlandse Antillen en in Aruba» vervangen door: in Aruba, Curaçao en Sint Maarten en in de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba.

I

In de aanhef van artikel 51 wordt «Op het gerecht in eerste aanleg van de Nederlandse Antillen en dat van Aruba en op het Gemeenschappelijk Hof van Justitie van de Nederlandse Antillen en van Aruba» vervangen door: Op de Gerechten in eerste aanleg en op het Gemeenschappelijk Hof van Justitie.

J

In de artikelen 52 en 54 wordt «buiten de Nederlandse Antillen of Aruba» telkens vervangen door: buiten Aruba, Curaçao of Sint Maarten of buiten de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba.

K

In artikel 53, eerste lid, wordt «in de Nederlandse Antillen en Aruba» vervangen door: in Aruba, Curaçao en Sint Maarten en in de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba.

L

In artikel 57, eerste en tweede lid, wordt «van de Nederlandse Antillen en van Aruba» vervangen door: van Aruba, Curaçao en Sint Maarten en van de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba.

M

In artikel 58 wordt «in de Nederlandse Antillen en in Aruba» vervangen door: in Aruba, Curaçao en Sint Maarten en in de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba.

Artikel 2.9

De **Uitvoeringswet Internationaal Strafhof** wordt als volgt gewijzigd:

A

Artikel 1 wordt als volgt gewijzigd:

1. Voor de tekst wordt de aanduiding «1» geplaatst.

2. Onderdeel e komt te luiden:

e. overlevering: de ter beschikkingstelling van een persoon door Nederland, Aruba, Curaçao of Sint Maarten aan het Strafhof ten behoeve van een bij het Strafhof tegen hem gericht strafrechtelijk onderzoek of de tenuitvoerlegging van een hem door het Strafhof opgelegde gevangenisstraf;

3. Onderdeel j komt te luiden:

j. Wetboek van Strafvordering: het Wetboek van Strafvordering van het Europese deel van het Koninkrijk.

4. Er worden twee leden toegevoegd, luidende:

2. In deze wet wordt mede verstaan onder:

a. Nederlands grondgebied of Nederlands gebied: het grondgebied van de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba;

b. in Nederland: in de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba;

c. Nederlandse ambtenaren: ambtenaren van de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba;

d. Nederlands recht: het geldende recht in de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba.

3. Onder officier van justitie, hulpofficier van justitie en opsporingsambtenaar wordt uitsluitend voor de toepassing van de artikelen 13 tot en met 19a, mede verstaan de officier van justitie van het openbaar ministerie bij het gerecht in eerste aanleg van Bonaire, Sint Eustatius en Saba,

de hulpofficier van justitie, bedoeld in artikel 191 van het Wetboek van Strafvordering BES, en de opsporingsambtenaar, bedoeld in artikel 184 van dat wetboek.

B

Artikel 2 wordt als volgt gewijzigd:

1. In het eerste lid wordt «op Nederland, de Nederlandse Antillen en Aruba» vervangen door: op Nederland, Aruba, Curaçao en Sint Maarten.

2. Het tweede lid komt te luiden:

2. Indien het verzoek van het Strafhof inhoudt een verzoek om een handeling, te verrichten door de autoriteiten van Aruba, Curaçao of Sint Maarten, wordt het verzoek, in afwijking van artikel 3, eerste lid, in behandeling genomen door de Minister van Justitie van Aruba, Curaçao onderscheidenlijk Sint Maarten. Deze zendt het verzoek overeenkomstig artikel 3, tweede en vierde lid, door aan de procureur-generaal van Aruba en aan de procureur-generaal voor Curaçao, voor Sint Maarten en voor de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba.

3. Het derde lid komt te luiden:

3. In de gevallen, bedoeld in het tweede lid, zijn, in afwijking van het bepaalde in de hoofdstukken 2, 3 en 4 van deze wet en behoudens strijd met het Statuut, het Uitleveringsbesluit van Aruba, Curaçao en Sint Maarten alsmede het Wetboek van Strafvordering van Aruba, Curaçao onderscheidenlijk Sint Maarten van overeenkomstige toepassing.

4. In het vierde lid wordt «van de Nederlandse Antillen of Aruba» vervangen door: van Aruba, Curaçao of Sint Maarten.

C

Aan artikel 13 wordt een lid toegevoegd, luidende:

5. Indien de opgeëiste persoon zich in de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba bevindt, blijft het vierde lid buiten toepassing. De aangehouden persoon die zich in de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba bevindt wordt zo spoedig mogelijk voorgeleid voor de officier van justitie van het openbaar ministerie van de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba.

D

Artikel 14 wordt als volgt gewijzigd:

1. Voor de tekst wordt de aanduiding «1.» geplaatst.

2. Na het eerste lid worden drie leden toegevoegd, luidende:

2. Indien de opgeëiste persoon zich bevindt in de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba, wordt het bevel door de officier van justitie van het openbaar ministerie van Bonaire, Sint Eustatius en Saba, bedoeld in het eerste lid, gegeven in overleg met de officier van justitie van het arrondissementsparket te 's-Gravenhage. Met het oog op de toepassing van het derde lid kan de termijn van in verzekeringstelling éénmaal met drie dagen worden verlengd.

3. Indien een opgeëiste persoon in de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba overeenkomstig deze paragraaf in verzekering is gesteld, wordt hij binnen de termijnen van het eerste lid en tweede lid overgedragen aan de officier van justitie bij het arrondissementsparket te 's-Gravenhage.

4. Het derde lid kan buiten toepassing blijven indien de opgeëiste persoon tegenover de officier van justitie die hem hoort, heeft verklaard in te stemmen met zijn onmiddellijke overlevering, de officier van justitie heeft beslist dat de persoon ter beschikking zal worden gesteld van het Strafhof en de feitelijke overlevering kan plaatsvinden binnen de termijnen van het eerste lid en tweede lid.

E

Na artikel 19 wordt een artikel ingevoegd, luidende:

Artikel 19a

1. Nadat de opgeëiste persoon, met inachtneming van de artikelen 55, tweede lid en 59, tweede lid, van het Statuut, is gehoord, kan de officier van justitie bij het parket in eerste aanleg van de openbare lichamen bevelen dat de opgeëiste persoon gedurende drie dagen, te rekenen vanaf het tijdstip van voorlopige aanhouding, in verzekering gesteld zal blijven. Hij overlegt daartoe met de officier van justitie bij het arrondissementsparket te 's-Gravenhage.

2. Indien de opgeëiste persoon op de dag waarop de officier van justitie het verzoek tot uitlevering ontvangt reeds krachtens artikel 14 in de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba in verzekering is gesteld, kan de vrijheidsbeneming – met afwijking van artikel 14 – uitsluitend op bevel van de officier van justitie bij het arrondissementsparket te 's-Gravenhage worden voortgezet tot het tijdstip waarop de rechtbank over de gevangenhouding beslist.

3. Indien de opgeëiste persoon in de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba in verzekering is gesteld, wordt hij binnen de termijnen van het eerste lid overgedragen aan de officier van justitie bij het arrondissementsparket te 's-Gravenhage.

4. Het derde lid kan buiten toepassing blijven indien de opgeëiste persoon tegenover de officier van justitie die hem hoort, heeft verklaard in te stemmen met zijn onmiddellijke overlevering, de officier van justitie heeft beslist dat de persoon ter beschikking zal worden gesteld van het Strafhof en de feitelijke overlevering kan plaatsvinden binnen de termijn van artikel 14.

5. Nadat de opgeëiste persoon is gehoord, kan de officier van justitie bij het arrondissementsparket te 's-Gravenhage in overleg met de officier van justitie bij het gerecht in eerste aanleg van de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba bevelen dat de vrijheidsbeneming wordt voortgezet tot het tijdstip waarop de rechtbank over zijn gevangenhouding beslist.

F

In artikel 49, tweede volzin, wordt na «andere arrondissementen» ingevoegd: of van de procureur-generaal voor Curaçao, voor Sint Maarten en voor de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba.

Artikel 2.10

In artikel 8 van de Wet overlevering inzake oorlogsmisdrijven wordt «de Nederlandse Antillen en Aruba» vervangen door: Aruba, Curaçao en Sint Maarten.

HOOFDSTUK 3. MINISTERIE VAN VERKEER EN WATERSTAAT

Artikel 3.1

De **Rijkswet Noodvoorzieningen Scheepvaart** wordt gewijzigd als volgt:

A

Artikel 1 wordt gewijzigd als volgt:

1. Onderdeel b wordt gewijzigd als volgt:

1. Subonderdeel 1° komt te luiden:

1°. een schip dat op grond van Nederlandse rechtsregels gerechtigd is de vlag van het Koninkrijk der Nederlanden te voeren, niet zijnde een oorlogsschip, hetzij

2. De subonderdelen 3° tot en met 6° worden vervangen door:

3°. een schip dat op grond van voor Aruba, Curaçao, onderscheidenlijk Sint Maarten geldende rechtsregels gerechtigd is de vlag van het Koninkrijk der Nederlanden te voeren, hetzij

4°. een bij landsverordening van Aruba, Curaçao, onderscheidenlijk Sint Maarten als zodanig in Aruba, Curaçao, onderscheidenlijk Sint Maarten thuisbehorend vissersvaartuig.

2. Onderdeel c komt te luiden:

c. «reder»: de eigenaar of, ingeval van rompbevrachting, de rompbevrachter.

3. Onderdeel d komt te luiden:

d. «scheepsregister»: het openbare register voor de teboekstelling van zeeschepen van Aruba, Curaçao, onderscheidenlijk Sint Maarten.

B

Artikel 2 wordt gewijzigd als volgt:

1. In het eerste lid vervalt de zinsnede «oorlog, oorlogsgevaar, daaraan verwante of daarmee verband houdende».

2. In het zevende lid wordt «in het Publicatieblad van de Nederlandse Antillen en in het Afkondigingsblad van Aruba» vervangen door: in het Afkondigingsblad van Aruba, in het Publicatieblad van Curaçao en in het Afkondigingsblad van Sint Maarten.

C

In artikel 5, vierde lid, wordt «in de Curaçaosche Courant en in de Landscourant van Aruba» vervangen door: in de Landscourant van Aruba, in de Curaçaose Courant en in de Landscourant van Sint Maarten.

D

In de artikelen 6, vierde lid, 9, eerste lid, en 16, tweede lid, wordt «in de Nederlandse Antillen en in Aruba» vervangen door: in Aruba, Curaçao of Sint Maarten.

E

In artikel 11, zesde lid, wordt «een Nederlands-Antilliaans of Arubaans zeeschip» vervangen door «een Arubaans, Curaçaos of Sint Maartens zeeschip» en wordt «van de Nederlandse Antillen of Aruba» vervangen door: van Aruba, Curaçao of Sint Maarten.

F

Artikel 19, eerste lid, komt te luiden:

1. Als Onze Minister van de hem bij deze rijkswet verleende bevoegdheden gebruik wenst te maken ten aanzien van Arubaanse, Curaçaose of Sint Maartense zeeschepen of van in Aruba, Curaçao of Sint Maarten thuisbehorende vissersvaartuigen, dan wel van Nederlandse schepen, die een geregelde vaart uitoefenen op Aruba, Curaçao of Sint Maarten doet hij dit na overleg met de betrokken Gevolmachtigde Minister. Onze Minister stelt de Gevolmachtigde Minister van de getroffen maatregel in kennis.

G

In artikel 20 wordt «in de Nederlandse Antillen of in Aruba» vervangen door: in Aruba, Curaçao of Sint Maarten.

H

Artikel 24, vierde lid, wordt gewijzigd als volgt:

1. In subonderdeel 1° wordt «in Nederland» vervangen door: in Nederland, met uitzondering van de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba,.

2. In subonderdeel 2° wordt «het Gemeenschappelijk Hof van Justitie van de Nederlandse Antillen en Aruba» vervangen door «het Gemeenschappelijk Hof van Justitie van Aruba, Curaçao en Sint Maarten en van Bonaire, Sint Eustatius en Saba» en wordt «in de Nederlandse Antillen of Aruba» vervangen door: in Aruba, Curaçao, Sint Maarten of de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius of Saba.

I

De artikelen 26, 27 en 28 komen te luiden:

Artikel 26

1. De kapitein, de reder of de eigenaar, die opzettelijk niet voldoet aan een hem bij artikel 6, vijfde lid, 9, vierde lid, of 16, vierde lid, opgelegde verplichting, en hij, die opzettelijk belet, belemmert of vrijdelt, dat aan zodanige, een ander opgelegde verplichting wordt voldaan, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste tien jaren of geldboete van € 45.000,-, of, indien de geldboete wordt opgelegd door de strafrechter in de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius of Saba, een geldboete van ten hoogste USD 56.000,-, dan wel indien de geldboete wordt opgelegd door de strafrechter in Aruba, Curaçao of Sint Maarten een geldboete van ten hoogste AWG 100.000,- onderscheidenlijk ANG 100.000,-.

2. Hij aan wiens schuld te wijten is, dat aan een verplichting als in het vorige lid bedoeld niet wordt voldaan, of dat de nakoming daarvan wordt belet, belemmerd of vrijdelt, wordt gestraft met gevangenisstraf of hechtenis van ten hoogste een jaar of geldboete van ten hoogste € 22.500,-, of, indien de geldboete wordt opgelegd door de strafrechter in

de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius of Saba, een geldboete van ten hoogste USD 28.000,-, dan wel indien de geldboete wordt opgelegd door de strafrechter in Aruba, Curaçao of Sint Maarten, een geldboete van ten hoogste AWG 50.000,- onderscheidenlijk ANG 50.000,-.

Artikel 27

1. Hij die opzettelijk een verbod als bedoeld in artikel 5 overtreedt of een voorwaarde als bedoeld in dat artikel niet nakomt, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste vijf jaren of geldboete van ten hoogste € 45 000,-, of, indien de geldboete wordt opgelegd door de strafrechter in de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius of Saba, een geldboete van ten hoogste USD 56.000,-, dan wel indien de geldboete wordt opgelegd door de strafrechter in Aruba, Curaçao of Sint Maarten, een geldboete van ten hoogste AWG 100.000,- onderscheidenlijk ANG 100.000,-.

2. Hij aan wiens schuld te wijten is, dat een verbod als bedoeld in artikel 5 wordt overtreden of een voorwaarde als bedoeld in dat artikel niet wordt nagekomen, wordt gestraft met gevangenisstraf of hechtenis van ten hoogste een jaar of geldboete van ten hoogste € 22.500,-, of, indien de geldboete wordt opgelegd door de strafrechter in de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius of Saba, een geldboete van ten hoogste USD 28.000,-, dan wel indien de geldboete wordt opgelegd door de strafrechter in Aruba, Curaçao of Sint Maarten, een geldboete van ten hoogste AWG 50.000,- onderscheidenlijk ANG 50.000,-.

Artikel 28

Hij die handelt in strijd met een hem ingevolge artikel 4 gegeven aanwijzing, wordt gestraft met hechtenis van ten hoogste zes maanden of geldboete van ten hoogste € 4.500,-, of, indien de geldboete wordt opgelegd door de strafrechter in de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius of Saba, een geldboete van ten hoogste USD 5.600,-, dan wel indien de geldboete wordt opgelegd door de strafrechter in Aruba, Curaçao of Sint Maarten, een geldboete van ten hoogste AWG 10.000,- onderscheidenlijk ANG 10.000,-.

J

Artikel 32 wordt gewijzigd als volgt:

1. In het eerste lid, aanhef en onderdeel g, wordt «van de Nederlandse Antillen en van Aruba» vervangen door: van Aruba, Curaçao en Sint Maarten.

2. In het tweede lid wordt «in de Curaçaosche Courant, onderscheidenlijk de Landscourant van Aruba» vervangen door: in de Landscourant van Aruba, de Curaçaose Courant, onderscheidenlijk de Landscourant van Sint Maarten.

J

In artikel 33, tweede lid, wordt «In de Nederlandse Antillen en Aruba» vervangen door: In Aruba, Curaçao en Sint Maarten.

Artikel 3.2

De **Rijkswet vaarplicht** wordt gewijzigd als volgt:

A

Artikel 1, onderdeel c, komt te luiden:

c. «schip onder de vlag van het Koninkrijk»:

1°. Een schip dat op grond van Nederlandse, Arubaanse, Curaçaose, onderscheidenlijk Sint Maartense rechtsregels gerechtigd is de vlag van het Koninkrijk der Nederlanden te voeren;

2°. een bij de wet, onderscheidenlijk bij landsverordening als zodanig aangewezen in Nederland, Aruba, Curaçao of Sint Maarten thuisbehorend vissersvaartuig.

B

In artikel 3 vervalt de zinsnede «oorlog, oorlogsgevaar, daaraan verwante of daarmee verband houdende».

C

In artikel 6 wordt «de Nederlandse Antillen en in Aruba» telkens vervangen door: Aruba, Curaçao en Sint Maarten.

D

In artikel 8, tweede lid, wordt «het Publicatieblad van de Nederlandse Antillen en het Afkondigingsblad van Aruba» vervangen door: het Afkondigingsblad van Aruba, het Publicatieblad van Curaçao en het Afkondigingsblad van Sint Maarten.

Artikel 3.3

De **Schepenwet** wordt gewijzigd als volgt:

A

In artikel 1, eerste lid, komen de onderdelen a, b en c van de begripsomschrijving «buitengaats brengen» te luiden als volgt:

a. het Europese deel van het Nederlandse gebied en het Duitse gebied, gelegen aan de landzijde van een bij algemene maatregel van bestuur aan te wijzen lijn: het brengen van een schip aan de buitenzijde van deze lijn;

b. de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius of Saba: het verlaten van een der havens in de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius of Saba;

c. Aruba, Curaçao of Sint Maarten: het verlaten van een der havens in Aruba, Curaçao onderscheidenlijk Sint Maarten;

B

In artikel 2, tweede lid, wordt «van de Nederlandse Antillen onderscheidenlijk van Aruba» telkens vervangen door: van Aruba, van Curaçao, onderscheidenlijk van Sint Maarten.

C

In artikel 2bis, derde lid, wordt «In de Nederlandse Antillen en in Aruba» telkens vervangen door «In Aruba, Curaçao en Sint Maarten» en wordt «in de Nederlandse Antillen en in Aruba» telkens vervangen door: in Aruba, Curaçao en Sint Maarten.

D

In de artikelen 3a, tweede lid, en 6, vijfde lid, wordt «in de Curaçaosche Courant en in de Landscourant van Aruba» vervangen door: in de Landscourant van Aruba, in de Curaçaose Courant en in de Landscourant van Sint Maarten.

E

In artikel 5, eerste lid, wordt «in de Curaçaosche Courant en in het Afkondigingsblad van Aruba» vervangen door: in het Afkondigingsblad van Aruba, in de Curaçaose Courant en in de Landscourant van Sint Maarten.

F

In artikel 7, derde lid, wordt «in de Nederlandse Antillen en in Aruba» vervangen door: in Aruba, Curaçao of Sint Maarten.

G

In artikel 9, tweede lid, wordt «van de Nederlandse Antillen of van Aruba» vervangen door: van Aruba, Curaçao of Sint Maarten.

H

Artikel 10 wordt gewijzigd als volgt:

1. In het tweede en derde lid wordt «in de Nederlandse Antillen» vervangen door: in Aruba, Curaçao of Sint Maarten.

2. In het vijfde lid wordt «in de Nederlandse Antillen of Aruba» vervangen door: in Aruba, Curaçao of Sint Maarten.

I

In artikel 11, tweede lid, wordt «de Nederlandse Antillen» vervangen door: Aruba, Curaçao, onderscheidenlijk Sint Maarten.

J

In de artikelen 13 en 14, eerste lid, wordt «in de Nederlandse Antillen en in Aruba» vervangen door: in Aruba, Curaçao en Sint Maarten en in de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba.

K

In artikel 16, tweede lid, onderdeel d, wordt «in de Nederlandse Antillen of in Aruba» vervangen door: in Aruba, Curaçao en Sint Maarten.

L

In artikel 17, eerste lid, wordt «In de Nederlandse Antillen en in Aruba» vervangen door: In Aruba, Curaçao en Sint Maarten en in de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba.

M

Artikel 18 wordt gewijzigd als volgt:

1. In het eerste lid wordt «in de Nederlandse Antillen of in Aruba» vervangen door: in Aruba, Curaçao of Sint Maarten.

2. In het tweede lid wordt «in de Nederlandse Antillen en in Aruba» vervangen door: in Aruba, Curaçao en Sint Maarten.

N

In het opschrift van hoofdstuk III wordt «in de Nederlandse Antillen en in Aruba» vervangen door: in Aruba, Curaçao en Sint Maarten.

O

Artikel 26bis wordt gewijzigd als volgt:

1. In het eerste lid wordt «de Nederlandse Antillen» telkens vervangen door: Curaçao.

2. Onder vernummering van het tweede tot en met vierde lid tot vierde tot en met zesde lid worden twee leden ingevoegd, luidende:

2. In Aruba wordt ingesteld een Commissie van Onderzoek, gevestigd te Oranjestad en benoemd bij landsbesluit van Aruba.

3. In Sint Maarten wordt ingesteld een Commissie van Onderzoek, gevestigd te Philipsburg en benoemd bij landsbesluit van Sint Maarten.

3. In het vierde lid (nieuw) wordt «deze Commissie» vervangen door: van de Commissies, bedoeld in het eerste, tweede en derde lid,.

4. In het vijfde lid (nieuw) wordt «De Commissie van Onderzoek heeft» vervangen door «De Commissies van Onderzoek, bedoeld in het eerste, tweede en derde lid, hebben», wordt «een overeenkomstige taak» vervangen door «overeenkomstige taken» en wordt «een zeebrief van de Nederlandse Antillen» vervangen door: een zeebrief van Aruba, Curaçao, onderscheidenlijk Sint Maarten,.

5. In het zesde lid (nieuw) wordt «een zeebrief van de Nederlandse Antillen» vervangen door «een zeebrief van Aruba, Curaçao, onderscheidenlijk Sint Maarten,» en wordt «de Commissie van Onderzoek» vervangen door: de Commissies van Onderzoek, bedoeld in het eerste, tweede en derde lid.

P

Artikel 28 wordt gewijzigd als volgt:

1. In het eerste lid wordt «van de Nederlandse Antillen of van Aruba» vervangen door «van Aruba, Curaçao of Sint Maarten» en wordt «in de Nederlandse Antillen of in Aruba» vervangen door: in Aruba, Curaçao of Sint Maarten.

2. In het tweede lid wordt «scheepsverklaringen, als bedoeld in het tweede lid van artikel 353 van het Wetboek van Koophandel, artikel 450 van het Wetboek van Koophandel voor de Nederlandse Antillen of artikel 450 van het Wetboek van Koophandel voor Aruba,» vervangen door «scheepsverklaringen als bedoeld in het tweede lid van artikel 353 van het Wetboek van Koophandel of een overeenkomstige regeling in Aruba, Curaçao of Sint Maarten dan wel in de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius of Saba» en wordt «een zeebrief van de Nederlandse Antillen of van Aruba» vervangen door: een zeebrief van Aruba, Curaçao of Sint Maarten.

Q

In artikel 29, eerste lid, wordt «een zeebrief van de Nederlandse Antillen of van Aruba» vervangen door: een zeebrief van Aruba, Curaçao of Sint Maarten.

R

In artikel 30, vierde lid, wordt «de Commissie van Onderzoek, bedoeld in artikel 26bis,» vervangen door «de Commissies van Onderzoek, bedoeld in artikel 26bis, eerste, tweede en derde lid,» en wordt «in de Nederlandse Antillen of in Aruba» vervangen door: in Aruba, Curaçao of Sint Maarten.

S

In artikel 31 wordt «tot de Nederlandse Antillen of tot Aruba» vervangen door: tot Aruba, Curaçao of Sint Maarten.

T

Artikel 32 wordt gewijzigd als volgt:

1. In het eerste lid wordt «De Scheepvaartinspectie de Raad» vervangen door: De Scheepvaartinspectie en de Raad.

2. In het derde lid wordt «in de Nederlandse Antillen onderscheidenlijk in Aruba» vervangen door: in Aruba, Curaçao onderscheidenlijk Sint Maarten.

U

In artikel 42, zesde lid, wordt «een zeebrief van de Nederlandse Antillen of van Aruba» vervangen door: een zeebrief van Aruba, Curaçao of Sint Maarten.

V

In artikel 45 wordt «de Nederlandse Antillen, onderscheidenlijk Aruba,» vervangen door: Aruba, Curaçao, onderscheidenlijk Sint Maarten.

W

In artikel 49, tweede lid, wordt «in de Nederlandse Antillen of Aruba» vervangen door «in Aruba, Curaçao of Sint Maarten», wordt «een zeebrief van de Nederlandse Antillen of van Aruba» vervangen door «een zeebrief van Aruba, Curaçao of Sint Maarten» en wordt «in de Nederlandse Antillen of in Aruba» telkens vervangen door: in Aruba, Curaçao of Sint Maarten.

X

Artikel 55 komt te luiden:

Artikel 55

Het is de eigenaar van een schip verboden de kapitein van dat schip door giften, beloften, misbruik van gezag, geweld, bedreiging, of misleiding of door het verschaffen van gelegenheid, middelen of inlichtingen opzettelijk te bewegen ten aanzien van dat schip in strijd te handelen met het bepaalde in artikel 9, derde lid, 52 of 54.

De artikelen 57 en 58 komen te luiden als volgt:

Artikel 57

1. De in artikel 56, tweede lid, bedoelde misdrijven worden, behoudens de gedragingen in strijd met artikel 55, gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste twee jaren of een geldboete van ten hoogste € 11.250, of, indien de geldboete wordt opgelegd door de strafrechter in de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius of Saba, een geldboete van ten hoogste USD 14.000,-, dan wel, indien de geldboete wordt opgelegd door de strafrechter in Aruba, Curaçao of Sint Maarten, een geldboete van ten hoogste AWG 25.000,- onderscheidenlijk ANG 25.000,-. Gedragingen in strijd met artikel 55 worden gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste drie jaren of een geldboete van ten hoogste € 11.250, of, indien de geldboete wordt opgelegd door de strafrechter in de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius of Saba, een geldboete van ten hoogste USD 14.000,-, dan wel, indien de geldboete wordt opgelegd door de strafrechter in Aruba, Curaçao of Sint Maarten, een geldboete van ten hoogste AWG 25.000,- onderscheidenlijk ANG 25.000,-.

2. De in artikel 56, tweede lid, bedoelde overtredingen worden, behoudens de gedragingen in strijd met artikel 39, eerste lid, gestraft met hechtenis van ten hoogste vier maanden of een geldboete van ten hoogste € 4.500, of, indien de geldboete wordt opgelegd door de strafrechter in de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius of Saba, een geldboete van ten hoogste USD 5.600,-, dan wel, indien de geldboete wordt opgelegd door de strafrechter in Aruba, Curaçao of Sint Maarten, een geldboete van ten hoogste AWG 10.000,- onderscheidenlijk ANG 10.000,-. Gedragingen in strijd met artikel 39, eerste lid, worden gestraft met hechtenis van ten hoogste drie maanden of een geldboete van ten hoogste € 2.250, of, indien de geldboete wordt opgelegd door de strafrechter in de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius of Saba, een geldboete van ten hoogste USD 2.800,-, dan wel, indien de geldboete wordt opgelegd door de strafrechter in Aruba, Curaçao of Sint Maarten, een geldboete van ten hoogste AWG 5.000,- onderscheidenlijk ANG 5.000,-.

Artikel 58

Overtreding van het bepaalde bij of krachtens algemene maatregel van rijksbestuur wordt, voor zover die overtreding uitdrukkelijk als strafbaar feit is aangemerkt, gestraft met hechtenis van ten hoogste vier maanden of een geldboete van ten hoogste € 4.500,- of, indien de geldboete wordt opgelegd door de strafrechter in de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius of Saba, een geldboete van ten hoogste USD 5.600,-, dan wel, indien de geldboete wordt opgelegd door de strafrechter in Aruba, Curaçao of Sint Maarten, een geldboete van ten hoogste AWG 10.000,- onderscheidenlijk ANG 10.000,-.

Artikel 63 wordt gewijzigd als volgt:

1. In het eerste lid wordt «van de Nederlandse Antillen of van Aruba» vervangen door «van Aruba, Curaçao of Sint Maarten» en wordt «in de Nederlandse Antillen of in Aruba» vervangen door: in Aruba, Curaçao of Sint Maarten.

2. In het tweede lid wordt «in de Nederlandse Antillen of in Aruba» vervangen door: in Aruba, Curaçao of Sint Maarten.

AA

In artikel 67, eerste lid, wordt «in de Nederlandse Antillen of Aruba» vervangen door: in Aruba, Curaçao of Sint Maarten of in de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius of Saba.

AB

Artikel 69 wordt gewijzigd als volgt:

1. In het eerste lid, onderdeel a, wordt «in de Nederlandse Antillen of Aruba» vervangen door: in Aruba, Curaçao of Sint Maarten of in de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius of Saba.

2. In het zesde lid wordt «In Nederland» vervangen door: In het Europese deel van Nederland en in de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba.

AC

In artikel 70, eerste lid, wordt «op of in de nabijheid van de Nederlandsche kust of in de Nederlandsche zeegaten en havens met hunne toegangen naar zee dan wel op of in de nabijheid van de kust van de Nederlandse Antillen of van Aruba of in een haven van een van beide landen» vervangen door: op of in de nabijheid van de kusten en zeegaten, dan wel in of in de nabijheid van havens van Nederland, Aruba, Curaçao of Sint Maarten.

AD

In artikel 72, tweede lid, wordt «in de Curaçaosche Courant en in het Afkondigingsblad van Aruba» vervangen door: in het Afkondigingsblad van Aruba, in de Curaçaose Courant en in de Landscourant van Sint Maarten.

Artikel 3.4

Indien de artikelen I en II van de **Rijkswet van 20 januari 2005, houdende wijziging van de Schepenwet in verband met de totstandkoming van de Rijkswet Onderzoeksraad voor veiligheid en de invoering van een nieuwe regeling van tuchtrechtspraak voor de zeescheepvaart (Stb. 51)** voor Curaçao of Sint Maarten later in werking treden dan deze rijkswet, wordt eerstgenoemde rijkswet als volgt gewijzigd:

A

In artikel I, onderdeel C, wordt in artikel 19, eerste lid, «in de Nederlandse Antillen» telkens vervangen door: in Curaçao, onderscheidenlijk Sint Maarten,.

B

In artikel II wordt na de zinsnede «in de Nederlandse Antillen of Aruba» de volgende zinsnede ingevoegd: , dan wel Curaçao of Sint Maarten,.

Artikel 3.5

Indien artikel I, onderdeel C, artikel 19, van de **Rijkswet van 20 januari 2005, houdende wijziging van de Schepenwet in verband met de totstandkoming van de Rijkswet Onderzoeksraad voor veiligheid en de invoering van een nieuwe regeling van tuchtrechtspraak voor de zeescheepvaart (Stb. 51)** eerder in werking treedt dan deze rijkswet, vervalt artikel 3.1, onderdelen M tot en met V en AC, van deze rijkswet en komt onderdeel L te luiden:

L

In artikel 19, eerste lid, wordt «in de Nederlandse Antillen» telkens vervangen door: in Curaçao, onderscheidenlijk Sint Maarten,.

Artikel 3.6

De **Wet behoud scheepsruimte 1939** wordt gewijzigd als volgt:

A

Artikel 1 komt te luiden:

Artikel 1

In deze wet wordt verstaan onder:

- a. «*schepen*»: schepen als bedoeld in artikel 1, eerste lid, van Boek 8 van het Burgerlijk Wetboek;
- b. «*binnenschepen*»: binnenschepen als bedoeld in artikel 3, eerste lid, van Boek 8 van het Burgerlijk Wetboek;
- c. «*binnenschepen, die in Nederland thuisbehoren*»: binnenschepen in de zin van artikel 3, eerste lid, van Boek 8 van het Burgerlijk Wetboek die voldoen aan tenminste één van de voorwaarden, bedoeld in artikel 784, eerste lid, van Boek 8 van het Burgerlijk Wetboek.

B

Artikel 5 wordt gewijzigd als volgt:

1. In het eerste lid vervalt de zinsnede «, dan wel indien de geldboete wordt opgelegd door de strafrechter in de Nederlandse Antillen of Aruba, een geldboete van ten hoogste ANG 10 000 onderscheidenlijk AWG 10 000».

2. In het tweede lid vervalt de zinsnede «, dan wel indien de geldboete wordt opgelegd door de strafrechter in de Nederlandse Antillen of Aruba, een geldboete van ten hoogste ANG 5 000 onderscheidenlijk AWG 5 000».

C

Artikel 6 wordt gewijzigd als volgt:

1. In het eerste lid vervalt de zinsnede «, dan wel indien de geldboete wordt opgelegd door de strafrechter in de Nederlandse Antillen of Aruba, een geldboete van ten hoogste ANG 10 000 onderscheidenlijk AWG 10 000».

2. In het tweede lid vervalt de zinsnede «, dan wel indien de geldboete wordt opgelegd door de strafrechter in de Nederlandse Antillen of Aruba, een geldboete van ten hoogste ANG 5 000 onderscheidenlijk AWG 5 000».

D

Artikel 7 wordt gewijzigd als volgt:

1. In het eerste lid, aanhef, vervalt de zinsnede «en de overeenkomstige wetsbepalingen van de Nederlandse Antillen en van Aruba».

2. In het eerste lid komt onder vervanging van de puntkomma aan het slot van onderdeel d door een punt onderdeel e te vervallen.

3. In het tweede lid wordt «een ambtenaar, als onder d of e genoemd,» vervangen door: een ambtenaar als bedoeld in onderdeel d,.

E

In artikel 8 vervallen de zinnen «De in artikel 7, eerste lid, bedoelde ambtenaren in de Nederlandse Antillen en in Aruba zijn bevoegd inzage te vorderen van zakelijke gegevens en bescheiden, voor zover dat redelijkerwijs voor de vervulling van hun taak nodig is. Personen in de Nederlandse Antillen en in Aruba die uit hoofde van ambt, beroep of wettelijk voorschrift verplicht zijn tot geheimhouding, kunnen inzage weigeren voor zover dit uit hun geheimhoudingsplicht voortvloeit.».

Artikel 3.7

Met ingang van de datum van inwerkingtreding van deze rijkswet verliest de **Wet behoud scheepsruimte 1939** de staat van rijkswet en geldt hij als een Nederlandse wet.

Artikel 3.8

De **Zee- en luchtvaartverzekeringswet 1939** wordt gewijzigd als volgt:

A

Artikel 1 wordt gewijzigd als volgt:

1. In onderdeel b wordt «artikel 8.1.2, eerste lid,» vervangen door: artikel 2, eerste lid, van boek 8.

2. Onderdeel d, komt te luiden:

d. Curaçaose zeeschepen: zeeschepen die op grond van voor Curaçao geldende rechtsregels de Curaçaose nationaliteit bezitten;

3. Onder vernummering van de onderdelen e tot en met h tot onderdelen f tot en met i wordt een onderdeel ingevoegd, luidende:

e. Sint Maartense zeeschepen: zeeschepen die op grond van voor Sint Maarten geldende rechtsregels de Sint Maartense nationaliteit bezitten;

4. In het tweede lid wordt «artikel 8.1.3, eerste lid,» vervangen door: artikel 3, eerste lid, van boek 8.

5. In het derde lid wordt «artikel 8.8.2.5» vervangen door: artikel 784 van boek 8.

B

In de artikelen 2, tweede lid, onderdeel a, en 4 wordt «Nederlands-Antilliaanse» telkens vervangen door: Curaçaose, Sint Maartense.

C

In artikel 3, vierde lid, wordt «artikel 8.3.3.2» vervangen door «artikel 211 van boek 8» en wordt «artikel 8.3.4.2» vervangen door: artikel 222 van boek 8.

D

In artikel 6 wordt «de Nederlandse Antillen en Aruba» vervangen door: Aruba, Curaçao en Sint Maarten.

HOOFDSTUK 4. MINISTERIE VAN DEFENSIE

Artikel 4.1

De **Defensiewet voor de Nederlandse Antillen en Aruba** wordt gewijzigd als volgt:

A

In artikel 1, tweede lid, wordt «de Nederlandse Antillen en Aruba» vervangen door «Aruba, Curaçao en Sint Maarten» en wordt «Koning» vervangen door «regering van het Koninkrijk».

B

In artikel 2 vervalt de zinsnede «overeenkomstig bij Rijkswet te stellen algemene regels» en wordt na «waarop» ingevoegd «aan inwoners van Aruba, Curaçao en Sint Maarten».

C

Artikel 3 wordt gewijzigd als volgt:

1. In het eerste lid wordt «de Antilliaanse onderscheidenlijk Arubaanse dienstplichtigen» vervangen door: dienstplichtigen van Aruba, Curaçao en Sint Maarten.

2. In het tweede lid wordt «Antilliaanse onderscheidenlijk Arubaanse dienstplichtigen» vervangen door: dienstplichtigen van Aruba, Curaçao en Sint Maarten.

3. In het derde lid wordt «van de Nederlandse Antillen onderscheidenlijk van Aruba» vervangen door: van Aruba, Curaçao onderscheidenlijk Sint Maarten.

D

Artikel 4 wordt gewijzigd als volgt:

1. In het eerste lid, onderdeel j, wordt «de Antilliaanse onderscheidenlijk Arubaanse dienstplichtigen» vervangen door: dienstplichtigen van Aruba, Curaçao en Sint Maarten.

2. In het tweede lid wordt «een Antilliaanse onderscheidenlijk Arubaanse dienstplichtige» vervangen door: een dienstplichtige van Aruba, Curaçao of Sint Maarten.

E

Artikel 5 wordt gewijzigd als volgt:

1. In het eerste lid wordt «de Nederlandse Antillen onderscheidenlijk aan de Staten van Aruba» vervangen door: Aruba, Curaçao of Sint Maarten.

2. In het vijfde lid, wordt «de Nederlandse Antillen en Aruba» vervangen door: Aruba, Curaçao of Sint Maarten.

F

In artikel 6 wordt «Onze Minister van Algemene Zaken van de Nederlandse Antillen en Onze Minister van Algemene Zaken van Aruba» vervangen door «Onze Ministers van Algemene Zaken van Aruba, Curaçao en Sint Maarten» en wordt «de Antilliaanse onderscheidenlijk Arubaanse dienstplichtigen» vervangen door «dienstplichtigen van Aruba, Curaçao en Sint Maarten».

G

In artikel 7, eerste lid, wordt «Antilliaans onderscheidenlijk Arubaans dienstplichtige» vervangen door: dienstplichtige van Aruba, Curaçao en Sint Maarten.

H

Artikel 8 komt te luiden:

Artikel 8

De bevelhebber van de krijgsmacht in Aruba, Curaçao en Sint Maarten dient de Gouverneurs en Onze Ministers van Algemene Zaken van Aruba, Curaçao en Sint Maarten desgevraagd of eigener beweging van advies omtrent alle aangelegenheden, de rechtspositie van de Arubaanse, Curaçaose onderscheidenlijk Sint Maartense dienstplichtigen betreffende.

I

In artikel 9, eerste lid wordt «De Gouverneur van de Nederlandse Antillen onderscheidenlijk Aruba» vervangen door: De Gouverneur van Aruba, Curaçao onderscheidenlijk Sint Maarten.

J

In artikel 10 wordt «hen» vervangen door: inwoners van Aruba, Curaçao en Sint Maarten.

K

Artikel 12 wordt gewijzigd als volgt:

1. In het eerste lid wordt «De Nederlandse Antillen en Aruba» vervangen door: Aruba, Curaçao en Sint Maarten.

2. In het tweede lid wordt «de Nederlandse Antillen en Aruba» vervangen door: Aruba, Curaçao en Sint Maarten.

L

In artikel 14 wordt «de Nederlandse Antillen en Aruba» vervangen door: Aruba, Curaçao en Sint Maarten.

Artikel 4.2

De **Rijkswet geweldgebruik bewakers militaire objecten** wordt als volgt gewijzigd:

A

Artikel 1 wordt als volgt gewijzigd:

1. Het eerste lid komt te luiden:

1. De militair, behorend tot de krijgsmacht van het Koninkrijk, in de rechtmatige uitoefening van de militaire bewakings- en beveiligingstaak is bevoegd tot gebruik van geweld of vrijheidsbeperkende middelen wanneer het daarmee beoogde doel dit, mede gelet op de aan het gebruik hiervan verbonden gevaren, rechtvaardigt en dat doel niet op een andere wijze kan worden bereikt.

2. Het vierde lid, komt te luiden:

4. Van een aanwijzing als bedoeld in het tweede lid, onderdeel b, onder 2, wordt mededeling gedaan door plaatsing in de Staatscourant. Indien de aanwijzing betrekking heeft op militairen die hun bewakings- en beveiligingstaak in Aruba, Curaçao of Sint Maarten uitoefenen wordt van de aanwijzing tevens mededeling gedaan door plaatsing in de Landscourant van Aruba, de Curaçaose Courant onderscheidenlijk de Landscourant van Sint Maarten.

B

In de artikelen 2 en 3, eerste en derde lid, wordt na «geweld» telkens ingevoegd: of vrijheidsbeperkende middelen.

Artikel 4.3

Artikel 10 van de **Rijkswet van 30 april 1940 tot herziening van de wet van 30 april 1815, no. 5, Stb. 33, houdende instelling van de Militaire Willems-Orde** (Stb. 100) wordt gewijzigd als volgt:

1. In het eerste lid wordt «de Nederlandse Antillen en Aruba» vervangen door: Aruba, Curaçao en Sint Maarten.

2. In het tweede lid wordt «de Nederlandse Antillen en Aruba» vervangen door: Aruba, Curaçao en Sint Maarten.

Artikel 4.4

De **Wet militair tuchtrecht** wordt als volgt gewijzigd:

A

Artikel 43 komt te luiden:

Artikel 43

1. Het bedrag van de geldboete is ten minste € 3 en ten hoogste € 350. In Aruba zijn deze bedragen AWG 6 en AWG 770. In Curaçao en Sint Maarten zijn deze bedragen ANG 6 en ANG 770. In de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba zijn deze bedragen USD 3 en USD 430.

2. Een geldboete kan niet worden opgelegd indien daardoor de som van de geldboetes, ingevolge deze rijkswet in een kalendermaand aan de militair opgelegd, een bedrag van € 700 dan wel ANG 1540, AWG 1540 onderscheidenlijk USD 860 te boven zou gaan.

3. Ingeval de schending van een gedragsregel plaatsvindt terwijl de militair deelneemt aan een operatie in internationaal verband buiten het Koninkrijk is, in afwijking van het eerste lid, het bedrag van de geldboete ten hoogste € 700 dan wel ANG 1540, AWG 1540 onderscheidenlijk USD 860. Een geldboete met toepassing van de voorgaande volzin kan niet worden opgelegd indien daardoor de som, bedoeld in het tweede lid, een bedrag van € 1400 dan wel ANG 3080, AWG 3080 onderscheidenlijk USD 1720 te boven zou gaan.

B

Artikel 45, derde lid, komt te luiden:

3. Op het in te houden bedrag wordt een toeslag berekend van tien procent met een minimum van € 0,45, ANG 1, AWG 1, onderscheidenlijk USD 1 welke op gelijke wijze als de geldboete op de aan een gestrafte toekomende bezoldiging wordt ingehouden.

C

In artikel 50, eerste lid, wordt «een geldboete hoger dan € 35, dan wel ANG 75 onderscheidenlijk AWG 75» vervangen door: een geldboete hoger dan € 35, ANG 75, AWG 75, onderscheidenlijk USD 42.

Artikel 4.5

De **Rijkswet Kustwacht voor de Nederlandse Antillen en Aruba** wordt gewijzigd als volgt:

A

Artikel 1 wordt gewijzigd als volgt:

1. In het eerste lid, onderdeel b, wordt «Kustwacht voor de Nederlandse Antillen en Aruba» vervangen door: Kustwacht voor Aruba, Curaçao en Sint Maarten alsmede voor de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba.

2. In het eerste lid, onderdeel h, wordt «Rijkswet uitbreiding territoriale zee van het Koninkrijk in de Nederlandse Antillen» vervangen door: Rijkswet uitbreiding territoriale zee van het Koninkrijk.

3. In het eerste lid, onderdeel j, vervalt «van de Nederlandse Antillen en Aruba».

4. In het derde lid wordt «de Nederlandse Antillen en Aruba» vervangen door: Nederland, Aruba, Curaçao en Sint Maarten.

B

In artikel 2, eerste lid, wordt «door Nederland, de Nederlandse Antillen en Aruba ingestelde Kustwacht voor de Nederlandse Antillen en Aruba» vervangen door: Kustwacht voor Aruba, Curaçao en Sint Maarten alsmede voor de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba.

C

Artikel 3 wordt gewijzigd als volgt:

1. In onderdeel a wordt «van de Nederlandse Antillen en van Aruba» vervangen door: van Aruba, Curaçao en Sint Maarten alsmede van de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba.

2. In onderdeel b wordt «van de Nederlandse Antillen en van Aruba» vervangen door: van Aruba, Curaçao en Sint Maarten alsmede van de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba.

Ca

Artikel 10 wordt als volgt gewijzigd:

1. Het eerste lid komt te luiden:

1. De commandant en de door hem aangewezen opvarenden zijn bevoegd om in de rechtmatige uitoefening van bevoegdheden ter uitvoering van de taken van de Kustwacht, geweld of vrijheidsbeperkende middelen te gebruiken, wanneer het daarmee beoogde doel dit, mede gelet op aan het gebruik hiervan verbonden gevaren, rechtvaardigt en dat doel niet op een andere wijze kan worden bereikt. Aan het gebruik van geweld gaat zo mogelijk een waarschuwing vooraf.

2 In het derde lid wordt na «geweld» ingevoegd: of vrijheidsbeperkende middelen.

D

In artikel 11 wordt «van de Nederlandse Antillen en van Aruba» vervangen door: van de landen van het Koninkrijk.

E

In artikel 12, tweede lid, wordt «de Nederlandse Antillen en Aruba» vervangen door: Aruba, Curaçao en Sint Maarten.

F

In artikel 13, vierde lid, wordt «de Nederlandse Antillen en Aruba» vervangen door: Aruba, Curaçao en Sint Maarten.

G

Artikel 14 wordt gewijzigd als volgt:

1. In het eerste lid wordt «de Nederlandse Antillen en Aruba» vervangen door: Aruba, Curaçao en Sint Maarten.

2. In het tweede lid wordt «de Nederlandse Antillen en Aruba» vervangen door: Aruba, Curaçao en Sint Maarten.

H

Artikel 16 wordt gewijzigd als volgt:

1. In het eerste lid wordt «de Nederlandse Antillen en Aruba» vervangen door: Aruba, Curaçao en Sint Maarten.

2. In het tweede lid wordt «de Nederlandse Antillen en Aruba» vervangen door: Aruba, Curaçao en Sint Maarten.

I

Aan artikel 17, eerste lid, wordt een volzin toegevoegd, luidende:

Ten aanzien van de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba worden deze aanwijzingen bij algemene maatregel van bestuur vastgesteld.

J

In artikel 18 wordt «De Gouverneur van de Nederlandse Antillen onderscheidenlijk de Gouverneur van Aruba» vervangen door «De Gouverneur van Aruba, Curaçao onderscheidenlijk Sint Maarten, dan wel het bestuurscollege van de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba,» en wordt «de regering van de Nederlandse Antillen onderscheidenlijk van Aruba» vervangen door «de regering van Aruba, Curaçao onderscheidenlijk Sint Maarten».

K

Artikel 19, eerste lid, komt te luiden:

1. De bevoegde autoriteiten van Aruba, Curaçao en Sint Maarten alsmede van de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba dragen zorg voor de regeling van de rechtspositie voor het personeel van de Kustwacht, die onderling overeenstemmend is.

L

Aan artikel 21, eerste lid, wordt een volzin toegevoegd, luidende:

Indien de geldboete wordt opgelegd door de strafrechter in de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba is deze geldboete ten hoogste USD 11.173.

M

In artikel 24 wordt «Rijkswet Kustwacht voor de Nederlandse Antillen en Aruba» vervangen door: Rijkswet Kustwacht voor Aruba, Curaçao en Sint Maarten alsmede voor de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba.

HOOFDSTUK 5. MINISTERIE VAN BUITENLANDSE ZAKEN

Artikel 5.1

De **Consulaire wet** wordt als volgt gewijzigd:

A

In artikel 1, eerste lid onder c, wordt «de Nederlandse Antillen en Aruba» vervangen door: de landen Aruba, Curaçao of Sint Maarten of in de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba.

B

In artikel 7, derde lid, vervalt de laatste volzin en wordt, onder vervanging van de punt door een komma, toegevoegd: dan wel een overeenkomstige regeling in de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba.

C

Aan artikel 9 wordt, onder vervanging van de punt door een komma, toegevoegd: dan wel een overeenkomstige regeling in de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba.

D

Aan artikel 11, eerste lid, wordt, onder vervanging van de punt door een komma, toegevoegd: dan wel een overeenkomstige regeling in de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba.

E

Artikel 11a, tweede lid, komt te luiden:

2. Van de einduitspraken van een consulaire ambtenaar kan gedurende drie maanden na de uitspraak bij beroep schrift hoger beroep worden ingesteld bij de arrondissements-rechtbank te 's-Gravenhage of, indien het recht van Aruba, Curaçao of Sint Maarten of van de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba is toegepast, bij het gerecht in eerste aanleg in het betrokken rijksdeel. Tegen einduitspraken die een voorlopige beslissing behelzen, staat geen rechtsmiddel open.

F

In artikel 11b wordt «of in voorkomend geval de bij de Nederlands-Antilliaanse of Arubaanse wetten» vervangen door: of in voorkomend geval de bij de Nederlandse, Arubaanse, Curaçaose of Sint Maartense wettelijke bepalingen.

G

In artikel 12, eerste lid, wordt «Nederlandse, Nederlands-Antilliaanse of Arubaanse wettelijke bepalingen» vervangen door: Nederlandse, Arubaanse, Curaçaose of Sint Maartense wettelijke bepalingen.

H

In artikel 17, eerste lid, wordt «aan de notaris bij Nederlandse, Nederlands-Antilliaanse of Arubaanse wettelijke bepalingen opgedragen» vervangen door: aan de notaris bij Nederlandse, Arubaanse, Curaçaose of Sint Maartense wettelijke bepalingen opgedragen.

I

In artikel 18 wordt «overeenkomstig de voorschriften van het Nederlandse, Nederlands-Antilliaanse of Arubaanse recht» vervangen door: overeenkomstig de voorschriften van het Nederlandse, Arubaanse, Curaçaose of Sint Maartense recht.

J

In artikel 19a, derde lid, wordt «testamentenregister» vervangen door: testamentenregister, dan wel een overeenkomstig register in de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba.

Artikel 5.2

De **Rijkswet goedkeuring en bekendmaking verdragen** wordt als volgt gewijzigd:

A

In artikel 1, eerste lid, wordt «de Staten van de Nederlandse Antillen en de Staten van Aruba» vervangen door: de Staten van Aruba, Curaçao en Sint Maarten.

B

In artikel 2, tweede lid, wordt «de Staten van de Nederlandse Antillen, onderscheidenlijk van Aruba» vervangen door «de Staten van Aruba, Curaçao en Sint Maarten» en wordt «de Nederlandse Antillen, onderscheidenlijk Aruba» vervangen door: Aruba, Curaçao of Sint Maarten.

C

In artikel 5, tweede lid, wordt «de Nederlandse Antillen, onderscheidenlijk van Aruba» vervangen door «Aruba, Curaçao of Sint Maarten» en wordt «de Nederlandse Antillen, onderscheidenlijk Aruba» vervangen door: Aruba, Curaçao of Sint Maarten.

D

In artikel 8 wordt «de Nederlandse Antillen onderscheidenlijk voor Aruba» vervangen door: Aruba, Curaçao of Sint Maarten» en wordt «de Staten van de Nederlandse Antillen, onderscheidenlijk van Aruba» vervangen door: de Staten van Aruba, Curaçao en Sint Maarten.

E

In artikel 9 wordt «de Nederlandse Antillen onderscheidenlijk voor Aruba» telkens vervangen door «Aruba, Curaçao of Sint Maarten» en wordt «de Nederlandse Antillen onderscheidenlijk van Aruba» telkens vervangen door: Aruba, Curaçao of Sint Maarten.

F

In artikel 13, tweede en vierde lid, wordt «de Nederlandse Antillen, onderscheidenlijk van Aruba» telkens vervangen door «Aruba, Curaçao of Sint Maarten» en wordt «de Nederlandse Antillen, onderscheidenlijk Aruba» telkens vervangen door: Aruba, Curaçao of Sint Maarten.

G

In artikel 15, vierde lid, wordt «de Nederlandse Antillen, onderscheidenlijk van Aruba» telkens vervangen door: Aruba, Curaçao of Sint Maarten en wordt «de Nederlandse Antillen, onderscheidenlijk Aruba» vervangen door: Aruba, Curaçao of Sint Maarten.

Artikel 5.3

In artikel 1, onder 2°, van de **Rijkswet op de consulaire tarieven** wordt «de Gevolmachtigde Minister van de Nederlandse Antillen in Nederland dan wel de Gevolmachtigde Minister van Aruba in Nederland» vervangen door: de Gevolmachtigde Minister van Aruba, Curaçao of Sint Maarten in Nederland.

Artikel 5.4

De Rijkswet uitbreiding territoriale zee van het Koninkrijk in de Nederlandse Antillen wordt als volgt gewijzigd:

A

In artikel 1 wordt «de Nederlandse Antillen» vervangen door: Aruba, Curaçao, Sint Maarten en in de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba.»

B

Artikel 2, tweede lid, komt als volgt te luiden:

2. Deze rijkswet wordt aangehaald als: Rijkswet uitbreiding territoriale zee van het Koninkrijk.

HOOFDSTUK 6. MINISTERIE VAN FINANCIËN

Artikel 6.1

De **Rijkswet administratieve bijstand douane** wordt als volgt gewijzigd:

A

Artikel 1 wordt als volgt gewijzigd:

1. In onderdeel a wordt «de Nederlandse Antillen, onderscheidenlijk Aruba» vervangen door: Aruba, Curaçao, onderscheidenlijk Sint Maarten.

2. In de onderdelen b en d, wordt de zinsnede «algemene bestedingsbelasting en belasting op bedrijfsomzetten» vervangen door: belasting op bedrijfsomzetten, dan wel soortgelijke indirecte belastingen.

B

In artikel 4 wordt «in de Nederlandse Antillen en Aruba» vervangen door «in Aruba, Curaçao en Sint Maarten» en wordt «in de Nederlandse Antillen, onderscheidenlijk Aruba» vervangen door «in Aruba, Curaçao, onderscheidenlijk Sint Maarten».

C

In artikel 6, eerste lid wordt «De Minister van Financiën van de Nederlandse Antillen, onderscheidenlijk de Minister van Financiën van Aruba» vervangen door: De Minister van Financiën van Aruba, Curaçao onderscheidenlijk Sint Maarten.

Artikel 6.2

De **Belastingregeling voor het Koninkrijk** wordt als volgt gewijzigd:

A

In artikel 1, eerste lid, wordt «In Nederland, de Nederlandse Antillen en Aruba» vervangen door: In Nederland, Aruba, Curaçao en Sint Maarten.

B

Artikel 2 wordt als volgt gewijzigd:

1. In het eerste lid, onderdeel a, wordt «Nederland, de Nederlandse Antillen en Aruba» vervangen door: Nederland, Aruba, Curaçao en Sint Maarten.

2. In het achtste lid, onderdeel b, wordt «de Nederlandse Antillen onderscheidenlijk Nederland» vervangen door: Curaçao, Sint Maarten of Nederland.

C

Artikel 3 wordt als volgt gewijzigd:

1. In het derde lid, onderdeel b, wordt «de Nederlandse Antillen» vervangen door: Curaçao en Sint Maarten.

2. Aan het derde lid, onderdeel c, wordt, onder vervanging van de punt aan het slot van onderdeel 2° door een puntkomma, een onderdeel toegevoegd, luidende:

3°. de dividendbelasting.

D

In artikel 11, derde lid, wordt «de Nederlandse Antillen» telkens vervangen door «Curaçao onderscheidenlijk Sint Maarten». Voorts wordt «de Nederlands-Antilliaanse overheid» telkens vervangen door: de overheid van Curaçao onderscheidenlijk Sint Maarten.

E

Artikel 13a wordt als volgt gewijzigd:

1. In het eerste lid wordt «in de Nederlandse Antillen is gevestigd, heffen de Nederlandse Antillen gedurende» vervangen door: in Curaçao of Sint Maarten is gevestigd, heft Curaçao onderscheidenlijk Sint Maarten gedurende.

2. In het tweede lid wordt «de Nederlandse Antillen» vervangen door: Curaçao of Sint Maarten.

3. In het derde lid wordt «kunnen de Nederlandse Antillen» vervangen door: kunnen Curaçao en Sint Maarten.

4. Het vierde lid komt te luiden:

4. Curaçao onderscheidenlijk Sint Maarten behoudt 25% van de opbrengsten van de bronheffing, bedoeld in het eerste lid, en draagt 75% van de opbrengsten af aan Nederland. Indien Curaçao onderscheidenlijk Sint Maarten overeenkomstig het derde lid bronbelasting heft, behoudt Curaçao onderscheidenlijk Sint Maarten 25% van de opbrengsten geheven op rentebetalingen aan in Nederland gevestigde entiteiten als bedoeld in artikel 4, tweede lid, van de Richtlijn 2003/48/EG en draagt Curaçao onderscheidenlijk Sint Maarten 75% af aan Nederland. Die overdrachten vinden plaats uiterlijk in de zes maanden volgende op het eind van het belastingjaar van Curaçao onderscheidenlijk Sint Maarten. Curaçao onderscheidenlijk Sint Maarten treft de maatregelen die nodig zijn om het systeem voor de verdeling van de belastingopbrengsten correct te doen functioneren.

5. In het vijfde lid wordt «De Nederlandse Antillen voorzien» vervangen door: Curaçao onderscheidenlijk Sint Maarten voorziet.

6. In het zesde lid, eerste zin, wordt «bepalen de Nederlandse Antillen» vervangen door «bepaalt Curaçao onderscheidenlijk Sint Maarten». Voorts wordt «in de Nederlandse Antillen» vervangen door: in Curaçao onderscheidenlijk Sint Maarten.

7. In het zesde lid, tweede zin, wordt «de Nederlandse Antillen» vervangen door: Curaçao onderscheidenlijk Sint Maarten.

F

Artikel 24, vijfde lid, komt te luiden:

5. Indien Aruba, Curaçao of Sint Maarten geen belasting heft overeenkomstig artikel 13, tweede lid, dan wel belasting heft tot een lager percentage dan door de genoemde bepaling is toegestaan, is Curaçao, onderscheidenlijk Aruba onderscheidenlijk Sint Maarten als land van inwoning niet verplicht de in het derde lid bedoelde vermindering – voor zover op rente betrekking hebbend – te verlenen, onderscheidenlijk niet verplicht die vermindering tot een hoger percentage te verlenen dan Aruba, Curaçao en Sint Maarten overeenkomstig artikel 13, tweede lid, zelf heffen van dergelijke inkomsten.

G

In artikel 26, tweede lid, onderdeel b, wordt «de Nederlandse Antillen» vervangen door: Curaçao en Sint Maarten.

H

In artikel 30, onderdeel b, wordt «de Nederlandse Antillen» vervangen door: Curaçao en Sint Maarten.

I

In artikel 32, onderdeel b, wordt «de Nederlandse Antillen» vervangen door: Curaçao en Sint Maarten.

J

In artikel 45, eerste lid, wordt «de Nederlandse Antillen en Aruba» vervangen door: Aruba, Curaçao en Sint Maarten.

K

Artikel 48 wordt als volgt gewijzigd:

1. In het eerste lid wordt «Onverminderd artikel 18, tweede lid, kan de wetgever van elk van de landen» vervangen door: Onverminderd artikel 18, tweede lid, kan de wetgever van elk van de landen ten aanzien van één of meer van de andere landen.

2. In het tweede lid wordt «de Nederlandse Antillen en Aruba» vervangen door: Aruba, Curaçao en Sint Maarten.

HOOFDSTUK 7. MINISTERIE VAN ECONOMISCHE ZAKEN

Artikel 7.1

De **Rijksoctrooiwet 1995** wordt als volgt gewijzigd:

A

Artikel 5 wordt als volgt gewijzigd:

1. In het tweede lid wordt «en die van tentoonstellingen in de Nederlandse Antillen door de regering van de Nederlandse Antillen» vervangen door: en die van tentoonstellingen in Curaçao en Sint Maarten door de regering van Curaçao respectievelijk van Sint Maarten.

2. Er wordt een lid toegevoegd, luidende:

3. De tentoonstellingen in Nederland en die in de Nederlandse Antillen die voor de inwerkingtreding van de Rijkswet aanpassing rijkswetten aan de oprichting van de nieuwe landen zijn erkend door Onze Minister van Economische Zaken respectievelijk door de regering van de Nederlandse Antillen gelden na de inwerkingtreding van die rijkswet als tentoonstellingen als bedoeld in artikel 5, tweede lid.

B

In artikel 9, eerste lid, eerste volzin, wordt «in Nederland en in de Nederlandse Antillen» vervangen door: in Nederland, Curaçao en Sint Maarten.

C

In de artikelen 15, eerste lid, en 102d, eerste lid, wordt «en de Nederlandse Antillen» vervangen door: Curaçao en Sint Maarten.

D

Artikel 23b, eerste lid, wordt als volgt gewijzigd:

1. Na «de Advocatenlandsverordening» wordt ingevoegd: of artikel 1 van de Advocatenwet BES.

2. «het Gemeenschappelijk Hof van Justitie van de Nederlandse Antillen en Aruba» vervangen door: Het Gemeenschappelijk Hof van Justitie van Aruba, Curaçao en Sint Maarten en van Bonaire, Sint Eustatius en Saba.

E

In de artikelen 23, vijfde lid, 23n, tweede lid, onderdeel c, 53, vijfde lid, 53b, 54, onderdelen a en b, 55, eerste en tweede lid, 57, tweede lid, tweede volzin, en derde lid, 73, eerste lid, en 74, wordt «of de Nederlandse Antillen» telkens vervangen door: , Curaçao of Sint Maarten.

F

Artikel 53 wordt als volgt gewijzigd:

1. In het eerste lid wordt «de artikelen 54 tot en met 60» vervangen door: de artikelen 53a tot en met 60.

2. In het vijfde lid vervalt de zinsnede «of, indien het een Europees octrooi betreft, in Nederland».

3. In het zesde lid wordt «artikel 97, vierde lid, van het Europees Octrooiverdrag» vervangen door: artikel 97, derde lid, van het Europees Octrooiverdrag.

G

In artikel 53b wordt na «Het uitsluitend recht» ingevoegd:, bedoeld in artikel 53a,.

H

In artikel 53c, eerste en tweede lid, wordt «de artikelen 53 en 53a» telkens vervangen door: artikel 53a.

I

In artikel 54, onderdeel c, wordt «andere staat dan het Koninkrijk of van Aruba» vervangen door: andere staat dan het Koninkrijk of een daartoe behorend land.

J

In artikel 60, vierde lid, wordt «voor de Nederlandse Antillen» vervangen door: voor Curaçao en Sint Maarten.

K

Artikel 77, eerste lid, wordt als volgt gewijzigd:

1. «of in de Nederlandse Antillen» wordt vervangen door: , Curaçao en Sint Maarten.

2. «als het een Europees octrooi betreft of in Nederland als het een Gemeenschapsoctrooi betreft» vervalt.

L

De aanduiding van hoofdstuk 8 komt te luiden: Bijzondere bepalingen voor Curaçao en Sint Maarten.

M

Artikel 99 komt te luiden:

Artikel 99

In Curaçao of Sint Maarten kan een bureau voor de industriële eigendom worden ingesteld. Dit bureau is een instelling van het betrokken land of de betrokken landen.

N

In artikel 100, eerste lid, wordt «van de Nederlandse Antillen» vervangen door: van Curaçao of Sint Maarten.

O

In artikel 113, eerste lid, wordt «Nederland» vervangen door «het Europese deel van Nederland» en wordt «voor de Nederlandse Antillen» vervangen door «voor Curaçao en Sint Maarten en Bonaire, Sint Eustatius en Saba».

P

In artikel 114 wordt «in de Nederlandse Antillen en Aruba» telkens vervangen door: in Aruba, Curaçao en Sint Maarten.

HOOFDSTUK 8. SLOTBEPALINGEN

Artikel 8.1

Deze rijkswet kan worden gewijzigd bij regeling van Onze Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, die in werking treedt met ingang van dezelfde dag waarop deze rijkswet in werking treedt:

- a. vanwege de invoering van een nieuwe munteenheid in Curaçao of Sint Maarten;
- b. voor zover de totstandkoming van nieuwe landsregelgeving of wijzigingen van landsregelgeving het wijzigen van de verwijzingen naar landsregelgeving in rijkswetten noodzakelijk maakt.

Artikel 8.1a

Verwijzingen naar de dollar, opgenomen in een rijkswet of een op een rijkswet berustende bepaling, gelden, voor zover die rijkswet of bepaling van toepassing is in de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba, gedurende de in artikel 16, eerste lid, van de Wet geldstelsel BES bedoelde periode als verwijzingen naar Nederlands-Antilliaanse guldens, volgens de omrekenkoers USD 1,00 = NAf. 1,790. Artikel 11, eerste lid, van de Wet geldstelsel BES is van overeenkomstige toepassing.

Artikel 8.2

Deze rijkswet wordt aangehaald als: Rijkswet aanpassing rijkswetten aan de oprichting van de nieuwe landen.

Artikel 8.3

De artikelen van deze rijkswet treden in werking op een bij koninklijk besluit te bepalen tijdstip, dat voor de verschillende artikelen of onderdelen daarvan verschillend kan worden vastgesteld.

Lasten en bevelen dat deze in het Staatsblad, in het Publicatieblad van de Nederlandse Antillen en in het Afkondigingsblad van Aruba zal worden geplaatst en dat alle ministeries, autoriteiten, colleges en ambtenaren wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Kamerstuk 32 186 (R1901)

Gegeven te 's-Gravenhage, 7 juli 2010

Beatrix

De Staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,
A. Th. B. Bijleveld-Schouten

Uitgegeven de *eerste* september 2010

De Minister van Justitie,
E. M. H. Hirsch Ballin

343

Besluit van 20 augustus 2010 tot wijziging van verschillende algemene maatregelen van rijksbestuur in verband met de verkrijging van de hoedanigheid van land binnen het Koninkrijk door Curaçao en Sint Maarten en de toetreding van Bonaire, Sint Eustatius en Saba tot het Nederlandse staatsbestel (Rijksbesluit aanpassing rijksbesluiten aan de oprichting van de nieuwe landen)

Wij Beatrix, bij de gratie Gods, Koningin der Nederlanden, Prinses van Oranje-Nassau, enz. enz. enz.

Op de voordracht van de Staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties van 26 november 2009, 2009-0000683603, CZW/WSG;

Gelet op de artikelen 13, 14 en 38 van het Statuut voor het Koninkrijk der Nederlanden, artikel 7 van de Paspoortwet, artikel 14 van de wet van 29 september 1815, houdende instelling van de Orde van de Nederlandse Leeuw (Stb. 1994, 352), artikel 13 van de wet van 4 april 1892, houdende instelling van de Orde van Oranje-Nassau (Stb. 1994, 351), de artikelen 4, 8, 13, 21 en 23 van de Rijkswet op het Nederlandschap, de artikelen 1 en 5 van de Cassatieregeling voor de Nederlandse Antillen en Aruba, artikel 8 van de Wet overlevering inzake oorlogsmisdrijven, de artikelen 21, 36b, 44a, 59, 71 en 135 van het Wetboek van Militair Strafrecht, de artikelen 46, 65, 80p, 92, 98, 103 en 105 van de Wet militair tuchtrecht, de artikelen 6, 9, 11, 17, 18, 23, 33, en 61 van de Wet militaire strafrechtspraak, de artikelen 3, 3a, 4, 9, 10, 22, 23 en 43 van de Schepenwet, artikel 15 van het Reglement voor de Gouverneur van Aruba, artikel 15 van het Reglement voor de Gouverneur van Curaçao, artikel 15 van het Reglement voor de Gouverneur van Sint Maarten, de artikelen 1 en 10 van de Rijkswet Kustwacht voor Aruba, Curaçao en Sint Maarten alsmede voor de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba, artikel 3 van de Rijkswet geweldgebruik bewakers militaire objecten, artikel 1 van de Rijkswet uitbreiding van de territoriale zee van het Koninkrijk in de Nederlandse Antillen, artikel 2 van de Rijkswet op de consulaire tarieven, artikel 1 van de Machtigingswet instelling visserijzone en de artikelen 19 en 92 van de Rijksoctrooiwet 1995;

De Raad van State van het Koninkrijk gehoord (advies van 8 februari 2010, nr. W04.09.0505/I/K);

Gezien het nader rapport van de Staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties van 12 augustus 2010, 2010-0000473489, CZW/WSG;

De bepalingen van het Statuut voor het Koninkrijk in acht genomen zijnde;

Hebben goedgevonden en verstaan:

HOOFDSTUK 1. MINISTERIE VAN BINNENLANDSE ZAKEN EN KONINKRIJKSRELATIES

Artikel 1.1

Het **Besluit paspoortgelden** wordt als volgt gewijzigd:

A

Artikel 1 wordt als volgt gewijzigd:

1. In onderdeel c wordt «van de Nederlandse Antillen onderscheidenlijk van Aruba» vervangen door: van Aruba, Curaçao of Sint Maarten.

2. Onder vervanging van de punt aan het slot van onderdeel h door een puntkomma, wordt een onderdeel toegevoegd, luidende:

i. *openbaar lichaam*: openbaar lichaam Bonaire, Sint Eustatius of Saba.

B

Na artikel 2 wordt een artikel ingevoegd, luidende:

Artikel 2a

1. Een openbaar lichaam is aan het Rijk de in artikel 6, eerste lid, onderdeel a tot en met c, vastgelegde kosten verschuldigd in verband met door de leverancier geleverde reisdocumenten.

2. De in het eerste lid bedoelde kosten zijn niet dan wel gedeeltelijk verschuldigd naar rato van de aan de aanvrager verleende kwijtschelding van de rechten, die op grond van de toepasselijke eilandsverordening voor de desbetreffende handeling geheven kunnen worden, indien de kwijtschelding is verleend overeenkomstig de krachtens artikel 8.58, eerste lid, van de Belastingwet BES gestelde regels.

3. De in het eerste lid bedoelde kosten zijn niet verschuldigd in verband met de levering van een reisdocument, die plaatsvindt ter vervanging van een eerder geleverd reisdocument, dat door toedoen van de leverancier niet op de juiste wijze was vervaardigd.

C

Artikel 3 komt te luiden:

Artikel 3

1. Onze Minister stelt maandelijks het bedrag vast van de kosten die door een gemeente of een openbaar lichaam aan het Rijk moeten worden afgedragen. Deze vaststelling geschiedt:

a. voor een gemeente: aan de hand van de in de voorafgaande maand geleverde reisdocumenten en verrichte spoedleveringen, bedoeld in artikel 2, eerste lid, verminderd met de in de voorafgaande maand geleverde reisdocumenten, bedoeld in artikel 2, derde lid;

b. voor een openbaar lichaam: aan de hand van de in de voorafgaande maand geleverde reisdocumenten, bedoeld in artikel 2a, eerste lid, verminderd met de in de voorafgaande maand geleverde reisdocumenten, bedoeld in artikel 2a, derde lid.

2. Onze Minister zendt voor het einde van elke kalendermaand een factuur aan de gemeente of het openbaar lichaam, waarin het bedrag van de overeenkomstig het eerste lid vastgestelde kosten die aan het Rijk moeten worden afgedragen, wordt vermeld.

3. Onze Minister stelt het bedrag vast van de kosten die aan een gemeente of een openbaar lichaam worden gerestitueerd en maakt, tegelijk met het verzenden van de factuur, bedoeld in het tweede lid, schriftelijk aan de gemeente of het openbaar lichaam bekend welk bedrag wordt gerestitueerd en op welke wijze de betaling daarvan zal plaatsvinden. De vaststelling van het te restitueren bedrag geschiedt:

a. voor een gemeente op basis van de door de gemeente verstrekte afschriften van de beschikkingen, inhoudende gehele of gedeeltelijke kwijtschelding als bedoeld in artikel 2, tweede lid, en de van de gemeente ontvangen en bij de leverancier geverifieerde mededelingen omtrent gevallen waarin een spoedlevering niet binnen de gestelde periode heeft plaatsgevonden dan wel de met spoed geleverde reisdocumenten of bijschrijvingsstickers niet op de juiste wijze blijken te zijn vervaardigd, als bedoeld in artikel 2, vierde lid;

b. voor een openbaar lichaam op basis van de door het openbaar lichaam verstrekte afschriften van de beschikkingen, inhoudende gehele of gedeeltelijke kwijtschelding als bedoeld in artikel 2a, tweede lid.

4. De afdracht van de aan het Rijk verschuldigde kosten, bedoeld in het tweede lid, geschiedt:

a. door een gemeente in het kader van de rijksverrekening op grond van het Koninklijk Besluit van 28 maart 1925 (Stb. 1925, 125) tot regeling van de betalingen tussen Rijk en Gemeenten, waarbij automatische verrekening bij de N.V. Bank voor Nederlandsche Gemeenten dient plaats te vinden, uiterlijk binnen vier weken na de verzending van de factuur, bedoeld in het tweede lid;

b. door een openbaar lichaam door middel van automatische incasso van een door het openbaar lichaam daartoe geopende bankrekening.

5. Onze Minister regelt op welke wijze de juistheid van de bedragen die terzake van de verschuldigde kosten aan het Rijk zijn afgedragen, wordt vastgesteld.

D

In het opschrift van paragraaf 2 van hoofdstuk II wordt «de Nederlandse Antillen en Aruba» vervangen door: Aruba, Curaçao en Sint Maarten.

E

In artikel 4, eerste lid, wordt «Een eilandgebied van de Nederlandse Antillen, onderscheidenlijk het land Aruba, is» vervangen door: Aruba, Curaçao en Sint Maarten zijn.

F

Artikel 5 wordt als volgt gewijzigd:

1. In het eerste lid wordt «een eilandgebied van de Nederlandse Antillen, onderscheidenlijk het land Aruba» vervangen door: Aruba, Curaçao en Sint Maarten.

2. In het tweede lid wordt «het desbetreffende eilandgebied van de Nederlandse Antillen, onderscheidenlijk het land Aruba» vervangen door: Aruba, Curaçao en Sint Maarten.

3. In het vierde lid wordt «het desbetreffende eilandgebied van de Nederlandse Antillen, onderscheidenlijk het land Aruba» vervangen door: Aruba, Curaçao of Sint Maarten.

G

Artikel 6 wordt als volgt gewijzigd:

1. Het eerste lid wordt als volgt gewijzigd:

a. In onderdeel a wordt onder € 23,01 ingevoegd: USD 32,29.

b. In onderdeel b wordt onder € 29,01 ingevoegd: USD 40,73.

c. In onderdeel c wordt onder € 23,01 ingevoegd: USD 32,29.

2. Het tweede lid wordt als volgt gewijzigd:

a. In de aanhef wordt «gemeentelijke verordening» vervangen door: gemeentelijke verordening of eilandsverordening.

b. In onderdeel a wordt onder € 50,90 ingevoegd: USD 84,36.

c. In onderdeel b wordt onder € 56,90 ingevoegd: USD 111,73.

d. In onderdeel c wordt onder € 50,90 ingevoegd: USD 84,36.

e. In onderdeel f wordt onder € 8,97 ingevoegd: USD 13,97.

f. In onderdeel g wordt onder € 20,93 ingevoegd: USD 22,35.

3. In het derde lid wordt «artikel 2, derde lid» vervangen door: artikel 2, derde lid, of artikel 2a, derde lid.

H

Artikel 7 komt te luiden:

Artikel 7

Bevoegd tot het heffen van de in artikel 12 vastgelegde rechten, dan wel tot het verlenen van gehele of gedeeltelijke kwijtschelding daarvan zijn:

a. in het Europese deel van Nederland: Onze Minister en de door hem daartoe aangewezen autoriteiten, voor zover de aanvraag niet bij een burgemeester is ingediend;

b. in het Caribische deel van Nederland: Onze Minister en de door hem daartoe aangewezen autoriteiten, voor zover de aanvraag betrekking heeft op verstrekking van een noodpaspoort of een laissez-passer;

c. buiten het Koninkrijk: de hoofden van de door Onze Minister van Buitenlandse Zaken aangewezen consulaire posten;

d. Onze Minister van Buitenlandse Zaken.

I

In het opschrift van paragraaf 2 van hoofdstuk III wordt «de Nederlandse Antillen en Aruba» vervangen door: Aruba, Curaçao en Sint Maarten.

J

Artikel 11 wordt als volgt gewijzigd:

1. In het eerste lid wordt «In de Nederlandse Antillen en in Aruba» vervangen door: In Aruba, Curaçao en Sint Maarten.

2. In het tweede lid wordt «in de Nederlandse Antillen of in Aruba» vervangen door: in Aruba, Curaçao of Sint Maarten.

K

Artikel 12 wordt als volgt gewijzigd:

1. In het eerste lid, onderdeel g, wordt onder AWG 110,65 ingevoegd: USD 61,82.

2. In het derde lid wordt «artikel 2, derde lid» vervangen door: artikel 2, derde lid, of artikel 2a, derde lid.

Artikel 1.2

Het **Koninklijk besluit van 1 november 1984, ingevolge artikel 13, vierde lid, van het Statuut voor het Koninkrijk, houdende voorschriften ten opzichte van de staatsraad, benoemd op grond van het bepaalde in het tweede lid van dit artikel (Stb. 1984, 530)** wordt als volgt gewijzigd:

A

Artikel 1 komt te luiden:

Artikel 1

In dit besluit wordt verstaan onder:

a. *Arubaans lid*: het ingevolge artikel 13, tweede lid, van het Statuut voor het Koninkrijk op voordracht van de regering van Aruba bij koninklijk besluit benoemde lid van de Raad van State van het Koninkrijk;

b. *Curaçaos lid*: het ingevolge artikel 13, tweede lid, van het Statuut voor het Koninkrijk op voordracht van de regering van Curaçao bij koninklijk besluit benoemde lid van de Raad van State van het Koninkrijk;

c. *Sint Maartens lid*: het ingevolge artikel 13, tweede lid, van het Statuut voor het Koninkrijk op voordracht van de regering van Sint Maarten bij koninklijk besluit benoemde lid van de Raad van State van het Koninkrijk.

B

Artikel 2 wordt als volgt gewijzigd:

1. In het eerste lid wordt «het Antilliaanse onderscheidenlijk het Arubaanse lid» vervangen door: het Arubaanse, Curaçaose en Sint Maartense lid.

2. In het tweede lid wordt «Het Antilliaanse onderscheidenlijk het Arubaanse lid» vervangen door «Het Arubaanse, Curaçaose of Sint Maartense lid» en wordt «de regering van de Nederlandse Antillen onderscheidenlijk van Aruba» vervangen door «de regering van Aruba, Curaçao onderscheidenlijk Sint Maarten».

C

In artikel 3 wordt «Het Antilliaanse onderscheidenlijk het Arubaanse lid» vervangen door «het Arubaanse, Curaçaose of Sint Maartense lid» en wordt «de Nederlandse Antillen onderscheidenlijk Aruba» telkens vervangen door «Aruba, Curaçao onderscheidenlijk Sint Maarten».

D

Artikel 4 komt te luiden:

Artikel 4

Ingeval de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State van het Koninkrijk is belast met de voorbereiding van de door de Raad van State van het Koninkrijk ingevolge de artikelen 21 en 22 van het Reglement voor de Gouverneur van Aruba, van het Reglement voor de Gouverneur van Curaçao of van het Reglement voor de Gouverneur van Sint Maarten uit te brengen adviezen, wordt het Arubaanse, Curaçaose onderscheidenlijk Sint Maartense lid aan de Afdeling toegevoegd.

E

In artikel 5 wordt «Het Antilliaanse en Arubaanse lid» vervangen door: Het Arubaanse, Curaçaose en Sint Maartense lid.

F

Na artikel 6 wordt een artikel toegevoegd, luidende:

Artikel 7

Dit besluit wordt aangehaald als: Besluit staatsraden voor Aruba, Curaçao en Sint Maarten.

Artikel 1.3

In artikel 2, onderdeel i, van het **Besluit vrijwilligersmedaille openbare orde en veiligheid** wordt «de Nederlandse Antillen» vervangen door: Curaçao, Sint Maarten of van het openbare lichaam Bonaire, Sint Eustatius of Saba.

Artikel 1.4

Het **Reglement op de Orde van de Nederlandse Leeuw en de Orde van Oranje-Nassau** wordt als volgt gewijzigd:

A

Artikel 9 wordt als volgt gewijzigd:

1. In het eerste lid wordt «de burgemeester» vervangen door: de burgemeester of de gezaghebber.

2. In het tweede lid wordt «De burgemeester» vervangen door «De burgemeester of de gezaghebber» en wordt «de commissaris van de Koning» vervangen door «de commissaris van de Koning onderscheidenlijk de Rijksvertegenwoordiger voor de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba».

3. In het derde lid wordt «De commissaris van de Koning» vervangen door «De commissaris van de Koning of de Rijksvertegenwoordiger voor de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba» en wordt «de burgemeester» vervangen door «de burgemeester onderscheidenlijk de gezaghebber».

B

Na artikel 10 wordt een artikel ingevoegd, luidende:

Artikel 10a

1 Een voorstel tot verlening van een onderscheiding aan een gezaghebber wordt gericht aan de Rijksvertegenwoordiger voor de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba. De Rijksvertegenwoordiger zendt het voorstel met zijn advies aan het Kapittel. Artikel 9, vierde lid tot en met zevende lid, is van toepassing.

2 Een voorstel tot verlening van een onderscheiding aan de Rijksvertegenwoordiger voor de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba wordt gericht aan de gezaghebber van Bonaire. De gezaghebber van Bonaire zendt het voorstel met zijn advies aan het Kapittel. Artikel 9, vierde tot en met zevende lid, is van toepassing.

C

Artikel 13 komt te luiden:

Artikel 13

1. Een voorstel tot verlening van een onderscheiding aan een persoon, woonachtig in Aruba, Curaçao of Sint Maarten, wordt gericht aan de raad van ministers van Aruba, Curaçao, respectievelijk Sint Maarten.

2. De raad van ministers zendt het voorstel aan de Gouverneur.

3. De Gouverneur zendt het voorstel met zijn advies aan het Kapittel voor de civiele orden, genoemd in artikel III van de rijkswet van 15 april 1994 tot wijziging van de wet van 4 april 1892, houdende instelling van de Orde van Oranje-Nassau, en de wet van 29 september 1815, houdende instelling van de Orde van de Nederlandse Leeuw, alsmede instelling van het Kapittel voor de civiele orden (Stb. 1994, 350).

4. Het Kapittel zendt het voorstel met zijn advies aan Onze Minister wie het aangaat. Het Kapittel houdt de stukken die betrekking hebben op de voorbereiding van zijn adviezen ter beschikking van Onze Minister wie het aangaat.

5. Onze Minister wie het aangaat doet de voordracht voor het koninklijk besluit tot verlening van de onderscheiding. Indien de voordracht meer dan een minister aangaat, wordt het koninklijk besluit tot verlening van de onderscheiding gezamenlijk voorgedragen.

6. Indien Onze Minister wie het aangaat het advies van het Kapittel niet overneemt, legt deze het voorstel met het advies van het Kapittel voor aan de rijksministerraad, die over de voordracht besluit.

7. Van elk besluit omtrent een voorstel tot verlening van een onderscheiding wordt door Onze Minister wie het aangaat opgave gedaan aan het Kapittel.

D

Artikel 14 wordt als volgt gewijzigd:

1. In het eerste lid, onderdeel a, wordt «, van de Staten van de Nederlandse Antillen en van de Staten van Aruba» vervangen door: en van de Staten van Aruba, Curaçao of Sint Maarten.

2. In het vijfde lid wordt «een minister of staatssecretaris van de Nederlandse Antillen of aan een minister van Aruba» vervangen door «een minister of staatssecretaris van Aruba, Curaçao of Sint Maarten» en wordt «Onze Minister voor Nederlands-Antilliaanse en Arubaanse Zaken na overleg met Onze Minister-President van de Nederlandse Antillen, respectievelijk Onze Minister-President van Aruba» vervangen door «Onze Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties na overleg met Onze Minister-President van Aruba, Curaçao respectievelijk Sint Maarten».

E

Artikel 16 wordt als volgt gewijzigd:

1. In het eerste en tweede lid wordt «de burgemeester, de commissaris van de Koning of Onze Minister wie het aangaat» vervangen door: de burgemeester, de gezaghebber, de commissaris van de Koning, de Rijksvertegenwoordiger voor de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba of Onze Minister wie het aangaat.

2. In het derde lid wordt «in de Nederlandse Antillen en in Aruba» vervangen door: in Aruba, Curaçao en Sint Maarten.

Artikel 1.5

Artikel 5 van het **Besluit beëdiging Gevolmachtigde Ministers** komt te luiden:

Artikel 5

Dit besluit treedt in werking op het tijdstip waarop artikel I, eerste lid, van de Rijkswet wijziging Statuut in verband met de opheffing van de Nederlandse Antillen in werking treedt.

HOOFDSTUK 2. MINISTERIE VAN JUSTITIE

§ 1 *Privaatrecht*

Artikel 2.1

Het **Besluit naturalisatietoets** wordt als volgt gewijzigd:

A

Artikel 1 wordt als volgt gewijzigd:

1. In onderdeel a wordt «van het Koninkrijk» vervangen door: in zijn hoedanigheid van minister van het Koninkrijk.

2. Onder vervanging van de punt aan het slot van onderdeel c door een puntkomma wordt een onderdeel toegevoegd, luidende:

d. *openbaar lichaam*: de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba.

B

Artikel 2 wordt als volgt gewijzigd:

1. In het eerste lid worden de woorden «in de Nederlandse, Nederlands-Antilliaanse of Arubaanse samenleving» vervangen door: in de samenleving van Nederland, Aruba, Curaçao, Sint Maarten of van de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba.

2. De laatste volzin van het tweede lid komt te luiden: Onze Minister stelt de naturalisatietoets voor Aruba, Curaçao en Sint Maarten vast na overleg met de Minister van Justitie van het betrokken land.

3. In het derde lid, onderdeel e, wordt «Nederland» vervangen door: het Europese deel van Nederland.

C

Artikel 3 wordt als volgt gewijzigd:

1. In het eerste lid, onderdeel b, wordt «de Nederlandse Antillen of Aruba» vervangen door: een openbaar lichaam, Aruba, Curaçao of Sint Maarten.

2. In het eerste lid, onderdeel j, wordt «Nederland» vervangen door: het Europese deel van Nederland.

D

In artikel 5, eerste lid, wordt «Nederland» vervangen door «het Europese deel van Nederland» en «op de Nederlandse Antillen en Aruba» vervangen door: in een openbaar lichaam, Aruba, Curaçao of Sint Maarten.

E

Artikel 6 komt te luiden:

Artikel 6

Bij ministeriële regeling kunnen, de Ministers van Justitie van Aruba, Curaçao en Sint Maarten gehoord, ter uitvoering van dit besluit nadere regels worden gesteld.

Artikel 2.2

Het **Besluit optie- en naturalisatiegelden 2002** wordt als volgt gewijzigd:

A

Artikel 1 wordt als volgt gewijzigd:

1. In onderdeel a wordt «van het Koninkrijk» vervangen door: in zijn hoedanigheid van minister van het Koninkrijk.

2. Onder vervanging van de punt aan het slot van onderdeel c door een puntkomma wordt een onderdeel toegevoegd, luidende:

d. *openbaar lichaam*: de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba.

B

Artikel 2 wordt als volgt gewijzigd:

1. In het eerste lid wordt «Nederland» vervangen door «het Europese deel van Nederland», worden de woorden «de Nederlandse Antillen» vervangen door «Curaçao en Sint Maarten» en wordt na «gulden» ingevoegd: , in een openbaar lichaam een bedrag van 207 USD.

2. In het tweede lid wordt «Nederland» vervangen door «het Europese deel van Nederland», worden de woorden «de Nederlandse Antillen» vervangen door «Curaçao en Sint Maarten» en wordt na «gulden» ingevoegd: , in een openbaar lichaam een bedrag van 353 USD.

C

Artikel 3 wordt als volgt gewijzigd:

1. In het eerste lid wordt «Nederland» vervangen door «het Europese deel van Nederland», worden de woorden «de Nederlandse Antillen» vervangen door «Curaçao en Sint Maarten» en wordt na «gulden» ingevoegd: , in een openbaar lichaam een bedrag van 792 USD.

2. Het tweede lid komt te luiden:

2. Voor de behandeling van het verzoek tot naturalisatie van de meerderjarige vreemdeling die staatloos is of houder is van een verblijfsvergunning als bedoeld in artikel 28 of artikel 33 van de Vreemdelingenwet 2000 of een vergelijkbare verblijfsvergunning heeft in Curaçao, Sint Maarten, een openbaar lichaam, of Aruba, is in het Europese deel van Nederland een bedrag van 517 euro verschuldigd, in Curaçao of Sint Maarten een bedrag van 1299 Nederlands-Antilliaanse gulden, in een openbaar lichaam een bedrag van 722 USD en in Aruba een bedrag van 1299 Arubaanse florin.

3. Het derde lid komt te luiden:

3. In geval van gelijktijdige verzoeken tot naturalisatie van twee met elkaar gehuwde personen, van twee geregistreerde partners of van twee ongehuwden die in een duurzame relatie anders dan het huwelijk of geregistreerd partnerschap samenleven, is voor de behandeling van de verzoeken in het Europese deel van Nederland een bedrag van 719 euro verschuldigd, in Curaçao en Sint Maarten een bedrag van 1807 Nederlands-Antilliaanse gulden, in een openbaar lichaam een bedrag van 1004 USD en in Aruba een bedrag van 1807 Arubaanse florin. Indien ten minste één van deze personen een vreemdeling is als bedoeld in het tweede lid, is voor de behandeling van de verzoeken tot naturalisatie respectievelijk 669 euro, 1681 Nederlands-Antilliaanse gulden, 934 USD of 1681 Arubaanse florin verschuldigd.

4. In het vierde lid wordt «Nederland» vervangen door «het Europese deel van Nederland», worden de woorden «de Nederlandse Antillen» vervangen door «Curaçao en Sint Maarten» en wordt na «gulden» ingevoegd: , in een openbaar lichaam een bedrag van 119 USD.

D

Artikel 5 wordt als volgt gewijzigd:

1. In het eerste lid wordt «Nederland» vervangen door: het Europese deel van Nederland.

2. In het tweede lid, wordt «de Nederlandse Antillen» vervangen door «een openbaar lichaam» en wordt de zinsnede «de gezaghebber van het desbetreffende eilandgebied van de Nederlandse Antillen» vervangen door: Onze Minister.

3. In het derde lid wordt na «ingediend in Aruba,» ingevoegd «Curaçao onderscheidenlijk Sint Maarten» en na «Gouverneur van Aruba»: , Curaçao respectievelijk Sint Maarten.

E

Artikel 7 wordt als volgt gewijzigd:

1. In het eerste lid vervalt de zinsnede «, de gezaghebber van het desbetreffende eilandgebied van de Nederlandse Antillen» en wordt na «de Gouverneur van Aruba,» ingevoegd: Curaçao onderscheidenlijk Sint Maarten,.

2. In het tweede lid vervalt de zinsnede «, de gezaghebber van het desbetreffende eilandgebied van de Nederlandse Antillen» en wordt na «de Gouverneur van Aruba» ingevoegd: , Curaçao onderscheidenlijk Sint Maarten.

F

In artikel 8, eerste lid, vervallen de woorden «, de gezaghebber van het desbetreffende eilandgebied van de Nederlandse Antillen» en wordt na «Gouverneur van Aruba,» ingevoegd: Curaçao onderscheidenlijk Sint Maarten,.

G

Artikel 9 wordt als volgt gewijzigd:

1. In het eerste lid wordt na de woorden «De bedragen in Nederlands-Antilliaanse gulden» ingevoegd «, USD» en na «de euro en de Nederlands-Antilliaanse gulden,»: , de USD.

2. In het derde lid wordt na «guldens» ingevoegd: , USD's.

3. In het vierde lid wordt de zinsnede «de Staatscourant, de Curaçaose Courant en de Landscourant van Aruba» vervangen door: daartoe bestemde officiële publicatiebladen.

Artikel 2.3

Het **Besluit verkrijging en verlies Nederlanderschap** wordt als volgt gewijzigd:

A

Artikel 1 wordt als volgt gewijzigd:

1. In onderdeel a wordt «van het Koninkrijk» vervangen door: in zijn hoedanigheid van minister van het Koninkrijk.

2. Onderdeel f komt te luiden:

f. *basisadministratie*:

1° basisadministratie persoonsgegevens, als bedoeld in artikel 2 van de Wet gemeentelijke basisadministratie persoonsgegevens,

2° de bij Wet basisadministratie persoonsgegevens BES ingestelde basisadministratie persoonsgegevens, of

3° de bij landsverordening in Aruba, Curaçao of Sint Maarten ingestelde basisadministratie persoonsgegevens;

3. Onderdeel h komt te luiden:

h. *openbaar lichaam*: de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba.

B

Artikel 2 wordt als volgt gewijzigd:

1. In onderdeel a wordt «Nederland» vervangen door: het Europese deel van Nederland.

2. Onderdeel b komt te luiden:

b. in de openbare lichamen: Onze Minister en, tot het uitreiken van uittreksels van naturalisatiebesluiten en van de bevestiging van de verkrijging van het Nederlanderschap als bedoeld in artikel 60a, eerste lid, de gezaghebbers;

2. Onderdeel c komt te luiden:

c. in Aruba, Curaçao en Sint Maarten: de Gouverneur van Aruba, van Curaçao onderscheidenlijk van Sint Maarten;.

C

Het opschrift van Hoofdstuk II, paragraaf 2, komt te luiden: Administratieve behandeling van optieverklaringen in het Europese deel van Nederland.

D

Artikel 9 wordt als volgt gewijzigd:

1. In het tweede lid wordt «eilandgebied» vervangen door «openbaar lichaam» en wordt na «Aruba» ingevoegd: , Curaçao of Sint Maarten.

2. In het derde lid worden de woorden «Nederland, de Nederlandse Antillen of Aruba» vervangen door: het Koninkrijk.

E

In artikel 11, vierde lid, worden de woorden «de Nederlandse, Nederlands-Antilliaanse en Arubaanse» vervangen door: de door de bevoegde autoriteiten in het Koninkrijk afgegeven.

F

Het opschrift van Hoofdstuk II, paragraaf 3, komt te luiden: Administratieve behandeling van optieverklaringen in de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba.

G

De artikelen 13 en 14 worden als volgt gewijzigd:

1. In artikel 13, eerste en vijfde lid, en in artikel 14 wordt «gezaghebber» telkens vervangen door: Onze Minister.

2. In artikel 13, eerste tot en met derde lid, wordt «zijn eilandgebied» telkens vervangen door: het betreffende openbare lichaam.

H

Artikel 15 wordt als volgt gewijzigd:

1. In het eerste lid wordt «gezaghebber» vervangen door: Onze Minister.

2. In het tweede lid wordt «eilandgebied» telkens vervangen door «openbaar lichaam» en wordt na «Aruba» ingevoegd: , Curaçao onderscheidenlijk Sint Maarten.

3. In het derde lid worden de woorden «Nederland, de Nederlandse Antillen of Aruba» vervangen door: het Koninkrijk.

I

Artikel 16 wordt als volgt gewijzigd:

1. In het eerste lid wordt «gezaghebber» vervangen door: Onze Minister.

2. In het tweede lid wordt «de burgemeester» vervangen door: Onze Minister.

J

Artikel 17 wordt als volgt gewijzigd:

1. In het eerste lid wordt «de gezaghebber» vervangen door: Onze Minister.

2. In het vierde lid vervalt de zinsnede «en indien het hem betreft na overleg met de Minister van Justitie van de Nederlandse Antillen» en worden de woorden «de Nederlandse, Nederlands-Antilliaanse en Arubaanse» vervangen door: de door de bevoegde autoriteiten in het Koninkrijk afgegeven.

K

Artikel 18 vervalt.

L

Het opschrift van Hoofdstuk II, paragraaf 4, komt te luiden: Administratieve behandeling van optieverklaringen in Aruba, Curaçao en Sint Maarten.

M

In artikel 19, eerste tot en met derde lid, wordt «Aruba» telkens vervangen door: Aruba, Curaçao onderscheidenlijk Sint Maarten.

N

Artikel 21 wordt als volgt gewijzigd:

1. In het eerste lid worden de woorden «van Aruba» vervangen door: die het aangaat.
2. In het tweede lid wordt na «Aruba» ingevoegd «, Curaçao onderscheidenlijk Sint Maarten», wordt «gemeente of» vervangen door «gemeente,» en wordt «eilandgebied» vervangen door: betrokken openbaar lichaam.
3. In het derde lid worden de woorden «in Nederland, de Nederlandse Antillen of Aruba» vervangen door: in het Koninkrijk.

O

Artikel 23, vierde lid, komt te luiden:

4. Bij regeling van Onze Minister kunnen, de Gouverneurs gehoord en indien het hen betreft na overleg met de Ministers van Justitie van Aruba, Curaçao en Sint Maarten, nadere regels worden gesteld betreffende de wijze waarop de bevestiging van de verkrijging van het Nederlanderschap aan de optant wordt bekendgemaakt, alsook betreffende de inname van de door de bevoegde autoriteiten in het Koninkrijk afgegeven verblijfsdocumenten van de optant en van de personen die in de verkrijging delen.

P

In artikel 24, eerste lid, wordt «Minister van Algemene Zaken van Aruba» vervangen door «Ministers van Algemene Zaken van Aruba, Curaçao onderscheidenlijk Sint Maarten».

Q

Artikel 27 wordt als volgt gewijzigd:

1. In het tweede lid wordt «eilandgebied» vervangen door «betrokken openbaar lichaam» en wordt na «Aruba» ingevoegd: , Curaçao onderscheidenlijk Sint Maarten.
2. In het derde lid worden de woorden «Nederland, de Nederlandse Antillen of Aruba» vervangen door: het Koninkrijk.

R

In artikel 29, derde lid, worden de woorden «de Nederlandse, Nederlands-Antilliaanse en Arubaanse» vervangen door: de door de bevoegde autoriteiten in het Koninkrijk afgegeven.

S

Het opschrift van Hoofdstuk III, paragraaf 2, komt te luiden: Administratieve behandeling van naturalisatieverzoeken in het Europese deel van Nederland.

T

In artikel 35, tweede lid, wordt «eilandgebied» vervangen door «betrokken openbaar lichaam» en wordt na «Aruba» ingevoegd: , Curaçao onderscheidenlijk Sint Maarten.

U

In artikel 38, derde lid, worden de woorden «de Nederlandse, Nederlands-Antilliaanse en Arubaanse» vervangen door: de door de bevoegde autoriteiten in het Koninkrijk afgegeven.

V

Het opschrift van hoofdstuk III, paragraaf 3, komt te luiden: Administratieve behandeling van naturalisatieverzoeken in de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba.

W

De artikelen 39 en 40 worden als volgt gewijzigd:

1. In de artikelen 39, eerste lid, en 40, tweede lid, wordt «de gezaghebber» vervangen door: Onze Minister.
2. In artikel 39, eerste tot en met derde lid, wordt «zijn eilandgebied» vervangen door: het betreffende openbare lichaam.

X

Artikel 41 wordt als volgt gewijzigd:

1. In het eerste lid wordt «de gezaghebber» vervangen door: Onze Minister.
2. In het tweede lid wordt «eilandgebied» telkens vervangen door «openbaar lichaam» en wordt na «Aruba» ingevoegd: , Curaçao onderscheidenlijk Sint Maarten.

Y

Artikel 42 wordt als volgt gewijzigd:

1. In het eerste en vierde lid wordt «De gezaghebber» en in het derde lid «de gezaghebber» vervangen door: Onze Minister.
2. Het vijfde lid vervalt.

Z

Artikel 43 vervalt.

AA

Artikel 44 wordt als volgt gewijzigd:

1. In het eerste lid vervalt de laatste zin.
2. In het derde lid vervalt de zinsnede «, na overleg met de Minister van Justitie van de Nederlandse Antillen,» en worden de woorden «de Nederlandse, Nederlands-Antilliaanse en Arubaanse» vervangen door: de door de bevoegde autoriteiten in het Koninkrijk afgegeven.

BB

Het opschrift van Hoofdstuk III, paragraaf 4, komt te luiden: Administratieve behandeling van naturalisatieverzoeken in Aruba, Curaçao en Sint Maarten.

CC

In artikel 45, eerste tot en met derde lid, wordt «Aruba» telkens vervangen door: Aruba, Curaçao onderscheidenlijk Sint Maarten.

DD

Artikel 47 wordt als volgt gewijzigd:

1. In het eerste lid worden de woorden «van Aruba» vervangen door: die het aangaat.

2. In het tweede lid wordt na «Aruba» ingevoegd «, Curaçao onderscheidenlijk Sint Maarten», wordt «gemeente of» vervangen door «gemeente,» en wordt «eilandgebied» vervangen door: betrokken openbaar lichaam.

EE

In artikel 49 wordt na «Aruba» telkens ingevoegd: , Curaçao onderscheidenlijk Sint Maarten.

FF

Artikel 50 wordt als volgt gewijzigd:

1. In het eerste lid wordt na «Aruba» ingevoegd: , Curaçao onderscheidenlijk Sint Maarten.

2. Het derde lid komt te luiden:

3. Bij regeling van Onze Minister kunnen nadere regels worden gesteld betreffende de wijze van bekendmaking van de verlenging van het Nederlanderschap alsook, na overleg met de Ministers van Justitie van Aruba, Curaçao en Sint Maarten, betreffende de inname van de door de bevoegde autoriteiten in het Koninkrijk afgegeven verblijfsdocumenten van de verzoeker en van de personen die in de naturalisatie delen.

GG

In artikel 53, tweede lid, wordt «eilandgebied» vervangen door «betrokken openbaar lichaam» en wordt na «Aruba» ingevoegd: , Curaçao onderscheidenlijk Sint Maarten.

HH

In artikel 56, tweede lid, worden de woorden «de Nederlandse, Nederlands-Antilliaanse en Arubaanse» vervangen door: de door de bevoegde autoriteiten in het Koninkrijk afgegeven.

II

Artikel 57 komt te luiden:

Artikel 57

Bij ministeriële regeling kan na overleg met de Ministers van Algemene Zaken van Aruba, Curaçao en Sint Maarten worden bepaald in welke gevallen het doen van afstand, als bedoeld in artikel 9, eerste lid, aanhef en onder b, niet zal worden verlangd.

JJ

De onderdelen a, b en c van artikel 63, eerste lid, komen te luiden:

- a. in het Europese deel van Nederland: de burgemeester;
- b. in een openbaar lichaam: voor Onze Minister;
- c. in Aruba, Curaçao en Sint Maarten: voor de Gouverneur;

KK

Artikel 64 wordt als volgt gewijzigd:

1. In het eerste lid wordt na de woorden «autoriteit» ingevoegd: , niet zijnde Onze Minister,.

2. In het tweede lid vervallen de woorden «aan de Minister van Justitie van de Nederlandse Antillen en» en wordt na «Aruba» ingevoegd: , Curaçao en Sint Maarten.

LL

Artikel 66 wordt als volgt gewijzigd:

1. In het tweede lid wordt «Nederland» vervangen door «het Europese deel van Nederland» en worden de woorden «de Nederlandse Antillen of Aruba» vervangen door: Aruba, Curaçao of Sint Maarten dan wel de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius of Saba.

2. In het vierde lid worden de woorden «de Staatscourant, de Curaçaose Courant of de Landscourant van Aruba» vervangen door: de daarvoor bestemde officiële publicatiebladen.

Artikel 2.4

Het **Besluit bericht omtrent toelating** wordt als volgt gewijzigd:

A

Artikel 1 komt te luiden:

Artikel 1

In dit besluit wordt verstaan onder:

Onze Minister: Onze Minister van Justitie in zijn hoedanigheid van minister van het Koninkrijk;

openbaar lichaam: de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba.

B

Artikel 2 komt te luiden:

Artikel 2

1. Onze Minister, Onze Minister van Justitie van Aruba, Onze Minister van Justitie van Curaçao en Onze Minister van Justitie van Sint Maarten wijzen, elk in hun gebied, de autoriteiten en ambtenaren aan, bevoegd tot het afgeven van berichten omtrent toelating.

2. Onze Minister van Justitie van Aruba, Onze Minister van Justitie van Curaçao en Onze Minister van Justitie van Sint Maarten berichten Onze Minister over de door hen aangewezen autoriteiten en ambtenaren.

C

In de artikelen 3 en 5, eerste lid, sub c, wordt «Nederland, de Nederlandse Antillen of Aruba» telkens vervangen door: het Europese deel van Nederland, Aruba, Curaçao, Sint Maarten of de openbare lichamen.

D

In artikel 6, tweede lid, wordt «de Minister van Justitie van de Nederlandse Antillen respectievelijk de Minister van Justitie van Aruba» vervangen door: Onze Minister van Justitie van Aruba, Onze Minister van Justitie van Curaçao respectievelijk Onze Minister van Justitie van Sint Maarten.

Artikel 2.5

In het **Besluit DNA-onderzoek vaderschap** komt artikel 1, vierde lid, als volgt te luiden:

4. Het DNA-bewijs, bedoeld in het eerste lid, wordt overgelegd aan de bevoegde autoriteit, die verantwoordelijk is voor de basisadministratie van persoonsgegevens of, in het buitenland, aan het hoofd van de diplomatieke of consulaire post.

§ 2 Staats- en bestuursrecht

Artikel 2.6

De **Regeling rechtsmacht Hoge Raad in Suriname en Curaçao** wordt ingetrokken.

§ 3 Strafrecht

Artikel 2.7

Het **Besluit termijnen Cassatieregeling Nederlandse Antillen** wordt als volgt gewijzigd:

A

In de artikelen 1, 7 en 8 wordt «de Cassatieregeling voor de Nederlandse Antillen» telkens vervangen door: de Rijkswet cassatierechtspraak voor Aruba, Curaçao, Sint Maarten en voor Bonaire, Sint Eustatius en Saba.

B

In de artikelen 2, 3, 4, eerste lid, en 6 wordt «de Nederlandse Antillen» telkens vervangen door: Aruba, Curaçao en Sint Maarten en Bonaire, Sint Eustatius en Saba.

Ba

In artikel 4, tweede lid, onderdeel a, wordt «Nederland» vervangen door: het Europese deel van Nederland.

C

In artikel 5 wordt «het Hof van Justitie van de Nederlandse Antillen» vervangen door: het Gemeenschappelijk Hof van Justitie van Aruba, Curaçao, Sint Maarten en van Bonaire, Sint Eustatius en Saba.

D

Na artikel 9 wordt een artikel toegevoegd, luidende:

Artikel 10

Dit besluit wordt aangehaald als: Besluit termijnen Rijkswet cassatierechtspraak voor Aruba, Curaçao, Sint Maarten en voor Bonaire, Sint Eustatius en Saba.

Artikel 2.8

Het **Besluit overlevering inzake oorlogsmisdrijven Nederlandse Antillen** wordt als volgt gewijzigd:

A

Onder vernummering van het huidige artikel 1 tot artikel 1a wordt een nieuw artikel 1 ingevoegd, luidende:

Artikel 1

In dit besluit wordt verstaan onder

- a. *Gouverneur*: Gouverneur van het land waar de opgeëiste persoon wordt of is aangetroffen;
- b. *het Hof van Justitie*: het Gemeenschappelijk Hof van Justitie van Aruba, Curaçao, Sint Maarten en van Bonaire, Sint Eustatius en Saba;
- c. *openbaar ministerie*: het openbaar ministerie van het land waar de opgeëiste persoon wordt of is aangetroffen.

B

In artikel 1a (nieuw) wordt «de Nederlandse Antillen» vervangen door: Aruba, Curaçao of Sint Maarten.

C

In de artikelen 4, vierde lid, en 5, eerste, tweede en derde lid wordt «het gerecht» vervangen door «het Hof van Justitie» en in de artikelen 4, vierde lid, en vijf, eerste lid, vervalt de zinsnede «, dat bevoegd is tot kennisneming van het misdrijf, terzake waarvan de overlevering is gevraagd».

D

In artikel 6 wordt de zinsnede «over het grondgebied van de Nederlandse Antillen onder medegeleide van Antilliaans ambtenaren of beambten wordt vervoerd» vervangen door: over het grondgebied van Aruba, Curaçao of Sint Maarten onder medegeleide van ambtenaren of beambten van Aruba, Curaçao of Sint Maarten wordt vervoerd.

E

In artikel 7 wordt «Nederlands-Antilliaans Uitleveringsbesluit» vervangen door: Uitleveringsbesluit van Aruba, Curaçao en Sint Maarten.

F

Artikel 8 komt te luiden:

Artikel 8

Dit besluit wordt aangehaald als: Besluit overlevering inzake oorlogsmisdrijven Aruba, Curaçao en Sint Maarten.

Artikel 2.9

Het **Koninklijk besluit van 28 december 1985, nr. 3, houdende aanpassingen van het Besluit overlevering inzake oorlogsmisdrijven Nederlandse Antillen in verband met het verkrijgen van de hoedanigheid van land in het Koninkrijk door Aruba (PB 1986, 36)** wordt ingetrokken.

Artikel 2.10

Het **Nederlands-Antilliaans uitleveringsbesluit** wordt als volgt gewijzigd:

A

Onder vernummering van het huidige artikel 1 tot artikel 1a wordt een nieuw artikel 1 ingevoegd, luidende:

Artikel 1

In dit besluit wordt verstaan onder:

- a. *Gouverneur*: Gouverneur van het land waar de opgeëiste persoon wordt of is aangetroffen. Voor de toepassing van artikel 21 van het besluit wordt daaronder verstaan de Gouverneur van het land waar de vreemdeling zich bevindt;
- b. *het Hof van Justitie*: het Gemeenschappelijk Hof van Justitie van Aruba, Curaçao, Sint Maarten en van Bonaire, Sint Eustatius en Saba;
- c. *de procureur-generaal*: de procureur-generaal van het land waar de opgeëiste persoon wordt of is aangetroffen. Voor de toepassing van artikel 13 van het besluit wordt daaronder verstaan de procureur-generaal met de behandeling van de zaak belast;
- d. *openbaar ministerie*: het openbaar ministerie van het land waar de opgeëiste persoon wordt of is aangetroffen.

B

In artikel 2, eerste lid, onder a, en derde lid wordt «de Nederlandse Antillen» telkens vervangen door: Aruba, Curaçao onderscheidenlijk Sint Maarten.

C

Artikel 2, tweede lid, komt te luiden:

2. Voor de toepassing van het voorgaande lid wordt onder een naar het geldend recht in Aruba, Curaçao onderscheidenlijk Sint Maarten strafbaar feit mede verstaan een feit waardoor inbreuk is gemaakt op de rechtsorde

van de verzoekende staat, terwijl krachtens de wetgeving van Aruba, Curaçao onderscheidenlijk Sint Maarten eenzelfde inbreuk op de rechtsorde van Aruba, Curaçao onderscheidenlijk Sint Maarten strafbaar is.

Ca

In de artikelen 2b, tweede lid, 5, 6, eerste lid en 21, eerste en tweede lid, wordt «de Nederlandse Antillen» vervangen door: Aruba, Curaçao of Sint Maarten.

D

In artikel 2b, vierde lid, wordt «algemeen Nederlands-Antilliaans strafrecht» vervangen door: het algemene strafrecht van Aruba, Curaçao onderscheidenlijk Sint Maarten.

E

Artikel 9 wordt als volgt gewijzigd:

1. Het eerste lid komt te luiden:

1. In afwachting van de aanvraag tot uitlevering kan de persoon wiens uitlevering kan worden aangevraagd op last van de procureur-generaal voorlopig worden aangehouden op aanvraag van de macht in de verzoekende staat tot voorlopige aanhouding bevoegd en als zodanig in het verdrag aangewezen. De op en bij de aangehoudene zijnde goederen mogen in beslag genomen worden.

2. Onder vernummering van het derde tot het tweede lid vervalt het tweede lid.

3. In het tweede lid (nieuw) wordt aan «Aruba» toegevoegd: of Sint Maarten.

F

Artikel 20 komt als volgt te luiden:

Artikel 20

De Gouverneur kan toestaan dat een persoon wiens uitlevering door een vreemde Staat aan een andere Staat is toegestaan, over het grondgebied van Aruba, Curaçao of Sint Maarten onder medegeleide van ambtenaren van Aruba, Curaçao of Sint Maarten wordt vervoerd, mits met de Staat, waaraan de uitlevering geschiedt, een uitleveringsverdrag is gesloten en het misdrijf waarvoor uitlevering is toegestaan onder de werking van dat verdrag valt.

H

Na artikel 25 wordt een artikel toegevoegd, luidende:

Artikel 26

Dit besluit wordt aangehaald als: Uitleveringsbesluit van Aruba, Curaçao en Sint Maarten.

Artikel 2.11

Het **Koninklijk besluit van 28 december 1985, nr. 2, houdende aanpassingen van het Nederlands-Antilliaans Uitleveringsbesluit in verband met het verkrijgen van de hoedanigheid van land in het Koninkrijk door Aruba (PB 1986, 34)** wordt ingetrokken.

Artikel 2.12

Het **Rijksbesluit uitvoeringsbepalingen militair straf- en tuchtrecht** wordt als volgt gewijzigd:

A

In het opschrift van Hoofdstuk 1, paragraaf 1, wordt «Nederland» vervangen door: het Europese deel van Nederland en buiten het Koninkrijk.

Aa

In de artikelen 1, eerste lid, en 4, eerste lid, wordt «in de Nederlandse Antillen of Aruba» telkens vervangen door: in Aruba, Curaçao of Sint Maarten of in Bonaire, Sint Eustatius of Saba.

B

Artikel 3, eerste lid, laatste volzin, komt te luiden:

Is de veroordeelde buiten het Koninkrijk woonachtig onderscheidenlijk gestationeerd, dan vindt gelijkstelling met de overeenkomstige straf in het Wetboek van Strafrecht van het Europese deel van Nederland plaats.

C

Het opschrift van §3 van Hoofdstuk 1 komt te luiden:

§ 3. Verpleging in Aruba, Curaçao of Sint Maarten of in Bonaire, Sint Eustatius of Saba

D

In artikel 5, tweede lid, wordt «het Nederlands Wetboek van Strafrecht» vervangen door: het Wetboek van Strafrecht van het Europese deel van Nederland.

E

In artikel 6 wordt «het Nederlands burgerlijk strafrecht» vervangen door: het Wetboek van Strafrecht van het Europese deel van Nederland.

F

In artikel 23 wordt «het grond- en watergebied van de Nederlandse Antillen en Aruba» vervangen door: het grond- en watergebied van Aruba, Curaçao en Sint Maarten en van Bonaire, Sint Eustatius en Saba.

G

Artikel 25 wordt als volgt gewijzigd:

1. In het eerste lid wordt na «Wetboek van Strafvordering» ingevoegd: van het Europese deel van Nederland en wordt «buiten het grondgebied van Nederland» vervangen door: buiten het grondgebied van het Europese deel van Nederland.

2. In het tweede lid wordt «in de Nederlandse Antillen en op Aruba» vervangen door: in Aruba, Curaçao en Sint Maarten en in Bonaire, Sint Eustatius en Saba.

H

Artikel 26, eerste lid, wordt als volgt gewijzigd:

1. In de aanhef wordt na «Wetboek van Strafvordering» ingevoegd: van het Europese deel van Nederland.

2. Onderdeel c komt te luiden:

c. met de onder a en b genoemde bepalingen overeenkomende voorschriften van de wegenverkeerswetgeving van Aruba, Curaçao en Sint Maarten en van Bonaire, Sint Eustatius en Saba.

HOOFDSTUK 3. MINISTERIE VAN VERKEER EN WATERSTAAT

Artikel 3.1

Het **Bemanningsbesluit Nederlands-Antilliaanse en Arubaanse zeeschepen** wordt gewijzigd als volgt:

A

Artikel 1 wordt gewijzigd als volgt:

1. Onderdeel a komt te luiden:

a. *het hoofd van de Scheepvaartinspectie*: het hoofd van de Scheepvaartinspectie van Aruba, Curaçao, onderscheidenlijk Sint Maarten;

2. Onderdeel e komt te luiden:

e. *scheepsbeheerder*: de eigenaar of vertegenwoordiger, bedoeld in artikel 3, vierde lid, van het Curaçaosch Zeebrievenbesluit 1933, de eigenaar of vertegenwoordiger, bedoeld in artikel 2 van het Zeebrievenbesluit van Curaçao en Sint Maarten of de rompbevrachter of diens vertegenwoordiger, bedoeld in artikel 6 van het Zeebrievenbesluit van Curaçao en Sint Maarten;

3. Onderdeel q komt te luiden:

q. *ro-ro passagiersschip*: een ro-ro passagiersschip als bedoeld in voorschrift II-2/3 van het SOLAS-verdrag;

4. In onderdeel w wordt «van de Nederlandse Antillen, onderscheidenlijk van Aruba» vervangen door: van Aruba, van Curaçao, onderscheidenlijk van Sint Maarten.

5. In onderdeel y wordt «in een vaargebied dat zich uitstrekt tot 250 zeemijlen uit de kust van enig eiland behorend tot de Nederlandse Antillen, dan wel 250 zeemijlen uit de kust van Aruba» vervangen door: in een vaargebied dat zich uitstrekt tot 250 zeemijlen uit de kust van Aruba, dan wel tot 250 zeemijlen uit de kust van enig eiland behorend tot Curaçao, dan wel tot 250 zeemijlen uit de kust van enig eiland behorend tot Sint Maarten.

6. Er wordt een onderdeel toegevoegd, luidende:
z. *Onze Minister*: Onze Minister van Aruba, Curaçao, onderscheidenlijk Sint Maarten, verantwoordelijk voor scheepvaart.

B

Artikel 2 wordt gewijzigd als volgt:

1. In het eerste lid wordt «voorzien van een Nederlands-Antilliaanse of Arubaanse zeebrief» vervangen door: voorzien van een Arubaanse, Curaçaose, onderscheidenlijk Sint Maartense zeebrief.

2. In het derde lid wordt «van de Nederlandse Antillen, onderscheidenlijk Aruba» vervangen door: van Aruba, Curaçao, onderscheidenlijk Sint Maarten.

C

In artikel 3, eerste lid, wordt «ingevolge artikel 458 van het Wetboek van Koophandel van de Nederlandse Antillen, onderscheidenlijk Aruba» vervangen door: ingevolge artikel 458 van het Wetboek van Koophandel van Aruba, van Curaçao, onderscheidenlijk van Sint Maarten.

D

In artikel 17, eerste en derde lid, wordt «van de Nederlandse Antillen, onderscheidenlijk Aruba» vervangen door: van Aruba, Curaçao, onderscheidenlijk Sint Maarten.

E

In artikel 27, onderdeel a, eerste gedachtestreepje, wordt «in de Nederlandse Antillen of Aruba» vervangen door: in Aruba, Curaçao of Sint Maarten.

F

In artikel 29, tweede lid, onderdeel a, wordt «van de Nederlandse Antillen, onderscheidenlijk Aruba» vervangen door: van Aruba, Curaçao, onderscheidenlijk Sint Maarten.

G

In de artikelen 30, eerste lid, en 34 vervalt de zinsnede «van de Nederlandse Antillen, onderscheidenlijk Aruba, verantwoordelijk voor scheepvaart».

H

In artikel 35 wordt «de Nederlandse Antillen, respectievelijk Aruba» vervangen door: Aruba, Curaçao, onderscheidenlijk Sint Maarten.

I

In de artikelen 36, 69, tweede, derde en vierde lid, 80, 95 en 97 wordt «de Nederlandse Antillen, onderscheidenlijk Aruba» vervangen door: Aruba, Curaçao, onderscheidenlijk Sint Maarten.

J

In artikel 79, onderdelen a en b, wordt «Aruba, Curaçao, Klein Curaçao, Bonaire en Klein Bonaire» vervangen door: Aruba, Curaçao en Klein Curaçao.

K

In artikel 81 wordt «de Nederlandse Antillen onderscheidenlijk Aruba» vervangen door: Aruba, Curaçao, onderscheidenlijk Sint Maarten.

L

In artikel 94 wordt «artikel 560 van het Wetboek van Koophandel van de Nederlandse Antillen, onderscheidenlijk Aruba» vervangen door: artikel 560 van het Wetboek van Koophandel van Aruba, van Curaçao, onderscheidenlijk van Sint Maarten.

M

In artikel 96 wordt «de Nederlandse Antillen en Aruba» vervangen door: Aruba, Curaçao en Sint Maarten.

N

Artikel 110 komt te luiden:

Artikel 110

Dit besluit wordt aangehaald als: Bemanningsbesluit Arubaanse, Curaçaose en Sint Maartense zeeschepen.

Artikel 3.2

De **Instructie Ambtenaren Scheepvaartinspectie** wordt gewijzigd als volgt:

A

In de artikelen 2, 3, derde lid, en 8, eerste en tweede lid, wordt «Gouverneur van de Nederlandse Antillen» telkens vervangen door: Gouverneur van Curaçao, onderscheidenlijk Sint Maarten.

B

In de artikelen 8, eerste, tweede, derde en vierde lid, 9, onderdeel e, 12, tweede lid, 13, eerste en vierde lid, 14, 15, 16, eerste en vierde lid, en 18 wordt «in de Nederlandse Antillen» telkens vervangen door: in Curaçao, onderscheidenlijk Sint Maarten.

C

In de artikelen 9, onderdeel d, en 13, vierde lid, wordt «van de Nederlandse Antillen» vervangen door: van Curaçao, onderscheidenlijk Sint Maarten.

Artikel 3.3

Het **Koninklijk besluit van 17 december 1932, tot uitvoering van artikel 22, artikel 23, 8ste en 9de lid en van artikel 43, der Schepenwet (Stb. 1932, 621)** wordt gewijzigd als volgt:

A

In artikel 1, tweede lid, wordt «in de Nederlandse Antillen of in Aruba» vervangen door: in Aruba, Curaçao, onderscheidenlijk Sint Maarten.

B

In de artikelen 16bis en 17 wordt «in de Nederlandse Antillen en in Aruba» vervangen door: in Aruba, in Curaçao en in Sint Maarten.

Artikel 3.4

Het **Nederlands-Antilliaanse Zeebrievenbesluit** wordt gewijzigd als volgt:

A

Artikel 1 wordt gewijzigd als volgt:

1. Onderdeel b komt te luiden:

b. *Onze Minister*: Onze Minister in Curaçao, onderscheidenlijk Sint Maarten, verantwoordelijk voor scheepvaart;

2. In onderdeel c, onder 3°, wordt «aan de Nederlandse Antillen of aan een van de eilandgebieden van de Nederlandse Antillen toebehorend» vervangen door: aan Curaçao, onderscheidenlijk Sint Maarten.

3. In onderdeel e wordt «buiten de Nederlandse Antillen» telkens vervangen door «buiten Curaçao» en wordt «artikel 378 van het Wetboek van Koophandel van de Nederlandse Antillen» vervangen door: artikel 378 van het Wetboek van Koophandel van Curaçao.

4. Onder vernummering van de onderdelen f tot en met m tot g tot en met n wordt een onderdeel ingevoegde, luidende:

f. *buiten Sint Maarten teboekstaan*: buiten Sint Maarten, daaronder begrepen een ander deel van het Koninkrijk, teboekstaan in een eigenaarsregister van zeeschepen, dat vergelijkbaar is met het openbaar register van teboekstelling van zeeschepen, bedoeld in artikel 378 van het Wetboek van Koophandel van Sint Maarten;

5. In de onderdelen h (nieuw) en m (nieuw) wordt «Wetboek van Koophandel van de Nederlandse Antillen» vervangen door: Wetboek van Koophandel van Curaçao, onderscheidenlijk Sint Maarten.

B

In de artikelen 1, onderdeel c, onder 2, 2, tweede en derde lid, 3, 4, eerste lid, 6, eerste en tweede lid, 7, eerste lid, onderdeel a, 8, derde lid, 12, eerste lid, 14, tweede lid, 18, onderdeel d, 19, onderdelen b en c, 20, eerste en vierde lid, 21, eerste lid, 22, tweede lid, 24, tweede lid, 26, tweede lid, 29, 30, eerste en tweede lid, 33, zesde lid, 34, eerste lid, 35, derde lid, 37, eerste lid, en 40, tweede lid, wordt «de Nederlandse Antillen» telkens vervangen door: Curaçao, onderscheidenlijk Sint Maarten.

C

Het opschrift van paragraaf 2 komt te luiden:

§ 2. Curaçaose en Sint Maartense zeeschepen

D

Artikel 2, eerste lid, komt te luiden:

1. Curaçaose, onderscheidenlijk Sint Maartense zeeschepen zijn zeeschepen die in het openbaar register van Curaçao, onderscheidenlijk Sint Maarten teboekstaan.

E

In de artikelen 3, 4, eerste en tweede lid, 7, eerste lid, onderdelen a en b, en tweede lid, 8, vijfde lid, 9, onderdeel g, 11, tweede lid, onderdeel c, 22, eerste lid, onderdeel b, 24, tweede lid, 25, 26, vierde lid, 28, eerste lid, 34, eerste lid, en 35, eerste lid, wordt «Nederlands-Antilliaans» telkens vervangen door: Curaçaos, onderscheidenlijk Sint Maartens.

F

Het opschrift van paragraaf 3 komt te luiden:

§ 3. Zeeschepen die de hoedanigheid van Curaçaos of Sint Maartens zeeschip bezitten

G

In artikel 5 wordt «Er is» vervangen door: In Curaçao, onderscheidenlijk Sint Maarten is er.

H

In de artikelen 8, achtste lid, en 12, tweede lid, wordt «Nederland» telkens vervangen door: het Europese deel van Nederland.

I

In de artikelen 10, onderdeel c, en 23, onderdeel d, vervalt «(P.B. 1960, no. 65)».

J

In artikel 12, tweede lid, wordt «in Aruba onderscheidenlijk in de Nederlandse Antillen» vervangen door: in Aruba, Curaçao, onderscheidenlijk Sint Maarten.

K

In de artikelen 14, eerste lid, 16, eerste lid, 28, eerste lid, 29, 31, eerste lid, 33, vijfde lid, en 34, derde lid, wordt «Nederlands-Antilliaanse» telkens vervangen door: Curaçaose, onderscheidenlijk Sint Maartense.

L

In de artikelen 22, tweede lid, en 24, tweede lid, wordt «de daartoe in Nederland of Aruba bevoegde ambtenaar» vervangen door: , indien het schip in een ander land van het Koninkrijk verbleef, de daartoe in dat land bevoegde ambtenaar.

M

In artikel 33, vijfde lid, wordt «Wetboek van Koophandel van de Nederlandse Antillen» vervangen door: Wetboek van Koophandel van Curaçao, onderscheidenlijk Sint Maarten.

N

In de artikelen 36, tweede lid, en 38, vierde en vijfde lid, wordt «Wetboek van Strafvordering van de Nederlandse Antillen» telkens vervangen door: Wetboek van Strafvordering van Curaçao, onderscheidenlijk Sint Maarten.

O

Artikel 43 komt te luiden:

Artikel 43

Waar in wettelijke regelingen in Curaçao of Sint Maarten wordt verwezen naar het Curaçaosch Zeebrievenbesluit 1933 of het Nederlands-Antilliaans Zeebrievenbesluit, gelden deze verwijzingen als verwijzingen naar het Zeebrievenbesluit van Curaçao en Sint Maarten.

P

Na artikel 43 wordt een artikel ingevoegd, luidende:

Artikel 43a

1. Zeeschepen die op het tijdstip onmiddellijk voorafgaand aan het tijdstip van inwerkingtreding van de Rijkswet aanpassing rijkswetten aan de oprichting van de nieuwe landen stonden ingeschreven in het openbaar rompbevrachtingsregister, bedoeld in artikel 4, eerste lid, van het Nederlands-Antilliaans Zeebrievenbesluit zoals dat op dat tijdstip luidde, verkrijgen de hoedanigheid van Curaçaos zeeschip als bedoeld in artikel 4, eerste lid.

2. Het openbaar rompbevrachtingsregister van de Nederlandse Antillen wordt op het tijdstip van inwerkingtreding van de Rijkswet aanpassing rijkswetten aan de oprichting van de nieuwe landen het openbaar rompbevrachtingsregister van Curaçao, bedoeld in artikel 5, eerste lid.

3. Zeebrieven, voorlopige zeebrieven en buitengewone zeebrieven, afgegeven op grond van artikel 14, eerste lid, 15, eerste lid, of 16, eerste lid, artikel 20, eerste lid, of artikel 21, eerste lid, van het Nederlands-Antilliaans Zeebrievenbesluit, zoals dat op het tijdstip onmiddellijk voorafgaand aan het tijdstip van inwerkingtreding van de Rijkswet aanpassing rijkswetten aan de oprichting van de nieuwe landen luidde, gelden als Curaçaose zeebrieven, afgegeven op grond van voornoemde artikelen, zoals die luiden na inwerkingtreding van voornoemde rijkswet.

Q

In artikel 44 wordt «Gerecht in Eerste Aanleg van de Nederlandse Antillen, zittingsplaats Curaçao» vervangen door: Gerecht in eerste aanleg van Curaçao, onderscheidenlijk het Gerecht in eerste aanleg van Sint Maarten.

R

Artikel 46 komt te luiden:

Artikel 46

Dit besluit wordt aangehaald als Zeebrievenbesluit van Curaçao en Sint Maarten.

Artikel 3.5

In artikel 20 van het **Schepenbesluit 1965** wordt «op de Nederlandse Antillen of op Aruba» vervangen door: in Aruba, Curaçao of Sint Maarten.

Artikel 3.6

Het **Schepenbesluit 2004** wordt gewijzigd als volgt:

A

In artikel 1 wordt een lid toegevoegd, luidende:

3. Voor de toepassing van het besluit wordt met een internationale reis gelijkgesteld een trans-Atlantische reis tussen landen van het Koninkrijk of delen daarvan.

B

Aan artikel 6 wordt een lid toegevoegd, luidende:

3. In afwijking van het tweede lid kan voor de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba bij ministeriële regeling worden bepaald dat een nationaal veiligheidscertificaat benodigd is voor daarbij aangevozen categorieën vrachtschepen met een lengte van minder dan 12 meter.

C

In artikel 33 wordt «de Nederlandse Antillen en Aruba» vervangen door: Aruba, Curaçao en Sint Maarten.

D

Artikel 63, derde lid, wordt gewijzigd als volgt:

1. Onderdeel b komt te luiden:

b. voor in Curaçao geregistreerde schepen: Onze Minister van Algemene Zaken en Buitenlandse Betrekkingen van Curaçao, in overeenstemming met Onze Minister van Verkeer en Vervoer van Curaçao;

2. Onder vervanging van de punt aan het slot van onderdeel c door een puntkomma wordt een onderdeel toegevoegd, luidende:

d. voor in Sint Maarten geregistreerde schepen: Onze Minister van Toerisme, Economische Zaken, Vervoer en Telecommunicatie in overeenstemming met Onze Minister van Algemene Zaken van Sint Maarten.

E

In de artikelen 70, tweede lid, en 71, vierde lid, wordt «de Curaçaose Courant en de Landscourant van Aruba» vervangen door: de Landscourant van Aruba, de Curaçaose Courant en de Landscourant van Sint Maarten.

Artikel 3.7

Het **Vissersvaartuigenbesluit 2002** wordt gewijzigd als volgt:

A

In artikel 1.12, eerste lid, wordt «zoals vereist krachtens de voorschriften van de Internationale Bepalingen ter voorkoming van aanvaringen op zee, 1972, bedoeld in artikel 1 van het op 20 oktober 1972 te Londen tot stand gekomen Verdrag inzake de Internationale Bepalingen ter voorkoming van aanvaringen op zee, 1972 (Trb. 1972, 51), zoals voor Nederland geldend krachtens het Besluit van de Minister van Verkeer en Waterstaat van 7 november 1989, houdende het van toepassing verklaren van de Internationale Bepalingen ter voorkoming van aanvaringen op zee, 1972 (Stb. 502), zoals voor de Nederlandse Antillen geldend krachtens de Zeeaanvaringsverordening (PB 1988, 39), en zoals voor Aruba geldend krachtens de Zeeaanvaringsverordening (AB 1992 no. 113)» vervangen door: zoals vereist krachtens de in het Europese deel van Nederland, in Aruba, in Curaçao, in Sint Maarten, onderscheidenlijk in de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba geldende voorschriften die strekken ter uitvoering van de Internationale Bepalingen ter voorkoming van aanvaringen op zee, 1972, bedoeld in artikel 1 van het op 20 oktober 1972 te Londen tot stand gekomen Verdrag inzake de Internationale Bepalingen ter voorkoming van aanvaringen op zee, 1972 (Trb. 1972, 51).

B

In artikel 1.15, tweede lid, wordt «in Nederlandse wateren» vervangen door «in wateren van het Europese deel van Nederland» en wordt «in een Nederlandse haven» vervangen door: in een haven in het Europese deel van Nederland.

HOOFDSTUK 4. MINISTERIE VAN DEFENSIE

Artikel 4.1

Het **Koninklijk besluit van 3 juli 1987, houdende aanwijzingen inzake de inzet van de krijgsmacht in de Nederlandse Antillen en Aruba (Stcrt. 155)** wordt gewijzigd als volgt:

A

In artikel 1, eerste en tweede lid, wordt «De gouverneur van de Nederlandse Antillen onderscheidenlijk de gouverneur van Aruba» vervangen door «De Gouverneur van Aruba, de Gouverneur van Curaçao, onderscheidenlijk de Gouverneur van Sint Maarten» en wordt «van de Nederlandse Antillen onderscheidenlijk van Aruba» vervangen door «van Aruba, van Curaçao, onderscheidenlijk van Sint Maarten».

B

In artikel 3 wordt «van de Nederlandse Antillen onderscheidenlijk van Aruba» vervangen door: van Aruba, van Curaçao, onderscheidenlijk van Sint Maarten.

Artikel 4.2

Het **Uitvoeringsbesluit Kustwacht voor de Nederlandse Antillen en Aruba** wordt gewijzigd als volgt:

A

Artikel 1 wordt gewijzigd als volgt:

1. In het eerste lid, onderdeel a, wordt «Rijkswet Kustwacht voor de Nederlandse Antillen en Aruba» vervangen door: Rijkswet Kustwacht voor Aruba, Curaçao en Sint Maarten alsmede voor de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba.

2. In het eerste lid, onderdeel d, wordt «van de Nederlandse Antillen of van Aruba» vervangen door: van Aruba, Curaçao, Sint Maarten of de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba.

3. Het tweede lid komt te luiden:

2. Onder het aanwenden van geweld wordt mede verstaan:

- a. het dreigen met geweld;
- b. het gebruik van vrijheidsbeperkende middelen.

B

In artikel 2, eerste lid, onderdeel a, vervalt «voor de Nederlandse Antillen en Aruba».

C

In artikel 9, tweede lid, wordt «de poging en de deelnemingsvormen, bedoeld in de artikelen 49 en 50 van het Wetboek van Strafrecht van de Nederlandse Antillen en de artikelen 49 en 50 van het Wetboek van Strafrecht van Aruba» vervangen door: poging tot en deelneming aan het misdrijf.

D

In artikel 13, eerste en tweede lid, wordt «als bedoeld in artikel 4 van de Rijkswet Kustwacht voor de Nederlandse Antillen en Aruba» steeds vervangen door: als bedoeld in artikel 4 van de Rijkswet Kustwacht voor Aruba, Curaçao en Sint Maarten alsmede voor de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba.

E

In artikel 24 wordt «Uitvoeringsbesluit Kustwacht voor de Nederlandse Antillen en Aruba» vervangen door: Uitvoeringsbesluit Kustwacht voor Aruba, Curaçao en Sint Maarten alsmede voor de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba.

Artikel 4.3

Artikel 1a, tweede lid, van het **Besluit geweldgebruik defensiepersoneel in de uitoefening van de bewakings- en beveiligingstaak** komt te luiden:

2. Onder het gebruiken van geweld wordt mede verstaan:
 - a. het dreigen met geweld;
 - b. het gebruik van vrijheidsbeperkende middelen.

HOOFDSTUK 5. MINISTERIE VAN BUITENLANDSE ZAKEN

Artikel 5.1

In artikel 1, eerste lid, en artikel 2 van het **Besluit van 23 oktober 1985, houdende uitvoering van artikel 1 van de Rijkswet uitbreiding van de territoriale zee van het Koninkrijk in de Nederlandse Antillen** wordt «in de Nederlandse Antillen» vervangen door: in Aruba, Curaçao, Sint Maarten en in de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba.

Artikel 5.2

Artikel 2 van het **Rijksbesluit op de consulaire tarieven** komt te luiden:

Artikel 2

Aan de Gevolmachtigde Ministers van Curaçao onderscheidenlijk van Sint Maarten is een vergoeding verschuldigd voor het legaliseren van een document dan wel van een handtekening, alsmede voor het behandelen van een aanvraag om een visum voor Curaçao onderscheidenlijk Sint Maarten. Deze vergoeding is gelijk aan de vergoeding die op grond van artikel 1, derde lid, is verschuldigd voor de daarmee overeenkomende door Onze Minister verleende dienst.

Artikel 5.3

Het **Visserijzonebesluit Nederlandse Antillen en Aruba** wordt als volgt gewijzigd:

A

Artikel 1 wordt als volgt gewijzigd:

1. In het eerste lid wordt «de Nederlandse Antillen en Aruba» vervangen door: Aruba, Curaçao, Sint Maarten en van de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba.

2. In het vierde lid wordt «de Nederlandse Antillen en Aruba» vervangen door «Aruba en Curaçao» en wordt «rijkswet van 12 december 1985 tot vaststelling van een zeegrens tussen de Nederlandse Antillen en Aruba (Stb. 1985, 664)» vervangen door: de Rijkswet vaststelling zeegrens tussen Aruba en Curaçao.

B

Indien het bij koninklijke boodschap van 31 december 2009 ingediende voorstel van Rijkswet tot vaststelling van een zeegrens tussen Curaçao en Bonaire, en tussen Sint Maarten en Saba (32 041, R 1890) tot wet is

verheven en in werking is getreden wordt aan artikel 1 een vijfde lid toegevoegd, luidende:

5. De grenslijnen tussen de visserijzones van Curaçao en Bonaire en tussen Sint Maarten en Saba worden gevormd door de zeegrenzen tussen Curaçao en Bonaire en tussen Sint Maarten en Saba, vastgesteld bij de Rijkswet tot vaststelling van een zeegrens tussen Curaçao en Bonaire, en tussen Sint Maarten en Saba.

C

Artikel 4 komt als volgt te luiden:

Artikel 4

Dit besluit wordt aangehaald als: Visserijzonebesluit van het Caribische deel van het Koninkrijk.

Artikel 5.4

In artikel 6 van het **Consulair besluit** wordt «de Nederlandse Antillen» vervangen door: Curaçao of Sint Maarten.

HOOFDSTUK 6. MINISTERIE VAN ECONOMISCHE ZAKEN

Artikel 6.1

Het **Uitvoeringsbesluit Rijksoctrooiwet 1995** wordt als volgt gewijzigd:

A

In de artikelen 25, tweede lid, en 29 wordt «het bureau voor de industriële eigendom in de Nederlandse Antillen» vervangen door: het bureau voor de industriële eigendom als bedoeld in artikel 99 van de wet.

B

De aanduiding van hoofdstuk 4 komt te luiden:

Hoofdstuk 4. Aanvragen, ingediend bij het bureau voor de industriële eigendom van Curaçao of Sint Maarten

C

Aan artikel 30 wordt een lid toegevoegd, luidende:

3. Elk jaar wordt bezien of het in dat jaar gepubliceerde prijsindexcijfer van de gezinsconsumptie aanleiding geeft tot wijziging van de bedragen, genoemd in dit artikel. De gewijzigde bedragen worden bij ministeriële rijksregeling vastgesteld.

Artikel 6.2

In het **Besluit van 9 december 2008, tot wijziging van het Uitvoeringsbesluit Rijksoctrooiwet 1995 in verband met de implementatie van het Verdrag inzake het octrooirecht en het verduidelijken van de procedure tot wijziging van tarieven (Stb. 2009, 7)** vervallen de onderdelen H en I van artikel I.

HOOFDSTUK 7. SLOTBEPALINGEN

Artikel 7.1

Dit besluit kan worden gewijzigd bij regeling van Onze Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, die in werking treedt met ingang van dezelfde dag waarop dit besluit in werking treedt:

- a. vanwege de invoering van een nieuwe munteenheid in Curaçao of Sint Maarten;
- b. voor zover de totstandkoming van nieuwe landsregelgeving of wijzigingen van landsregelgeving het wijzigen van de verwijzingen naar landsregelgeving in rijkswetten noodzakelijk maakt.

Artikel 7.2

Indien artikel I, onderdeel C, artikel 19, van de Rijkswet van 20 januari 2005, houdende wijziging van de Schepenwet in verband met de totstandkoming van de Rijkswet Onderzoeksraad voor veiligheid en de invoering van een nieuwe regeling van tuchtrechtspraak voor de zeescheepvaart (Stb. 51) voor de Nederlandse Antillen, dan wel voor Curaçao of Sint Maarten eerder in werking treedt dan dit besluit, vervalt artikel 3.3.

Artikel 7.3

Dit besluit treedt in werking op het tijdstip waarop artikel I, eerste lid, van de Rijkswet wijziging Statuut in verband met de opheffing van de Nederlandse Antillen in werking treedt.

Artikel 7.4

Dit besluit wordt aangehaald als: Rijksbesluit aanpassing rijksbesluiten aan de oprichting van de nieuwe landen.

Lasten en bevelen dat dit besluit met de daarbij behorende nota van toelichting in het Staatsblad, in het Publicatieblad van de Nederlandse Antillen en in het Afkondigingsblad van Aruba zal worden geplaatst.

's-Gravenhage, 20 augustus 2010

Beatrix

De Staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,
A. Th. B. Bijleveld-Schouten

Uitgegeven de eerste september 2010

De Minister van Justitie,
E. M. H. Hirsch Ballin

Het advies van de Raad van State is openbaar gemaakt door terinzagelegging bij het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.
Tevens zal het advies met de daarbij ter inzage gelegde stukken worden opgenomen in de Staatscourant.

NOTA VAN TOELICHTING

Algemeen

Tussen 2000 tot 2005 zijn er in de vijf eilandgebieden van de Nederlandse Antillen referenda georganiseerd waarbij de bevolkingen in het kader van de uitoefening van het zelfbeschikkingsrecht een uitspraak werd gevraagd over de staatkundige toekomst van de Nederlandse Antillen en de eilandgebieden. De uitslagen van deze referenda wezen erop dat een meerderheid van de Antilliaanse bevolking niet langer voorstander is van het voortzetten van de Nederlandse Antillen als staatkundige eenheid. Op 22 oktober 2005 is vervolgens een Hoofdlijnenakkoord¹ gesloten tussen Nederland, de Nederlandse Antillen, Curaçao, Sint Maarten, Bonaire, Sint Eustatius en Saba. Besloten werd om toe te werken naar een nieuwe staatkundige structuur.

Tijdens de Ronde Tafel Conferentie van 26 november 2005² is vastgelegd dat het beoogde eindperspectief voor de eilandgebieden Curaçao en Sint Maarten de status van land binnen het Koninkrijk is, en voor de eilandgebieden Bonaire, Sint Eustatius en Saba een nieuwe status van bijzondere aard, waarbij er een directe band met Nederland is. Op 11 oktober 2006 bereikten delegaties van Nederland, Bonaire, Sint Eustatius en Saba overeenstemming over de status van deze drie eilanden in de nieuwe structuur. In de Slotverklaring van de Miniconferentie van 10 en 11 oktober 2006 over de toekomstige staatkundige positie van Bonaire, Sint Eustatius en Saba³ is vastgelegd dat de drie eilanden openbare lichamen worden in de zin van artikel 134 van de Grondwet. Curaçao, Sint Maarten en Nederland bereikten op 2 november 2006 overeenstemming over de criteria waaraan de Staatsregelingen, de overige regelgeving en het overheidsapparaat van deze twee toekomstige landen moeten voldoen, en er zijn tevens afspraken gemaakt op het gebied van de rechtspleging, rechtshandhaving en overheidsfinanciën. Deze criteria en afspraken zijn vastgelegd in de Slotverklaring van het bestuurlijk overleg over de toekomstige staatkundige positie van Curaçao en Sint Maarten op 2 november 2006 te Den Haag⁴.

Het onderhavige besluit strekt tot het aanpassen van een aantal algemene maatregelen van rijksbestuur aan de hierboven beschreven nieuwe staatkundige verhoudingen. Zonder deze aanpassingen kunnen de staatkundige vernieuwingen niet zonder problemen worden ingevoerd. In een groot aantal algemene maatregelen van rijksbestuur wordt bijvoorbeeld verwezen naar de Nederlandse Antillen, terwijl dit land na de invoering van de nieuwe staatkundige verhoudingen niet meer bestaat.

Artikelsgewijs

Hoofdstuk 1. Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

Artikel 1.1

Onderdeel B

In het nieuwe artikel 2a staat welke kosten de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba aan het Rijk zijn verschuldigd in verband door de leverancier geleverde reisdocumenten. Bij het formuleren van artikel 2a is artikel 2 van het Besluit paspoortgelden, dat hetzelfde regelt voor een Nederlandse gemeente, als uitgangspunt genomen. Vanwege de geografische afstand tussen de openbare lichamen en Europa zijn spoedleveringen in de openbare lichamen niet mogelijk. Hiervoor is dan ook geen regeling getroffen in artikel 2a. Een tweede verschil tussen artikel 2 en artikel 2a is dat in artikel 2a niet naar de Gemeentewet wordt

¹ Kamerstukken II 2005/06, 30 300 IV, nr. 18.

² Kamerstukken II 2005/06, 30 300 IV, nr. 21.

³ Kamerstukken II 2006/07, 30 800 IV, nr. 5.

⁴ Kamerstukken II 2006/07, 30 800 IV, nr. 9.

verwezen. Deze is namelijk niet van toepassing in de openbare lichamen. In plaats daarvan wordt verwezen naar artikel 8.58, eerste lid, van de Belastingwet BES, op grond waarvan regels zijn vastgesteld krachtens welke aan de belastingschuldige die niet in staat is anders dan met buitengewoon bezwaar een belastingaanslag geheel of gedeeltelijk te betalen, gehele of gedeeltelijke kwijtschelding kan worden verleend.

Onderdeel C

In het nieuwe artikel 3 is er met betrekking tot de Nederlandse gemeenten geen wijziging opgenomen ten opzichte van het vorige artikel 3. Het artikel is opnieuw vastgesteld om er een regeling in op te nemen voor de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba. De regeling die in artikel 3 voor deze openbare lichamen is opgenomen, komt grotendeels overeen met hetgeen is geregeld voor Nederlandse gemeenten. Vanwege de geografische afstand tussen de openbare lichamen en Europa zijn spoedleveringen in de openbare lichamen niet mogelijk. Hiervoor is dan ook geen regeling getroffen in artikel 3. Hiernaast is het in artikel 3, vierde lid, genoemde koninklijk besluit niet van toepassing in de openbare lichamen. Om deze reden is voor de openbare lichamen in het vierde lid, aanhef en onderdeel b, geregeld dat de afdracht van de aan het Rijk verschuldigde kosten door middel van automatische incasso plaatsvindt.

Onderdeel G

Vanwege de invoering van de Amerikaanse dollar als officiële munteenheid in de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba zijn er in het Besluit paspoortgelden ten behoeve van de openbare lichamen bedragen opgenomen in Amerikaanse dollar (USD). Dit betreft de aan het Rijk verschuldigde bedragen (artikel 6, eerste lid) alsmede de maximum te heffen leges (artikel 6, tweede lid).

Evenals bij de invoering van de Euro geldt als uitgangspunt dat de omzetting van de Antilliaanse gulden naar USD zoveel mogelijk budgettair neutraal moet geschieden. De financiële consequenties voor burgers, bedrijven en overheden moet minimaal zijn. Om die reden geldt als hoofdregel dat bedragen technisch worden omgezet: de in guldens luidende bedragen worden gedeeld door 1,790 en vervolgens rekenkundig afgerond op twee cijfers achter de komma. De waarde van 1,790 sluit aan bij de sinds 1971 geldende vaste wisselkoers tussen de Antilliaanse gulden en de US-dollar (USD 1,00 = ANG 1,790).¹

De wijziging van artikel 6, tweede lid, houdt in dat net als bij de gemeenten ook voor de openbare lichamen de van de aanvrager van een reisdocument te heffen rechten (de leges) voor een reisdocument of bijschrijving worden gemaximeerd. De leges die Bonaire, Sint Eustatius en Saba thans heffen, verschillen per eilandgebied en wijken af van de leges die gemeenten maximaal mogen heffen. Soms zijn de leges hoger dan bij Nederlandse gemeenten, soms lager. Aangezien een verlaging van de reeds door de eilandgebieden vastgestelde tarieven tot financiële tekorten bij de eilanden zou kunnen leiden, zijn de tarieven voor een reisdocument of bijschrijving vastgesteld op het niveau van het hoogste tarief dat de drie eilanden op dit moment heffen. In onderstaande tabel is weergegeven hoe de maximum tarieven voor de openbare lichamen zijn bepaald.

Omzetting geldende leges per eilandgebied naar maximum leges voor de openbare lichamen in USD:

¹ Landsbesluit van 24 december 1971, no. 14, houdende vaststelling van de verhouding van de Nederlands-Antilliaanse gulden ten opzichte van de dollar van de Verenigde Staten van Amerika (PB 1971, 192).

Document	Bonaire	Sint Eustatius	Saba	Openbare Lichamen (ANG) USD
Paspoort	151,00	65,00	135,00	(151,00) 84,36
Zakenpaspoort	180,00	90,00	200,00	(200,00) 111,73
Faciliteitenpaspoort	151,00	0,00	0,00	(151,00) 84,36
Kinderbijschrijving	20,00	10,00	25,00	(25,00) 13,97
Kindersticker	40,00	15,00	25,00	(40,00) 22,35

De bedragen zijn op dezelfde wijze berekend in USD als bij de wijziging van artikel 6, eerste lid. De eilandgebieden kunnen vanzelfsprekend hun tarieven op een lager niveau dan het maximum tarief blijven vaststellen.

Er zijn geen bedragen van (maximum) leges in USD voor de Nederlandse identiteitskaart, omdat deze op dit moment niet kan worden aangevraagd op Bonaire, Sint Eustatius en Saba. Ook voor de spoedlevering van reisdocumenten en bijschrijvingstickers zijn geen bedragen in USD vermeld omdat, zoals hiervoor bij onderdeel C is toegelicht, vanwege de afstanden tussen de openbare lichamen en Europa het niet mogelijk is om spoedaanvragen te doen.

Onderdeel H

Artikel 7 is gewijzigd in verband met het voornemen om in de openbare lichamen de gezaghebbers te belasten met de uitgifte van nooddocumenten. Indien de daartoe noodzakelijke aanwijzing van de gezaghebbers door de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties heeft plaatsgevonden, zijn deze op grond van het nieuwe artikel 7, onderdeel b, bevoegd om het in artikel 12, eerste lid, onderdeel g, vastgelegde tarief voor de verstrekking van een noodpaspoort of een laissez-passer te heffen. Dit betekent dat een gezaghebber voor deze handelingen geen leges kan heffen op grond van de eigen verordening van het openbaar lichaam, zoals bijvoorbeeld bij paspoorten het geval is.

Onderdeel K

Het invoeren van de USD als betaalmiddel op de openbare lichamen en het feit dat de gezaghebbers bevoegd kunnen zijn tot verstrekking van nooddocumenten, hebben er toe geleid dat in artikel 12, eerste lid, onderdeel g, een bedrag in USD is opgenomen. Het bedrag is op dezelfde wijze berekend in USD als bij de wijziging van artikel 6, eerste lid.

Artikelen 1.2 en 1.3

Deze artikelen bevatten louter technische wijzigingen die direct voortvloeien uit de opheffing van de Nederlandse Antillen, het verlenen van de status van land aan Curaçao en Sint Maarten en het verlenen van de status van openbaar lichaam van het land Nederland aan Bonaire, Sint Eustatius en Saba.

Artikel 1.4

De taken die de burgemeester en de commissaris van de Koning hebben op grond van dit Reglement, worden voor de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba neergelegd bij de gezaghebber respectievelijk de Rijksvertegenwoordiger voor de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba. Hiernaast worden een aantal technische wijzigingen doorgevoerd, zoals het vervangen van «in de Nederlandse Antillen en in Aruba» door: in Aruba, Curaçao en Sint Maarten.

Artikel 13 is niet alleen technisch aangepast. Er zijn twee wijzigingen in de procedure aangebracht die de procedure meer in lijn brengen met de procedure die in Nederland geldt (zie artikel 9 van het Reglement). Op advies van het Kapittel voor de Civiele Orden is ervoor gekozen om de voorstellen van de Raden van Ministers van de Caribische landen rechtstreeks naar het Kapittel te laten zenden in plaats van naar de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. Hiernaast voorziet het nieuwe artikel in een doorzendplicht. Dit betekent dat de Raden van Ministers elk decoratievoorstel moeten doorsturen naar de Gouverneur, ook als de betreffende Raad van Ministers het inhoudelijk niet eens is met het voorstel. Overigens gebeurt dit op dit moment ook al in de praktijk.

Hoofdstuk 2. Ministerie van Justitie

§ 1 Privaatrecht

Artikel 2.2 (wijziging Besluit optie- en naturalisatiegelden 2002)

Bij de vaststelling van de in USD luidende tarieven is rekening gehouden met de tussentijdse indexering van de optie- en naturalisatiegelden sinds 2002 (vgl. Stcrt. 2008, nr. 1083). Omdat nog onbekend is wat de officiële benaming van het publicatieblad van het land Sint Maarten zal zijn, is in het herziene artikel 9, tweede lid, gekozen voor de neutrale term «daartoe bestemde officiële publicatiebladen». Voor Nederland is dat de Staatscourant, voor Aruba de Landscourant van Aruba en voor Curaçao de Curaçaose Courant.

Artikel 2.3 (wijziging Besluit verkrijging en verlies Nederlanderschap)

Bij de aanpassing van het Besluit verkrijging en verlies Nederlanderschap, en de daarin verankerde procedures, is recht gedaan aan het feit dat Curaçao en Sint Maarten in de nieuwe staatkundige verhoudingen een zelfstandig land zullen worden, en dat Bonaire, Sint Eustatius en Saba als openbaar lichaam deel gaan uitmaken van Nederland. Dienovereenkomstig zijn de voor Aruba geldende paragrafen inzake de administratieve behandeling van optieverklaringen (Hoofdstuk II, paragraaf 4) en naturalisatieverzoeken (Hoofdstuk III, paragraaf 4), met enige technische aanpassingen, uitgebreid tot Curaçao en Sint Maarten. In vergelijkbare zin zijn de specifiek voor de Nederlandse Antillen geldende paragrafen omgewerkt tot een op de openbare lichamen BES toegesneden regeling (Hoofdstuk II, paragraaf 3, en Hoofdstuk III, paragraaf III).

Onderdeel HH

Omdat nog onbekend is wat de officiële benaming van het publicatieblad van het land Sint Maarten zal zijn, is in het herziene artikel 66, vierde lid, gekozen voor de neutrale term «daartoe bestemde officiële publicatiebladen». Voor Nederland is dat de Staatscourant, voor Aruba de Landscourant van Aruba en voor Curaçao de Curaçaose Courant.

Artikel 2.6 (Intrekking Regeling rechtsmacht Hoge Raad in Suriname en Curaçao)

Dit artikel beoogt de intrekking van het (obsolete) Besluit, tot regeling van de rechtsmacht van de Hoge Raad der Nederlanden in de Koloniën Suriname en Curaçao.

§ 3 Strafrecht

Artikel 2.7 (wijziging Besluit termijnen Cassatieregeling Nederlandse Antillen)

In dit besluit wordt nog naar de citeertitel van de Cassatieregeling voor de Nederlandse Antillen (nu: Cassatieregeling Nederlandse Antillen en Aruba) verwezen. Onderdeel A van dit wijzigingsartikel zorgt ervoor dat de verwijzingen naar de citeertitel van de Cassatieregeling wordt aangepast aan de nieuwe staatkundige situatie. De onderdelen B en C zijn technisch van aard.

Het besluit bevat geen citeertitel. Onderdeel D voorziet daarin.

Artikelen 2.8 en 2.9 (Wijziging Besluit overlevering inzake oorlogsmisdrijven Nederlandse Antillen en intrekking Koninklijk besluit van 28 december 1985, nr. 3, houdende aanpassing Besluit overlevering inzake oorlogsmisdrijven i.v.m. het verkrijgen van de hoedanigheid van land in het Koninkrijk door Aruba (PB 1986, 36))

Dit artikel beoogt het besluit na de staatkundige hervormingen toepasselijk te doen zijn in Curaçao, Aruba en Sint Maarten. Ten gevolge van de wijzigingen die zijn neergelegd in de rijksbrede Aanpassingswet BES geldt voor Bonaire, Sint Eustatius en Saba dat de Wet overlevering inzake oorlogsmisdrijven op die eilanden van toepassing zal zijn.

Bij het verkrijgen van de status aparte door Aruba is onderhavig besluit slechts op een enkel onderdeel aangepast. Daarnaast is voorzien in interpretatiebepalingen (vgl. het besluit van 28 december 1985 (PB 1986, 36)). Van de gelegenheid is gebruik gemaakt om bedoelde interpretatieregels om te vormen tot wijzigingsvoorstellen van het besluit. Het gaat om definitiebepalingen van het Hof van Justitie, van de Gouverneur en van het openbaar ministerie. Deze bepalingen spreken voor zich. De term «het gerecht» wordt vervangen door het Hof van Justitie. Verder is de term «de Nederlandse Antillen» vervangen door Curaçao, Aruba en Sint Maarten. Door deze wijzigingen kan voormeld koninklijk besluit van 28 december 1985 worden ingetrokken. Daartoe strekt artikel 2.9.

Artikelen 2.10 en 2.11 (wijziging Nederlands-Antilliaans uitleveringsbesluit en intrekking Koninklijk besluit van 28 december 1985, nr. 2, houdende aanpassingen van het Nederlands-Antilliaans Uitleveringsbesluit in verband met het verkrijgen van de hoedanigheid van land in het Koninkrijk door Aruba (PB 1986, 34)

Aard en strekking van deze wijzigingen komen overeen met de aanpassingen van het Besluit overlevering inzake oorlogsmisdrijven. Korte tijdshelpe kan derhalve worden verwezen naar de toelichting op die aanpassingen.

Artikel 2.12 (wijziging Rijksbesluit uitvoeringsbepalingen militair straf- en tuchtrecht)

Dit artikel zorgt ervoor dat het Rijksbesluit uitvoeringsbepalingen militair straf- en tuchtrecht wordt aangepast aan de nieuwe staatkundige verhoudingen. De wijzigingen zijn technisch van aard.

Hoofdstuk 3. Ministerie van Verkeer en Waterstaat

De aanpassingen van de algemene maatregelen van rijksbestuur die in dit hoofdstuk worden verricht, betreffen uitsluitend aanpassingen van technische aard. Alle aanduidingen van het land Nederlandse Antillen zijn overal vervangen door de aanduidingen van de nieuwe landen Curaçao en Sint Maarten. Slechts in het Schepenbesluit 2004 zijn uit oogpunt van duidelijkheid twee bepalingen toegevoegd. De eerste bepaling houdt in dat voor de toepassing van dat besluit een trans-Atlantische reis tussen verschillende delen van het Koninkrijk als een internationale reis wordt beschouwd. Schepen die dergelijke reizen maken zullen, voor zover zij onder de reikwijdte van het besluit vallen, voorzien moeten zijn van een internationaal veiligheidscertificaat. De tweede bepaling bevat de mogelijkheid om bij ministeriële regeling voor de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba te bepalen dat een nationaal veiligheids-certificaat nodig is voor vrachtschepen met een lengte van minder dan 12 meter. Deze aanpassing is nodig om regels te kunnen stellen ten aanzien van kleine schepen in de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba.

Om te voorkomen dat er na de transitie twijfel zou kunnen ontstaan welk land verantwoordelijk is voor de naleving van de internationale verplichtingen in geval van internationale vaart is een bepaling van overgangsrecht opgenomen, die erop neerkomt dat alle bestaande zeeschepen met Nederlands-Antilliaanse nationaliteit de Curaçaose nationaliteit verkrijgen per datum van transitie. Het overgrote deel van zeeschepen met de Nederlands-Antilliaanse nationaliteit zijn geregistreerd in Curaçao. Om de overgang zonder administratieve lasten voor de eigenaren te laten plaatsvinden worden de eigenaren van bestaande zeeschepen op Sint Maarten op grond van dit overgangsrecht niet verplicht een vestiging in Curaçao te hebben. Evenmin is het nodig een vertegenwoordiger in Curaçao te hebben. Sint Maarten zal voorlopig nog geen vlagregister inrichten en het zal nog enige tijd kosten voordat een maritieme (vlag)administratie operationeel zal zijn. Mocht op termijn toch een Sint Maartens register worden ingericht, dan kunnen zeeschepen, die in Sint Maarten zijn te boek gesteld en krachtens deze bepaling van overgangsrecht de Curaçaose nationaliteit hebben verkregen, daar vervolgens worden ingeschreven en de Sint Maartense nationaliteit verkrijgen.

Hoofdstuk 4. Ministerie van Defensie

In hoofdstuk 4 worden het koninklijk besluit van 3 juli 1987, houdende aanwijzingen inzake de inzet van de krijgsmacht in de Nederlandse Antillen en Aruba (Stcrt. 155), het Uitvoeringsbesluit Kustwacht voor de Nederlandse Antillen en Aruba en het Besluit geweldgebruik defensiepersoneel in de uitoefening van de bewakings- en beveiligingstaak aangepast. Deze aanpassingen zijn zuiver technisch van aard.

Met betrekking tot de wijzigingen in het Uitvoeringsbesluit Kustwacht voor de Nederlandse Antillen en Aruba en in het Besluit geweldgebruik defensiepersoneel in de uitoefening van de bewakings- en beveiligingstaak wordt nog het volgende opgemerkt. In artikel 13 van het

voorstel van rijkswet houdende een regeling van de inrichting, de organisatie, het gezag en het beheer van de politie van Curaçao, van Sint Maarten en van Bonaire, Sint Eustatius en Saba en de onderlinge samenwerking tussen de politie van Curaçao, van Sint Maarten en van Bonaire, Sint Eustatius en Saba (Rijkswet politie van Curaçao, van Sint Maarten en van Bonaire, Sint Eustatius en Saba) (32019, R 1886) is een uitdrukkelijke grondslag voor het gebruik van vrijheidsbeperkende middelen opgenomen. Bij nota van wijziging bij het voorstel van rijkswet aanpassing rijkswetten aan de oprichting van de nieuwe landen (32186, R 1901) is de tekst van de Rijkswet geweldgebruik bewakers militaire objecten en van de Rijkswet Kustwacht voor de Nederlandse Antillen en Aruba op dit punt in overeenstemming gebracht met die van het voorstel van rijkswet politie van Curaçao, van Sint Maarten en van Bonaire, Sint Eustatius en Saba. In verband hiermee moeten ook het Uitvoeringsbesluit Kustwacht voor de Nederlandse Antillen en Aruba en het Besluit geweldgebruik defensiepersoneel in de uitoefening van de bewakings- en beveiligingstaak worden aangepast. Artikel 1, tweede lid, van het Uitvoeringsbesluit Kustwacht voor de Nederlandse Antillen en Aruba en artikel 1a, tweede lid, van het Besluit geweldgebruik defensiepersoneel in de uitoefening van de bewakings- en beveiligingstaak stellen thans buiten twijfel dat de bepalingen inzake het gebruik van geweld ook van toepassing zijn ten aanzien van het gebruik van vrijheidsbeperkende middelen (handboeien).

In artikel 4.2, onderdeel C, wordt in artikel 9, tweede lid, van het Uitvoeringsbesluit Kustwacht voor de Nederlandse Antillen en Aruba, de verwijzing naar «de artikelen 49 en 50 van het Wetboek van Strafrecht van de Nederlandse Antillen en de artikelen 49 en 50 van het Wetboek van Strafrecht van Aruba» geschrapt. Na de transitie valt het huidige Wetboek van Strafrecht van de Nederlandse Antillen uiteen in twee afzonderlijke strafwetten. Ook zonder een specifieke verwijzing naar de bepalingen over poging en deelneming in het desbetreffende Wetboek van Strafrecht is de tekst voldoende duidelijk. Een inhoudelijke wijziging is niet beoogd.

Hoofdstuk 5. Ministerie van Buitenlandse Zaken

Dit hoofdstuk bevat louter technische wijzigingen die direct voortvloeien uit de opheffing van de Nederlandse Antillen, het verkrijgen van de status van land door Curaçao en Sint Maarten en het verlenen van de status van openbaar lichaam van het land Nederland aan Bonaire, Sint Eustatius en Saba.

Hoofdstuk 6. Ministerie van Economische Zaken

Artikel 6.1, onderdeel C (artikel 30) en artikel 6.2

Door onvoorziene omstandigheden is met de totstandkoming van het besluit van 9 december 2008, tot wijziging van het Uitvoeringsbesluit Rijksoctrooiwet 1995 in verband met de implementatie van het Verdrag inzake het octrooirecht en het verduidelijken van de procedure tot wijziging van tarieven (Stb. 2009, 7) en de daarop gebaseerde nog vast te stellen Uitvoeringsregeling Rijksoctrooiwet 1995 zoveel tijd gemoeid dat het rijksbesluit van 8 april 2008, houdende wijziging van het Uitvoeringsbesluit Rijksoctrooiwet 1995 in verband met herziening taksen (taksen 2008) (stb. 2008, 124) eerder in werking is getreden dan het eerstgenoemde besluit van 9 december 2008. Hierdoor is een wetstechnische frictie ontstaan bij de artikelen 30 en 31 van het Uitvoeringsbesluit Rijksoctrooiwet 1995. Die frictie wordt door de voorgestelde technische aanpassingen opgeheven.

Hoofdstuk 7. Slotbepalingen

Artikel 7.1

In een aantal algemene maatregelen van rijksbestuur staan bedragen genoemd in Nederlands Antilliaanse Guldens. Indien Curaçao of Sint Maarten een nieuwe munteenheid zal invoeren, moeten deze bepalingen worden aangepast. Om deze reden wordt het in artikel 7.1 mogelijk gemaakt dat bepalingen in algemene maatregelen van rijksbestuur waarin bedragen staan in Nederlands Antilliaanse Guldens bij ministeriële regeling worden aangepast aan een mogelijke nieuwe munteenheid.

Ook maakt artikel 7.1 het mogelijk om verwijzingen naar landsregelgeving aan te passen aan nieuwe landsregelgeving of wijzigingen van de huidige landsregelgeving.

De bijzondere omstandigheden van de statuswijziging van Curaçao en Sint Maarten – vooral de complexiteit van de wetgevingsoperatie en de krappe termijn waarbinnen deze moet worden uitgevoerd – rechtvaardigen deze mogelijkheid tot wijziging bij lagere regeling. De delegatie is bovendien zeer concreet en nauwkeurig begrensd: alleen de bedragen die nu in Nederlands Antilliaanse Guldens staan opgenomen en de verwijzingen naar landsregelgeving kunnen worden aangepast. Bovendien blijft wijziging bij ministeriële regeling beperkt tot benodigde aanpassingen die voor de inwerkingtreding van dit besluit bekend zijn.

De Staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,
A. Th. B. Bijleveld-Schouten

388

Besluit van 30 september 2010 tot vaststelling van het tijdstip van inwerkingtreding van diverse rijkswetten en een rijksbesluit in verband met de opheffing van de Nederlandse Antillen

Wij Beatrix, bij de gratie Gods, Koningin der Nederlanden, Prinses van Oranje-Nassau, enz. enz. enz.

Op de voordracht van Onze Minister van Justitie, mede namens de Staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties van 28 september 2010, nr. 5668245/10/6;

Gelet op artikel 34 van de Rijkswet financieel toezicht Curaçao en Sint Maarten, artikel 66 van de Rijkswet Gemeenschappelijk Hof van Justitie, artikel 42 van de Rijkswet openbare ministeries van Curaçao, van Sint Maarten en van Bonaire, Sint Eustatius en Saba, artikel 44 Rijkswet Raad voor de rechtshandhaving, artikel 8.3 van de Rijkswet aanpassing rijkswetten aan de oprichting van de nieuwe landen, artikel 26 van het Reglement voor de Gouverneur van Curaçao, artikel 26 van het Reglement voor de Gouverneur van Sint Maarten, artikel 5 van de Rijkswet Vaststelling van een zeegrens tussen Curaçao en Bonaire, en tussen Sint Maarten en Saba, artikel 42, eerste lid, van de Samenwerkingsregeling waarborging plannen van aanpak landstaken Curaçao en Sint Maarten, artikel 37, tweede lid, van het Besluit tijdelijk financieel toezicht Nederlandse Antillen, Curaçao en Sint Maarten en artikel 33, tweede lid, van het Besluit tijdelijk financieel toezicht BES;

Hebben goedgevonden en verstaan:

Artikel 1

Met ingang van 10 oktober 2010 om 00:00 uur in Aruba, Curaçao, Sint Maarten, Bonaire, Sint Eustatius en Saba en om 06.00 uur in het Europese deel van het Koninkrijk treden in werking:

a. de volgende Rijkswetten:

- Rijkswet financieel toezicht Curaçao en Sint Maarten;
- Rijkswet Gemeenschappelijk Hof van Justitie;
- Rijkswet openbare ministeries van Curaçao, van Sint Maarten en van Bonaire, Sint Eustatius en Saba;
- Rijkswet Raad voor de rechtshandhaving
- Rijkswet aanpassing rijkswetten aan de oprichting van de nieuwe landen, met uitzondering van artikel 2.6, onderdelen B0 en Ea;
- Reglement voor de Gouverneur van Curaçao;
- Reglement voor de Gouverneur van Sint Maarten;

– Rijkswet Vaststelling van een zeegrens tussen Curaçao en Bonaire, en tussen Sint Maarten en Saba.

b. de Samenwerkingsregeling waarborging plannen van aanpak landstaken Curaçao en Sint Maarten;

Artikel 2

Met ingang van 10 oktober 2010 om 00:00 uur in Aruba, Curaçao, Sint Maarten, Bonaire, Sint Eustatius en Saba en om 06.00 uur in het Europese deel van het Koninkrijk vervallen de volgende algemene maatregelen van rijksbestuur:

- Besluit tijdelijk financieel toezicht Nederlandse Antillen, Curaçao en St. Maarten;
- Besluit tijdelijk financieel toezicht BES.

Onze Minister van Justitie is belast met de uitvoering van dit besluit dat in het Staatsblad, het Publicatieblad van de Nederlandse Antillen en het Afkondigingsblad van Aruba zal worden geplaatst.

's-Gravenhage, 30 september 2010

Beatrix

De Minister van Justitie,
E. M. H. Hirsch Ballin

De Staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,
A. Th. B. Bijleveld-Schouten

Uitgegeven de *eerste* oktober 2010

De Minister van Justitie,
E. M. H. Hirsch Ballin

Dwanglicenties - Organon/MSD

Tijdens het Algemeen Overleg d.d. 21 juli 2010 tussen de vaste commissie voor SZW, de vaste commissie voor EZ en de minister van EZ over de kwestie Organon/MSD heeft de Kamer nadrukkelijk gevraagd naar de mogelijkheden voor het gebruik van dwanglicenties.

In een brief d.d. 14 september 2010 heeft de minister hierop als volgt gereageerd:

"De overheid kan het middel van dwanglicenties in specifieke gevallen voor het algemeen belang inzetten. Dit is een zeer zwaar middel dat tot nu toe bij hoge uitzondering, wereldwijd slechts enkele keren, is ingezet met name vanwege de volksgezondheid zoals bijvoorbeeld bij een ernstig gebrek aan essentiële medicijnen. Belangrijke voorwaarde is dat de bezitter van het betreffende octrooi niet tegen reële voorwaarden en vergoedingen een licentie wil verstrekken. Een dwanglicentie wordt alleen voor het nationale grondgebied ingezet. Inzetten van dwanglicenties voor kennisbehoud als «algemeen belang» is nooit voorgekomen, maar is niet perse uitgesloten. Het is aan de rechtbank daarover te beslissen."

Het verslag van het Algemeen Overleg en de brief van de minister kunt u hier nalezen:

- Verslag Algemeen Overleg (Kamerstukken II 2009/2010, 29544, nr. 256)
- Brief van de minister van EZ (Kamerstukken II 2009/2010, 29544, nr. 261)

[terug naar nieuwsbrief](#)

Vergaderjaar 2009–2010

29 544

Arbeidsmarktbeleid

Nr. 256

VERSLAG VAN EEN ALGEMEEN OVERLEG

Vastgesteld 30 juli 2010

¹ Samenstelling:

Leden: Van Gent (GroenLinks, fungerend voorzitter), Hamer (PvdA), Blok (VVD), Smeets (PvdA), Dezentjé Hamming-Bluemink (VVD), Van Hijum (CDA), Koşer Kaya (D66), Ulenbelt (SP), Ortega-Martijn (ChristenUnie), Blanksma-van den Heuvel (CDA), Van der Burg (VVD), Koppejan (CDA), Van Dijk (PVV), Spekman (PvdA), Vermeij (PvdA), Thieme (PvdD), Fritsma (PVV), Karabulut (SP), Dijkstra (D66), Dijkgraaf (SGP), Venrooy-van Ark (VVD), De Jong (PVV) en Klaver (GroenLinks).

Plv. leden: Voortman (GroenLinks), Heijnen (PvdA), De Krom (VVD), Klijnsma (PvdA), Aptroot (VVD), Smilde (CDA), Van der Ham (D66), Kooiman (SP), Uitslag (CDA), Elias (VVD), Van Toorenburg (CDA), Dille (PVV), Çelik (PvdA), Dijsselbloem (PvdA), Ouwehand (PvdD), Gerbrands (PVV), Irrgang (SP), Van der Staaij (SGP), Weekers (VVD), Van Klaveren (PVV) en Sap (GroenLinks).

² Samenstelling:

Leden: Albayrak (PvdA) fungerend voorzitter, Aptroot (VVD), Smeets (PvdA), Samsom Jansen (SP), Ortega-Martijn (ChristenUnie), Blanksma-van den Heuvel (CDA), Van der Burg (VVD), Koppejan (CDA), Graus (PVV), Zijlstra (VVD), Gesthuizen (SP), Ouwehand (PvdD), De Rouwe (CDA), Elias (VVD), Groot (PvdA), Van Tongeren (GroenLinks), Van Bommel (PVV), Braakhuis (GroenLinks), Van Vliet (PVV), Dijkgraaf (SGP), Van Veldhoven-van der Meer (D66) en Verhoeven (D66).

Plv. leden: Jadnanansing (PvdA), Blok (VVD), Van der Veen (PvdA), Klijnsma (PvdA), Irrgang (SP), Wiegman-van Meppelen Scheppink (ChristenUnie), Atsma (CDA), Dezentjé Hamming-Bluemink (VVD), Koopmans (CDA), Sharpe (PVV), Ziengs (VVD), Karabulut (SP), Thieme (PvdD), Van Hijum (CDA), Weekers (VVD), Van Dam (PvdA), Klaver (GroenLinks), De Jong (PVV), El Fassed (GroenLinks), Van Dijk (PVV), Van der Staaij (SGP).

De vaste commissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid¹ en de vaste commissie voor Economische Zaken² hebben op 21 juli 2010 overleg gevoerd met minister Van der Hoeven van Economische Zaken over:

– **de brief van de minister van Economische Zaken d.d. 15 juli 2010 met de nadere achtergrond en een eerste reactie van het kabinet inzake MSD (29 544, nr. 255)**

Van dit overleg brengt de commissie bijgaand geredigeerd woordelijk verslag uit.

De fungerend voorzitter van de vaste commissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid,
Van Gent

De fungerend voorzitter van de vaste commissie voor Economische Zaken,
Albayrak

De griffier van de vaste commissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid,
Esmeijer

Voorzitter: Van Gent
Griffier: Santucci

Aanwezig zijn negen leden der Kamer, te weten: Van Gent, Hamer, Van Hijum, De Jong, Klaver, Koşer Kaya, Ortega-Martijn, Schaart en Ulenbelt,

en minister Van der Hoeven van Economische Zaken, die vergezeld is van enkele ambtenaren van haar ministerie.

De **voorzitter**: Dames en heren, goedemiddag, hartelijk welkom bij de vaste commissies van Sociale Zaken en Werkgelegenheid en van Economische Zaken. Dit is een belangrijke dag voor de mensen in het publiek. Minister Van der Hoeven en haar medewerkers wens ik ook hartelijk welkom, evenals mijn collega's. Het reces is voor deze bijeenkomst onderbroken. Maar zoals wij allemaal weten, is het reces geen vakantie, dus wij onderbreken dat graag voor een belangrijk debat. Wij hebben vandaag voor dit debat de tijd tot drie uur. Ik heb met mijn collega's afgesproken dat zij in eerste termijn ten hoogste vijf minuten spreektijd hebben en dat ik weinig interrupties zal toestaan. Het zullen met name korte interrupties zijn, want ik kan me voorstellen dat iedereen zeer geïnteresseerd is in het antwoord van de minister, maar daar moeten we ook wel tijd voor hebben, evenals voor een korte afsluitende tweede termijn.

Tegen de mensen hier in de zaal moet ik zeggen, een beetje pseudostreng, dat wij in de Tweede Kamer een aantal regels hebben. U bent van harte welkom om dit debat bij te wonen, maar het is niet de bedoeling dat u bliken van voor- of afkeuring geeft; dat geeft altijd gedoe. U mag natuurlijk wel gewoon blijven ademen. Ik moet dit van tevoren even zeggen, maar iedereen is natuurlijk hartelijk welkom. Ik geef graag het woord in de eerste termijn van de Kamer aan de heer Ulenbelt, die spreekt namens de SP-fractie.

De heer **Ulenbelt** (SP): Voorzitter. Ik wil beginnen met een citaat: «Het kortetermijndenken van Angelsaksisch georiënteerde bedrijven verwoest de samenleving». Dat is geen citaat van Jan Marijnissen, dat is een citaat van oud-premier Lubbers, een partijgenoot van de minister die hier zit. Die verwoesting is in Oss goed te zien, bijvoorbeeld in de klas van Niene. In de klas van Niene werkt de helft van de ouders van de kinderen bij Organon. De sluiting van Organon is een drama voor die ouders, voor alle werknemers, voor heel Oss, maar ook – en dat wordt nog wel eens vergeten – voor de mensen die in andere vestigingen in Nederland werken. Organon is de grootste werkgever in Oss en sluiting van Organon haalt het hart uit Oss. Organon is namelijk niet zomaar een bedrijf. Iedereen weet dat voor een bedrijf dat producten maakt waar niemand zin in heeft, sluiting onvermijdelijk is; dat is helder. Maar Organon is een bedrijf met perspectieven, met een lange historie. Het is een spin in het web van het onderzoek op farmacologisch gebied. Als die spin verdwijnt, verdwijnt het web. De regering moet zich daarom inzetten voor dit nationale belang; voor de onderzoekers, voor de productie, voor de toeleveranciers, voor de onderwijsinstellingen en voor de toekomst van jongeren in Oss en omgeving. Het besluit van MSD, de pennenstreek die daar is gezet, wordt ervaren als een dolk in de rug. Ik heb veel contact gehad met researchers en met mensen in de productie. Ze zijn misleid, ze zijn vernederd en ze worden beroofd van hun kennis. Mijn fractievoorzitter, Emile Roemer, heeft aan de minister-president een open brief gestuurd, met het verzoek aan hem om er een persoonlijke missie van te maken om MSD tot andere gedachten te brengen. Wij hebben daar goed over nagedacht, wij willen daarmee geen symboolpolitiek bedrijven. Als de minister-president, al dan niet vergezeld van deze minister, naar de Verenigde Staten afreist, hoeft hij daar heus

niet de voeten van Clark, de CEO aldaar, te kussen; Nederland heeft namelijk best een krachtige onderhandelingspositie, als het die zou willen verwerven.

MSD rooft patenten en octrooien en laat mensen berooid achter. Minister, u kunt daar wat aan doen en ik zal u zeggen wat u daaraan kunt doen. De Rijksoctrooiwet biedt namelijk een mogelijkheid om in het algemeen belang MSD te dwingen om zijn patenten en octrooien in licentie aan Nederlandse bedrijven te geven; artikel 57 van de Rijsoctrooiwet biedt die mogelijkheid. MSD zal dat niet leuk vinden. Woordvoerders in de farmaceutische industrie bevestigen dat; zij zeggen dat als de Nederlandse regering hiermee dreigt, MSD aan tafel moet komen.

Er is nog een tweede wapen. Octrooien en patenten zijn veel geld waard. Als die verhuizen naar het buitenland, dan moet daarover belasting betaald worden. Het gaat om veel octrooien, veel patenten en veel belastinggeld. De regering kan in de VS duidelijk maken dat er een behoorlijke financiële claim van de fiscus aankomt als MSD dit plan doorzet. Daarmee heeft de regering een comfortabele onderhandelingspositie. Wat is het antwoord van de regering op de brief van mijn fractievoorzitter en op de argumenten die ik geef?

Ik stel tot slot nog twee vragen. De minister slikt de argumenten van MSD als zoete koek. Zij zegt: het is hun zaak. Nee, het is niet hun zaak, maar de zaak van de mensen hier, van de mensen in Oss en van Nederland. Het is onze zaak. Waarom sluit MSD niet in Zwitserland, Frankrijk en België? De minister zegt waar MSD wel wordt gesloten, maar zij geeft in haar brief niet aan waarom vestigingen elders niet worden gesloten. Ik hoor dat graag van de minister. Ik mag verder hopen dat het UWV toch geen ontslagvergunningen gaat verlenen voor een in de kern gezond bedrijf? Als de minister-president op missie gaat in de Verenigde Staten, laat hem dan bepleiten dat er geen onherroepelijke besluiten worden genomen door MSD die de toekomst van het onderzoek en de positie van het productiepersoneel in Oss en elders in Nederland zouden schaden.

Mevrouw **Koşer Kaya** (D66): De heer Ulenbelt heeft terecht aandacht gevraagd voor deze zaak. Ook wij maken ons zorgen om al die werknemers die straks misschien problemen ondervinden en emotioneel een zware tijd tegemoet gaan. Ik heb echter zo eens naar de heer Ulenbelt geluisterd en de brief van zijn fractievoorzitter aan de minister-president gelezen en geen concrete voorstellen gezien van de SP, behalve de voorstellen die wij Kamerbreed doen. Mijn vraag aan de heer Ulenbelt is dan ook wat zijn concrete voorstellen zijn om geen onherroepelijk besluit te nemen.

De heer **Ulenbelt** (SP): Ik heb gezegd wat de minister-president in de Verenigde Staten moet zien te bereiken, onder druk van de zaken die ik noem: dwanglicenties bij octrooien, een belastingdreiging, in een onderhandelingspositie komen om uit te maken wat goed is voor Nederland en wat in de toekomst goed is voor MSD. Ik heb overigens nog wel een voorstel. In de partij van mevrouw Koşer Kaya wordt de heer Wijers genoemd als minister. Hij is nu nog baas van Akzo Nobel. Die heeft Organon verkocht. Misschien is het een suggestie voor de minister om contact op te nemen met Wijers – mevrouw Koşer Kaya kan dat ook doen – over het terugkopen van Organon. Het is nu veel minder waard dan waarvoor het toen verkocht is. Dat moet ook onderzocht worden.

De **voorzitter**: Mevrouw Koşer Kaya mag nog een korte vervolgvraag stellen, maar aangezien haar eerste vraag een tikkeltje lang was, kan zij hierop misschien beter doorgaan in haar eigen termijn.

Mevrouw **Koşer Kaya** (D66): Ik stel graag nu een tweede vraag. Daarmee heb ik dan mijn vragen gesteld. De heer Ulenbelt heeft veel woorden

nodig maar doet eigenlijk nog steeds geen concrete voorstellen. Hij heeft vooropgelopen ...

De voorzitter: Nee, wacht even, dit wil ik niet. Ik heb met u afgesproken dat u korte vragen stelt. U leidt die in en ik vind dat op zich interessant. Ik wil echter toch dat u korte vragen stelt. Wij zitten hier met veel commissieleden en hebben maar beperkt de tijd. Ik geef u de gelegenheid om nog een korte vraag te stellen, maar niet om een betoog te houden. Wat is uw vraag aan de heer Ulenbelt?

Mevrouw **Koşer Kaya** (D66): De heer Ulenbelt heeft voorop gelopen in al die demonstraties. Hij heeft overal interviews gegeven. Nu doet hij echter bijna geen concrete voorstellen. Biedt hij daarmee niet simpelweg valse hoop?

De heer **Ulenbelt** (SP): Ik bied geen valse hoop. Ik noem vandaag twee nieuwe argumenten waarmee de Nederlandse regering in een onderhandelingspositie kan komen om de aandeelhouders in de Verenigde Staten, de directie van MSD, het moeilijk te maken. Het gaat ze namelijk veel geld kosten. Op die manier kan MSD tot inkeer worden gebracht zodat er precies hetzelfde gebeurt als in Frankrijk en Zwitserland, namelijk open houden. Zelfs in België is het opengehouden. Ik denk dat deze minister-president dat kan bereiken in de Verenigde Staten. Het is namelijk eerder vertoond. NedCar is opengehouden door interveniëren van onze minister-president. Die is ervoor naar Japan gegaan. Dat is het voorbeeld. Die kant moet het op.

Ik ben overigens heel benieuwd naar uw voorstellen, mevrouw Koşer Kaya, en of u aan de heer Wijers zou willen vragen of hij Organon wil terugkopen. Hij is immers een partijgenoot van u.

De voorzitter: Ik heb een verrassing voor u, mijnheer Ulenbelt. Mevrouw Koşer Kaya is namelijk nu aan de beurt. Ik geef graag het woord aan mevrouw Koşer Kaya van de fractie van D66.

Mevrouw **Koşer Kaya** (D66): Voorzitter, dat komt mooi uit. Ik dank u en ik dank ook de minister voor haar brief. Mijn fractie is zeer bezorgd over het voornemen van MSD om haar R&D-afdelingen in Nederland te sluiten. Het verlies van ruim 2000 banen, het verlies van zeer hoogwaardige kennis en het verlies van veel innovatiekracht is voor de werknemers een persoonlijk drama en voor Nederland een harde economische klap. Wij hebben allemaal de emoties van de MSD-medewerkers gezien. Sluiting zal ook grote negatieve gevolgen hebben voor onze farmaceutische industrie.

Ik zal op drie punten focussen, namelijk de ontwikkelingen bij MSD, oplossingen en onze kenniseconomie. Mijn fractie wil allereerst van de minister weten hoe zij de ontwikkelingen en de rol van het kabinet daarin beoordeelt. Op welke manier heeft het kabinet contact onderhouden met AkzoNobel en MSD? Als ik alles lees en overzie, heeft zij niet proactief contact gezocht met Merck. Zijn er signalen binnengekomen die overheidshandelen noodzakelijk maakten? De minister zou bellen met Merck. Wat zijn de uitkomsten van dit gesprek? Zij schrijft dat de R&D-activiteiten met name worden verplaatst naar de VS. Wat betekent dat «met name»? Ons bereiken berichten dat er mogelijk een deel naar Frankrijk gaat. Klopt dit en, zo ja, wat hebben de Fransen hiervoor gedaan?

Ik kom nu op een algemener niveau. Kan de minister schetsen hoe de contacten in de regel verlopen? Ik doel niet alleen op contacten met grote multinationals, maar ook op die met kleinere innovatieve bedrijven. De minister moet niet op de stoel van de ondernemer gaan zitten, maar zij moet wel op de hoogte zijn. Hoe werkt deze thermometer voor het

bedrijfsleven? Wat doet zij met die kennis? Mijn fractie wil dat zij in een vroeg stadium betrokken is bij dit soort bedrijfsbeslissingen. Evenals andere fracties, heeft mijn fractie een brief ontvangen van een expert op het gebied van intellectueel eigendom. De heer Ulenbelt refereerde daar al aan. Deze expert meent dat moet worden gekeken naar een octrooirechtelijke dwanglicentie. Is het correct dat dit middel eerder is gebruikt en, zo ja, hoe ging het in die gevallen? Kan het nu ook en, zo nee, waarom niet? Mocht dit geen uitweg bieden, ziet mijn fractie weinig kansen om de mogelijke sluiting tegen te gaan. In dat geval pleiten wij voor snel en concreet handelen.

De mogelijkheden voor een life science park op de huidige MSD-locatie worden onderzocht. Welke criteria zullen daarbij gelden? Moet het per se Oss zijn of worden verschillende scenario's uitgewerkt waarvan de beste wordt gekozen? De fractie van D66 wil graag de innovatieactiviteiten op het gebied van life science rondom universiteiten en universitaire medische centra versterken, net als de ontwikkeling van genomics, als wij deze mensen inzetten en proberen om wereldwijd koploper te worden. Kan dit in samenhang met het sociaal plan? Hoe ondersteunt de minister het sociaal plan? Wat is haar inzet wat betreft de vestigingen in Haarlem, Houten en Hoofddorp? Denkt zij aan een mobiliteitscentrum op maat, specifiek voor MSD-werknemers? Wij moeten hun hoogwaardige kennis behouden. Dat is ontzettend belangrijk.

Ik rond af met de kenniseconomie. MSD houdt ons land een spiegel voor. Een belangrijk buitenlands bedrijf, op kennis gebaseerd, besluit dat Nederland niet langer een geschikte plaats is voor excellent onderzoek. Wij willen graag een kenniseconomie zijn. Ik denk dat iedereen dat op zich wil; dat niemand daar tegen is. Als wij keuzes moeten maken, kiezen wij er echter niet voor. Dat is jammer. Onze innovatiesector verliest aan concurrentiekracht. Zoals de voorzitter van de Vereniging Samenwerkende Nederlandse Universiteiten al zegt, zijn het niet de bedrijven en kennisinstellingen die te weinig doen, maar is het de overheid. Ik trek mij dat aan. Trekt de minister zich dat ook aan? In de Lissabonstrategie staat dat 3% van het bbp aan onderzoek en ontwikkeling moet worden besteed. Niemand haalt dat, maar Nederland sluit zo ongeveer achteraan. In tien jaar zijn wij gezakt van de derde plaats op de wereldranglijst van kenniseconomieën naar de tiende plaats. Dat is dramatisch. Wij hopen dan ook dat een volgend kabinet volop inzet op en budget vrijmaakt voor kennis en innovatie, zodat wij weer tot de absolute wereldtop gaan behoren en zodat hoogwaardig onderzoek, zoals van MSD, zich hier volop zal vestigen.

Mevrouw **Schaart** (VVD): Voorzitter. De voorgenomen herstructurering van MSD heeft grote gevolgen voor de farmaceutische industrie in Nederland. Allereerst noem ik het verlies van bijna 2200 hoogwaardige banen, met alle gevolgen van dien voor de werkgelegenheid in de regio en voor de Nederlandse kenniseconomie. Het is dus terecht dat dit onderwerp nu veel aandacht krijgt in de media en bij de politiek. Ondernemingen moeten weliswaar zelf beslissingen kunnen nemen, maar politiek en overheid hoeven echt niet lijdzaam toe te zien hoe kennis ons land verlaat. In het geval van MSD, voorheen Organon, is dit extra pijnlijk, omdat het een prachtig en gezond bedrijf is, volop in ontwikkeling, een echt juweeltje met roots in Nederland.

De recente historie vind ik in dit kader ook niet onbelangrijk. Daar zijn misschien wel lessen uit te trekken. Nog maar in 2007 zou Organon naar de beurs gaan, maar dat werd tien dagen voor de beursgang ontbonden door een knock out bod van 11 mld. contant. Voor de aandeelhouderswaarde van Akzo was dit misschien een goede zet, maar in de bredere context in Nederland was dit achteraf gezien misschien niet zo verstandig. Ook toen had men al kunnen zien aankomen dat, als de Amerikanen echt zouden moeten kiezen tussen New York en Oss, de keuze niet moeilijk

was. Mijn vraag is of destijds daarover al is nagedacht en of er voorwaarden zijn gesteld aan de verkoop van Organon aan Schering. Had de overheid toen al niet beter moeten opletten? Volgens mij heeft men toen al steken laten vallen.

Twee jaar later is er weer niet opgelet bij de verkoop van Merck en daarna weer niet. Ik noem het achterwege blijven van een telefoontje van minister-president Balkenende, waar onze fractie al in oktober van het vorige jaar om heeft gevraagd. Dit was voor ons hét moment om nog invloed te kunnen uitoefenen. Toen was er nog een kleine kans om het tij te keren. Nu lijkt het toch echt te laat te zijn. Het hoofdkantoor heeft al een formele beslissing genomen en de kans dat die teruggedraaid kan worden, lijkt verwaarloosbaar. Toch heeft niemand in Nederland, zeker niet de mensen op de publieke tribune, het gevoel dat wij er alles aan hebben gedaan om dit niet te laten gebeuren. Alles overziend bij dit dossier, komt het op mij erg over als: too little, too late. Graag verneem ik dus van de minister wat er vanaf oktober van het vorige jaar is ondernomen om dit te stoppen.

Mijn volgende vraag is wat structureler van aard. Ik ben namelijk zeer bezorgd dat dit «incident» niet op zichzelf staat maar structureel van aard is. Ik zal dit toelichten. Er wordt vaak gezegd dat veel banen in de hightech industrie uit Europa verplaatst worden naar lagelonenlanden, zoals India en China. Dat is een economisch logische trend. In dit geval worden hightech banen bij MSD echter juist verplaatst naar andere «hogelonenlanden», zoals Noord-Amerika. De achtergrond van deze beweging lijkt juist meer op bedrijfspolitiek: een hernieuwd nationalisme c.q. protectionisme. Dit is wellicht niet vreemd in tijden van economische recessie, maar dit maakt niet dat wij dit zo maar moeten toestaan. MSD is hier dus een goed voorbeeld van: succesvolle producten, veel kennis en expertise, die men graag ook in Amerika wil hebben. Ik vind niet dat wij dit Amerika kunnen verwijten. Als ik CEO van Merck was, zou ik dat misschien ook doen. Dit is de realiteit waarin wij leven. Er is sprake van een wereldwijde economische recessie en elk land is bezig om de gevolgen daarvan zo goed mogelijk op te vangen. In Nederland doen wij dat toch te weinig of niet alert genoeg.

Mijn volgende vraag luidt dan ook als volgt. Als deze trend meer structureel is en Organon geen losstaand incident is, is het betrekkelijk eenvoudig om Nederland economisch te beschadigen door het structureel opkopen en uitkleden van hightech bedrijfstakken door middel van bijvoorbeeld slimme strategieën en gerichte industriepolitiek door andere landen. De vraag is concreet: houdt de minister rekening met zo'n uitkleedsценario? Zo ja, wat zijn de beleidsinstrumenten die de Nederlandse overheid heeft om hiervoor te waken?

De minister heeft in de brief geschreven dat de overheid een belangrijke rol heeft in het creëren van een goed ondernemings- en vestigingsklimaat. Directe inmenging van de politiek is volgens de minister echter ongewenst. Op zich ben ik het daar mee eens: marktwerking is een groot goed, maar dit betekent echt niet dat je als overheid niets moet doen en slechts moet toekijken. Ook wij moeten een goede, slimme industriepolitiek voeren. Wij moeten kiezen waar wij goed in willen zijn en welke sectoren het op een wereldwijd toneel goed zouden doen. Deze sectoren moeten goed gefaciliteerd worden; let op, dus niet gesubsidieerd. Daar heeft de politiek, zeker het ministerie van Economische Zaken, een zeer belangrijke rol te spelen. Iedereen kent het voorbeeld van de windenergie. Wij hadden een fantastische kans om ons hierin te onderscheiden van de wereldtop, maar als gevolg van een succesvol industriebeleid heeft Denemarken ons ingehaald. Nu hebben wij dus het nakijken. Op de concurrentieranglijst van kenniseconomieën zijn wij in tien jaar tijd van de derde plaats naar de tiende plaats gegaan. Dat wist dit kabinet niet te voorkomen. Ik pleit dan ook voor een meer actieve industriepolitiek door

een nieuw te vormen Nederlandse regering. Dat is een zaak van de overheid, bedrijven en kennisinstellingen gezamenlijk. We moeten ons innovatiesysteem en ons industriebeleid echt, het liefst binnen een Europees systeem, drastisch vernieuwen. We moeten bestaande zwaartepunten versterken, waaronder de hightech industrie in Brabant. Verder moeten wij nieuwe, opkomende innovatiegebieden ontwikkelen. Een langetermijnstrategie is daarvoor van belang. Die moet leiden tot een nieuwe industriepolitiek waarin duidelijke keuzes gemaakt worden. Zorg dus voor een goed vestigingsklimaat en benadruk de rol van de innoverende industrieën. Hoe staat de minister hier tegenover? Er moet dus geen sprake meer zijn van een generieke industriepolitiek. In plaats daarvan dient er sprake te zijn van een meer duidelijke en gerichte industriepolitiek.

Ik realiseer mij goed dat dit voor het publiek niet zal uitmaken en dat veel mensen met gezinnen een onzekere tijd tegemoet gaan, die je niemand toewenst, zeker niet in de economische crisis waarmee we nu te maken hebben. Wat kan deze mensen concreet worden geboden? Er is geen tijd te verliezen. Wat gaan we doen met deze hoogopgeleide mensen? We moeten echt alles op alles zetten om deze hoogwaardige kennis elders goed tot zijn recht te laten komen, misschien wel in life sciences. Het laatste is alleen mogelijk als er aansluiting is op deze industrie. Alleen subsidies zijn volgens mijn fractie niet goed genoeg. Er moet ook geld worden verdiend. Ik verzoek de minister om daarover op korte termijn een plan te laten presenteren dat of kansen inzichtelijk maakt, of duidelijk maakt dat er geen kansen zijn om dit soort situaties in de toekomst te voorkomen. Er is al te veel tijd verstreken. Daadkracht is nodig. Daarvoor pleiten wij, evenals deze mensen en andere fracties.

De heer **Klaver** (GroenLinks): Voorzitter. Vorige week, toen ik met de mensen in de zaal in de bus van Oss naar Den Haag reed, zag ik een enorm engagement bij hen, niet alleen om hun banen te redden maar ook om werk voor Nederland te behouden. Ik meen dat ongeveer 1100 mensen van Oss naar Den Haag gingen. Vandaag zijn er weliswaar wat minder mensen, maar de zaal is nog steeds goed gevuld. Het pleit voor de aanwezigen dat zij op deze warme dag toch naar dit overleg zijn komen en dat zij zich sterk maken voor deze zaak.

Zij zijn overigens niet de enige die zich sterk maken voor deze zaak. De afgelopen week heb ik namelijk stapels papieren van lobbyisten gekregen. Het stapeltje dat ik voor mij heb, is slechts een klein deel daarvan. Soms dacht ik: de een zijn dood is de ander zijn brood. De farmaceutische industrie wist namelijk niet hoe snel zij brieven moest sturen om nog even voor haar eigen belang te pleiten.

De brief van de Raad van Kerken was één van de weinige brieven waaraan ik heel veel heb gehad. Hij vat de zaak naar mijn oordeel heel goed samen. In deze brief staat het volgende: «Wij verzoeken u om in uw overleg te zoeken naar oplossingen waardoor zowel de opgebouwde kennis ten nutte van het individu als die voor het algemeen welzijn bewaard kan blijven». Daar gaat het volgens mij om. Dat verneem ik ook van de aanwezige mensen. We hebben te maken met een werkgelegenheidsprobleem en we moeten ervoor zorgen dat de gezinnen van de mensen die worden ontslagen, worden ontzien. Verder moeten we ervoor zorgen dat de kennis die in Oss aanwezig is, bewaard blijft voor de Nederlandse economie.

Iedere oproep tot het behoud van banen is naar mijn idee vals. Naar mijn oordeel moeten we niet geloven dat we de banen kunnen behouden die nu bij MSD op de tocht staan. Wij kunnen wel proberen om te investeren in een science park. Daarop kom ik later in mijn betoog terug. Het is nu van belang dat de mensen die worden ontslagen – het zijn bijna duizend werknemers – van werk naar werk worden bemiddeld. In de brief van de minister lees ik dat daartoe al stappen zijn gezet en dat er werkgroepen

aan de slag zijn gegaan. Het UWV is daarbij nauw betrokken. Ik vind dat echter niet genoeg. Dat werd geïllustreerd door een e-mailbericht dat ik kreeg van een medewerker van MSD. Hij schrijft dat hij een nieuwe baan had gevonden, dat hij daarvoor vakantiedagen moest inzetten en dat hij te horen kreeg dat dit van MSD niet mocht. Hij was dus zelf actief op zoek naar nieuw werk, maar dat werd door MSD belemmerd. Heeft de minister daarvan kennis genomen? Gebeurt dit vaker? Wil de minister zich er in ieder geval voor inzetten dat iedereen van werk naar werk bemiddeld wordt?

We hebben veel berichten gezien over het Globaliseringsfonds van de Europese Unie. Ziet de minister mogelijkheden om dit fonds in te zetten voor de ontslagen medewerkers?

Ik ga terug naar de kenniscomponent voor Nederland. In de beantwoording van de vragen die door de Kamer zijn gesteld, geeft de minister aan dat eigenlijk niet zo veel mis is met het algemene vestigingsklimaat in Nederland. Ik zal daarover graag verder met haar praten, maar daarvoor is dit niet het moment. Uit haar brief blijkt niet wat het belang voor de farmaceutische industrie in Nederland is. Is er geen belang voor de farma-industrie in Nederland? Waarom dan niet? Als het er wel is, ben ik erg benieuwd wat de minister wil gaan doen om deze kennis voor Nederland te behouden. In haar brief wordt de minister concreet wanneer zij schrijft twee werkgroepen te hebben ingesteld waarmee zij probeert dat te doen. Ik zou graag iets concreter van haar willen horen wat dit betekent. Is er een tijdpad aan gekoppeld? In gesprekken die ik met mensen voer, hoor ik vaak dat de tijd die zij hebben kort is. Men moet snel handelen. Ik ben daarom heel benieuwd hoe de minister de snelheid en de zorgvuldigheid gaat bewaken.

Ook ik heb vanmorgen kennis genomen van de mogelijkheid om iets te doen met dwanglicenties. Ik zeg nadrukkelijk «iets». Het octrooirecht is voor mij een grote blinde vlek. Het klinkt bijzonder interessant. Als het echt zo werkt, zou de Nederlandse regering een goed dwangmiddel in handen hebben, niet om banen in Nederland te behouden maar om ervoor te zorgen dat patenten in Nederland blijven opdat een doorstart mogelijk is waarmee wij het werk voor Nederland kunnen behouden. Dat is van belang wanneer er een science park mocht komen. Zit er realiteitszin in het voorstel waarover ik vanochtend in Het Financieel Dagblad heb gelezen? Zo ja, wil de minister zich er dan ook voor gaan inzetten en het als onderhandelingsmiddel gaan gebruiken?

Ik lees in de brief van de minister terughoudendheid ten aanzien van de bemiddeling van werk naar werk en de manier waarop de werkloosheid zal worden aangepakt. Ik acht die terughoudendheid niet helemaal gepast. Ik kom uit de vakbeweging. Ik ben van mening dat het maatschappelijk middenveld een belangrijke rol moet spelen. Het gaat dan vooral om de uitvoering. Ik verwacht van de minister dat zij, als dat moet, desnoods de koppen tegen elkaar slaat of de mensen net zo lang in een kamertje zet tot zij eruit zijn dat er een goede bemiddeling van werk naar werk komt. Ik zou graag een actieve rol van de minister zien om ervoor te zorgen dat alle partijen die er zijn, ook echt tot elkaar komen opdat ik geen mailtjes meer ontvang van medewerkers die gewoon worden tegengewerkt bij het opbouwen van een nieuwe toekomst.

Tot slot een persoonlijk aspect. In de vaste commissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid zullen wij het komend jaar onder andere hebben over de arbeidsmarkt voor ouderen. Veel mensen die ik gesproken heb, zijn rond de vijftig. Zij worden ontslagen. Te vaak wordt gezegd: deze mensen zijn oud en het heeft geen zin meer om hen om te scholen. Het heeft echter wel zin om in deze mensen te investeren. Ik denk, zonder nu te willen provoceren, dat zij nog minimaal zeventien jaar moeten werken. Laten wij dus alsjeblieft ook in de oudere medewerkers blijven investeren.

De heer **De Jong** (PVV): Voorzitter. MSD heeft laten weten een grote reorganisatie te plannen, waaronder een onderdeel van een farmaceutische multinational: het voormalige Organon te Oss. Men zal 2175 van de 4500 banen schrappen. De verwachting is dat ook toeleveranciers, de bakker, de slager, de bloemist en de schoonmaker, hierdoor forse klappen te verduren krijgen. Hoewel de PVV geen voorstander is van overheidsbemoeienis in de bedrijfseconomische beslissingen van een privaat bedrijf, is dit massaontslag een drama voor de medewerkers en hun gezinnen die in tijden van crisis grote onzekerheid tegemoet gaan. De PVV maakt zich hierover zeer grote zorgen.

De ontslagen zijn een klap voor de medewerkers, voor de kenniseconomie in Brabant, alsmede voor de BV Nederland. In het geval van het voormalige Organon verdwijnen er ongeveer 1000 R&D-banen. De PVV is bezorgd dat de kenniseconomie in Nederland in gevaar komt als bedrijven als MSD hun R&D-activiteit verplaatsen naar andere landen. Ook dreigen studenten een belangrijke stage- en promotieplaats te verliezen. Deelt de minister deze zorgen? Zo ja, wat gaat zij hieraan doen? Kan de minister aangeven of andere internationale bedrijven overwegen werkgelegenheid uit Nederland weg te trekken en, zo ja, wat het effect hiervan is? Welke maatregelen hebben de ministers voor ogen waardoor voor de mogelijk weggevalen banen nieuwe werkgelegenheid kan worden gecreëerd? Is de minister van mening dat het vestigingsklimaat voor bedrijven in Nederland moet verbeteren?

De minister geeft aan dat MSD het voortouw neemt om samen met diverse overheden te bezien welke mogelijkheden er zijn om de kennis voor de Nederlandse economie te behouden. Het opzetten van een life science park is een van de ideeën die uitgewerkt worden en waarover het ministerie van Economische Zaken aangeeft een actieve rol te gaan spelen. Volgens MSD kan bij het opzetten van dit park gebruikgemaakt worden van de bestaande faciliteiten en kan wellicht een deel van de werkgelegenheid worden gered. Uit gesprekken die ik met medewerkers van het voormalige Organon heb gehad, komt naar voren dat een groot deel van de medewerkers hier zeer positief tegenover staat. Het is duidelijk dat hier wel een prijskaartje aan hangt en dat het ministerie van Economische Zaken al voor miljoenen subsidie in samenwerkingsprojecten heeft gestopt.

De subsidiëring heeft het massaontslag niet kunnen voorkomen. Hoeveel Nederlands belastinggeld is de minister van plan bij te dragen aan dit plan voor een science park? Hoeveel is MSD voornemens te investeren? Kan de minister concreet aangeven wanneer dit park er moet staan en wat het effect zal zijn? Kan zij garanderen dat een mogelijke bijdrage aan een life science park een blijvende positieve invloed heeft op de werkgelegenheid en de kenniseconomie in Nederland en zichzelf terugbetaalt?

Volgens de brief neemt de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid de mogelijkheid van het Europees Globaliseringsfonds in ogenschouw. Dit fonds kan actieve arbeidsmaatregelen financieren die bedoeld zijn om mensen weer aan het werk te krijgen. Zoals men allen weet, is de PVV tegen een Europese superstaat. Wij weigeren onze bevoegdheden over te hevelen naar Europa en als makke schapen achter de weg-met-ons-mentaliteit aan te hobbelen. De PVV ziet wel het belang van een economisch sterk en hecht Europa om onze plaats op het economische wereldtoneel te behouden en staat dan ook een economische samenwerking voor. De Nederlandse belastingbetaler betaalt zich als grootste nettobetaler nu al jarenlang suf aan Europa. Een groot deel van het geld dat in het Europees Globaliseringsfonds zit, is dus door de Nederlandse belastingbetaler opgehoest. De PVV wil dit geld terughalen. Het is immers ons geld. Met het snel terughalen van dit geld voorkomen wij dat allerlei corrupte landen het voor onze neus wegkapen en kunnen wij de mensen in ons land helpen die het hard nodig hebben. Graag ontvang ik een toezegging van de minister van SZW dat hij het Europees

Globaliseringsfonds volledig zal benutten om hiermee onder ander het science center te kunnen realiseren. Ik wil graag dat deze vraag terecht komt bij minister Donner.

De PVV wenst een einde te maken aan de onzekerheid waarin alle medewerkers en hun gezinnen op dit moment verkeren. Ik vraag dan ook om duidelijke en daadkrachtige antwoorden.

Mevrouw **Hamer** (PvdA): Voorzitter. Laat ik mij ook eerst richten tot de vele mensen in de zaal, van wie wij velen vorige week al op het Plein hebben gezien. Toen heb ik al gezegd, en dat wil ik hier graag herhalen, dat ik en mijn partij ongelooflijk veel respect hebben voor de wijze waarop de werknemers opkomen voor hun bedrijf. Ze doen dat op een heel waardige manier, die ons echter allemaal met de neus op de feiten drukt, namelijk dat er iets moest gebeuren. Dat mogen wij ons hier allemaal aantrekken.

Ik ben blij dat wij dit algemeen overleg voeren en dat de minister vorige week de petitie in ontvangst heeft genomen. Eigenlijk had dat echter moeten gebeuren zonder die demonstratie. Dat is jammer.

Daarom wil ik graag van de minister weten wat er precies de afgelopen tijd is gebeurd om het bedrijf te helpen. Ik weet dat er heel veel informele contacten, ook met het kabinet, zijn geweest. Wij hebben steeds van allerlei kanten geprobeerd om het kabinet en het bedrijf met elkaar in contact te krijgen. Dat is jammer genoeg niet altijd gelukt. De SP-fractie roept op tot een persoonlijke missie van de minister-president. Ik zou zeggen dat het een missie moet zijn van het hele kabinet en van ons allemaal. Ik zou graag willen dat de missie een gezicht krijgt. Wij zitten nu met de minister van Economische Zaken aan tafel. Ik wil graag van haar weten wat er nog mogelijk is, al is het maar voor het gevoel van de mensen dat er alles aan is gedaan om op het niveau van de minister-president contact te leggen met de top van het bedrijf.

Vandaag zijn daar via het Financieele Dagblad wat praktische suggesties aan toegevoegd wat betreft de octrooien. Dat geeft misschien een concreet handvat. Maar zelfs als dat er niet zou zijn, zou het voor mensen van zo veel waarde zijn als zij zien dat de politiek voor hen opkomt en dat de politiek daarvoor zichtbaar haar hand wil uitsteken. Ik vraag aan deze minister, maar via dit debat ook aan de minister-president, om dat alsnog te doen, zonder valse hoop te geven. Maar wij moeten wel laten zien dat wij alles op alles zetten om te behouden wat wij kunnen behouden.

De heer **Klaver** (GroenLinks): Begrijp ik het goed dat u zegt: de minister-president kan niets doen of beloven, maar hij zou zich voor de zaak moeten inspannen en naar Amerika moeten vliegen om in ieder geval te laten zien dat hij er voor de mensen is? Zegt u: hij kan niets doen, maar om jullie een goed gevoel te geven ...? Volgens mij willen mensen dat niet.

Mevrouw **Hamer** (PvdA): Ik zeg ten eerste niet dat hij niets kan doen, want niet geschoten is altijd mis. Je kunt en moet altijd praten, maar ik heb heel goed naar de mensen geluisterd: ze zijn ook teleurgesteld in de overheid. Dat telt ook mee. Wij zitten hier ook om te voorkomen dat die teleurstelling ontstaat. Laten wij kijken wat wij kunnen doen. Niet geschoten is altijd mis. Tot nu toe is er te weinig gedaan. De Rijksoctrooiwet kan ons misschien helpen. Dat maakt een en ander een stapje concreter. De zorg, die wij Kamerbreed delen, moet een gezicht krijgen in het kabinet, bij voorkeur op het hoogste niveau. Wij hebben hier altijd veel woorden gewisseld over het Innovatieplatform. De minister-president heeft daar altijd een grote mond over gehad. Dit lijkt mij een goed moment om die grote mond waar te maken.

Voorzitter. Terug naar de realiteit van vandaag. Ik heb net gezegd wat er in ieder geval moet gebeuren, maar gezien de tijd moeten wij niet op één

spoor gaan zitten. Wij moeten ook kijken naar wat er zou kunnen gebeuren als wij dingen niet kunnen behouden en welke alternatieven er zijn. Daarbij zou ik graag willen leren van de les van de afgelopen maanden. Die is dat de werknemers veel te weinig betrokken zijn bij wat er gebeurde. Als wij dus naar nieuwe plannen gaan en als wij naar zo'n science campus gaan, laat dan alsjeblieft de werknemers meedoen. Laat ze meedoen in de taskforce. Laat ze mee dingen ontwikkelen. Laten wij vooral naar hun ervaring en kennis luisteren. Laten we niet nog een keer de fout maken te denken dat we over de hoofden van mensen heen kunnen afwachten of dingen kunnen doen. Ik heb bij het vaststellen van het crisisakkoord in de Kamer al gezegd dat ik graag zou zien dat ondernemingsraden en medewerkers veel meer worden betrokken bij dit soort zaken. Dit lijkt me het moment om dat waar te maken.

De heer **De Jong** (PVV): Als mevrouw Hamer dit debat zo ontzettend belangrijk vindt en de mensen in de zaal zo ziet zitten – die zijn onzeker – kan zij die mensen dan uitleggen hoe het komt dat zij in eerste instantie dit debat niet volmondig heeft gesteund? Zij heeft niet gelijk gezegd: kom, we gaan ertegenaan; we komen op voor de werknemers en we gaan de minister vragen wat hij kan doen.

Mevrouw **Hamer** (PvdA): Ik geloof niet dat de heer De Jong een juiste weergave van zaken geeft. Ik heb mede het initiatief genomen om de mensen hier vorige week op de demonstratie te laten staan. Ik heb wel, toen er in algemeenheid werd gezegd dat we daar van alles zouden beloven, gezegd dat we niets kunnen beloven. Dat is echter iets anders dan participeren in een debat. Ik zit hier en ik doe volop mee, volgens mij.

De heer **De Jong** (PVV): Het is hartstikke goed dat mevrouw Hamer hier zit. In de afgelopen week kwam er echter een verzoek binnen van de SP: willen wij voor de werknemers opkomen, dan moeten wij een debat voeren. Mevrouw Hamer heeft niet gelijk «ja» gezegd. Zij heeft zelfs in eerste instantie gezegd: nee, daar hebben we geen behoefte aan. Een dag later doet ze het wel. Het is dus hartstikke goed dat mevrouw Hamer hier is, maar ik wil hier wel een duidelijk antwoord op.

De **voorzitter**: Mijnheer De Jong, u hebt deze vraag zojuist ook al gesteld. Ik wil u erop wijzen dat dit geen procedurevergadering is. Mevrouw Hamer geeft nog even kort antwoord en dan bekijken we of er nog meer vragen zijn. We moeten een beetje het tempo erin houden.

Mevrouw **Hamer** (PvdA): Ik weet niet wie er allemaal op welke e-mails heeft gereageerd. Op het moment dat het bij mij is gekomen, heb ik meteen gezegd, en dat geldt ook voor mijn fractievoorzitter ... Ik hoor dat de heer De Jong, naast mij, mij nu van leugens beticht, in zo'n belangrijk debat. Waar gaat het hier over? Laten we alstublieft naar de mensen kijken.

De heer **De Jong** (PVV): Voorzitter ...

De **voorzitter**: Mijnheer De Jong, geen sprake van. Mevrouw Hamer, u vervolgt uw betoog.

Mevrouw **Hamer** (PvdA): Ik wil graag verdergaan. Ik had het over de deelname van de medewerkers aan de taskforce voor de campus. Over die campus wil ik graag nog een paar dingen zeggen. Het lijkt me goed om te bekijken hoe we het Europees Globaliseringsfonds kunnen gebruiken. Ik vraag ook of we kunnen bekijken of we de regeling voor kenniswerkers uit de Crisis- en herstelwet kunnen gebruiken om een en ander vorm te geven. Ik wil er ook voor zorgen dat we, als we met zo'n

campus aan de slag gaan, voorkomen dat bij andere bedrijven gebeurt wat er nu in Oss gebeurt. Laten we het dus meteen breed oppakken en ook andere bedrijven betrekken die hierdoor kunnen worden getroffen. Er zijn al campussen in Leiden, Eindhoven en Geleen. Laten we meteen de samenwerking daarmee realiseren, zodat we voorkomen dat dit een effect krijgt op anderen. Ik pleit dus voor een integrale aanpak.

De **voorzitter**: Mevrouw Hamer, ik wil u erop wijzen dat u moet afronden; want uw tijd zit erop. We hebben de interrupties verrekend.

Mevrouw **Hamer** (PvdA): Ik ga afronden nadat ik een paar korte opmerkingen heb gemaakt.

Ik sluit me graag aan bij de oproep van de VVD om te bekijken hoe we het industriebeleid in Nederland nieuw leven kunnen inblazen. Ik ben zeer verrast dat juist de VVD hiermee komt. Het lijkt me goed om dat te doen. Kortheidshalve sluit ik aan bij alle opmerkingen die zijn gemaakt over het mobiliteitscentrum, over het van-baan-naar-baantraject en over de urgentie die nodig is. Laten we één ding vandaag goed begrijpen: het gaat hier niet om ons; het gaat erom, de mensen verder te helpen.

Mevrouw **Ortega-Martijn** (ChristenUnie): Voorzitter. Het staat buiten kijf dat het aangekondigde massaontslag een aderslating is voor de kennis-economie waar wij in Nederland met zijn allen voor staan. Aan de ene kant lijkt onze ambitie om een plek in de top vijf van de mondiale concurrentie-index te verwerven, nog meer buiten bereik te komen. Aan de andere kant lees ik in de brief van de minister dat zich wel degelijk nieuwe buitenlandse bedrijven melden, omdat zij het vestigingsklimaat in Nederland zo goed vinden. Dat is nu juist wat de ChristenUnie-fractie bevreemdt in de beslissing van Merck. Natuurlijk kan de Tweede Kamer niet op de stoel van de ondernemer gaan zitten, maar waar sprake is van investeringen uit gemeenschapsgeld is het gepast dat de Kamer doorvraagt. Het kabinet heeft al een heleboel vragen beantwoord, waarvoor mijn dank. Er blijven echter nog enkele onduidelijkheden bestaan.

In de brief schrijft het kabinet dat de sterke afslanking van het bedrijf in Oss is ingegeven door brede, bedrijfseconomische en strategische overwegingen. Massaontslagen moeten in ons land echter voldoen aan de Wet melding collectief ontslag. Is aangetoond dat er ten volle is voldaan aan de eisen hiervan?

In hoeverre mogen medewerkers in de toekomst gebruikmaken van hun kennis, bijvoorbeeld in een life science campus? Dit is ook door andere sprekers naar voren gebracht. Ik heb begrepen dat de kennis die Organon-onderzoekers toepassen, eigendom is en blijft van MSD doordat die beschermt is door MSD-octrooien. Klopt dit? Indien dit het geval is, is de minister dan voornemens MSD te vragen een vrijwillige octrooirechtelijke licentie te verschaffen? Ik wil niet meteen overgaan tot dwang, maar als het niet vrijwillig gebeurt, is de minister dan bereid om MSD te dwingen een octrooilicentie te geven voor alle MSD-octrooien die nodig zijn om de farmaresearch in de gebieden waarin Organon sterk is, in Oss voort te zetten?

Heeft de minister zelf al een beslissing genomen voor een life science park of campus? Ik lees allerlei dingen over werkgroepen en taskforces, maar de ChristenUnie-fractie vindt dat het niet vrijblijvend moet zijn. In hoeverre is het mogelijk dat het kabinet, hoe demissionair ook, een bepaalde mate van daadkracht toont?

De ChristenUnie-fractie hecht eraan dat wij onze uiterste best doen om te bekijken op welke manier het kabinet gebruik kan maken van het Europees Globaliseringsfonds om er zorg voor te dragen dat deze kennis niet verloren gaat.

Ik lees in de brief dat er een sociaal plan is voor de MSD-medewerkers. Vaak wordt er gewacht met het van werk naar werk begeleiden van

mensen totdat bekend is wie boventallig is geworden. Dan zijn we echter vaak te laat. Wanneer is bekend wie boventallig wordt? Wat zijn dan de mogelijkheden binnen of buiten het sociaal plan om mensen die aangeven dat zij al iets hebben gevonden, te ondersteunen?

De minister schrijft in de brief dat haar niet bekend is hoeveel werkgelegenheid dit de toeleveranciers gaat kosten. Voor de Kamer is het echter belangrijk dit te weten, want het moet meegenomen worden als wij praten over een mobiliteitscentrum en dergelijke. Hoeveel werkgelegenheid wordt er tenietgedaan door deze beslissing?

Volgens het kabinet is het investeringsklimaat in Nederland goed. Dat geloof ik graag, maar wat goed is, kan altijd beter. Welke maatregelen kan dit demissionair kabinet nog nemen om meer kennisintensieve bedrijven naar Nederland te halen? De minister schrijft klip-en-klaar dat er een aantal verbeterpunten lagen voor MSD. In hoeverre zijn die verbeterpunten gerealiseerd? Waarom heeft MSD toch de conclusie getrokken dat het de stekker eruit moet trekken?

De **voorzitter**: Mevrouw Ortega, uw tijd zit er bijna op. Wilt u afronden?

Mevrouw **Ortega-Martijn** (ChristenUnie): Ik heb nog een laatste vraag over de investering. Collega Ulenbelt vroeg onder meer in hoeverre het mogelijk is om een bepaalde investering die gemaakt is met gemeenschapsgelden op de een of andere manier terug te halen. Ik hoor bijvoorbeeld dat 80% van de life science projecten niet doorgaat. Dat is een verkeerde investering, want waar blijft het rendement? Mijn vraag luidt heel duidelijk: hoe kunnen wij in de toekomst met dit soort aspecten omgaan? Moeten wij bijvoorbeeld niet iets inbouwen in onze subsidievoorwaarden waardoor ervoor wordt gezorgd dat gedane investeringen een bepaalde mate van rendement opleveren?

De heer **Van Hijum** (CDA): Voorzitter. Om te beginnen sluit ik mij aan bij de woorden van waardering die al door een aantal collega's zijn geuit in de richting van de medewerkers van MSD. Zij hebben ons zowel vorige week op het Plein als zojuist bij de petitieaanbieding op indringende wijze duidelijk gemaakt wat er allemaal op het spel staat. Dat betreft niet alleen het belang van 2200 arbeidsplaatsen, maar ook de heel grote zorg over hetgeen er voor de sector en Nederland op het spel staat: het behoud van de kenniseconomie, zeker op het terrein van de farmaceutische industrie. Die zorg proef ik.

Wat mijn fractie betreft staan die twee dingen vandaag op de agenda. Het betreft niet alleen de vraag hoe wij mensen die door dit massaontslag worden getroffen welk perspectief kunnen bieden, maar ook om de vraag of dit geval op zichzelf staat of de voorbode is van een veel grotere uittocht. Moeten wij ons zorgen maken over de staat van onze kenniseconomie? Het is op z'n minst iets om alert op te zijn.

Ik sluit mij aan bij de mensen die hebben gezegd dat wij eerlijk moeten zijn over de verwachtingen die wij kunnen wekken. Het besluit waarover wij praten, wordt genomen in een directiekamer aan de andere kant van de oceaan. Vanaf het moment dat het bedrijf verkocht is en verder buiten onze beïnvloedingssfeer is komen te liggen, gebeurt het niet in Oss, aan het Plein of in het Torentje, hoe pijnlijk dat voor ons ook is. Het feit dat wij spreken over multinationals, maakt echter niet dat Nederland helemaal met lege handen staat. Dat is de andere kant van de medaille. Ook de CDA-fractie is van mening dat Nederland een actieve en moderne industriepolitiek moet voeren. Dat is iets anders dan protectionisme, waarop je sommige landen wel eens kunt betrappen. Ik ben eens op werkbezoek geweest in Frankrijk, waar het economische patriottisme wordt verdedigd. Dat is een erg protectionistische vorm van economisch beleid. Iets meer patriottisme mag in Nederland misschien af en toe wel. Het gaat erom dat wij gezonde sectoren met toekomst hebben, gebaseerd

op een goede kenniseconomie, door het stimuleren van innovatie en het bieden van goede faciliteiten. Wij moeten echter ook scherp blijven op ons eigen belang van werkgelegenheid.

De heer **Ulenbelt** (SP): De heer Van Hijum bepleit een tikje meer patriottisme. Steunt hij dan ook mijn voorstel om de premier op missie te sturen naar de Verenigde Staten om daar het patriottisme te bepleiten dat de heer Van Hijum kennelijk ook wil? Hij weet ongetwijfeld nog dat de premier dit een keer eerder heeft gedaan in Japan, met het nodige succes.

De heer **Van Hijum** (CDA): De CDA-fractie pleit voor een industriebeleid dat gegrondvest is op goede vestigingsvoorwaarden, maar ook voor actieve interactie tussen de regering en het bedrijfsleven op het moment dat er afwegingen aan de orde zijn die van vitale betekenis zijn voor onze economie. De vraag is of die interactie hierbij achterwege is gebleven. Dat moeten wij in dit debat eerst helder krijgen. Ik vraag de minister daarom wat er in de afgelopen periode is gebeurd om het bedrijf op onze geweldige kwaliteiten als vestigingsland te wijzen, toen duidelijk werd dat deze kwestie aan de orde zou komen, en de beslissing ten positieve te keren. Ik ga er niet van uit dat er helemaal geen beïnvloedingspoging is geweest. Ik ben ook benieuwd naar de opbrengst van de toezegging die de minister vorige week heeft gedaan. Zij zou namelijk een telefoontje plegen met de directie van MSD om daar nogmaals aandacht voor te vragen. Het is aan het kabinet zelf op welk niveau dat contact precies plaatsvindt, via de premier of de minister van Economische Zaken.

De heer **Ulenbelt** (SP): U zult het toch met mij eens zijn dat een telefoontje van de minister met de heer Clark veel minder indruk zal maken dan een premier, die nota bene deelnemer is aan de bijeenkomsten van de G20 en die zich meldt aan de directiepoort van MSD in de VS? Daar kunt u toch niet tegen zijn?

De heer **Van Hijum** (CDA): Het gaat er natuurlijk om dat je bij dit soort ontwikkelingen proactief inspeelt op ontwikkelingen die je waarneemt binnen een bedrijf. Veel belangrijker dan wat u nu voorstelt, is daarbij wat er in de afgelopen periode is gebeurd, wat wij in de aanbieding hebben weten te doen en hoe wij ons land als vestigingsplaats hebben weten te verkopen en op die manier de beslissing op het goede moment hebben weten te beïnvloeden. Ik wijs daarbij ook op het feit dat het ons bijvoorbeeld met Numico, dat is overgenomen door Danone, wel is gelukt om R&D geconcentreerd te krijgen in Nederland, namelijk in Utrecht. Ik wil van de minister weten waarom dit toen wel is gebeurd en waarom het in dit geval misgaat. Daar moeten wij lering uit willen trekken, want het belang van de werkgelegenheid en de toekomst van Nederland als kenniseconomie zijn echt gebaat bij het vinden van succesvolle beïnvloedingsstrategieën.

De **voorzitter**: U bent populair, want ook mevrouw Hamer heeft een vraag aan u.

Mevrouw **Hamer** (PvdA): Ja, ik heb een vraag in het verlengde van de vragen van de heer Ulenbelt. Mijnheer Van Hijum, u zei dat u voorstander bent van een nieuw, modern soort industriepolitiek. Dat maakt mij nieuwsgierig, want vervolgens stelde u al uw vragen aan de minister. Wat stelt u zichzelf voor bij zo'n moderne industriepolitiek?

De heer **Van Hijum** (CDA): Ik heb geprobeerd om daarvan de contouren te schetsen. Het gaat er in de eerste plaats om dat je duidelijk bent over de sectoren waarvoor je in dit land wilt gaan en waarvoor je een klimaat wilt scheppen van innovatieontwikkeling en ondersteuning van die ontwik-

keling. Op die terreinen zul je vervolgens ook actief aan relatiebeheer moeten doen met de bedrijven die je in je land kent. Je zult af en toe misschien ook scherpe onderhandelingen moeten voeren wanneer vestigingsbeslissingen aan de orde zijn. We kunnen wel net doen alsof dat in andere landen niet gebeurt, maar dat gebeurt daar wel. Er is soms natuurlijk ook een grote verwevenheid tussen de economische politiek en besluiten die op een bepaald terrein worden genomen, of dat nou gaat om de defensie-industrie, de medicijnenindustrie of noem maar op. Daar moet je echt scherp op zijn met z'n allen.

In dat kader vraag ik de minister om daar voor de Kamer duidelijkheid over te creëren. Vindt de minister dat op dat punt wellicht meer gedaan had kunnen worden? Welke lessen kunnen uit dit alles worden getrokken? Heel specifiek vraag ik de minister ook of de farmaceutische industrie een speerpunt is van ons Nederlandse economische beleid. Je moet duidelijk maken of dit een sector is waarvoor je gaat. Het gaat er echter ook om of het een speerpunt is bij het Innovatieplatform, of het Topinstituut Farma wel of niet gelden uit het FES krijgt en of de signalen die we af en toe krijgen over het ontbreken van integraliteit tussen de ministeries van EZ en VWS, terecht zijn. Je moet er alert op zijn dat het klimaat zodanig is dat de door ons gewenste vestigingsbeslissing optimaal wordt bevorderd. Op het punt van het perspectief voor de mensen en voor de life science campus sluit ik mij korthedshalve aan bij de gestelde vragen, ook over de mogelijkheden die de Rijksoctrooiwet en de dwanglicentie daarbij zouden kunnen spelen. Wel denken wij dat het open innovatiemodel, zoals dat in de farmaceutische industrie langzaam maar zeker iets gangbaarder wordt, kansen biedt. Misschien geldt dat slechts voor een deel van de mensen, maar dit is wel iets waar wij met regionale overheden, ziekenhuizen en universiteiten serieus naar moeten kijken.

Er vallen nu alweer zorgen te lezen over volgende verplaatsingsbeslissingen die wellicht aan de orde zouden kunnen doen. Intervet wordt genoemd en ook Solvay heeft vandaag in de krant aan de bel getrokken. Ook in die gevallen blijft de door mij bepleite alertheid geboden. Zorg ervoor dat je er op tijd bij bent en probeer het besluit van dat soort ondernemingen zoveel mogelijk onze kant op te laten rollen.

Ik vrees dat er in een wereld die steeds globaler wordt en waarin multinationals afwegingen op wereldschaal maken, weinig anders op zit dan te proberen om onszelf als vestigingsland zo goed mogelijk te verkopen, echt te gaan voor de sectoren die wij hier in Nederland willen koesteren, daar ook de voorwaarden voor te scheppen en op die manier werk en inkomen ook voor de toekomst voor Nederland te behouden.

De vergadering wordt enkele ogenblikken geschorst.

De **voorzitter**: Ik heropen de vergadering. De aanwezigen op de tribune moeten niet denken dat dit een sloom debat is, maar ik heb met mijn collega's afgesproken dat ze sporadisch interrumpen. Anders is een afsluitende tweede termijn niet mogelijk. Het is helemaal tegen mijn natuur in, maar ik zal een beetje streng moeten zijn.

Minister **Van der Hoeven**: Voorzitter. Laat ik beginnen met iets te zeggen over de twee gesprekken die ik heb gevoerd. Het eerste was vorige week met de ondernemingsraad en het tweede was vanmiddag met de hier aanwezigen, voor de deur van de Tweede Kamer. Ik heb vanmiddag herhaald dat er een directe lijn is tussen de ondernemingsraad en de relevante vakorganisaties, en het ministerie van EZ. Aan die toezegging zal ik vorm en inhoud geven. Op 16 augustus zal ik het bedrijf bezoeken. Ik zal dan spreken met de heer Kortlever, maar ook met de ondernemingsraad en met de mensen op de werkvloer. Daarbij zal centraal staan de vraag hoe wij de opgebouwde kennis kunnen benutten op het science park in Oss.

Voorzitter. Het is van groot belang dat wij voor wat betreft Organon Oss de neuzen in dezelfde richting hebben. Anders lukt het niet. Een aantal zaken moet nog worden uitonderhandeld. Het is van ongelooflijk groot belang dat Kamer, regering en het bedrijf weten waar zij aan toe zijn. Als er spelletjes worden gespeeld, leidt dat tot verkeerde resultaten. Wij zijn gecommiteerd aan een goed resultaat, maar de meningen verschillen over de vraag hoe dat te bereiken. De heer Ulenbelt sprak over een missie en ik kreeg de indruk dat hij wil dat wij MSD op andere gedachten brengen. Dat is echter valse hoop creëren. Dat moeten wij niet doen. Bij de collega's van de heer Ulenbelt beluister ik vooral dat een aantal zaken veilig moet worden gesteld. Zaken als patenten, octrooien en dwanglicenties zijn gespreksonderwerpen voor de toekomst. Ik schuif die zeker niet weg, maar dan met een andere focus als het gaat om de vraag wat ik ermee wil bereiken.

Ik heb ook een aantal «opdrachten» meegekregen voor een nieuwe industriepolitiek. Maar ik heb een demissionaire status en men moet van mij niet het onmogelijke vragen. Ik heb begrepen dat de onderhandelingen over Paars-plus zijn gestopt.

De **voorzitter**: Ja, wrijf het nog maar even in.

Minister **Van der Hoeven**: Dat was niet mijn bedoeling. Ik kan in de huidige situatie niet komen met een nieuwe industriepolitiek. Dat neemt niet weg dat dit in de toekomst aan bod moet komen. Vrijwel alle woordvoerders hebben hierover gesproken. Industriebeleid-nieuwe stijl? Jazeker, dat zie ik zonder meer zitten. Het lijkt me van belang dat ik dat aan mijn opvolger, wie dat ook moge zijn, meegeef in het mondelinge overdrachtsgesprek. Daarbij gaat het om het aantrekken van investeerders, om het aantrekken van bedrijven. Het gaat daarbij niet om patriottisme of protectionisme, wel om goede vestigingsvoorwaarden en ook om een actieve lobby naar het bedrijfsleven, en soms naar overheden, als zoiets daarvoor een onderdeel van het gesprek kan zijn. Rusland is in dat opzicht echt een ander land dan de Verenigde Staten: in Rusland is de overheid zeer betrokken bij het bedrijfsleven en dat is in de Verenigde Staten anders.

Wie doet dit voor ons? Het NFIA, en ook datgene wat op instigatie van het Innovatieplatform is gemaakt, de strategische acquisitie-unit, is er met name op gericht om op basis van strategische keuzes bewust in het buitenland te bekijken welke bedrijven interessant zijn voor het lobby-circuit. Dat soort zaken gaan dus gebeuren. Ik kan me voorstellen dat dit een heel interessant onderdeel is van de industriepolitiek-nieuwe stijl. Komt de minister dan nooit aan bod? Natuurlijk wel, maar bij een aantal zaken zit een overheid aan de andere kant van de grens echt niet te wachten totdat de minister belt; dan worden bedrijven benaderd. Soms is dat wel nodig, en dan gebeurt dit ook. Dit waren de zaken die ik vooraf wilde melden.

Laten we verdergaan met hetgeen waarvoor we vandaag eigenlijk bij elkaar zijn: alles rond Organon Oss en MSD. Ik heb een aantal zaken aan de Kamer geschreven, onder andere over de situatie van R&D in de farmaceutische industrie wereldwijd. Bij MSD worden zo'n tien R&D-sites in acht verschillende landen wereldwijd beëindigd; drie daarvan gaan overigens in de Verenigde Staten zelf verdwijnen. Een en ander heeft te maken met de farmaceutische industrie als zodanig, met een efficiëncyslag, met een wereldwijd herstructureringsplan. Een van de zaken die uit mijn contact van gisteren met de heer Clark duidelijk naar voren kwamen, was dat de sluiting van R&D in Oss en de efficiëncyslag van de productie onderdeel zijn van de wereldwijde herstructurering van Merck, en dus niets te maken hebben met het R&D-klimaat van een land; men laat dus andere overwegingen een rol spelen. Aan het adres van de heer Ulenbelt zeg ik dat er dus wereldwijd sites sluiten. In Frankrijk en

Zwitserland gaat het om zeer specifieke activiteiten, die blijven daar. In België blijft de vestiging open omdat daar de afdeling Regulatory Affairs van MSD Europe zit, en vanwege de Europese Unie in Brussel; daarvoor geldt dus een andere invalshoek dan Oss.

Hoe gaat het kabinet om met dit soort verplaatsingen en de consequenties voor de eigen werkgelegenheid? Die consequenties zijn groot, daarover hoeven we onszelf niets wijs te maken. Een uwer sprak van het sneeuw-baleffect: wat betekent dit voor opleiding, voor de werkgelegenheid in de industriële productie, voor het kennisklimaat en wat dies meer zij? Het is van groot belang om dat sneeuw-baleffect te stuiten, door te kijken naar de toekomst en naar de mogelijkheden van een science campus. Ik kom daar in het tweede deel van mijn betoog op terug.

Een overheid is geen eigenaar van een bedrijf, dat is waar, aandeelhouders zijn de eigenaars. Ik was blij met de opmerkingen daarover van een groot aantal leden van de Kamer. Met name de heer Klaver was daarover expliciet: je moet niet op andermans stoel gaan zitten. Dat neemt echter niet weg dat je moet zorgen voor een sterk vestigingsklimaat, en dat doen we ook. Kan dit beter? Ja, zeg ik tegen mevrouw Ortega-Martijn. Ik denk dat een volgend kabinet ook zal zeggen dat dit op bepaalde punten beter kan en dat we andere punten moeten houden als ze zijn. We hebben de WBSO, we hebben het innovatiebeleid gericht op kansrijke clusters, zoals farmacie en life sciences. De heer Van Hijum vroeg of farmacie speerpunt of sleutelgebied is. Formeel valt het niet onder de speerpuntgebieden, dat is waar. Maar op farma wordt wel degelijk ingezet. Dat is dus een speerpunt, ook al is het niet genoemd in de zeven sleutelgebieden. Ik sluit niet uit dat er wellicht op dat punt nog meer mogelijk is. Nogmaals, dat is aan mijn opvolger en aan een volgend kabinet.

Is dit een voorbode van wat ons te wachten staat? Nee, dat kan ik niet zeggen. Dan zou het Europese R&D center van Danone niet gekomen zijn. Dan zou ook Wärtsilä niet ervoor hebben gekozen om juist de R&D-activiteiten in Nederland te laten. Dan zou de overname van Océ door Canon niet gebeurd zijn, inclusief de plannen die men daar heeft voor open innovatie. Dan zou ook Bombardier niet besloten hebben om een MRO-centrum op Schiphol te bouwen. De signalen zijn dus anders. Dat neemt niet weg dat wij alert moeten blijven. Ik ben dat eens met iedereen die dat gezegd heeft. Ik denk ook dat het van belang is om blijvende aandacht te besteden aan de ontwikkelingen in het bedrijfsleven, met name in het internationaal georiënteerde bedrijfsleven omdat dat voor Nederland, met zijn open economie, van belang is, ook omdat dat vaak sneller weg kan gaan. Dat moeten wij natuurlijk niet hebben. Het vestigingsklimaat is daarbij van ongelooflijk groot belang.

De heer De Jong stelde vragen over het vestigingsklimaat. Ja, het fiscale klimaat en een goed opgeleide bevolking zijn daarvoor van belang. Moet ik nu iets zeggen over het oude coalitieakkoord? Dat ga ik niet doen. De Kamer is nu geïnteresseerd in de toekomst. Wij hebben echter wel de kenniswerkersregeling gehad. Ook staat in het Belastingplan 2010 de innovatiebox. Bovendien hebben wij ervoor gezorgd dat het kapitaal-marktpakket verstevigd is. Ik denk dat het van belang is om in zijn totaliteit startende en innovatieve bedrijven apart te blijven behandelen omdat daar het nieuwe concurrerende vermogen vandaan komt. Ook dat is van belang in verband met het science park. Daarover kom ik straks nader te spreken.

Ik heb al aangegeven tegenover de heer Ulenbelt hoe ik aankijk tegen octrooien, patenten, dwanglicenties en al dat soort zaken in het kader van de toekomstige onderhandelingen over het science park en de campus. Ik heb dat ook gisteren aan de orde gesteld in het gesprek met de heer Clark. De «intellectual property rights», een andere term ervoor, zijn de afgelopen jaren ontwikkeld met belastinggeld in projecten bij CTMM en TI Pharma. Die zijn gemeenschappelijk eigendom. Die kunnen niet verdwijnen; dat gaat niet want zij zijn gemeenschappelijk eigendom. Bij

andere patenten is het verhaal aan de orde van wat ervan kan worden afgestaan, wat erover onderhandeld kan worden en of dwanglicentie daarin een oplossing is. Ik heb dat evenwel zeer in mijn achterhoofd zitten, mijnheer Ulenbelt. U hoeft zich daarover niet ongerust te maken. Ik kom te spreken over de vragen over wat er gebeurd is in de afgelopen periode. Eigenlijk heeft iedereen daarover vragen gesteld. Er is regelmatig contact geweest, niet alleen met MSD maar ook met de voorgangers Akzo Nobel en Organon. Ik denk ook dat dat goed is. Die contacten moeten er altijd zijn. Wij hebben de afgelopen anderhalf jaar de contacten geïntensiveerd. Dat was ook de cruciale periode. Die contacten hebben plaatsgevonden met MSD in Haarlem, met Schering-Plough in Oss, en wat dies meer zij. Er is echter ook wat anders gebeurd. Vorig jaar, op 2 juni 2009, is een presentatie gegeven door MSD en Schering-Plough over de sterktes en zwaktes van Nederland. Op basis daarvan is verder besproken met het ministerie van VWS hoe de zwaktes versterkt konden worden. Daarover is meerdere malen met MSD gesproken. Op 8 juni 2009 heb ik een gesprek gehad, samen met collega Klink, met de heer Hassan van Schering-Plough. Daarnaast is verschillende keren geprobeerd om de directe gesprekken met de heer Clark van de grond te krijgen. Om diverse redenen is dat telkens afgeketst. Wij zijn daarom begonnen met een briefwisseling. Die was positief. Er is geprobeerd om begin 2010 een gesprek te arrangeren tussen de minister-president en de heer Clark tijdens het World Economic Forum in Davos. Toen hadden wij echter die aswolk, dus die afspraak werd afgezegd. Ik kan er niets aan doen. Ik vind het heel vervelend dat je door dat soort zaken nog een keer extra met de neus op de feiten wordt gedrukt.

Op 22 april 2010 heb ik in Boxmeer met de heer Cohen gesproken, bij de opening van de bacteriologische processing facility. Ik heb niet zo lang geleden opnieuw met de heer Cohen gesproken, met name over alles wat te maken heeft met Intervet. Op 23 juli wordt een bid book aangeboden rondom Intervet aan MSD/Merck, zo zeg ik tegen de heer Van Hijum. Ik heb gisteren al gevraagd om het te laten weten als er in dat bid book iets staat wat onduidelijk is of wat extra aandacht vergt. Ik onderhoud die contacten. Als er iets is wat kan worden verbeterd, moeten wij dat natuurlijk gewoon doen. Intervet is wat dit betreft een moeilijke zaak, omdat daar ook nog een Franse partner bij betrokken is, zoals de heer Van Hijum ongetwijfeld weet. Er zijn dus stappen gezet.

Wat is er verder gedaan? Uiteraard is gekeken op welke manier MSD financieel ondersteund kon worden. Dat is gedaan omdat MSD heeft meegeprofiteerd van de overheidsbijdrage aan Ti Pharma. MSD participeert in zes deelprojecten van het Centre for Translational Molecular Medicine (CTMM) waar de overheid een bijdrage aan levert. Er is via de BOM een investeringsbijdrage gedaan van 5 mln. aan Bioconnection in Oss. Ook daar neemt MSD aan deel. Verder neemt MSD actief deel aan het innovatieprogramma Life Sciences & Health (LSH), met name aan de netwerkactiviteiten van dit programma dat vier jaar duurt. Verder maakt MSD met de dochterbedrijven veelvuldig gebruik van het instrumentarium van het ministerie van Economische Zaken, met name van de WBSO en de octrooiabox.

Er kan dus niet gezegd worden dat er niets is gebeurd. Op de een of ander manier – dat heb ik de Kamer ook geschreven – blijkt echter toch dat men op basis van algemene strategische overwegingen het bedrijfseconomische besluit neemt om te saneren in de totaliteit van die R&D-voorzieningen wereldwijd. Dat geeft de doorslag. Ik heb al gezegd dat ik gisteren heb gevraagd hoe het zit met het investeringsklimaat in een land, of dat een positieve of negatieve betekenis heeft. Er werd gezegd dat dit feitelijk nauwelijks meespeelt en dat andere overwegingen hierbij een rol hebben gespeeld.

De heer Ulenbelt vroeg of ik niet met de heer Wijers wil gaan praten om hem te vragen of AkzoNobel Organon terug wil kopen. Ik dacht bij mezelf:

«Kom nu, mijnheer Ulenbelt, het is toch niet aan de overheid om dat soort dingen te doen». Ik ben er geen voorstander van om dat te doen. Het staat de heer Wijers uiteraard vrij om hierover zelf contact op te nemen met MSD, maar dit is niet iets wat de overheid zou moeten doen. Dit is weer iets, met alle respect, wat tot valse hoop leidt. Dat moeten wij niet hebben.

Het punt waar het hier om draait, is de vraag of je in de richting van degenen die op de tribune zitten en het bedrijf serieuze voorstellen kunt doen, waar je voor moet staan, of dat je iets roept waarvan je eigenlijk weet dat het nergens toe leidt. Ik vind dat wij dat laatste niet moeten doen, dat wij dat nooit moeten doen.

Mevrouw Schaart stelde een vraag of er sprake was van gerichte of generieke industriepolitiek. Het gaat altijd om een combinatie. Ik denk dat het van belang is om voor de toekomst te kijken op welke manier wij opnieuw een gericht industriebeleid van de grond kunnen trekken, waarbij de partijen wel elk op hun eigen stoel blijven zitten. Dat heeft zij zelf eigenlijk ook al gezegd. Bij het specifieke beleid hebben wij de sleutelgebieden, de scheepsbouwfaciliteit, gerichte acties voor de bouw en wat dies meer zij. Ik denk dat wij daar nader op terug moeten komen.

De heer Ulenbelt vroeg waarom de minister-president niet persoonlijk naar president Obama gaat om te vertellen hoe Merck opereert om deze kwestie aan te kaarten. Een president of een premier is niet verantwoordelijk voor het handelen van bedrijven in zijn land. Het betreft hier een zakelijke afweging, zoals ik al heb aangegeven. Ik moet heel eerlijk zeggen: ik zou het ook niet accepteren, wanneer andere landen mij zouden vragen om in te grijpen in (Nederlandse) ondernemingen, behalve indien er sprake zou zijn van wetsovertredingen. Dat is hierbij echter niet het geval.

Het gaat wel om de vraag hoe wij ervoor zorgen dat MSD een rol kan spelen in die zin dat zo veel mogelijk kennis en werkgelegenheid in Nederland worden gehouden. Het gaat dan inderdaad niet om de huidige banen; ook dat zou een vals argument zijn. Het gaat erom dat een doorstart mogelijk wordt gemaakt, evenals een campus waarbij werkgelegenheid en kennisontwikkeling centraal staan. Van het sneeuwbaaleffect, waarover de heer De Jong sprak, mag dan geen sprake zijn, om het zo maar kort door de bocht te formuleren.

Wat is er verder terecht gekomen van het gesprek met de heer Clark? Uiteraard hebben wij gesproken over de argumentatie; dat heb ik ook al aangegeven: een efficiëncyslag en de wereldwijde herstructurering. Vervolgens hebben wij uitvoerig gesproken naar aanleiding van mijn vraag wat zijn commitment is bij de te nemen initiatieven. Ik heb dit gesprek overigens niet alleen gevoerd; het was telefonisch via een conference call. Hierbij waren dus andere mensen aanwezig. Wat ik nu aangeef, is hetgeen waarover de deelnemers van het gesprek het eens zijn. Het is van belang dat ik iets zeg waarmee ook de heer Clark het eens is. Anders heeft het weinig zin; dat is dus gecheckt.

Allereerst is er het persoonlijke commitment om de werkgroepen, gericht op het behoud van kennis en werkgelegenheid, tot een succes te maken. Er is wekelijks contact met de heer Kortlever over de ontwikkeling in Oss en over de campus. Hij ziet die actieve rol als teken van betrokkenheid van MSD bij de community in Oss. Hij meldt dat MSD ook bereid is om naast expertise, financiële middelen in te zetten om het life sciences park succesvol te laten starten. Als nu gevraagd wordt «hoeveel?», moet ik zeggen: dat is een punt van onderhandeling; dat moet verder ingevuld worden.

Voorts is aangegeven dat MSD openstaat voor gesprekken met derde partijen over een management buy-out of gedeeltelijke dan wel hele overnames van MSD in Oss; er is een aantal contacten. Dit kan een onderdeel van het life sciences park zijn, maar het kan ook een eigenstandig traject zijn.

De heer Ulenbelt was de eerste die sprak over de overdracht van de IP-rechten. Dit zal bij verschillende private initiatieven case by case gezien worden. MSD beziet dit met een open mind. Uit mijn eerdere opmerkingen kan afgeleid worden hoe ik daar in sta.

Ik heb ook aangegeven dat MSD binnenkort besluiten neemt over het nieuwe hoofdkantoor van Intervet/Schering-Plough en de locatie voor de export supply. Ik heb aangegeven dat ik erop vertrouw dat de heer Clark steun verleent om daarvoor vestigingslocaties in Nederland te zoeken. Hij heeft toegezegd dat mocht MSD zaken willen bespreken die de besluiten om de vestigingslocaties in Nederland vergemakkelijken, hij daarover contact zal opnemen. In ieder geval is afgesproken dat wij na de zomer opnieuw met elkaar een gesprek hebben over de ontwikkelingen bij MSD. Tot zo ver over het gesprek met de heer Clark.

Als wij het hebben over het science park, spelen daarbij verschillende belangen een rol. Ik noem het belang van MSD, geformuleerd door de heer Clark en zijn commitment in dezen. Dat heb ik zojuist aangegeven. Ik noem ook het belang van het science park en van het bedrijf zelf. Het is heel goed om dat voor ogen te houden. Het eindresultaat moet natuurlijk zijn dat er een structureel levensvatbaar iets gecreëerd wordt; daar gaan wij voor. Het moet niet iets zijn wat er voor de gelegenheid is, want daar is niemand mee geholpen. Dit betekent dat ook op dit punt het werk van de werkgroepen ongelooflijk belangrijk is, alsook dat vooruitgekeken moet worden.

Laat ik hier iets meer over vertellen; eigenlijk alle woordvoerders hebben hierover uitvoerig vragen gesteld. Voor de werkgelegenheid in de regio is onder leiding van gedeputeerde Jacobs van de provincie Noord-Brabant een stuurgroep ingesteld. Daar wordt gekeken naar het voortzetten van bestaande initiatieven en activiteiten, alsook het stimuleren van nieuwe bedrijven. Er wordt ook samengewerkt met MSD. Verleden week is die stuurgroep gestart.

Voor het behoud van de kennis voor de Nederlandse economie neemt MSD in samenwerking met diverse overheden het voortouw. Ik heb al gesproken over het opstarten van het life sciences park en de campus. We kijken dan ook naar de overheidsinstrumenten op het terrein van innovatie en regionale regelingen. Dat gebeurt door middel van een task force van alle overheden, alsmede met een consultant die door MSD is ingeschakeld. Tegen mevrouw Hamer zeg ik dat de samenwerking met Leiden, Brainport Eindhoven en Geleen, ook in het kader van het CTMM, daarin wordt meegenomen. Ik ben het met haar eens dat dit soort initiatieven alleen kans van slagen heeft als een en ander vanaf het begin integraal wordt aangepakt. De eerste bijeenkomst over deze werkgroep heeft plaatsgevonden.

U weet dat er alleen geld komt als er een goed plan is. Afgesproken is dat er in de tweede helft van 2010 een businessplan ligt. In de werkgroepen participeert, naast degenen die ik noemde, het ministerie van Economische Zaken. Ik zal uiteraard bezien in hoeverre er aparte inhoudelijke deskundigheid nodig is om een en ander goed van de grond te krijgen. Ik zeg nogmaals dat de belangen van MSD en die van Organon in Oss niet volledig parallel lopen. We moeten daarvoor oog hebben.

Ik heb gezegd dat men is begonnen en dat in de tweede helft van 2010 de contouren van het businessplan over de campus zo ver mogelijk gereed dienen te zijn. Pas dan is het mogelijk, na te gaan hoe het zit met de financiën. De bedoeling is dat, op het moment van het vertrek van medewerkers uit Organon – als ik mij niet vergis is dat eind maart 2011 – het initiatief kan beginnen. Het is de bedoeling dat die campus er volgend jaar rond deze tijd is. Dat vergt afstemming en veel overleg. U kunt zich dan ook voorstellen dat ik mijn betoog begon met de woorden dat we er echt voor dienen te zorgen dat de neuzen dezelfde kant op staan en dat dit zo blijft. De tijd is immers kort en er is sprake van een grote drive en veel commitment om een en ander van de grond te krijgen. Het

laatste geldt zeker voor de medewerkers in Oss. Zij hebben daarbij zowel mijn steun nodig als die van u. Die steun kan op verschillende manieren worden gegeven. Daarvan heb ik zojuist al iets gezegd. De Werkgroep werkgelegenheid loopt parallel daaraan. Ik ga in op de Kenniswerkersregeling.

De **voorzitter**: Ik stel voor dat de minister haar betoog eerst afrondt. Dan hebben de leden een iets langere tweede termijn. Als ik nu interrupties toesta, wordt het niets meer met die tweede termijn. Ook praktische vragen sta ik nu niet toe. We hebben nog ruim 25 minuten voor de tweede termijn.

Minister **Van der Hoeven**: Ik moet nog enkele vragen beantwoorden die betrekking hebben op het UWV en de mobiliteitcentra. Dat doe ik later in mijn betoog.

Ik heb gesproken over het science park. MSD heeft zich gecommitteerd aan het inzetten van expertise en financiële middelen. Dat is bevestigd. De Kenniswerkersregeling loopt af op 1 januari 2011. Dat is dus lastig. Laten we nagaan welke andere mogelijkheden er zijn, zoals de garantieregelingen en de innovatiesubsidies. Uiteraard zal ik ook nagaan wat de mogelijkheden zijn van de Kenniswerkersregeling. Ik schuif dat dus niet opzij, maar ik neem een en ander mee in de integrale aanpak. Gevraagd is naar de criteria voor het science park en of dat per se in Oss moet komen. In die regio is veel kennis. Ik ben het echter met de sprekers eens dat samenwerking tussen kennisinstellingen en bedrijven, waaronder het mkb – ik meen dat u met name daarop doelt – ongeloflijk belangrijk is om juist die start up's een kans te geven. Dat kan hier ook. De focus is gericht op Oss, maar samenwerking met Brainport Eindhoven, Geleen en Leiden lijkt mij geen gekke zaak. Werk daaraan binnen het businessplan.

Ik heb over de dwanglicentie gesproken. Dat kan een middel zijn. Ik sluit het niet uit. Het is een zwaar middel dat in zijn algemeenheid ook wat andere consequenties kan hebben. Maar ik breng de plussen en minnen ervan wel in kaart. Ik schuif het dus zeker niet van tafel.

Ik wil ook een aantal opmerkingen maken over de mobiliteitscentra. Op dit moment is overleg gaande tussen UWV Werkbedrijf, de gemeente Oss en MSD om te bezien of in Oss een mobiliteitscentrum moet worden opgezet dat zich specifiek zal richten op met ontslag bedreigde medewerkers van MSD. Dat loopt dus. Het sociaal plan is overigens nog niet vastgesteld, als ik het goed heb begrepen. Het nog vast te stellen sociaal plan zal de ruimte aangeven die aan UWV wordt geboden om vanuit mobiliteitscentra de intensieve dienstverlening in te zetten boven op de standaardcomponenten van de dienstverlening. De dienstverlening van UWV is altijd complementair aan hetgeen private partijen zelf bieden op grond van het sociaal plan. Ik ken het voorbeeld van de heer De Jong niet. Ik wil er graag iets meer over weten. Het komt mij voor dat iedereen er belang bij heeft dat werknemers zo snel mogelijk aan een andere baan kunnen worden geholpen. Ook private activiteiten en initiatieven zijn daarbij dus van belang.

Een aantal leden heeft gevraagd hoe het staat met het Europees Globaliseringsfonds. Mijn collega van Sociale Zaken en Werkgelegenheid heeft MSD actief benaderd om hen te informeren over de mogelijkheden van het Europees Globaliseringsfonds. Op dit moment onderzoeken het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid en MSD in een oriënterende fase of aan de criteria van de verordening kan worden voldaan. Je moet immers aan bepaalde criteria voldoen. Eén van de voorwaarden is dat binnen een periode van vier maanden vijfhonderd mensen moeten worden ontslagen. Al deze zaken worden thans bekeken. Er wordt in beeld gebracht hoe de aantallen ontslagen in de tijd zijn gespreid. Pas dan kunnen wij beoordelen of een dergelijke aanvraag

haalbaar is. Ik realiseer mij dat dit heel cru klinkt, vooral in de oren van degenen die het betreft. Maar er is nu eenmaal naar gevraagd, dus moet ik erop ingaan. Het hoort er wel bij.

Het is van belang dat gegevens, ook over wie het betreft, snel worden aangeleverd. Laten wij ons niets wijsmaken, dat is niet nog bepaald. Dat is een van de onzekerheden die zo snel mogelijk moeten worden weggenomen opdat ook de andere zaken verder in gang kunnen worden gezet. De vraag is gesteld of UWV ontslagvergunningen verleent aan een financieel gezond bedrijf. Ik meen dat het de heer Uhlenbelt was die dit heeft gevraagd en dat mevrouw Ortega-Martijn er eveneens een opmerking over heeft gemaakt. Een financieel gezond bedrijf kan een vestiging sluiten of een deel van zijn activiteiten verplaatsen vanwege bedrijfseconomische redenen. Als een werkgever de bedrijfseconomische en organisatorische redenen aannemelijk heeft gemaakt, kan het UWV een ontslagvergunning niet weigeren. Mevrouw Ortega-Martijn vroeg wanneer bekend is wie boventallig wordt en of wij dan op tijd zijn om te bemiddelen van werk naar werk. Op dit moment is nog niet bekend welke werknemers op welk moment boventallig worden. Het is aangekondigd. De volgende stap is dat de ondernemingsraad een adviesaanvraag krijgt voorgelegd. Pas daarna kan een formele ontslagaanvraag bij UWV worden ingediend. Zodra helder is om wie het gaat, kan meteen gestart worden met het bemiddelen van werk naar werk. Het outplacementbureau speelt dan ook een belangrijke rol. Op dit moment is UWV betrokken om mensen zo snel mogelijk te bemiddelen van werk naar werk. Ik heb nog een laatste opmerking. Ik denk dat het verstandig is om goede afspraken te maken en de Kamer hierover voortdurend te informeren, opdat zij weet welke stappen gezet zijn en hoever een en ander is. Ook denk ik dat het verstandig is om zowel vanuit de werkgroep als vanuit de drie departementen – dat zijn allereerst SZW en EZ en daarna VWS – rechtstreeks contact te hebben met het bedrijf. Zodra er iets te melden is, melden wij dat. Ik denk dat het van belang is dat de Kamer in deze zaak de vinger aan de pols kan houden.

De **voorzitter**: Ik bedank de minister voor de beantwoording in eerste termijn. Ik stel mijn collega's voor om een korte tweede termijn te houden, met een spreektijd van maximaal twee minuten. Ik zal de sprekers daar ook aan houden, opdat de minister nog kan antwoorden. Dat lijkt mij van belang.

De heer **Ulenbelt** (SP): Voorzitter. Een prachtig R&D-bedrijf wordt leeggeroofd. De opstelling van de minister getuigt van een zekere medeplichtigheid. Zij gaan er met de juwelen vandoor en de minister bedelt of zij nog een paar ringen van MSD kan krijgen om daar iets moois mee te doen in Nederland. Ik vind dat een houding die een minister van Economische Zaken onwaardig is. Het was de bedoeling dat de minister-president zou spreken met de heer Clark in Davos. Tot zo'n gesprek is het niet gekomen. Ik wil de collega's vragen om er samen met mij bij de minister op aan te dringen dat dit gesprek tussen de minister-president en de heer Clark er alsnog komt, en dan niet met een dwanglicentie op lange termijn. Nee, wij moeten de minister in een onderhandelingspositie brengen, met de dwanglicentie in de achterzak, met de belastingen over octrooien die verhuizen – ik heb de minister daar nog niet over gehoord – zodat wij niet afhankelijk zijn van de grillen van wat er aan de overkant van de oceaan gebeurt in het belang van aandeelhouders. In lijn met de woorden van de heer Hijum: de minister moet enig patriottisme aan de dag leggen om een van de mooiste labs ter wereld, dat in Nederland staat, overeind te houden. Deze daadkracht spreekt de minister niet uit. Nogmaals een appel aan de minister: stuur de minister-president op pad om te redden wat er te redden valt en vertrouw niet al te veel om het science park. Dat kost immers geld, het zal nooit medicijnen ontwikkelen.

De minister zegt dat ik de mensen valse hoop geef. Ik zeg tegen haar: met het science park wek je valse hoop.

Mevrouw **Koser Kaya** (D66): Voorzitter. Ik bedank de minister voor haar antwoorden. Ik zal mij nu beperken tot MSD en niet spreken over innovatie en de toekomst. Daar komen wij later nog op terug. Ik heb een aantal vragen waarover ik helderheid wil hebben. Een aantal vragen is niet beantwoord. Ik denk dat alle mensen die vandaag aanwezig zijn, zo veel mogelijk duidelijkheid willen hebben over een aantal zaken. Voor hen geldt immers dat zij een beetje in de toekomst willen kunnen kijken. Om te beginnen wil ik weten of dit science park er komt. Het leek er immers op alsof dat nog niet helemaal zeker was. Met de betrokken partijen zou dat besproken moeten worden. Wil de minister daar echt heel helder over zijn?

De dwanglicentie. Het antwoord op de vraag of dat een goede zaak zou zijn en de plussen en minnen daarvan komen eraan. Wanneer kunnen wij de plussen en minnen verwachten? Ook daar willen wij helderheid over hebben.

MSD Haarlem, Houten en Hoofddorp. Gelet op de wereldwijde ontwikkelingen wil ik niet dat wij straks weer met allerlei onverkwikkelijkheden te maken hebben. Ik wil graag weten of Haarlem, Houten en Hoofddorp safe zijn en hoe het daarmee zit.

Er is gesproken met AkzoNobel en MSD. Wat waren daar de resultaten van?

Verder schijnt Frankrijk ook een deel te krijgen. Is dat juist? Ik heb daar geen antwoord op gekregen.
Ik rond nu echt af, voorzitter.

De **voorzitter**: Uw tijd is nu echt op. Dit gaat ten koste van uw collega's.

Mevrouw **Koser Kaya** (D66): Nog één zin.

De **voorzitter**: Nou, haal diep adem en spreek hem uit.

Mevrouw **Koser Kaya** (D66): Dank u zeer. In de brief van de minister staat een en ander over de problemen die MSD ervoer: de regelgeving, financiering enzovoort. Daarmee wordt gesuggereerd dat daarin mogelijke oplossingen lagen. Is dat zo en, zo ja, welke oplossingen zouden dat dan moeten zijn?

Mevrouw **Schaart** (VVD): Voorzitter. Ik dank de minister voor de beantwoording. Mijn angst dat de vlucht van kennis uit Nederland structureel van aard is en dat er weinig wordt gedaan om de levensvatbaarheid van deze industrieën in stand te houden, is helaas nog niet helemaal weggenomen. Ik vind het een beetje te matig om te zeggen: wij zijn demissionair en er is dus geen nieuwe industriepolitiek mogelijk. Wat is de stand van zaken met het huidige vestigingsklimaat? Waarom gaan bedrijven hier weg? Welke beleidinstrumenten heeft de minister nu om dat tegen te gaan?

Ik heb gewezen op het risico van een uitkleedscenario. Daar is nog niet voldoende op geantwoord.

De minister is evenmin ingegaan op mijn verzoek om het vestigingsklimaat in Nederland verder te onderzoeken. Ik wil daar graag wat meer duidelijkheid over. Ik denk dat andere partijen zoals het CDA en de PvdA het hierover met mij eens zijn.

De heer **Klaver** (GroenLinks): Voorzitter. Ik ben met een kluitje het riet ingestuurd en dat is nog nooit op zo'n sympathieke wijze gebeurd. Ik ben heel benieuwd of de mensen hier, wanneer zij straks naar huis gaan, hun gezin drie concrete acties kunnen noemen die de minister gaat onder-

nemen. Ik heb ze niet kunnen ontdekken. Wellicht kan de minister er drie samenvatten. Dat brengt wat wellicht wat rust in Oss. De minister is ingegaan op de dwanglicenties, waar de heer Ulenbelt over begon. Zij gaat plussen en minnen. Ik wil graag de toezegging dat, als blijkt dat het mogelijk is om gebruik te maken van die dwanglicentie, zij dat ook gaat doen. Als wij namelijk een science park krijgen, dan kan dat alleen goed functioneren als wij gebruik kunnen maken van de patenten. Uiteindelijk kunnen wij daarmee het geld verdienen. Daarvan zou ik graag van de minister een toezegging willen. En ik wil die drie puntjes.

De heer **De Jong** (PVV): Voorzitter. Ik dank de minister voor haar beantwoording. Ik heb toch nog een aantal vragen, zeker over het science park. Ik wil duidelijkheid hebben over de vraag of dat er komt. Mocht het science park er komen, gaat het dan ruimte bieden voor stage- en promotieplekken voor studenten?

De minister zei dat zij geen signalen heeft ontvangen dat meerdere bedrijven dreigen te vertrekken. Kan zij dat met meer zekerheid zeggen? Ik ben namelijk bang dat er meer ontslagen dreigen te vallen. Ik wil daar wat meer duidelijkheid over hebben, zodat wij hier niet over één of twee jaar weer praten omdat er weer ontzettend veel ontslagen zijn gevallen. Als laatste vraag ik om meer spoed te zetten achter de informatieverstrekking aan de Kamer. Daar moet echt rekening mee worden gehouden.

Mevrouw **Hamer** (PvdA): Voorzitter. Ik dank de minister voor de beantwoording, maar ik sluit me aan bij het gevoel van sommige sprekers voor mij. Het zou helpen als nog iets concreter zou worden waarmee we hier vandaag weggaan. Ik doe dus een oproep aan de minister om dat in haar tweede termijn te proberen.

Ik kom toch nog terug op de oproep om de minister-president «in te zetten». Dat is toch heel vriendelijk geformuleerd. Hij is voorzitter van ons Innovatieplatform. Hij is zolang het kabinet zit – we weten allemaal niet hoe lang dat duurt – het gezicht van ons land. Ik doe echt een oproep aan de minister om het gesprek dat niet is doorgegaan, alsnog te laten plaatsvinden. Dat heb ik in mijn eerste termijn al gezegd en dat blijf ik zeggen. Hoe meer hij mee heeft van huis uit, hoe beter het zal gaan, maar als je niet geweest bent, heb je het zeker niet gedaan. Zo praktisch zou ik willen zijn.

Dan het vestigingsklimaat. Ik heb begrepen dat juist de heer Kortlever van MSD zich daar nogal negatief over heeft uitgelaten. Ik wil van de minister weten of hij de plank heeft misgeslagen of dat er ook in Nederland iets verkeerd is gegaan. Ik wil ook van de minister weten hoe wij ervoor zorgen dat er een duurzame ontwikkeling komt van geneesmiddelen in Nederland.

Ik kom bij het science park. Ook ik vind dat nu een beetje blijft hangen wat er precies gaat gebeuren. Ik heb nadrukkelijk in mijn eerste termijn gevraagd om de rol van de werknemers daarin heel duidelijk aan te geven en ik vind die vraag onvoldoende beantwoord. Ik wil dat echt nog helderder horen, want ik denk dat juist dat voor de mensen ongelooflijk belangrijk is.

Ik heb goed geluisterd naar wat er over het mobiliteitscentrum is gezegd. Daar gaan we de minister, en vooral haar collega, goed aan houden. Ten slotte sluit ik me aan bij de signalen die zijn gegeven over het domino-effect op andere bedrijven. Ik begrijp dat de minister zegt dat zij demissionair is en geen nieuw industriebeleid kan maken. De Kamer is echter niet demissionair. Zij kan de minister wel vragen om gegeven deze noodmaatregel en deze nooddijd alles te doen om te voorkomen dat er meer bedrijven verloren gaan.

Mevrouw **Ortega-Martijn** (ChristenUnie): Voorzitter. Ook ik dank de minister voor de beantwoording van de vragen. Ik dank haar ook voor de

toezegging over de dwanglicentie. Ik heb daar nog een vraag over. Ik hoor de minister heel duidelijk zeggen dat de heer Clark heeft aangegeven dat een en ander in bepaalde gevallen, «case by case», bezien zal gaan worden, en dan ook nog met een «open mind». Dat zijn processen die soms heel lang kunnen duren. Hoe lang duurt het traject van de inzet van zo'n dwangoctrooilicentie?

Ook over de life sciences heb ik nog zorgen. Als het niet doorgaat, omdat bijvoorbeeld sprake is van gebrek aan financiële middelen, welk plan B hebben we dan? De minister schrijft in haar brief dat er ook andere ideeën zijn die kunnen worden uitgewerkt. Welke ideeën zijn dat? In de periode waarin min of meer al gekeken werd naar de bedrijfseconomische omstandigheden, zijn wel investeringen gepleegd. Zijn die onderdeel van de onderhandelingen met MSD die nog gaande zijn, bijvoorbeeld over de inzet van een life sciences park?

Ik heb ook gevraagd naar de verbetervoorstellen die MSD heeft opgeworpen. De minister van VWS heeft een aantal verbetervoorstellen meegenomen. Mijn vraag was of die zijn gerealiseerd.

Tot slot kom ik bij de massaontslagen. Ik weet dat er eerst een or-adviesaanvraag moet komen et cetera. In de praktijk komt er echter vaak een soort natuurlijke uitstroom op gang als sprake is van massaontslagen. Wordt die op een of andere manier gefaciliteerd?

De heer **Van Hijum** (CDA): Voorzitter. Ik dank de minister voor de beantwoording. Ik heb nog drie punten.

Ten eerste ben ik blij met het bestuurlijk commitment, dat de minister ook uitspreekt, om zich voor een nieuwe campus in te zetten, zij het dat ik het ook eens ben met het gevoel, dat onder andere de heer Ulenbelt heeft geuit, dat wij er echt voor moeten zorgen dat dit body, betekenis en substantie krijgt. Daarvoor is het wellicht nodig dat er tijd wordt gekocht. Kan er in het effectueren van het ontlag door MSD tijd worden gekocht om dit kans van slagen te geven? Ik begreep dat er zorg bestaat over de vraag of er voldoende tijd is om mensen dat nieuwe perspectief op een park te kunnen geven.

Ten tweede ben ik blij dat de minister, hoewel demissionair, een discussie over nieuwe industriepolitiek toejuicht. Het kabinet is niet de enige die dit kan doen. De Kamer kan dit natuurlijk ook oppakken. Ik hoor dat dit ook bij collega's leeft. Wij zouden kunnen overwegen om dit thema in de vorm van een hoorzitting met mensen uit het bedrijfsleven en kennisinstituten op de agenda te zetten. Ik leg deze suggestie hier neer en hoop dat die wordt gedeeld.

Ten derde is er toch de zorg voor een domino-effect van de ontwikkelingen die wij nu meemaken bij Organon. De minister heeft duidelijk aangegeven dat er inventarisaties zijn gemaakt van sterktes en zwaktes, ook in deze casus. Kan de minister daar iets meer over zeggen of kan ze de Kamer daarover op een later moment informeren? Het niet inspelen op gesignaleerde zwaktes kan namelijk tot gevolg hebben dat de afweging in andere gevallen op dezelfde manier wordt gemaakt. Kwartjes kunnen soms door heel kleine dingen net de verkeerde kant op vallen. Ik pleit er echt voor om hier met elkaar buitengewoon scherp op te zijn. Graag krijg ik hierop een reactie van de minister.

De **voorzitter**: Dan is nu het woord aan de minister. Gezien de tijd sta ik geen interrupties toe.

Minister **Van der Hoeven**: Voorzitter. Volgens mij heb ik een aantal toezeggingen gedaan waar de Kamer niet omheen kan, maar ik wil die best nog een keer herhalen als dat nodig is. Misschien komt het door de hectiek.

In de eerste plaats het science park. Dat businessplan moet er dit jaar zijn, wil het volgend jaar van start kunnen gaan. Dat betekent in de tweede

plaats dat een aantal andere vragen, bijvoorbeeld over dwanglicenties en het omgaan met intellectueel eigendom, zo snel mogelijk beantwoord moet worden.

De voorzitter: Die vragen moeten inderdaad eerst beantwoord worden. Misschien kan de minister aangeven wanneer die vragen beantwoord zullen zijn? Dan kunnen wij daar ook op rekenen.

Minister Van der Hoeven: Dat is goed. Ik heb toegezegd dat ik de Kamer over de voortgang van het proces informeer. De eerste voortgangsrapportage krijgt zij in september. Daar komt dit in.

In de derde plaats kom ik op alles wat te maken heeft met UWV. Dat is voldoende helder en zal door de Kamer worden opgepakt met mijn collega van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. Ik heb een toezegging gedaan over het betrekken van de werknemers bij wat er rond het science park moet gebeuren. Ik zal zorgen dat dit gebeurt, maar de wijze waarop wil ik bespreken met de ondernemingsraad, het bedrijf en de werkgroep die er is. Ook daarvan laat ik de uitkomst weten in de voortgangsrapportage in september.

Dan kom ik op het vierde punt. Het kan natuurlijk helemaal geen kwaad als de minister-president ook nog een keertje met de heer Clark belt. Het gaat nu echter om iets anders, namelijk de insteek. Ik heb heel goed geluisterd. In het geval van de heer Ulenbelt is de insteek van zo'n gesprek het terugdraaien van het besluit. Daar kan ik de minister-president niet mee op stap sturen, want hij heeft helemaal niets in handen om dat te regelen. De insteek van de andere woordvoerders is ervoor te zorgen dat het science park een kans krijgt en dat het afgegeven commitment wordt geformaliseerd en gematerialiseerd. Dat is een heel andere insteek. Ik zal dat met de minister-president bespreken. Ik zal hem uiteraard ook meedelen wat hier gezegd is en wat ik inmiddels zelf gedaan heb. Daarna mag ik het namelijk zelf verder oplossen. Dat is geen punt, dat doe ik graag.

Ik kom op mijn vijfde punt. Ik wil dolgraag werken aan een nieuw industriebeleid, maar dat gaat niet op dit moment. De suggestie van de heer Van Hijum dat de Kamer daarvoor zelf een aantal zaken organiseert, ook in de aanloop naar hetgeen in een volgend kabinet geregeld moet worden, is helemaal geen gek idee. Doe dat vooral.

Dan de verbeterpunten. Mevrouw Ortega-Martijn, het klopt dat ik die niet heb genoemd. Als je het R&D-klimaat wilt verbeteren en in stand wilt houden, moet je daar voortdurend mee bezig zijn. In de afgelopen jaren is goed geïnvesteerd in succesvolle publiek-private samenwerking, maar er kunnen zaken beter. Laat ik een voorbeeld noemen. De beoordelingscapaciteit van het College voor zorgverzekeringen is uitgebreid. Daardoor kunnen vertragingen bij de behandeling van vergoedingsaanvragen voor geneesmiddelen worden weggewerkt. Dat is een van de verbeterpunten waarop met name werd gewezen. Daarnaast werkt collega Klink aan verbeteringen op het gebied van klinisch onderzoek met geneesmiddelen. Er valt in de komende periode zeker nog winst te behalen bij het aantrekkelijker maken van Nederland als plaats voor klinisch geneesmiddelenonderzoek. Dat is het tweede verbeterpunt. Dat is ook een toezegging. Ik heb geantwoord op de vragen over de dwanglicentie.

De heer Klaver (GroenLinks): Daarop heeft de minister niet helemaal geantwoord. Ik heb een toezegging gevraagd over het bepalen van patenten in Nederland.

De voorzitter: Mijnheer Klaver, ik sta geen interrupties toe. Dat geldt ook voor u. De minister is nog niet klaar met haar beantwoording. De minister heeft het woord en niet u, mijnheer Klaver.

Minister **Van der Hoeven**: Ik ga verder met de vraag van de heer De Jong of het science park ook ruimte biedt voor toekomstige studenten. Het is de bedoeling dat op de campus een mix komt van grotere en kleinere bedrijven. Daarbij horen ook start-ups van studenten. De samenwerking met universiteiten moet daarom van de grond komen. Je ziet dat clusters of campussen van bedrijven en kennisinstellingen vaker stages opleveren. Het is precies de bedoeling om op die manier een positief sneeuwbal-effect te bewerkstelligen.

Ik kom nog even op de patenten en licenties. Er is vrij veel gesproken over dwanglicenties. Dat is echter niet alles, want er zijn meer zaken mogelijk. Ik heb gesproken over patenten die zijn ontwikkeld in samenwerkingsverbanden. Er moet ook aan gewerkt worden om ervoor te zorgen dat die in Nederland blijven. Over dwanglicenties merk ik het volgende op. Op het moment dat zaken mogelijk zijn, moet je zaken ook doen. Het is van belang dat zoveel mogelijk patenten in Nederland blijven en hier tot geldigheid kunnen komen. Dat wilde men horen en dat zeg ik graag toe. Volgens mij heb ik dan zes toezeggingen gedaan.

De **voorzitter**: Minister, u bent heel goed bezig. U krijgt bijna applaus. Zo meteen wordt de wave nog ingezet, maar ik stel voor om dat niet te doen. Ik bedank de minister voor haar beantwoording in tweede termijn. Ik herhaal even kort de toezeggingen. De Kamer krijgt in september een eerste voortgangsrapportage. Daarin zullen de verschillende elementen van dit overleg aan de orde komen. Ook de minister-president wordt benaderd door de minister.

Minister **Van der Hoeven**: De minister-president gaat niet op kosten van de belastingbetaler naar de Verenigde Staten, maar hij gaat bellen.

De **voorzitter**: Ik was nog niet klaar. Ik begrijp dat de minister-president gaat bellen en niet naar de Verenigde Staten toegaat. De Kamer wordt in de voortgangsrapportage ook daarover en over eventuele vervolgstappen geïnformeerd. De minister zei in eerste termijn dat zij ook nog op bezoek gaat bij het bedrijf. Wij zien allemaal met belangstelling tegemoet hoe zich dit ontwikkelt.

De heer Ulenbelt heeft een punt van orde.

De heer **Ulenbelt** (SP): Als het geen reces zou zijn, hielden wij hierna een vervolvergadering in de plenaire zaal. Ik heb een voorstel gedaan en ik begrijp dat er een meerderheid lijkt te zijn – daar ben ik niet helemaal zeker van – die vindt dat de minister met een bepaalde missie op pad moet.

De **voorzitter**: Nee, ik stel voor dat wij hier niet een soort procedurevergadering van maken. U was ook even weg. In de beantwoording heeft de minister helder aangegeven dat zij met de minister-president in overleg gaat en dat het wellicht een goed idee zou zijn – zo heeft zij het geformuleerd – dat ook de minister-president contact opneemt met de directie van het bedrijf om een aantal dingen te bespreken. De minister zal hier straks nog iets over zeggen. Begin september – dat maak ik ervan, want het lijkt mij goed om het tempo erin te houden – zullen wij hierover worden geïnformeerd, maar ik ga hier nu niet een uitgebreide procedurevergadering houden. Dit lijkt mij een toezegging van de minister. Het is mij ook niet helder of een meerderheid instemt met het verzoek van de heer Ulenbelt. Ik moet zeggen dat ik geen meerderheid heb kunnen constateren, want er waren verschillende varianten op het thema wat de minister-president wel of niet zou moeten doen. De minister van EZ wil nog kort reageren op het punt van de heer Ulenbelt.

Minister **Van der Hoeven**: Ja, want de heer Ulenbelt was er toen niet. Volgens de heer Ulenbelt zou de doelstelling van een dergelijk gesprek het terugdraaien van besluiten moeten zijn. Ik heb aangegeven dat ik de minister-president niet met zo'n boodschap op pad kan sturen, aangezien dat gewoon niet mogelijk is en hij dan met lege handen staat. Ik heb ook aangegeven dat ik constateer dat met name voor de overige leden van de commissie heel helder is dat een gesprek wel zin zou hebben, maar dan gericht op de toekomst en op het formaliseren en materialiseren van het commitment van MSD.

De **voorzitter**: En de minister-president gaat bellen. Dat moet toch even worden samengevat; dat lijkt mij wel prettig.

Voordat ik deze vergadering sluit, dank ik de minister voor haar aanwezigheid. Ik dank ook haar ambtenaren en natuurlijk ook alle mensen die vanuit Oss en omstreken hierheen zijn gekomen. Ik wens hun heel veel succes bij al hun activiteiten en een goede thuiskomst vanuit Den Haag. Ik dank natuurlijk ook mijn collega's voor hun aanwezigheid. U weet het: een reces is geen vakantie. We moeten de komende weken wellicht nog heel doen, maar ik wens u verder een heel prettige dag.

Vergaderjaar 2009–2010

29 544

Arbeidsmarktbeleid

Nr. 261

BRIEF VAN DE MINISTER VAN ECONOMISCHE ZAKEN

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 14 september 2010

Met deze brief informeer ik uw Kamer over de activiteiten van het kabinet die sinds het algemeen overleg van 21 juli jl. over MSD hebben plaatsgevonden (kamerstuk 29 544, nr. 256) en over de trajecten die door de diverse stakeholders in gang zijn gezet om economische activiteiten op te zetten of te continueren en daarmee kennis, productie en werkgelegenheid zoveel mogelijk te behouden.

Contacten en werkbezoek

De minister-president heeft op 30 juli jl., mede op verzoek van uw Kamer, in een telefonisch onderhoud met topman R. Clark van moederbedrijf Merck gesproken over de strategische plannen van Merck en mogelijke consequenties voor Organon en Intervet. De minister-president heeft een beroep gedaan op de verantwoordelijkheid van Merck voor de ontwikkelingen in Nederland. Hij heeft benadrukt dat het Nederlandse kabinet oog heeft voor de belangen van de werknemers van Organon en zich wil inzetten voor de realisatie van goede alternatieven voor de toekomst van Organon en voor de vestiging van een hoofdkantoor voor de veterinaire activiteiten van Merck. De heer Clark heeft opnieuw aangegeven dat de besluitvorming over Organon op geen enkele manier is terug te voeren op een mogelijk tekortschietend innovatieklimaat in Nederland. De concernstrategie en de benutting van synergievoordelen zijn bepalend geweest voor het besluit om Organon te reorganiseren. De heer Clark heeft zijn commitment uitgesproken om serieus naar mogelijke alternatieven met een lange termijn perspectief te kijken en daar ook in te willen investeren.

Op 23 augustus jl. heb ik een bezoek gebracht aan Organon in Oss. De directie, leden van de Raad van Commissarissen en leden van de Ondernemingsraad hebben mij geïnformeerd en hun visie gegeven op de ontstane situatie. Daarnaast heb ik met diverse medewerkers en vertegenwoordigers van de actiegroep «Het gezicht van Organon» gesproken en hun gevoelens gedeeld bij de onzekere situatie waar ze in verkeren. De enorme wil en betrokkenheid bij alle partijen om samen de schouders

eronder te zetten om nieuwe bedrijvigheid en onderzoek te ontwikkelen heeft mij gesterkt in de overtuiging dat we alles moeten doen wat in ons vermogen ligt om zoveel mogelijk van de aanwezige kennis en productie voor Nederland te behouden, bij voorkeur in de regio Oss.

De betrokkenheid op de ontwikkelingen bij MSD en Organon leeft breed in de maatschappij. In de afgelopen periode ben ik door diverse personen en partijen vanuit het bedrijfsleven en de wetenschap benaderd met ideeën en suggesties voor plannen op het gebied van life sciences en health. Verder zijn er gesprekken geweest met stakeholders als de VNCI, Nefarma en de Regiegroep Chemie over alternatieve mogelijkheden voor de huidige activiteiten van Organon. Relevante suggesties worden waar mogelijk en gewenst doorgespeeld naar de lopende trajecten waar ik hierna op in zal gaan.

Actuele situatie MSD

Wat betreft MSD-dochterbedrijf Organon ging tot 2 september jl. alle aandacht uit naar de juridische procedure die de Ondernemingsraad had aangespannen bij de Ondernemingskamer tegen N.V. Organon en Merck. Op 2 september jl. maakten Merck, de Raad van Commissarissen van Organon Biosciences Nederland B.V., de directie van Organon en de Ondernemingsraad Organon echter bekend dat de plannen voor de vestigingen in Oss en Schaijk, zoals die op 8 juli door Merck waren aangekondigd, worden uitgesteld tot 31 december 2010. De partijen gaan gezamenlijk in goed vertrouwen alternatieven voor *business development* verkennen en stimuleren. De gerechtelijke procedure, die gepland stond voor 2 september, is opgeschort tot januari 2011.

MSD Taskforce Life Sciences Park

Om de mogelijkheden te verkennen voor het behoud van de kennis en kunde van Organon is op initiatief van MSD Nederland de Taskforce Life Sciences Park ingesteld. Naast MSD, door MSD ingehuurd externe adviseurs, de gemeente Oss, de Provincie Noord-Brabant en de Brabantse Ontwikkelingsmaatschappij (BOM) maken ook de ministeries van VWS en EZ deel uit van deze Taskforce. Tevens worden vanuit de ministeries bijdragen geleverd aan de werkgroepen die gevormd zijn voor diverse deelgebieden als life sciences activiteiten, educatie, financiering, vastgoed en non life sciences activiteiten. De Taskforce heeft als doel om in december van dit jaar tot een bedrijfseconomisch levensvatbare business case te komen voor een Life Sciences Park. Op 7 september jl. is het digitaal informatiecentrum voor een Life Sciences park in Oss geopend (www.lifesciencespark.nl). Bij dit centrum kunnen geïnteresseerden terecht met plannen en ideeën die een op te richten Life Sciences Park tot een succes kunnen maken.

Commissie van Wijzen

Naast het business plan van de Taskforce kunnen er ook langs andere weg plannen worden ontwikkeld voor de (gedeeltelijke) voortzetting van activiteiten die door MSD in Oss afgestoten zouden kunnen worden. Business plannen kunnen op onderdelen mogelijk ook een beroep doen op de verschillende overheden. Om tot een goede beoordeling van voorstellen te komen is door de Provincie Noord-Brabant en mijzelf op 31 augustus jl. een Commissie van Wijzen ingesteld om ons te adviseren over de bedrijfseconomische kwaliteit van de business case voor een Life Sciences Park en eventuele andere voorstellen voor de korte en lange termijn. Hierbij wordt ook gekeken naar de intellectuele eigendomsrechten. Tevens zal deze Commissie adviseren over de legitimiteit van een

eventuele overheidsbetrokkenheid. De commissie bestaat uit de heren M.W.G. Litjens (voormalig CEO van Sabic Europe), R. Harwig (voormalig CTO van Philips) en staat onder voorzitterschap van de heer J. Sistermans. (Voorzitter Adviesraad voor het Wetenschaps- en Technologiebeleid en tot 1999 topbestuurder van AKZO-Nobel).

Dwanglicenties

De Kamer heeft tijdens het AO van 21 juli jl. nadrukkelijk gevraagd naar de mogelijkheden voor het gebruik van dwanglicenties. De overheid kan het middel van dwanglicenties in specifieke gevallen voor het algemeen belang inzetten. Dit is een zeer zwaar middel dat tot nu toe bij hoge uitzondering, wereldwijd slechts enkele keren, is ingezet met name vanwege de volksgezondheid zoals bijvoorbeeld bij een ernstig gebrek aan essentiële medicijnen. Belangrijke voorwaarde is dat de bezitter van het betreffende octrooi niet tegen reële voorwaarden en vergoedingen een licentie wil verstrekken. Een dwanglicentie wordt alleen voor het nationale grondgebied ingezet. Inzetten van dwanglicenties voor kennisbehoud als «algemeen belang» is nooit voorgekomen, maar is niet perse uitgesloten. Het is aan de rechtbank daarover te beslissen.

Werkgelegenheidsaspecten

Onder leiding van de gedeputeerde voor Economische Zaken van de Provincie Noord-Brabant is een Taskforce Werkgelegenheid gevormd die in nauwe samenwerking met de MSD-Taskforce zal opereren. De Taskforce Werkgelegenheid ontwikkelt een «middellange termijn strategie Economie en Ruimtelijke Ontwikkeling regio Oss». De doelstelling is om zoveel mogelijk duurzame werkgelegenheid voor de regio Oss te behouden. De strategie wordt ontwikkeld op basis van bestaand beleid van de 5*regio, de gemeente Oss, de BOM en de Provincie Noord-Brabant. Tevens werken de partijen aan de opzet van een Mobiliteitscentrum om waar mogelijk mensen van Werk naar Werk te begeleiden. In deze Taskforce neemt het UWV deel.

Op grond van de op 2 september jl. bekend geworden afspraak tussen Merck, de Raad van Commissarissen, de OR en de directie van Organon NV om tot 31 december 2010 gezamenlijk alternatieven voor *business development* te verkennen en stimuleren, is er tot 31 december geen adviesaanvraag te verwachten richting de OR over reorganisatie plannen van Organon.

Voorlopig zullen er derhalve nog geen ontslagen vallen. Het UWV blijft wel in contact met MSD om, zodra ontslagen wel aan de orde zijn, zo snel mogelijk actie te kunnen ondernemen. Over en weer wordt informatie gedeeld over de voortgang van de reorganisatie, waarbij bezien wordt welke rol het UWV kan vervullen. Het op 18 mei 2010 vastgestelde Sociaal Plan vormt uitgangspunt voor de met ontslag bedreigde werknemers van MSD. MSD heeft een contract met een outplacementbureau dat de begeleiding van de medewerkers op zich zal nemen. MSD zal mogelijk een intern mobiliteitscentrum in het leven roepen waarbinnen de mobiliteitsactiviteiten worden uitgevoerd. De dienstverlening van het UWV zal complementair zijn aan de dienstverlening die private partijen bieden op grond van het Sociaal Plan. Het UWV zal specifiek ook aandacht hebben voor de gevolgen voor toeleverende bedrijven en de bredere werkgelegenheid binnen de regio.

Ten aanzien van het Europees Globaliseringsfonds is aan MSD de informatie verstrekt over het proces. Zodra er meer duidelijkheid is over de ontslagen, wordt dit verder uitgewerkt.

Intervet

Naast Organon, is ook Intervet-Schering Plough Animal Health een onderdeel van het Merck-concern. Intervet werd in 2007 overgenomen door Schering Plough en maakt sinds de overname van Schering Plough door Merck in 2009, deel uit van Merck. Merck bereidt momenteel de oprichting voor van een nieuwe joint venture op het gebied van veterinaire activiteiten. In deze nieuwe joint venture wordt de huidige organisatie Intervet-Schering Plough Animal Health samen gebracht met Merial, een onderdeel van Sanofi Aventis. De naam van de nieuwe joint venture is inmiddels bekend namelijk Merial-Intervet. Het is nog niet duidelijk wat de gevolgen zijn van de joint venture tussen Merial en Intervet-Schering-Plough. Naar ik heb begrepen wil Merck eerst de reactie van de mededingingsautoriteiten in de VS en Europa bezien voordat het concern verdere stappen neemt hoe men Merial en Intervet/Schering-Plough met elkaar wil integreren. In mijn telefoongesprek met de heer R. Clark dd. 20 juli heb ik het belang van Intervet voor Nederland onderstreept en gewezen op Nederland als gunstige locatie voor de vestiging van het nieuwe hoofdkantoor van de nieuwe combinatie Intervet en Merial.

Met de heer R. Kohan, de recent benoemde CEO van de animal health joint venture van Intervet en Merial, heb ik eerder dit jaar ondermeer gesproken over Nederland als vestigingslocatie voor het hoofdkantoor van de nieuwe combinatie. De heer Kohan heeft bevestigd dat Nederland als optie zou worden meegenomen als er een *bidbook* van de Nederlandse overheid beschikbaar zou zijn. Op 23 juli jl. is dit *bidbook* aan de heer Kohan overhandigd door onze ambassadeur in de VS. Op basis van gesprekken met Merck en gerichte vragen van hun zijde is hier op 20 augustus jl. nog een aanvullend *bidbook* aan toegevoegd.

Tenslotte

De voorgenomen strategische besluiten van Merck hebben grote gevolgen voor de R&D en productieactiviteiten van MSD in Nederland en voor de betreffende werknemers. De opgebouwde kennis en kunde dreigt gedeeltelijk voor Nederland verloren te gaan. Het is van groot belang dat er nu gewerkt wordt aan bedrijfseconomisch levensvatbare alternatieven om R&D en productieactiviteiten en daarmee kennis en werkgelegenheid (gedeeltelijk) voor ons land te behouden. Het besluit van MSD, de OR van Organon en de Raad van Commissarissen om gezamenlijk in goed vertrouwen alternatieven voor *business development* te verkennen, is daarbij van grote betekenis.

Ik blijf mij waar mogelijk inzetten om deze plannen op een verantwoorde manier te faciliteren en zal uw Kamer hierover blijven informeren.

De minister van Economische Zaken,
M. J. A. van der Hoeven

Octrooirecht - Kwekersrecht: invoering van de (beperkte) kwekersvrijstelling in de Rijksoctrooiwet 1995

In Bijblad nr. 4 (juli 2010) heeft u kunnen lezen dat de minister van LNV op 30 juni 2010 overleg heeft gevoerd met de Kamer over de brief van de ministers van LNV en EZ d.d. 19 april 2010 bij het rapport "Veredelde zaken". Het verslag van dit overleg is inmiddels vastgesteld en kunt u hieronder nalezen.

In een brief d.d. 5 oktober 2010 gaat de minister van LNV nader in op een aantal zaken die in bovengenoemd overleg aan de orde zijn geweest, waaronder de invoering van de (beperkte) kwekersvrijstelling in de Rijksoctrooiwet 1995:

De meerwaarde van de beperkte kwekersvrijstelling ten opzichte van de onderzoeksvrijstelling in de Rijksoctrooiwet 1995

De Rijksoctrooiwet 1995 kent nog geen kwekersvrijstelling. De voorgenomen kwekersvrijstelling in die wet is een beperkte kwekersvrijstelling. De vrijstelling geldt dan namelijk alleen voor het gebruik van octrooirechtelijk beschermd plantenmateriaal voor veredelingsdoeleinden en niet voor het commercialiseren van de nieuwe rassen, die zijn verkregen gebruikmakend van plantenmateriaal waarop octrooirecht rust.

Invoering van een beperkte kwekersvrijstelling in het octrooirecht voegt iets extra's toe aan de bestaande onderzoeksvrijstelling. Met de huidige Nederlandse onderzoeksvrijstelling in het octrooirecht mag de kweker slechts nagaan of de uitvinding als zodanig bruikbaar is voor zijn bedrijf. Als dat het geval is kan de kweker een licentie vragen indien hij het plantenmateriaal wil gebruiken voor verder gebruik bij veredeling. Onder de huidige octrooiwetgeving moet een kweker, die ten behoeve van veredelingsdoeleinden gebruik wil maken van plantenmateriaal waarop een octrooirecht rust, dus eerst een licentie vragen om dat materiaal te mogen gebruiken met het oog op het ontwikkelen van een nieuw plantenras. De kweker gebruikt dan immers de betrokken uitvinding voor een commercieel doel, namelijk het ontwikkelen van een nieuw plantenras.

Invoering van een beperkte kwekersvrijstelling leidt er toe dat de betrokken kweker, in tegenstelling tot voorheen, geen toestemming (licentie) meer nodig heeft van de octrooihouder(s) om het betrokken plantenmateriaal te mogen gebruiken voor het ontdekken of ontwikkelen van nieuwe plantenrassen.

Indien na het ontwikkelingswerk de geoctrooieerde uitvinding nog aanwezig is in het nieuw ontwikkelde plantenras en de kweker vervolgens dit nieuwe ras gaat vermarkten, valt dit buiten de reikwijdte van de kwekersvrijstelling. De kweker heeft vanaf de fase van de productie van het teeltmateriaal die voorafgaat aan de marktintroductie een licentie nodig van de octrooihouder, althans zolang de door de geoctrooieerde uitvinding veranderde eigenschappen in het nieuwe ras tot uitdrukking komen.

De meerwaarde van de (beperkte) kwekersvrijstelling ten opzichte van de onderzoeksvrijstelling in het octrooirecht is dus dat het biologisch materiaal niet alleen gebruikt mag worden voor onderzoek van het geoctrooieerde, maar ook voor onderzoek met het geoctrooieerde. Het geoctrooieerde plantenmateriaal mag dus zonder licentie worden gebruikt voor het ontdekken en ontwikkelen van nieuwe rassen."

(...)

Juridische analyse van de (on)mogelijkheden van invoering van een volledige kwekersvrijstelling in het octrooirecht

Tijdens het afgelopen Algemeen Overleg is de motie Van Gerven c.s. (Kamerstukken II 2009/10, 27 428, nr. 165) aangenomen. Bij deze motie is gevraagd om in de voorbereiding van het wetgevingstraject zowel de beperkte als de uitgebreide kwekersvrijstelling in het octrooirecht uit te werken en daarbij de juridische (on)mogelijkheden zowel in nationale, Europese als mondiale wet- en regelgeving te onderzoeken en binnen drie maanden met voorstellen te komen zodat over deze opties kan worden gesproken.

Naar verwachting zal de reactie op deze motie, waarbij de juridische mogelijkheden van een beperkte en uitgebreide kwekersvrijstelling worden geanalyseerd in het licht van de TRIPS-Overeenkomst, het Europees Octrooiverdrag en de Bio-octrooirichtlijn, in november aan de Tweede Kamer gezonden kunnen worden. Het overleg over de reikwijdte van die vrijstelling loopt namelijk nog met de belangenorganisaties NIABA en Plantum NL. Het is van belang dat de reikwijdte geen misverstanden of problemen oplevert. Bij de gevraagde analyse zal ook worden ingegaan op een eerdere mislukte poging om een kwekersvrijstelling in te voeren tijdens de parlementaire behandeling van het wetsvoorstel tot wijziging van de Rijksoctrooiwet 1995 in verband met de implementatie van de Bio-octrooirichtlijn.

Het wetsvoorstel voor invoering van een kwekersvrijstelling in de Rijksoctrooiwet 1995 zal naar verwachting in het voorjaar van 2011 aan de Tweede Kamer kunnen worden aangeboden.”

Het verslag van het overleg en de brief van de minister kunt hier nalezen:

- Verslag van het Algemeen Overleg (Kamerstukken II 2009/2010, 27428, nr. 170)
- Brief minister van LNV d.d. 5 oktober 2010 (Kamerstukken II 2009/2010, 27428, nr. 174)

[terug naar nieuwsbrief](#)

Vergaderjaar 2009–2010

27 428

Beleidsnota Biotechnologie

Nr. 170

VERSLAG VAN EEN ALGEMEEN OVERLEG

Vastgesteld 23 juli 2010

De vaste commissie voor Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit¹ heeft op 30 juni 2010 overleg gevoerd met minister Verburg van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit over:

- **de brief van de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit d.d. 19 april 2010 ten geleide van het rapport «Veredelde zaken» over de toekomst van de plantenveredeling in het licht van de ontwikkelingen in het octrooirecht en het kwekersrecht (27 428, nr. 162).**

Van dit overleg brengt de commissie bijgaand geredigeerd woordelijk verslag uit.

De fungerend voorzitter van de vaste commissie voor Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit,
Atsma

De griffier van de vaste commissie voor Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit,
Dortmans

¹ Samenstelling:

Leden: Atsma (CDA), fungerend voorzitter, Snijder-Hazelhoff (VVD), Albayrak (PvdA), Ormel (CDA), Koopmans (CDA), Samsom (PvdA), Neppérus (VVD), Jansen (SP), Van Gerven (SP), Jacobi (PvdA), Graus (PVV), Zijlstra (VVD), Thieme (PvdD), Wiegman-van Meppelen Scheppink (ChristenUnie), Elias (VVD), Van Tongeren (GroenLinks), Gerbrands (PVV), Dijkers (PvdA), Van Vliet (PVV), Dijkgraaf (SGP), Van Veldhoven-van der Meer (D66), El Fassed (GroenLinks) en Verhoeven (D66).

Plv. leden: Koppejan (CDA), Harbers (VVD), Van Dam (PvdA), Uitslag (CDA), Smilde (CDA), Eijssink (PvdA), Lodders (VVD), Bashir (SP), Karabulut (SP), Van Dekken (PvdA), Van Dijk (PVV), Ten Broeke (VVD), Ouwehand (PvdD), Ortega-Martijn (ChristenUnie), Dezentjé Hamming-Bluemink (VVD), Van Gent (GroenLinks), Van Bommel (PVV), Monasch (PvdA), De Mos (PVV), Van der Staaij (SGP) en Braakhuis (GroenLinks).

Voorzitter: Atsma
Griffier: Hartemink

Aanwezig zijn negen leden der Kamer, te weten: Atsma, Dijkgraaf, El Fassed, Van Gerven, Jacobi, Koopmans, Ouwehand, Snijder-Hazelhoff, Wiegman-van Meppelen Scheppink,

en minister Verburg van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, die vergezeld is van enkele ambtenaren van haar ministerie.

De **voorzitter**: Ik open deze vergadering over het octrooirecht, het kwekersrecht en alles wat daarmee annex is. Vorige week hebben wij een hoorzitting georganiseerd. Velen van u waren daarbij aanwezig. Degenen op de publieke tribune zullen hier ongetwijfeld een aantal elementen terughoren. Gezien het grote aantal collega's stel ik een spreektijd voor van maximaal vier minuten.

Het woord is aan mevrouw Wiegman namens de fractie van de ChristenUnie.

Mevrouw **Wiegman-van Meppelen Scheppink** (ChristenUnie): Voorzitter. Laat ik om te beginnen mijn waardering uitspreken voor de kabinetsinzet. De rode draad van het kabinet is het hervinden van de balans in de plantenveredeling.

De mens heeft de schepping toevertrouwd gekregen. Wat in de schepping te vinden is, ontleent zijn waarde aan het feit dat het door God geschapen is en niet aan het nut voor de mens. Een verantwoord beheer en gebruik dienen daarom hand in hand te gaan. Vanuit dat besef heeft de ChristenUnie als uitgangspunt: geen patenten op levende materie! Genetische diversiteit moet worden behouden en versterkt, met voedselzekerheid, duurzaamheid en milieu als belangrijke doelen. Uit het rapport blijkt dat de balans scheefgetrokken is door de invloed van octrooien op de veredeling. Waar planten zelf voorheen uitgezonderd waren van octrooirecht, liggen er nu indirecte octrooien op planten via de techniek. Daarmee zijn de mogelijkheden voor verdere veredeling en ontwikkeling sterk ingeperkt.

Cruciaal voor het herstellen van de balans is wat de ChristenUnie betreft aandacht voor de gebruikers, de boeren. In het rapport wordt weinig aandacht besteed aan de rol van boeren in veredeling, hooguit in relatie tot de veredelingsbedrijven. Door de machtsconcentratie en de afname van het aantal bedrijven, en door het verdwijnen van boeren uit het veredelingsproces, speelt lokale ecologie en het aansluiten van rassen op lokale omstandigheden steeds minder een rol.

Daarom mijn vraag: wat wordt er ondernomen om de rol van boeren in het veredelingsproces te versterken? En hoe kunnen wij die rol waar boeren die nog hebben, zoals in Oost-Europese landen, versterken? Ik zou willen voorstellen dat de minister er zorg voor draagt dat deze ontbrekende kennis nog wordt aangevuld, bijvoorbeeld via de expertmeetings waarmee wij al ervaring hebben, en ook bijvoorbeeld via een internationale vergelijking.

Het kabinet geeft aan de balans te willen hervinden, zodat genetische diversiteit gewaarborgd blijft. Inzet is onder andere dat kleinere bedrijven weer meer toegang krijgen. Ook dat lijkt mijn fractie essentieel. Je hebt voor een grote verscheidenheid aan rassen, aangepast aan specifieke omstandigheden, een veelheid aan bedrijven nodig en de mogelijkheid om de markt te betreden. Voor de biologische sector is verbetering van de balans overigens ook van cruciaal belang, omdat deze sector erg specifieke rassen nodig heeft, die commercieel nog wel eens wat minder aantrekkelijk kunnen zijn.

In de brief staat een aantal goede aanzetten. Waar ik wel benieuwd naar ben, is hoe de Nederlandse regering die balans nu precies ziet. Meer

vrijheid binnen het octrooirecht, maar tot hoe ver? Wat wordt precies de inzet in Brussel?

Wat de ChristenUnie betreft, kan het scherper. Beperkte vrijstelling lost het probleem niet op. Immers, het ras moet ook te vermarkten zijn, en dat kan niet met een beperkte kwekersvrijstelling. Dan zul je alsnog de octrooiwereld in moeten duiken om de vereiste licentie te verkrijgen. Waarom kiest de minister dan toch voor deze optie? Wat de ChristenUnie betreft, wordt ingezet op volledige kwekersvrijstelling onder het octrooirecht, omdat daarmee werkelijk meer ruimte komt voor ontwikkeling in veredeling in den brede.

Een andere lijn, die wat ons betreft ook goed mogelijk is, is het volledig uitzonderen van planten van octrooirecht. De techniek is wel octrooierbaar, de levende materie niet. Ik hoor graag nog eens duidelijk wat de voor- en nadelen van beide opties zijn, omdat beide wel benoemd worden in het rapport, terwijl het kabinet kiest voor een derde optie uit het rapport. Kortom, hoe passen die beide opties in het Europese en internationale plaatje? Kunnen we eenzijdig kiezen voor één van beide voorstellen, binnen de Europese richtlijn dan wel het TRIPS-verdrag? In hoeverre komen kwekers/veredelaars dan in de problemen zodra ze de grens overgaan, omdat ze dan mogelijk toch weer tegen het octrooirecht van andere landen aanlopen? In hoeverre is het mogelijk om het octrooirecht ook werkelijk te beperken tot de techniek, en dus de planten zelf uit te zonderen van dit octrooi? Kan Nederland eenzijdig een volledige kwekersvrijstelling in het leven roepen in het octrooirecht binnen de Europese regels? Kortom, veel vragen en graag ook heel veel antwoorden.

Kan de minister in dit kader ook aangeven hoe het draagvlak internationaal is om de regels aan te passen? Ik kan me voorstellen dat de Europese landen meer op onze lijn zitten dan bijvoorbeeld Amerikaanse bedrijven, die vooral met het octrooirecht werken. Is daarmee de route van het volledig uitzonderen van planten van het octrooirecht een betere route, omdat die aan lijkt te sluiten bij de formuleringen uit het TRIPS-verdrag, dat «slechts» aanpassing vereist van de Europese richtlijn? De overige punten, zoals het verbeteren van kennis in de sector en het verminderen van de reikwijdte van octrooien, hebben natuurlijk onze hartelijke instemming. Daarover nog wel een vraag: in hoeverre is toetsing in de praktijk mogelijk van het product onder het octrooirecht, zoals bij het kwekersrecht al praktijk is?

Een punt uit het rapport dat niet in de visie van het kabinet terugkomt, zijn de zogenaamde stewardships van bedrijven bij genetische modificatie, in het kader van de aansprakelijkheid. Nu blijkt dat steeds meer zeggenschap in de bedrijfsvoering plaatsvindt door licentiehouders en klanten, maar hoe ver dringt dit door, bijvoorbeeld in de boerenvrijstelling? Hoe te voorkomen dat dit al te zeer wordt uitgebreid naar niet-gmo-gewassen? En hoe te voorkomen dat de vrijheid van boeren om zelf zaad te vermeerderen onder druk komt te staan?

Laten we dit hele vraagstuk toch vooral ook in het perspectief van ontwikkelingssamenwerking zetten. Want ondersteuning, veredeling, vermeerdering en toepassing op lokale ecologie zijn belangrijke aspecten die ook in ontwikkelingslanden spelen. Wat zijn de mogelijkheden?

Zouden wij bijvoorbeeld in handelsverdragen de vrijheid van ontwikkelingslanden kunnen eisen om onder dat strikte octrooirecht uit te komen? Graag een reactie.

Mevrouw **Ouwehand** (PvdD): Voorzitter. Patenten op het leven, of het nu soorten, eigenschappen, genen of technieken van veredeling betreft, vindt de Partij voor de Dieren ethisch onverantwoord. De genetische rijkdom van het leven behoort toe aan de hele wereld, niet aan een paar machtige multinationals die hun kans schoon zien om eigenaar van onze voedselvoorziening te worden.

Economisch gezien is de huidige octrooipraktijk ook niet interessant, want die leidt tot erg veel verliezers en maar een handjevol winnaars: die paar grote zaadbedrijven. De verliezers zijn legio: de bevolking en de boeren in ontwikkelingslanden, de consumenten hier, en zeker ook onze boeren en kleine veredelaars.

Zo worden boeren geconfronteerd met kunstmatig hoge prijzen. Door de octrooien en de kleine groep van aanbieders van zaaigoed zijn de prijzen van gentechzaaigoed in Amerika al fors gestegen, zo bleek uit onderzoek. In tien jaar tijd is de gentech-sojabonenzaadprijs met 230% gestegen.

Reden is dat boeren niet hun oogst mogen gebruiken om te zaaien, zij zijn verplicht elk jaar nieuw zaaigoed te kopen. Hierdoor is er geen natuurlijk marktmechanisme om de prijs laag te houden. Monsanto heeft al aangegeven van plan te zijn de winst in 2012 te verdubbelen ten opzichte van 2007, dus dat voorspelt niet veel goeds voor de betaalbaarheid van ons voedsel en ons landbouwsysteem.

Ook in het licht van de eerlijke margeverdeling in de keten ligt het voor de hand de patenten op planten en dieren af te schaffen. Immers, door patenten wordt een groot deel van de winst gemaakt door de zaadbedrijven, en hierdoor blijft er minder over voor de boer. De concentratie van macht en geld in de handen van maar vier of vijf bedrijven wereldwijd hangt samen met de octrooieringspraktijk. Dit moet dus ook in samenhang worden aangepakt.

Daarnaast zorgt het systeem voor een radicale vermindering van de biodiversiteit in ons landbouwsysteem. En dat is niet alleen niet slim; het is ook ronduit gevaarlijk. Een wereld waarin maar twee of drie variëteiten van hetzelfde gewas worden geteeld, is erg kwetsbaar voor ziektes en plagen, en vormt daarmee een bedreiging van de voedselzekerheid. Dat beeld is niet meer ver weg, moet ik concluderen.

Voor grote bedrijven is het vooral winstgevend om breed toepasbare, makkelijke en veelgeplante gewassen te veredelen. Dat zal de toekomst zijn. Wie steekt er straks nog geld in het ontwikkelen van bijvoorbeeld graan dat nog op hoge breedtegraden kan groeien, zeg in Finland, wanneer de genenbanken in het bezit zijn van een paar grote bedrijven met winstoogmerk? Kleine, gespecialiseerde gewassen, ook zeker toegesneden op bijvoorbeeld droge en zilte omstandigheden in ontwikkelingslanden, zullen niet winstgevend genoeg zijn om in te investeren. Dat betekent dat je de gewenste opbrengstvermeerdering kunt vergeten, een zeer ongewenste ontwikkeling. Graag krijg ik een reactie van de minister. Het argument dat patenten nodig zijn om de onderzoeksinvesteringen terug te verdienen, houdt geen stand, zo hoorden we ook duidelijk tijdens het rondetafelgesprek. Ik verwijs naar de bijdrage van Rijk Zwaan. Een feit is dat sommige bedrijven al meer geld uitgeven aan de juridische aspecten van octrooien dan aan het onderzoek zelf, zo zegt de IAASTD in het Global Report. Dit zijn dus ook de bedrijven die hun octrooien als een bron van inkomsten zien, door alle mogelijke «inbreuken» hierop met succes aan te vechten. Ook de IAASTD ziet de voortgaande patentering van planten en hun eigenschappen als een zeer zorgelijke ontwikkeling. Ik zou graag horen of de minister die zorgen deelt.

Het «Raising the bar»-argument – dat we niet meer zomaar op alles een patent afgeven maar eerst gaan kijken of het wel nuttig is – is een beetje schokkend, want hoe kan dat nu een aanscherping zijn, dat zou toch allang het uitgangspunt moeten zijn? Het lijkt me niet meer dan normaal dat er strenge criteria gelden voor het afgeven van octrooien. Ik vind het wereldvreemd dat dit pas een paar jaar geleden afgesproken is, en blijktbaar zijn ook de octrooiaanvragers niet erg onder de indruk van het traject. Monsanto heeft bijvoorbeeld een patentaanvraag gedaan op vlees van varkens die met «hun» gentechgewassen zijn gevoerd. Is dat dan een uitvinding? Nee, het is een consequentie, met verstrekkende gevolgen. Maar blijktbaar verwacht Monsanto dat de aanvraag gehonoreerd zal worden, dus blijktbaar ligt deze «bar», deze drempel, niet erg hoog. Graag

een reactie van de minister op de voortgang van dit «verbeterproces». Kan zij hierbij ook meer inzicht geven in de criteria die nu worden gehanteerd bij het toekennen van octrooien hier in Europa? In Azië blijken de mensen wijzer op dit punt. Daar kun je geen patenten op het leven krijgen en terecht. Ik pleit ervoor dat we ons in Europa meer oriënteren op dit oosterse model dan het Noord-Amerikaanse model. De richtlijn moet aangepast worden, zo bleek tijdens de hoorzitting. Ik zou graag de toezegging van de minister krijgen dat zij het initiatief neemt om de richtlijn aan te passen, zodat er geen octrooi op planteneigenschappen en genen meer mogelijk is. Ik overweeg een motie op dit punt. De minister zegt dat er geen draagvlak zou zijn. Ik vind dat raar. Nederland heeft voor zover ik weet altijd het voortouw genomen in veranderingen ten aanzien van plantenveredeling en patentering. Wij hebben het kwekersrecht uitgevonden, dus wat bedoelt zij? Ik denk dat de andere lidstaten zullen vertrouwen op het inzicht in en de ervaring van Nederland met dit soort processen. Ik heb alle vertrouwen in haar overtuigingskracht.

Mevrouw **Jacobi** (PvdA): Voorzitter. Vier minuten is kort voor een zeer complexe materie. De minister heeft voorgesteld een beperkte vrijstelling op te nemen. Kan zij uitleggen wat zij ziet als meerwaarde van die voorgestelde beperkte kwekersvrijstelling? Wij denken zelf dat het een gepasseerd station is. Immers, de bio-octrooirichtlijn is vastgesteld. Dan is dit toch geen goed voorstel meer? In hoeverre is de bestaande onderzoeksvrijstelling die bestaat in het octrooirecht dan anders? Wat maakt een aparte onderzoeksvrijstelling, specifiek voor plantaardig materiaal, noodzakelijk?

Naar aanleiding van het rondetafelgesprek dat wij hebben gehad was de stelling van de Wageningen University dat er verschil is tussen de lidstaten en de wijze waarop wordt omgesprongen met de onderzoeksvrijstelling. De stelling is dat wij het hier strikter uitleggen, hetgeen de kennisontwikkeling in Nederland weer op achterstand zet.

Samen met Italië en Noorwegen hebben wij destijds geprobeerd de bio-octrooirichtlijn buiten werking te stellen. Is het mogelijk om opnieuw samen op te trekken om een evaluatie te entameren? Wij denken dat de minister nu op pad sturen met de opdracht de biotechrichtlijn te herzien sowieso geen steun krijgt en dat de hoop ijdel is dat dat voorstel het zal halen.

Over Raising the bar sluit ik mij aan bij collega Ouwehand. Wij zouden heel graag zien dat er een strengere toetsing komt van de octooivereisten, zodat je minder triviale octrooien krijgt. Als wij teruggaan naar de fundamentele eis dat het octrooi een uitvinding is, nieuw en inventief, industrieel toepasbaar en niet in strijd met de openbare orde of de goede zeden, dan denken wij dat er vanuit die optiek een heel aantal octrooien in het verleden veel te breed is verleend, bijvoorbeeld op gangbare ziekten bij tomaten. Is het mogelijk om die destijds waarschijnlijk triviaal verleende octrooien alsnog te vernietigen of te verkleinen? Is het mogelijk dat wij met een bekende Nederlander de hele sector bij elkaar halen om eens op een aantal casuïstieken van die triviaal verleende octrooien te leren? Kunnen wij daar zelf alsnog wijziging in aanbrengen, of moet de hele zaak aan de rechter voor beoordeling worden voorgelegd? Ik wil graag van de minister weten of wij dat bij het Europees Octrooibureau zouden moeten voorleggen om dit kritisch te herzien. Is dat haalbaar, kan dat?

De gedragscode lijkt ons een van de belangrijkste aanbevelingen uit het rapport. Wat opviel in de rondetafelgesprekken was de zo niet vijandige, dan toch niet goede houding van de zaaigoedsector en de biotechnologische sector. Wij vinden het belangrijk dat zij samen, met het bespreken van de casuïstiek en dergelijke, toch weer dichter naar elkaar toe groeien. Dat is goed voor onze telers in Nederland.

Wij maken ons ernstig zorgen over de toenemende integratie van biotechbedrijven en wij vrezen monopolieposities. Dat is waarschijnlijk ook zeer zeker te beïnvloeden via het mededingingsrecht. Ik zou graag willen dat de minister van LNV hierover contact zoekt met de minister van EZ om te kijken of hiervoor maatregelen nemen zijn. Tot slot spreken wij onze zorgen uit over de beschikbaarheid van gewassen voor boeren in ontwikkelingslanden. Het moet uitgesloten zijn dat iemand zich bijvoorbeeld het gen van de quinoa toe-eigent. Dat is misbruik van de wet. Het kan nooit de bedoeling zijn geweest en het is in strijd met de principes van octrooirecht en kwekersrecht. Graag krijg ik antwoord op de vragen.

De **voorzitter**: Dat antwoord krijgt u altijd als u erom vraagt, dat weet u.

Mevrouw **Ouwehand** (PvdD): De positie van de PvdA is mij nu niet helemaal duidelijk. Aan het eind van uw betoog wekt u de indruk dat u het aan de sector wilt overlaten. Klopt dat of bent u voor het duidelijk regelen?

Mevrouw **Jacobi** (PvdA): Wij denken dat de problemen die nu zijn veroorzaakt, deels ook door de sector zijn veroorzaakt en daarom mogelijk ook weer voor een deel daar zijn op te lossen. Daarom mijn voorstel: ga eens met elkaar rond de tafel en kijk naar de casuïstiek hoe het heeft kunnen gebeuren dat er triviale octrooien zijn verleend. Misschien kan het door de sector niet worden opgelost, maar je kunt de sector altijd de kans geven. Wij vinden hoe dan ook dat de overheid sturing op dit systeem moet hebben, maar de wetgeving rond octrooirecht en telersrecht heeft niet kunnen voorkomen dat wij nu met deze complexe problematiek zitten.

De heer **Van Gerven** (SP): De mist is niet echt opgeklaard met dit antwoord. Laat ik het eens wat scherper formuleren. Is de PvdA nog steeds voor een volledige kwekersvrijstelling? U hoeft alleen maar ja te zeggen.

Mevrouw **Jacobi** (PvdA): Nee, dat zijn wij niet. Het is lastig om in een paar minuten alles te zeggen. Wij zijn natuurlijk wel voor bescherming van intellectueel eigendom. Daarvoor is ook ooit het octrooirecht en het kwekersrecht in het leven geroepen, tot een bepaald niveau, want daarna moet je ook weer licenties aanvragen. Waar wij nu op vastlopen, is dat wij in de biotechrichtlijn met octrooien zitten die de telersvrijheid blokkeren. Maar dat wil niet zeggen dat er een volledige vrijstelling van kwekersrecht zou moeten zijn. Want ooit moet je weer een licentie aanvragen om te vercommercialiseren.

De heer **Van Gerven** (SP): Het gaat om de positiebepaling van de PvdA. U kent Harm Evert Waalkens ongetwijfeld. Hij heeft gezegd dat hij het op dit punt volledig eens is met Plantum NL, een organisatie die zich richt op de veredeling van gewassen. Ik ben het volmondig met Plantum NL eens. Bent u dat ook? Plantum NL is voor een volledige kwekersvrijstelling.

Mevrouw **Jacobi** (PvdA): Wij leggen daar nuances in. Ik weet niet of u Harm Evert Waalkens goed interpreteert.

De heer **Van Gerven** (SP): Wat ik heb aangehaald, staat letterlijk op zijn site. Daar is geen woord Spaans bij. Er staat: «Ik ben het volmondig met hem eens». Ik constateer dat de PvdA hier dus aan het draaien is.

Mevrouw **Jacobi** (PvdA): De PvdA zit hier aan tafel om voor deze complexe problematiek een oplossing te zoeken. Als u deze quote van een

website zo strak hanteert, komen wij in problemen, want waar zit bijvoorbeeld het verschil tussen een alg en een plant?

De **voorzitter**: Die discussie voert u maar later. Het woord is aan mevrouw Snijder-Hazelhoff namens de fractie van de VVD.

Mevrouw **Snijder-Hazelhoff** (VVD): Voorzitter. Laat ik beginnen met te zeggen dat de innovatieve plantenveredeling wel heel essentieel is om te behouden voor duurzame ontwikkeling en voor de voedselvoorziening voor de toekomst. Nederland heeft of had daarin een zeer belangrijke positie, want daarover gaat vandaag de discussie. Daarover is zorg om de positie in de plantenveredeling, ook in het kader waarin Nederland een belangrijke rol speelt te behouden. Er dient dus ruimte voor te komen. De kern van de discussie ligt erin waartoe het intellectueel eigendomsrecht behoort. Dan hebben wij het kwekersrecht, gebaseerd op rassen en het octrooirecht, gebaseerd op plantgerelateerde uitvindingen.

Ik kom bij het kwekersrecht, waarin wij de kwekersvrijstelling hebben. Daarin zit de ruimte voor veredelaars om door te verdelen. Bij het octrooirecht kennen wij eigenlijk alleen de research exemption, ofwel de onderzoeksvrijstelling. Bij de insprekers was er grote zorg over dat wij of Europa dat te strak interpreteren. Wageningen Universiteit sprak haar zorg uit dat de onderzoeksvrijstelling te weinig ruimte biedt om er goed gebruik van te maken. Graag een reactie van de minister.

Beide bewindslieden schrijven in hun brief dat het tussen het kwekersrecht en het octrooirecht ergens uit balans lijkt te gaan. In het rapport staat, wat de ministers ook beamen, dat er risico's zitten aan monopolieposities. Ook wij zien als wij niet goed de balans bewaken dat daar zorg is over monopolieposities, waarbij maar een aantal bedrijven wereldwijd alles zullen beheersen. Dat gaat te ver, maar die balans dient er dus naar ons gevoel echt te zijn. Het is belangrijk dat kwekers- en octrooirecht er beide zijn, naast elkaar, maar wel in de goede maat en de goede afweging. De bewindslieden stellen in hun brief een aantal acties voor. De VVD kan deze in grote lijnen onderschrijven. Wij vragen ons wel af hoe het kabinet nu de relatie met Europa ziet, want dat wij het niet alleen op nationaal gebied zullen kunnen oplossen, is voor ons zo klaar als een klontje. Dus er zal een stap achteraan komen, maar hoe ziet het kabinet dat?

Wij onderschrijven de belangrijkste Nederlandse aanpassing van de wet- en regelgeving waarbij de kwekersvrijstelling meer ruimte krijgt. Hoe moeten wij dit zien in relatie met de bio-octrooirichtlijn in Europa? Graag een reactie van de minister.

Laat ik helder zijn. De VVD pleit absoluut niet voor het volledig overhoop halen van de biotechrichtlijn. Laten wij wel zijn, dat is een heel langjarig traject, waar ook een aantal kaders wel goed is. Hoe ver kunnen wij gaan en waar is de ruimte om toch ook daarin de kwekersvrijstelling, c.q. de breedere exemption in te vullen? De VVD vraagt zich dan ook af of wij als Europa hebben wat de WTO vroeg, ook in het rondetafelgesprek. De WTO-richtlijn stelt dat wij uitvindingen moeten octrooieren. Hoe ver gaan wij daarin? Is Europa in de biotechrichtlijn niet te scherp gaan laveren op plantenoctrooiëring? Ik krijg daarop ook graag een reactie van de minister. Voor de VVD is het belangrijk dat er meer ruimte komt voor de plantenveredeling, c.q. het kwekersvrijstellingsrecht in een goede balans met de octrooiwetgeving.

De **voorzitter**: Dan is het woord aan de heer El Fassed namens de fractie van GroenLinks. Ik heet hem welkom voor zijn eerste publieke optreden in een algemeen overleg van deze commissie. Wij zijn blij dat u er bent en wij zijn vooral benieuwd naar uw bijdrage.

De heer **El Fassed** (GroenLinks): Voorzitter. Ik heb van horen zeggen dat er in rondetafelgesprekken meestal zeer diverse standpunten naar voren

komen. Het is mij opgevallen dat in de rondetafelgesprek over de toekomst van de plantenveredeling onder de meeste aanwezigen een redelijke eensgezindheid was. Het komt niet vaak voor dat LTO en Greenpeace hetzelfde denken over een onderwerp.

GroenLinks maakt zich sterk voor duurzame voedselproductie voor de hele wereldbevolking. Schaalvergroting en monopolisering moeten er niet toe leiden dat een kleine groep multinationals gaat bepalen hoe wij ons voedsel produceren. Ik haal graag het voorbeeld aan dat door Biologica tijdens het rondetafelgesprek werd genoemd. De Ruiter Seeds is een belangrijke producent van biologisch zaak voor tomaten, komkommer en paprika. Monsanto heeft dit bedrijf overgenomen. Omdat Monsanto niet wil investeren in de biologische sector, stopt De Ruiter Seeds in september van dit jaar met de verkoop van biologisch zaad. Is dat de innovatie waarvan de grote zaadbedrijven zeggen dat die alleen tot stand komt met behulp van octrooien?

GroenLinks is van mening dat het octrooirecht niet geschikt is voor de bescherming van levende organismen of delen daarvan. Dit is niet alleen in het belang van boeren in Nederland, maar van boeren wereldwijd. Ook voor boeren in ontwikkelingslanden is het van groot belang dat de octrooieregels worden ingeperkt.

GroenLinks wil daarom dan ook dat het octrooirecht wordt aangepast. De minister geeft in haar brief aan dat er internationaal te weinig draagvlak hiervoor is en past daar het ambitieniveau op voorhand al op aan.

GroenLinks is het daar niet mee eens. Binnen Europa is er een groeiend besef dat octrooien voor zaden alleen een kleine groep monopolisten bevoordeelt ten koste van de kleinere bedrijven, die altijd voor innovaties hebben gezorgd. Buiten Europa bestaat ook wel weerstand tegen het te ver doorgevoerde octrooirecht.

Ik zou dan ook van de minister willen weten of zij hierover contact heeft gehad met haar collega voor Ontwikkelingssamenwerking. Van de andere fracties zou ik graag willen weten hoe zij staan tegenover amendement van de EU-richtlijn 98/44. Wij overwegen namelijk een motie waarin wordt gesteld dat de minister in Europees verband het standpunt inneemt dat de biotechnologie- en de octrooirichtlijn 98/44 worden aangepast.

De heer **Koopmans** (CDA): Voorzitter. Wij spreken over de reactie van het kabinet op het rapport van het Centrum voor Genetische Bronnen Nederland, waarom ook vanuit de Kamer eerder is gevraagd. Het gaat om een buitengewoon belangrijke zaak. In Nederland is er een enorm grote veredelingsbedrijfstaking die buitengewoon succesvol is, in een heel lange traditie. Deze moet wat de CDA-fractie betreft ook de komende jaren grote kansen en mogelijkheden blijven houden.

De CDA-fractie kijkt ook met meer afstand naar de problematiek, in die zin dat er natuurlijk sprake is van een enorme uitdaging waar de wereld in de komende tientallen jaren voor staat. Op de grote groei van de wereldbevolking, met daaraan gekoppeld eenzelfde groei van de behoefte aan voedsel, zal op een zo intensief mogelijke wijze antwoord moeten worden gegeven. Doen wij dat niet intensief, dan is er een enorm ruimtegebruik aan de orde. Daar zitten ook weer problemen aan vast.

Dus hier zit een heel ingewikkelde spanning in de sector, waarin heel veel verwacht wordt van innovatie en technieken en waar grote financiële belangen mee gemoeid zijn, maar ook belangen die te maken hebben met de toekomst van de wereld.

In die zin zijn wij op zich tevreden met de brief die de minister schrijft en met de zeven actiepunten die zij oppakt, maar er zit natuurlijk wel nog een aantal vragen in. De allereerste vraag is natuurlijk: wij kunnen hier aan deze tafel en in Nederland proberen een antwoord te geven binnen onze wetgeving. Dat is mooi, maar de rest van de wereld, allereerst in Europa en vervolgens daarbuiten, is op allerlei andere manieren bezig op datzelfde speelveld. De vraag is dus of onze antwoorden wel passend zijn.

Misschien passend in onze richting, maar op welke wijze zijn zij passend in wat de rest van de wereld aan het doen is?

In die zin is het dus van belang dat wat de minister opschrijft onder punt 2 over de evaluatie het meest pijnlijke deel van de brief is. De minister zegt namelijk dat zij graag in Europa, maar zelfs in wereldverband zou willen spreken over aanpassing van richtlijnen en van afspraken in WTO-verband, maar dit wordt weggezet in een half zinnetje – ik bedoel dit niet negatief tegenover de minister – en er wordt geconstateerd dat daar geen draagvlak voor is. Wij hebben altijd overleg met de regering, maar tegen de andere partijen zeg ik dat wij misschien ook eens als nationaal parlement zouden moeten nadenken of dat in Europees verband mogelijk is. Zo is het ons ook gelukt om meerdere parlementen op het gebied van de bestrijding van dierziekten geïnteresseerd te krijgen; collega Ormel heeft dat gedaan. Kunnen wij op dit gebied niet als nationaal parlement werk verrichten naar anderen omdat er zulke grote belangen aan vastzitten?

De keuze die het kabinet maakt voor het aanpassen van de wet klinkt sympathiek, maar wij hebben er wel een paar vragen bij. Lost het werkelijk het probleem op? Wij brengen het van de ene wet naar de andere en wij breiden het een beetje uit, maar lost dit nu echt het probleem op? Wij hebben daarvoor een wetsvoorstel nodig. Het kabinet schrijft dit over te laten aan het nieuwe kabinet. Wij zouden zeggen: dien het in, want dit is een problematiek waarvoor wij ook als Kamer de tijd nodig waarschijnlijk hard nodig hebben om hierover goed na te denken. Laat het niet afhangen van het nieuwe kabinet.

Zouden niet ook innovaties op ander gebied, bijvoorbeeld op medisch gebied, in problemen kunnen komen door dat wetsvoorstel? Daar hebben wij het wetsvoorstel voor nodig.

De andere opmerkingen die de minister maakt over voorlichting, kenbaarheid van rassen, gedragscodes en dergelijke vinden wij prima, maar wij zouden er nog eentje aan willen toevoegen, namelijk de macht van de consument. Ook op dit punt denken wij dat het van belang is om met elkaar na te denken – misschien zou het kabinet daarin een belangrijke rol kunnen spelen – hoe de consument hierin een belangrijke rol kan spelen, niet alleen als iemand die iets overkomt maar ook als iemand die met zijn voeten of zijn portemonnee keuzes maakt.

Mevrouw **Wiegman-van Meppelen Scheppink** (ChristenUnie): De vraag waarmee de heer Koopmans afsloot dat de consument moet kiezen, is wel leuk maar ik vraag me af of het in deze problematiek wel echt opgaat. Het probleem is nu vaak juist dat er weinig te kiezen valt vanwege patenten die blijven rusten op bepaalde producten, die dan gewoon niet meer toegankelijk zijn en niet meer verkrijgbaar zijn, waardoor boeren daar niet meer verder mee kunnen. Kortom, valt er wel iets te kiezen en moeten we niet juist zeggen: natuurlijk is de consument belangrijk, maar nu even terug naar onze eigen taak? Hebben wij de goede wetten, regels en richtlijnen?

De heer **Koopmans** (CDA): Dit is een volstrekt terecht punt, maar als ik daarop zou zeggen dat de consument niets kan doen en dat ik achterover ga leunen, schieten we ook niets op. Mijn punt is juist dat wij vanwege het feit dat het voor de consument nu zo moeilijk is om keuzes te maken moeten nadenken over vormen van transparantie. Misschien moet wet- en regelgeving daarin ook wel een rol spelen. Of misschien zouden gedragscodes op dat punt ook kunnen helpen. Er moet meer zicht op zijn wie welke stappen zet en wie welke octrooigerelateerde eigenschappen voor zich houdt en daarmee de wereld belazert, maar misschien ook de wereld daar heel goed mee helpt; dat kan de andere kant zijn. Daar zouden misschien consumenten meer mee kunnen doen.

Dit is ingewikkeld, maar ik heb ook in mijn bijdrage gezegd: de nationale wetgeving is maar een klein deeltje van de werkelijkheid. Internationaal is er heel veel te doen, maar gebeurt er te weinig. Daar zit ik net als u ook mee dus ik vind dat je overal moet kijken hoe je met kleine stapjes de wereld in de goede richting kunt krijgen.

Mevrouw **Ouwehand** (PvdD): Ik onderschrijf niet alles wat de heer Koopmans zegt, maar dit is toch een historisch moment. Wij zijn het nog nooit zo eens geweest. Dat valt zeker niet tegen!

De heer **Koopmans** (CDA): Dan begin ik mij wel zorgen te maken!

Mevrouw **Ouwehand** (PvdD): Ik zie meteen een verontruste blik in uw ogen, maar met het idee om als Nederlands parlement ook te kijken wat wij met andere parlementen kunnen doe ik mee. Boek alvast een trein – wij gaan niet vliegen in Europa – en ik stap in en ga met u mee. Wat mij niet duidelijk is geworden, is of de CDA-fractie dan vindt dat de minister ook alvast moet beginnen om vanuit haar positie te zeggen: wij willen een aanpassing van de octrooirichtlijn.

De heer **Koopmans** (CDA): De minister schrijft in haar brief dat ze ook vindt dat er iets moet gebeuren bij de Europese biotechrichtlijn en bij een andere richtlijn, maar zij constateert dat het internationaal draagvlak daarvoor klein is. Ik vind dat de minister – maar daarvoor heeft zij geen aansporing nodig, dat schrijft zij al op – volop met haar collega van EZ haar best moet doen om te zorgen dat er op de internationale fora op dit punt veel gesproken wordt en dat er actie moet komen. Onze fractie vindt het ergerlijk dat wij bijvoorbeeld vanuit Europa te maken hebben met regelgeving over het laatste ons stikstof op het land, terwijl er tegelijkertijd over een zo belangrijk onderwerp veel te grote verschillen in Europa zijn.

Mevrouw **Ouwehand** (PvdD): Zo kennen wij elkaar weer. Dat scheelt weer, anders zou het wat ongemakkelijk worden!

De **voorzitter**: Ik heb nog niet gehoord of de heer Koopmans met u per boot of trein Europa in wil.

Mevrouw **Ouwehand** (PvdD): Per trein.

De heer **Koopmans** (CDA): Altijd.

Mevrouw **Ouwehand** (PvdD): Wij moeten ook even het antwoord van de minister afwachten, want mij is niet duidelijk of zij zich er nu bij neerlegt dat er geen draagvlak is of dat zij de boer op gaat. Dus laten wij dat afwachten en elkaar in de tweede termijn nog eens spreken. En stikstof is een ander verhaal.

Mevrouw **Snijder-Hazelhoff** (VVD): Ik ga ervan uit dat CDA-fractie wel nu direct en zeer voortvarend met de wijziging van onze eigen Rijksoc-trooiwet voorlopig aan de gang wil, zoals de minister ook aangeeft.

De heer **Koopmans** (CDA): Ik heb zelfs nog tegen de minister gezegd dat zij niet hoeft te wachten op het nieuwe kabinet maar dat zij zelf al het initiatief kan nemen.

De **voorzitter**: Dus de minister kan haar vakantie vergeten en meteen aan de slag.

De heer **Van Gerven** (SP): Is het CDA ook voor een volledige kwekersvrijstelling, ja of nee?

De heer **Koopmans** (CDA): Ja of nee bepaal ik altijd zelf. Ik heb net al gezegd dat wij de intentie van de minister in de brief delen, maar dat wij wel een aantal fundamentele vragen hebben over hoe je dat dan precies in wetgeving gaat opnemen. Dat betekent dat je op dat moment ja of nee zegt tegen de precieze uitwerking. Heel stoer opmerkingen maken over ja of nee ontkent de complexiteit van wat er in die wereld aan de orde is. Dat zeg ik niet omdat ik wil wegllopen, want ik ben het liefst zo concreet mogelijk, maar het is te simpel om te zeggen: ja, alles valt onder het kwekersrecht, dan komt het goed in het leven.

De heer **Van Gerven** (SP): Het gaat erom waar je naartoe wilt. Het willen gaat voor het kunnen en het werkelijkheid worden. Heb ik het goed begrepen van de heer Koopmans dat het CDA ook voor een volledige kwekersvrijstelling is en dat wij moeten bekijken hoe wij dat kunnen realiseren? Als hij daar ja tegen zegt, gaat hij namelijk verder dan de minister.

De heer **Koopmans** (CDA): Ik heb net gezegd wat ik gezegd heb: wij willen de uitwerking van de minister op dit punt hebben en het wetsvoorstel. Ik zeg nog een keer dat ja of nee op dit soort vragen een ontkenning is van de complexiteit op dit punt.

De **voorzitter**: Het woord is aan de heer Dijkgraaf namens de fractie van het SGP, die ik graag zeer welkom heet.

De heer **Dijkgraaf** (SGP): Voorzitter. Dank daarvoor. Ondertussen is dit al mijn zesde algemeen overleg.

Graag begin ik de bijdrage van de SGP-fractie aan dit belangrijke debat met het schetsen van twee voor ons belangrijke invalshoeken. Het intellectueel eigendomsrecht van bedrijven op plantenrassen en met name planteneigenschappen is eigenlijk tendentieus. De R&D-afdelingen hebben dankbaar gebruik gemaakt van een hoger intellect. Dan past bescheidenheid. De SGP belijdt dat God de schepper en eigenaar is van planten en planteneigenschappen. De SGP-fractie heeft daarom principiële bezwaren tegen de octrooieerbaarheid van planteneigenschappen. De tweede invalshoek is de vraag of nog steeds wordt voldaan aan de oorspronkelijke doelstellingen van zowel het kwekersrecht als het octrooirecht. Beide systemen zorgen er aan de ene kant voor dat de uitvinder erkend wordt en een exclusief recht krijgt voor het exploiteren van zijn uitvinding. Dat maakt het voor hem interessant om te investeren in maatschappelijk gewenste innovatie en dat is een goed punt. Daar staat wel wat tegenover: het exclusieve recht mag maatschappelijk gewenste innovatie door anderen, voortbouwend op de nieuwe uitvinding, niet belemmeren. Dit wordt bereikt door openbaarmaking van de vinding of de kwekersvrijstelling.

Het rapport Veredelde zaken, maar ook de recente Trendanalyse Biotechnologie, geeft duidelijk aan dat het evenwicht tussen de bedrijfseconomische belangen van de uitvinder aan de ene kant en de sociaaleconomische belangen van de maatschappij aan de andere kant uit balans zijn. De octrooiering van planteneigenschappen, en indirect van plantenrassen, en het ontbreken van een volledige kwekersvrijstelling in het octrooirecht baren ons grote zorgen. Openbaarmaking van planteneigenschappen heeft, in tegenstelling tot openbaarmaking van een werkwijze, geen meerwaarde zolang de eigenschap of het ras niet vrijuit kan worden gebruikt voor verdere veredeling en innovatie. Waar voedselschaarste en klimaatverandering vragen om snelle en volledige benutting en vergroting van de plantaardige genetische diversiteit werkt de huidige octrooiering

van planteneigenschappen niet mee maar tegen. Het feit dat de grote biotechnologiebedrijven meer geld uittrekken voor juristen dan voor R&D spreekt boekdelen en is toch wel verontrustend. De sociaaleconomische belangen van de maatschappij moeten het afleggen tegen de bedrijfseconomische belangen van de biotechnologiebedrijven.

Het octrooirecht in de plantenveredeling voldoet wat ons betreft daarom niet meer aan de oorspronkelijke doelstellingen. In het licht van de genoemde invalshoeken vindt de SGP-fractie de reactie van de bewindslieden te mager. De keuze voor het opnemen van een beperkte kwekersvrijstelling in de Rijsoctrooiwet is een goede eerste stap. De SGP is echter niet tevreden met de opmerking dat er voor verdergaande wijzigingen geen internationaal draagvlak is. Graag meer ambitie. Nederland is de grondlegger van het kwekersrecht en daarom de eerst aangewezen om zich op internationaal niveau actief in te zetten voor bescherming van dit kwekersrecht tegen ongewenste inbreuk via het octrooirecht. De SGP-fractie vraagt de minister zich in te zetten voor volledige kwekersvrijstelling binnen het octrooirecht of voor het uitsluiten van de octrooieerbaarheid van planteneigenschappen. Wij opteren voor het laatste. Hoe kijkt de minister aan tegen de haalbaarheid daarvan? Denk zij ook constructief mee bij het eerste?

De ministers geven aan dat voor een volledige kwekersvrijstelling een wijziging van internationale afspraken en regelingen nodig is. Op pagina 62 van het rapport Veredelde zaken staat juist dat invoering van volledige vrijstelling binnen het octrooirecht op nationaal niveau kan plaatsvinden. Dat is opmerkelijk. De Europese Biotechnologierichtlijn zou die ruimte bieden, terwijl het TRIPS-verdrag die ruimte niet zonder meer uitsluit. Welke juridische belemmeringen zien de ministers dan voor zich? De ministers wijzen in hun brief terecht op de gecreëerde mist rond de reikwijdte van een octrooi. Het is voor een kweker moeilijk te achterhalen of een bestaand ras reeds door anderen geoctrooierde eigenschappen bevat. Dat leidt tot ongewenste terughoudendheid. De minister wil dat het voor kwekers eenvoudiger wordt om te achterhalen of een bestaand ras geoctrooierde eigenschappen bevat, maar is zij dan ook bereid om lasten en verplichtingen zo veel mogelijk bij de aanvrager van een octrooi neer te leggen?

Wat de ontwikkelingslanden betreft, sluit ik mij aan bij de eerder gestelde vragen. Zouden wij hun niet meer ruimte moeten geven? Ik sluit mij ook aan bij de opmerkingen over de onderzoeksvrijstelling van mevrouw Jacobi en mevrouw Snijders.

Ik besef dat het buiten het directe kader van deze vergadering valt, maar zouden wij niet een breder onderzoek moeten entameren naar de doorgaande monopolisering? Dit biedt ook volgens het rapport Veredelde zaken een sluitende oplossing voor die monopolisering, terwijl dat natuurlijk wel het grote probleem is.

De heer **Van Gerven** (SP): Voorzitter. Bij dit thema gaat het wat de SP betreft om drie uitgangspunten, namelijk het bevorderen van de biodiversiteit, het beschermen van de kleine bedrijven en innovatie. Bij dit vraagstuk is het heel belangrijk hoe wij de macht van de agro-multinationals beteugelen. Dat is toch waar het in wezen om draait. In het rapport Veredelde zaken worden daarover veel behartigenswaardige opmerkingen gemaakt en wordt ook een aantal oplossingen aangedragen. Maar wat opvalt, is dat de minister die maar half overneemt. Ik heb net al bij interruptie gezegd dat het willen voorafgaat aan het kunnen. Moet er niet veel meer gebeuren? De bevindingen van de studie liegen er immers niet om. Ik citeer: «octrooien op genetisch materiaal ... zijn een belangrijke oorzaak van de vermindering in de diversiteit aan veredelingsbedrijven en dreigen innovatie in de plantenveredeling te blokkeren.» Dat roept toch om actie?

Uit het rapport blijkt een enorme machtsconcentratie in de industrie. Het patentsysteem zet agro-multinationals met een leger juristen op voordeel. Er wordt meer uitgegeven aan advocaten dan aan research & development. Kwekersrecht is wel toegankelijk voor gewone of kleine bedrijven. We moeten dus voorkomen dat zaaigoed, de bron van ons bestaan, straks alleen nog gekweekt wordt door een enkele moedige kweker die een leger aan advocaten heeft moeten inhuren voor alle mogelijke claims en rechtszaken. Dat kan toch niet de toekomst zijn? Uit het rapport blijkt ook dat het octrooi, in tegenstelling tot wat sommigen denken, niet de drijvende kracht is achter uitvindingen en innovaties. In het rapport wordt geconstateerd dat dit leidt tot verhoging van de prijs voor zaad. Voor ontwikkelingslanden botsen handelsgerelateerde aspecten van het intellectueel eigendomsrecht met ontwikkelingsdoelen.

We moeten de trend keren nu het nog kan. In de Verenigde Staten is door Monsanto een patent aangevraagd op spek en steak, afkomstig van varkens die gevoerd zijn met gepatenteerde gewassen. Kan het nog gekker? Jazeker, dat kan, blijkens de zaak van de Canadese Percy Schmeiser, die per ongeluk gepatenteerd koolzaad in zijn veld had staan en die moest betalen. Dat toekomstbeeld wenst toch waarschijnlijk niemand.

Het rapport zegt dat een keuze voor optie 1 – beperken van de reikwijdte van het octrooi zodat het alleen technologie beschermt en geen genetisch uitgangsmateriaal – of voor optie 2 – volledige kwekersvrijstelling – voor de hand ligt. De SP-fractie zou zeggen: allebei. De minister maakt er een slap aftreksel van en gaat voor optie 3 – een gedeeltelijke kwekersvrijstelling – en optie 4, namelijk het verbeteren van de kwaliteit van het octrooi. Maar optie 4 geeft volgens het rapport Veredelde zaken geen garantie op verbetering, omdat het afhankelijk is van de autonome Boards of Appeal van het Europees Octrooibureau. De heer Tax hebben we bij het rondetafelgesprek horen zeggen dat een beperkte kwekersvrijstelling niet effectief is. Minister, waarom gaat u dan niet voor een volledige kwekersvrijstelling? Want volgens Veredelde zaken is er geen juridische belemmering daarvoor, dus waarom werken wij deze optie niet uit?

Is de minister bereid om bij de Europese Unie niet alleen het rapport aan te bieden maar ook te strijden voor wijziging van de richtlijn? Is zij bereid om in Nederland niet alleen een beperkte kwekersvrijstelling, maar een complete kwekersvrijstelling te initiëren? Is zij bereid om er in Europees verband voor te vechten dat in bilaterale verdragen ontwikkelingslanden niet meer worden gedwongen om een intellectueel eigendomsregime aan te houden, en zeker niet een strenger intellectueel eigendomsregime dan de Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights-verdrag (TRIPS) onder de World Trade Organization?

Is de minister verder bereid om een marktconcentratieonderzoek voor te stellen in de EU waarbij gekeken wordt naar machtsconcentratie, stijgende prijzen en de kwalijke rol van patenten?

Is zij voorts bereid om genenbanken te blijven ondersteunen, hier en elders?

Is zij daarnaast bereid om instructies richting eigen universiteiten te herzien, conform de aanbevelingen van het rapport?

Is zij ten slotte bereid om open source-experimenten te stimuleren en een actieplan op te stellen tegen ongewenste machtsconcentraties? En om de boerenvrijstelling in de huidige Rijksoctrooiwet en de Europese Biotechnologierichtlijn niet voor een beperkt aantal gewassen te laten gelden, maar voor alle?

Het is prima dat de minister dit in de WTO wil aankaarten, maar het is en en, niet of of. De stappen in Nederland en in de EU moeten ook zo snel mogelijk genomen worden. Als we gaan wachten tot de WTO is uitgepraat, zijn we straks nog eens tien jaar verder.

De heer **Koopmans** (CDA): Ontkent u dat er ooit een patent is geweest dat, vanwege het feit dat er een patentsystematiek was, een grote bijdrage heeft geleverd aan bijvoorbeeld het verbeteren van een aantal plantensoorten?

De heer **Van Gerven** (SP): Dat er goede uitvindingen gepatenteerd zijn, zal niemand ontkennen, daar wemelt het van, maar patenten en octrooien moeten niet misbruikt worden voor eigenbelang. Dat is de kern van het verhaal. Daar wordt op grote schaal misbruik van gemaakt door de grote agro-multinationals, die daardoor kleinere bedrijven buitenspel zetten en feitelijk innovatie en concurrentie op een gelijk speelveld onmogelijk maken. Dat is de kern.

De heer **Koopmans** (CDA): Met deze woorden zijn de heer van Gerven en ik het gewoon weer eens, want het is geen stoer nee en ook geen stoer ja. Het is gewoon slim nadenken hoe je dit verstandig oppakt.

Mevrouw **Jacobi** (PvdA): Ik ben niet zo van stoer maar ik denk: hoe lossen we het probleem op? Als je alles vrijstelt bij het werken met planten krijg je ongewenste neveneffecten. Daarvoor probeer ik een oplossing te zoeken. Ik noem zaken die wel beschermd moeten worden, zoals de ontwikkeling van geneesmiddelen, waarbij je ook met planten werkt. Hoe kijkt u tegen die neveneffecten aan als je een volledige vrijstelling van het telersrecht zou hebben? Ik denk dat er dan niet meer zal worden geïnvesteerd, want dan levert het niets meer op.

De heer **Van Gerven** (SP): U moet het vraagstuk van de kwekersvrijstelling niet op één lijn stellen met de farmaceutische industrie. Het is duidelijk dat de plantenveredelaar iets anders is dan een geneesmiddelenfabrikant. Dat zijn echt twee volstrekt verschillende werelden. Weet u wat het ontwikkelen van een nieuw medicijn kost? Dat kost 1 mld. Dit zijn dus volstrekt onvergeloofbare zaken.

Mevrouw **Jacobi** (PvdA): Als het gaat om het werken met planten is er natuurlijk wel een grijs gebied.

De heer **Van Gerven** (SP): Ik snap wel dat planteneigenschappen gebruikt kunnen worden voor medicijnen, maar dat gebeurt echt niet door de kleine plantenkweker. Het gaat erom dat het veredelen van planten ruim baan moet krijgen omdat dat ons heel veel voorspoed, vooruitgang en rijkdom heeft gebracht. Wij willen het zo regelen dat als een ras ontwikkeld is daar een octrooi op zit dat men kan vermarkten, maar dat anderen die kennis kunnen gebruiken om weer nieuwe zaken te ontwikkelen. Dat is eigenlijk het voorstel van Plantum NL dat er ligt. Ik denk dat wij daarmee recht doen aan een zekere ontdekkersfee – de ontdekker heeft daar ook voordeel van – terwijl wij aan de andere kant de innovatie niet remmen. Dat is toch wat wij met ons allen willen?

Minister **Verburg**: Voorzitter. Ik dank de leden van de Tweede Kamer voor de inbreng in eerste termijn, in het bijzonder de leden die ik in deze commissie nog niet ben tegengekomen, de heer El Fassed en de heer Dijkgraaf. Hartelijk welkom, wij hebben elkaar al even de hand geschud. Ik heb de vorige keer de heer Van Gerven veel succes gewenst. Hij meldde toen dat hij vond dat er veel afkortingen worden gebruikt in deze commissie. Dat moet ik beamen, maar hij zal er een weg in weten te vinden en dat wens ik de heren El Fassed en Dijkgraaf ook toe. Hun eerste bijdragen beloofden al veel.

Vandaag spreken wij over de toekomst van de plantenveredeling in het licht van ontwikkelingen in het octrooirecht en het kwekersrecht. Ik denk dat het belangrijk is om dat vandaag te doen. Het feit dat wij dit doen en

dat de collega van EZ en ik een wetsvoorstel voorbereiden, betekent dat wij op dit punt ambitie hebben en dat wij hierin iets willen veranderen en bereiken.

De vraag is waarom wij dat willen, niet waarom het nog niet is gebeurd. Dat heeft precies te maken met de opmerkingen die door verscheidene leden zijn gemaakt. Mevrouw Snijder en de heer Koopmans spraken erover dat mede dankzij de vrije toegang tot genetisch materiaal Nederland een plantenveredelingssector kent die sterk, innovatief en toekomstgericht is, met een wereldwijde impact. In Nederland gevestigde bedrijven exporteren jaarlijks voor ruim 2 mld. aan zaad en pootgoed en circa 24% van de totale wereldexportwaarde aan plantaardig uitgangsmateriaal komt van Nederlandse bodem. Dat moet nog maar eens gezegd worden. Mevrouw Jacobi wees er ook op. Ik denk dat dat van zeer groot belang is.

Die sector is zeer kennisintensief en tegelijkertijd ook zeer kapitaalintensief. Jaarlijks wordt 15 tot 20% van de bruto-omzet besteed aan het ontwikkelen van nieuwe rassen. Dat levert in ons land ook veel hoogwaardige werkgelegenheid op, namelijk zo'n 11.000 arbeidsplaatsen. Bovendien hebben mede door de verbindingen met deze sector Nederlandse kennisinstellingen een vooraanstaande rol in de wereld. Het een speelt dynamisch op het ander in, dus je kunt niet zeggen dat het alleen aan de sector ligt, maar door die combinatie van kennisinstellingen en een dynamische sector is daar wereldwijd veel belangstelling en veel waardering voor.

Rassen met verbeterde eigenschappen helpen overal in de wereld mee om de landbouwproductiviteit en dus ook de voedselproductie te verhogen en de milieubelasting tegelijkertijd terug te brengen. Zeer terecht wees de heer El Fassed daarop en ook mevrouw Snijder had het daarover. Het gaat natuurlijk om voedselzekerheid, om milieu en om duurzaamheid en de totstandkoming van een groenere economie. Dat zijn allemaal doelen waarvan de Kamer weet dat die mij zeer ter harte gaan en waar ik mij ook nationaal en internationaal vol voor inzet.

Daarom is het belangrijk om die innovatieve kracht van de plantenveredelingssector te bewaken en waar mogelijk ook te bevorderen. Dat is nodig, want met de snelle technologische, maar ook biotechnologische ontwikkelingen in de laatste tientallen jaren zijn vraagstukken die betrekking hebben op het octrooierecht ook binnen de veredelingssector geïntroduceerd. Dat levert spanningen op met het kwekersrecht en de vrije toegang tot genetisch materiaal.

De vrees onder traditionele kweekbedrijven dat octrooihouders hun octrooien gaan inzetten om marktposities te verwerven, verder uit te bouwen of een markt te monopoliseren, is te begrijpen. Dat is nu overigens nog niet aan de orde, gelet op de vraag van mevrouw Wiegman daarover. Ook zouden bedrijven bepaald genetisch materiaal kunnen gaan mijden uit onzekerheid dat hier mogelijk geoctrooieerd materiaal in zit en zullen zij meer juridische kosten moeten maken. Een en ander gaat mogelijk ten koste van innovatie.

Dat is de reden waarom het kabinet heeft besloten een studie te laten uitvoeren, die door alle leden is aangehaald, gemaakt door het Centrum voor Genetische Bronnen Nederland. Ik onderschrijf het beeld dat in deze studie de verhouding tussen het kwekersrecht en het octrooierecht uit balans lijkt.

Daarom is het nodig dat wij zoeken naar een nieuwe, maar wel een goede balans. Het woord «balans» kan niet voldoende worden benadrukt.

Eigenlijk gaat het om drie woorden in dit hele verhaal: balans, dialoog en ambitie. Dat zijn drie cruciale elementen.

Enerzijds moeten wij dus zorgen dat wij de vrijheid van het kwekersrecht zeker stellen en anderzijds dat de sector tegelijkertijd ook optimaal kan omgaan met wereldwijd geaccepteerde octrooisystemen. Daarvoor is dialoog nodig. In de sector en door de beide sectoren zal die dialoog ook

gevoerd moeten worden. Als dat alleen moet gebeuren door overheden zal het resultaat minder zijn. De overheden moeten iets doen en ik kan me ook zeer herkennen in de suggesties van de heer Koopmans, maar als de sector zelf achteroverleunt en alleen naar de overheid kijkt, komt er vele malen minder van terecht dan wanneer de sector zelf ook aan de slag gaat. Ik sluit mij aan bij degenen die daartoe hebben opgeroepen. Dialoog, zoeken naar oplossingen, met elkaar de toekomst in de ogen kijken en met elkaar ook kansen creëren die reëel en gerechtvaardigd zijn. Hebben we dan voldoende nationale ambitie? Mevrouw Wiegman en de heer Dijkgraaf vroegen daarnaar. Voor wat wij nationaal zouden kunnen doen, zijn de mogelijkheden echt beperkt. Die moeten wij niet overschatten maar ook niet onderschatten. Het is zeer terecht dat iemand zei dat deze ministers gaan proberen ruimte te creëren, maar alleen als Nederland iets doen, zal nauwelijks werken en dus gaan wij op Europees niveau en op internationaal niveau aan de slag.

Op Europees niveau zijn wij al fors bezig. Dat hebt u ook in de brief kunnen lezen. Daar worden initiatieven ook verwelkomd, ook in het kader van de evaluatie van de Bio- octrooirichtlijn. De Europese Commissie heeft dan ook het rapport zeer verwelkomd. Wij zullen dat natuurlijk ook begeleiden, ook met andere lidstaten, om ervoor te zorgen dat die evaluatie met voortvarendheid ter hand wordt genomen en dat dit niet een proces van jaren wordt. Tegelijkertijd zullen wij proberen om andere lidstaten mee te krijgen, want als wij het in Europa eens zijn over een mooie, gebalanceerde, toekomstgerichte positie, betekent dat ook dat wij wereldwijd sterker kunnen staan, ook in WTO-verband. De heer Van Gerven heeft gelijk als hij zegt dat wij niet moeten wachten tot de WTO eruit is, want dan kunnen wij nog wel even wachten. Tegelijkertijd is het wel zaak dat wij een sterke Europese positie hebben. Die hebben wij nodig om in WTO-verband ook stappen voorwaarts te zetten.

Dat is overigens complexer dan menigeen hier aan deze tafel in eerste instantie zou kunnen denken. Het gaat immers om grote belangen en internationale verdragen. Mensen zijn dagelijks bezig om te kijken wat de juridische en economische posities zijn, maar wij gaan ermee aan de slag. De suggestie van de heer Koopmans vind ik uitstekend om het als nationaal parlement niet te laten bij de inzet hier in Nederland en vanuit Nederland, maar om ook het Europees Parlement te benaderen. De hand die mevrouw Ouwehand reikte in de trein die zij daarvoor wil inzetten, belooft veel. Als er maar dialoog is, ambitie en als jullie maar een beetje balans houden!

Ik kom bij het wetsvoorstel dat collega Van der Hoeven en ik aan het voorbereiden zijn. Onze inzet was om de indiening van het wetsvoorstel over te laten aan een nieuw kabinet. Als ik uw Kamer goed beluister, hoor ik hier veel support voor doorwerken aan het initiatiefwetsvoorstel en het indienen zodra het er is zodat we geen tijd laten verlopen. Misschien zit er dan tegen die tijd wel een nieuw kabinet, maar mocht dat niet zo zijn, dan dienen wij het wetsvoorstel bij uw Kamer in.

Gevraagd is of onze inzet voor de beperkte kwekersvrijstelling voldoende zou zijn. Met deze beperkte kwekersvrijstelling is de vrije toegang tot genetisch materiaal verzekerd. Ik denk dat dat een van de belangrijke dingen is. Voor het op de markt brengen van materiaal waarin de geotrooieerde eigenschap zit, blijft wel een licentie van de octrooihouder nodig. Het is aan de sector om, liefst internationaal, gedragscodes te ontwikkelen en hierover afspraken te maken. Daarvoor is de sector als eerste zelf aan zet. Ik onderstreep nog eens de noodzaak tot dialoog. Het is belangrijk dat dat dan ook gebeurt.

Ik constateer dat verschillende Kamerleden een volledige kwekersvrijstelling bepleiten, in de octrooiereggeving net als in het kwekersrecht. Het risico daarvan is dat hierdoor onvoldoende bescherming mogelijk is van door dure ontwikkelingsarbeid ontwikkelde innovatieve eigenschappen of rassen. Daarmee zou de innovatie in de sector juist geremd

worden. Dat is de reden waarom wij op dit moment niet kiezen voor die volledige kwekersvrijstelling in de octrooiereggeving, nog even los van de juridische onmogelijkheid daarvan en het ontbreken van internationaal draagvlak, omdat zo'n vrijstelling ook gevolgen kan hebben voor bedrijven die bijvoorbeeld opereren in de chemie en in de farmasector. De eventuele gevolgen van zo'n totale vrijstelling voor deze bedrijfstakken zijn nog niet in beeld gebracht. Daar zijn wij wel mee bezig. De heer Koopmans wees daar ook op.

Ik pak mijn inleidende opmerkingen samen. Onze ambitie is groot, zowel nationaal als Europees en internationaal. Wij hebben daar al het nodige in de week gelegd en wij zullen dat blijven doen. Dat zal niet eenvoudig zijn. Het leek ons goed om dit te constateren en dit ook aan de Kamer te laten weten. Dat betekent echter niet dat wij achterover gaan zitten. Als je een muizengaatje ziet, maar je vindt het nodig om daardoorheen te gaan, dan ga je de ruimte groter proberen te maken. Dat is precies wat wij aan het doen zijn. Het wetsvoorstel gaan wij indienen zodra het is voorbereid. De dialoog in de sector is van cruciaal belang en uw inbreng in het Europees Parlement zou zeer gewaardeerd zijn.

Mevrouw Wiegman vroeg hoe het zit met de balans tussen meer vrijheid en de inzet in Brussel. Dat heb ik aangegeven. Het gaat om ontwikkelingsmogelijkheden versus monopoliseren. Dat is wat absoluut niet moet gebeuren. Als het gaat om de vraag die zij met anderen gesteld heeft rond de positie van boeren, wij zijn er vol voor dat boeren een belangrijke rol kunnen blijven spelen en ook een goede boterham kunnen verdienen. Boeren hebben nu ook de mogelijkheid. Dat is ook onderdeel van de nota die de minister voor Ontwikkelingssamenwerking en ik hebben uitgebracht over landbouw en rurale ontwikkeling in Afrika. Daarmee heeft dit alles te maken. Ik zou er een groot voorstander van zijn om liefst met private partijen in de ontwikkelingssamenwerking en in ontwikkelingslanden afspraken te maken hoe wij elkaars bondgenoten kunnen zijn. Maar voor ons beiden, zowel voor de minister van EZ als voor mij, zit hier ook heel nadrukkelijk die ontwikkelingssamenwerkingspoot aan.

Mevrouw Wiegman en mevrouw Jacobi vragen naar het waarom van de keuze voor een beperkte kwekersvrijstelling. Daar heb ik antwoord op gegeven. Internationaal is voor een volledige kwekersvrijstelling nog geen draagvlak. Bovendien, dat moet Europees en daar zijn wij dus mee bezig. Wij gaan zien hoe ver wij komen. Wij gaan kijken wat de dialoog in de sector zelf oplevert.

Het rapport ligt op Europees niveau en wij bespreken het met iedereen om dat draagvlak te verbreden. Boerenvrijstelling is een vast onderdeel van het UPOV-verdrag. Een boer mag voor eigen gebruik landbouwzaden vermeerderen. Dat is een van de pijlers van dit internationale verdrag. Ik vind – en ik hoor ook van velen van u – dat je daar niet aan zou moeten willen morrelen, laat dat zo blijven. Die boerenvrijstelling is en blijft dus een van de pijlers van dat verdrag.

Mevrouw Wiegman heeft gevraagd naar stewardship. Dat begrip wordt toegepast binnen de co-existentiemaatregelen die bedoeld zijn om onbedoelde vermenging en schadeclaims te voorkomen. Dan gaat het om de gmo-gewassen.

Mevrouw Ouwehand vroeg naar de effecten van een volledige kwekersvrijstelling. Ik heb daar al het een en ander van gezegd. Dat zou wellicht kunnen betekenen dat de animo bij biotechbedrijven om te investeren in plantgerelateerde uitvindingen zou afnemen. Dat betekent dan weer een veel grotere taak voor publieke kennisinstellingen en dat vereist weer meer overheidsmiddelen. Ergo, dat betekent dat er een afvlakking zal zijn van investeringen. Dat zou jammer zijn. Wij kiezen graag voor de aanpak die wij hier nu kiezen en wij kijken hoe ver wij daarmee internationaal komen, want die behoefte zal er ook elders zijn.

Mevrouw Ouwehand vroeg ook naar de aanpassing van de Europese richtlijnen om ervoor te zorgen dat er geen octrooien op planten meer

mogelijk zijn. Dat is inderdaad de Europese richtlijn. In Europees verband is daar geen draagvlak voor. Het druist ook in tegen internationale afspraken, maar wel zorgen wij dat de evaluatie leidt tot zodanig vernieuwd beleid dat zowel de sectoren die met octrooien werken als de kwekersrechtenbedrijven uit de voeten kunnen de komende jaren, want het gaat heel snel en dus zullen wij ook toekomstgericht moeten opereren. Mevrouw Ouwehand sprak ook over de teruggang in diversiteit en over monopolisering. Het ontsluiten van internationale genenbanken is belangrijk. Een en ander wordt geregeld onder de conventie voor biodiversiteit. Nederland is op dit punt ook buitengewoon prominent en actief. Wij steunen ook internationaal het oprichten van genenbanken, doodgewoon om ervoor te zorgen dat de genetische diversiteit op peil blijft en waar nodig ook wordt versterkt.

Over de kwaliteit van de octrooiverlening heb ik ook al geschreven in een recente brief aan uw Kamer. Vanuit de sector is gesuggereerd dat er sprake is van octrooiverlening voor uitvindingen die in de kwekersbranche wel bekend zijn, maar slecht of helemaal niet gedocumenteerd. Octrooiverlenende instanties komen dan ten onrechte tot het oordeel dat is voldaan aan het vereiste van nieuwheid. Als er dan geen bezwaar in de literatuur is gevonden, leidt dat ten onrechte tot het verlenen van octrooien. Het is dus niet alleen zaak dat de octrooiverleners breder dan de octrooiliteratuur kijken, maar ook dat kwekers en veredelaars juridisch optreden tegen ten onterechte verleende octrooien via oppositie tegen verleende octrooien, verweer tegen onterechte beschuldigingen van octrooi-inbreuk en door het aanspannen van octrooivernietigingsprocedures. Dat is nogal wat. Dat is ook een punt van aandacht en een van de actiepunten, om te zorgen dat wij de voorlichting, de kennis en de bewustwording ook op peil brengen. Dat geldt voor de zeven punten die ik heb genoemd. Ik kom zo nog op het achtste, door de heer Koopmans genoemde punt.

Mevrouw Jacobi en mevrouw Wiegman hebben gevraagd hoe wij ongewenste machtsconcentraties en monopolies kunnen voorkomen. Dat moet echt ons doel zijn, want op het moment dat het niet gaat om optimalisering van de mogelijkheden maar uitsluitend om machtsconcentratie of monopolisering ben je verkeerd bezig. Mededingingswetgeving kan daar het nodige aan doen. De Nederlandse Mededingingswet schrijft daar in hoofdstuk 5 ook het nodige over. De NMa kan dit vervolgens dus ook toetsen.

Mevrouw Jacobi heeft gesproken over de kwaliteit van de verleende octrooien en heeft gevraagd of dit kan worden beperkt. Dat zou kunnen gebeuren, maar dan moet wel langs de lijnen worden geopereerd die ik net heb genoemd, met de oppositieprocedure, de octrooivernietigingsprocedure enz. Daar is echt bewustwording voor nodig, maar ook dialoog en voorlichting. Dit zit in het pakket dat minister Van der Hoeven en ik ontwikkelen, samen met alle spelers ook in het veld, nationaal en internationaal.

Mevrouw Jacobi en mevrouw Snijder hebben gevraagd naar de reactie op het voorstel van de Wageningen Universiteit om de onderzoeksvrijstelling voor octrooirecht te versoepelen. Artikel 53 bepaalt dat het octrooirecht zich niet uitstrekt tot handelingen, uitsluitend dienende tot onderzoek aan het geotrooieerde, daaronder begrepen het voor toepassing van de geotrooieerde werkwijze rechtstreeks verkregen voortbrengsel. Dat houdt in dat het toegestaan is om het geotrooieerde product of proces te gebruiken louter voor onderzoeksdoeleinden, zolang er geen sprake is van een commerciële activiteit met het geotrooieerde. Onderzoek aan het geotrooieerde is dus toegestaan, want dat is in het belang van de potentiële licentienemer en de octrooihouder.

De heer Koopmans vraagt hoe wij internationaal opereren. Ik heb aangegeven dat wij internationaal en Europees breed bezig zou. Het zou goed zijn als de sector ook doet.

De heer Koopmans en mevrouw Snijder vragen wat de beperkte vrijstelling oplost en wat de gevolgen zijn voor andere innovaties. Het is een eerste stap. De invoering van de beperkte kwekersvrijstelling zorgt dat de toegang tot het beschermde materiaal zonder toestemming van de houder van het recht kan plaatsvinden. Daarmee blijft de genetische informatie beschikbaar en bruikbaar in het veredelingswerk van de ander. Zolang echter het gen dat de bijzondere eigenschap veroorzaakt in het betrokken plantmateriaal of het nieuwe ras aanwezig is en werkzaam is, blijft toestemming nodig van de betrokken octrooihouder. Het is een eerste stap.

De heer Koopmans heeft nog gevraagd naar de rol van de consument. Keuzevrijheid voor de consument is een belangrijk uitgangspunt. Wij hebben het daar regelmatig over in het kader van de biotechnologie. In nagenoeg alle technische consumentenproducten zitten wel geoctrooieerde elementen. De vraag van de heer Koopmans was of wij consumenten zouden kunnen inschakelen in dit hele verhaal. Het antwoord daarop moet ik op dit moment schuldig blijven. Ik zou dat niet zomaar kunnen zeggen. Ik zeg wel toe dat ik daar nog eens over denk en dat ik bereid ben om de Kamer daarna schriftelijk te informeren.

De heer Dijkgraaf vraagt of de ministers bereid zijn om lasten en verplichtingen zo veel mogelijk neer te leggen bij de aanvrager van een octrooi. Dat hangt ervan af welke oplossing wordt gevonden voor de verbetering van de kenbaarheid van octrooirecht dat berust op plantgerelateerd materiaal. Dan pas is te zien of er lasten zijn of verplichtingen. Daarnaast zal worden gekeken, ook in het kader van de dialoog in de sector. Dit valt niet zomaar eenzijdig op te leggen, er moet echt naar worden gekeken. Overigens is dat in totaliteit natuurlijk wel een vraagpunt. Hoe zorgen we dat dit niet te ingewikkeld wordt, dat het transparant is en dat het ook niet te veel gepaard gaat met enorme lastenverzwaring? Hoe leg je dan ook de balans tussen verzoeken en verlenen, tussen degene die iets te bieden heeft en de vrager? Dat is wel een belangrijk punt, maar dat kunnen wij hier niet zomaar oplossen.

Mevrouw **Wiegman-van Meppelen Scheppink** (ChristenUnie):

Voorzitter. Ik dank de minister voor haar antwoorden en opmerkingen. Kort samengevat gaat het vandaag eigenlijk over de vraag of de beperkte kwekersvrijstelling waaraan de minister werkt in een wetsvoorstel voldoende is of niet om de huidige problemen op te lossen. De minister zegt ja, maar het geluid dat vanuit de sector vooral naar ons toekomt is nee. Zo'n beperkte vrijstelling is nog onvoldoende, die zou volledig moeten zijn.

Wat mij betreft, is de minister nog onvoldoende ingegaan op de principes, die mijn collega van de SGP en ik heel duidelijk hebben neergezet, wanneer je octrooien toepast en wanneer niet. Het gaat ook om de praktijk, wat vanuit de sector heel nadrukkelijk wordt aangedragen, namelijk dat de innovatie wordt geremd. Door de intrede van het octrooirecht in de veredelingssector kan er niet meer worden doorontwikkeld zonder licentie, vaak tegen hoge royalty's en langdurige onderhandelingen. Als de minister dan zegt dat dialoog belangrijk is, is mijn reactie dat ik erg voor dialoog ben. Maar dialoog veronderstelt gelijkwaardigheid en ik heb het idee dat die verhoudingen wat zoek zijn en dat er dan op een gegeven moment weinig te praten valt. Dan gaat het om de machtigste bedrijven waar het meeste geld zit, die het uiteindelijk voor het zeggen hebben.

Dan kom ik ook op het punt van de keuzevrijheid en transparantie. Dan zou je ook met die principes weinig kunnen.

Mijn vraag over de problemen die specifiek spelen in de biologische sector is onbeantwoord.

Mevrouw **Ouwehand** (PvdD): Voorzitter. Het is mij niet helemaal duidelijk wat de minister nu wil. Ik heb het gevoel, dat ik al kreeg bij het lezen van de brief, dat zij zich verschuilt achter de vraag wat wij kunnen. Ik begrijp dat wij de Europese en de internationale regels op dit moment niet kunnen veranderen, de Nederlandse wel, maar de minister zegt eigenlijk dat wij niet verder kunnen gaan dan een beperkte kwekersvrijstelling. Wil zij een volledige kwekersvrijstelling? Dan vind ik woorden als «balans», «ambitie» en «dialog» te vaag. Ik wil heel graag weten waar deze minister voor staat, zeker omdat er heel veel te zeggen valt voor die volledige kwekersvrijstelling. Dus graag duidelijkheid. Dan zien wij wel waar wij uitkomen. Die discussie hebben wij vaker gevoerd. De minister heeft geen antwoord gegeven op de vraag welke criteria nu worden toegepast om octrooien te verlenen. Een vraag waar ik door tijdgebrek niet aan was toegekomen maar die door collega's is gesteld, gaat over de bilaterale handelsovereenkomsten tussen de EU en ontwikkelingslanden en de eis die daarin wordt gesteld dat die ontwikkelingslanden hun intellectueel eigendom aanpassen en die nog verder gaat dan de eis uit het TRIPS-verdrag. Ik zou graag van de minister de toezegging krijgen dat zij in haar Europese inzet daar afstand van neemt en dat zij hierin een verandering wil. Ik kondig een VAO aan.

De **voorzitter**: Ik zou eerst maar even de antwoorden afwachten

Mevrouw **Ouwehand** (PvdD): Uiteraard nadat wij de antwoorden hebben gehoord.

Mevrouw **Jacobi** (PvdA): Voorzitter. Dank aan de minister voor de beantwoording in eerste termijn.

Ik had haar gevraagd naar de onderzoeksvrijstelling en naar het verschil tussen de lidstaten. Daarop heb ik geen antwoord gekregen.

Wat is nu precies de meerwaarde die de minister ziet van de beperkte kwekersvrijstelling boven de bestaande onderzoeksvrijstelling in de Rijksoctrooiwet?

Raising the bar kan met terugwerkende kracht. Wij zouden heel graag zien dat de minister bereid is om in de casuïstieken van verleende octrooien, waarvan je achteraf zegt dat deze helemaal niet voldoen aan de eisen van een uitvinding – nieuw, effectief, industrieel toepasbaar, niet in strijd met de goede orde en zeden – zelf een regisserende rol te vervullen. Dat kan met de sector.

Mevrouw **Snijder-Hazelhoff** (VVD): Voorzitter. Ik dank de minister voor haar antwoord in eerste termijn. Zij zei dat de evaluatie wel voor alle brede sectoren moet gelden, maar dan hebben wij het dus over de evaluatie van het Europese kwekersrecht en de kwekersrechtverordening, die volgens mij nu loopt, maar ook van de bio-octrooirichtlijn die nog in gang moet worden gezet. Hoeveel haast maakt de minister daarmee en is daar draagvlak voor?

Ik heb ook gevraagd hoe het zit met de implementatie van wat er is gevraagd van Europa waar het gaat om octrooieren. Hebben we dan te scherp gelaveerd op het octrooieren van planten en hebben we onszelf daar niet toch een beetje moeilijk gemaakt?

Een korte vraag nog over de onderzoeksvrijstelling. De minister zegt dat er ruimte is in artikel 53. Dat is allemaal prachtig, maar als wij van Wageningen Universiteit in het rondetafelgesprek te horen krijgen dat Nederland daarin ten opzichte van een aantal andere lidstaten te scherp laveert, vraag ik de minister om daar toch nog eens goed naar te kijken.

Minister **Verburg**: Ik probeer uw vraag te begrijpen. Vraagt u of Nederland niet te stringent is binnen de Europese regelgeving?

Mevrouw **Snijder-Hazelhoff** (VVD): Het gaat mij om de onderzoeksvrijstelling.

De heer **El Fassed** (GroenLinks): Voorzitter. Ik wil nog even opmerken dat zelfs voor de impasse in de bespreking van de internationale handel een kritische beschrijving van het octrooirecht van belang is en dat de negatieve inschatting van het draagvlak vooral aantoonst dat er noodzaak is voor een goede afstemming tussen de verschillende departementen op dit gebied, inclusief Ontwikkelingssamenwerking. Ik kan mij voorstellen dat dit in de huidige kabinetssamenstelling in de praktijk lastig kan zijn. Ik wil de minister graag wijzen op het brede verbond van boeren, kwekers, onderzoekers en milieu- en ontwikkelingsorganisaties die achter de aanpassing van het octrooirecht staan. Op basis van deze brede steun, die ook Europees en internationale verbanden heeft, zou het mogelijk moeten zijn om draagvlak te creëren voor de aanpassing van de Biotechnologie- en octrooirichtlijn.

De heer **Koopmans** (CDA): Voorzitter. Dank aan de minister voor de gegeven antwoorden. Ik denk dat de conclusie kan worden getrokken dat er op de hoofdlijnen een redelijke overeenstemming is over de aanpak. Echter, wij zien allemaal dat er op lange termijn, en ook op korte termijn, nog veel dingen zijn die wij wel willen maar die nog niet geregeld zijn. Daarom ben ik blij dat de minister zegt dat zij nog eens even wil nadenken over de rol van de consument. Ik ben er optimistischer over wat je daarin zou kunnen doen, maar dat zullen wij nog nader van de minister vernemen.

Het lijkt mij ook verstandig dat in de evaluatie ook de problematiek wordt meegenomen zoals Wageningen Universiteit schetst, te weten de enorme verschillen tussen Europese landen met betrekking tot de implementatie van de onderzoeksvrijstelling. Wij zouden dat als Kamer ook graag willen zien, omdat ik ook bespeur dat er zoiets is als overeenstemming om samen op stap te gaan om te kijken of meerdere parlementen in Europa te bewegen zijn om te zorgen dat er een veel breder draagvlak komt, dat ook veel meer in de samenlevingen leeft. De heer El Fassed zei het ook al. Dat zou wel eens kunnen helpen in onze acties.

De heer **Dijkgraaf** (SGP): Voorzitter. Ik heb nog drie punten. Aan de woorden van mevrouw Wiegman over de principiële afweging voeg ik toe dat er voor technische uitvindingen een heel duidelijk voordeel voor de maatschappij is als wij de uitvinder beschermen, omdat de maatschappij daarvan profiteert. Bij planteneigenschappen is dat eigenlijk helemaal niet geval, dus wat is dan eigenlijk de basis van de bescherming van de uitvinding?

Ik blijf toch zitten met de inschatting van het rapport, waarin staat dat de Europese octrooirichtlijn en het TRIPS-verdrag in feite geen juridische belemmering vormen. Bij de inschatting van de minister dat dat wel zo is, proef ik een beetje dat dat meer gaat om politieke en economische belemmeringen dan om sec juridische. Ik zou helder willen hebben over wat voor type belemmeringen wij het dan hebben.

Ik snap dat de minister nu niet ingaat op mijn vraag naar een breed onderzoek richting de monopolisering, gezien dit debat. Kan zij toezeggen om daar een keer schriftelijk op terug te komen, zodat wij dat in de toekomst met elkaar kunnen wisselen?

De heer **Van Gerven** (SP): Voorzitter. Ik begrijp de minister niet goed. Zij heeft een uitstekend rapport laten maken, waarin staat dat de optie van volledige kwekersvrijstelling de beste is. Wat schrijft zij letterlijk? Op basis van de resultaten van de studie en de gekozen uitgangspunten ligt een keuze voor de opties 1 of 2, waar die volledige vrijstelling in zit, voor de hand. Optie 3 – de ministersoptie – brengt het risico met zich mee dat

belangrijke innovaties voor de maatschappij in te beperkte omvang beschikbaar komen. Bovendien komt innovatie pas beschikbaar na twintig jaar, waardoor verder gebruik beperkt wordt en de concentratie in de sector wordt gestimuleerd. Dat is wat wij niet willen.

Graag krijg ik daarop toch nog een reactie van de minister. Is zij aangezien er sprake is van een tegenstelling bereid om beide opties uit te werken? Zij zegt dan te opteren voor een beperkte kwekersvrijstelling, maar zij werkt dan ook de optie uit voor een volledige kwekersvrijstelling, zodat wij daarover later weer verder door kunnen debatteren.

Ik had een aantal vragen gesteld. Wellicht kan naar aanleiding van het verslag ook nog een en ander schriftelijk worden beantwoord, maar ik wil twee dingen nog benoemen. Ik heb ervoor gepleit om er in EU-verband voor te vechten dat door bilaterale verdragen ontwikkelingslanden niet meer worden gedwongen om een intellectueel eigendomsregime aan te houden dat strenger is dan het TRIPS-verdrag. Daarop krijg ik graag nog een reactie.

Ik val de heer Dijkgraaf bij over een onderzoek naar de monopolisering. Kan de minister niet gewoon voorstellen in EU-verband om te kijken naar machtsconcentraties, stijgende prijzen en de kwalijke rol van patenten? Tot slot heb ik een quizvraag voor de heer Koopmans. In welk verkiezingsprogramma staat deze zin: «Het kwekersrecht moet het leidende intellectueel eigendomsrecht in de plantenveredeling blijven. In het belang van de ontwikkeling van een duurzame land- en tuinbouw, van de keuzevrijheid van de teler en van de concurrentieverhoudingen in de veredeling moet de volledige breedere exemption in het octrooirecht worden opgenomen»?

De **voorzitter**: Mag de voorzitter ook antwoorden?

De heer **Van Gerven** (SP): Nee, de voorzitter is onpartijdig.

De heer **Koopmans** (CDA): Dat staat in het CDA-programma, maar als de heer Van Gerven daaruit de conclusie trekt dat het leidende beginsel exact hetzelfde is als het ook in wetgeving kiezen voor een volledige kwekersvrijstelling, dan vind ik dat te simpel. Het is een leidend beginsel.

Daarvoor loop ik geen seconde weg, maar in de wetgeving zullen we met elkaar heel goed moeten bekijken hoe dit zit. Bij alle keuzes die iedereen daarin maakt, ook de heer Van Gerven in zijn antwoord aan mij, zullen wij straks bij het wetsvoorstel nog eens heel goed moeten kijken hoe wij dat uitvoeren. Dus ja, hier sta ik nog steeds achter.

De heer **Van Gerven** (SP): Het stond in het CDA-programma, maar bent u het dan eens met het voorstel van de SP-fractie om beide opties te laten uitwerken? In het rapport staat immers dat de volledige kwekersvrijstelling mogelijk is en dat de wetgeving zich daar niet tegen verzet. Ik wil al die «ministerij» eigenlijk niet hebben. Ik bespeur dat ook het CDA en diverse andere fracties het liefst die volledige vrijstelling willen. Dan zou ik zeggen: laten wij onderzoeken of wij dat niet ook in wet- en regelgeving kunnen verpakken. Laat de minister beide opties uitwerken, want zij heeft adviezen dat dat niet zou kunnen en dat een beperkte vrijstelling beter is. Wij hebben andere informatie. Het veld wil volledige vrijstelling, dus dit lijkt mij een keurige koers.

De **voorzitter**: Zullen wij nu afronden? Over de exegese komt u later ongetwijfeld weer te spreken.

De heer **Van Gerven** (SP): Ja, maar ik krijg graag nog een antwoord van het CDA.

De heer **Koopmans** (CDA): Mijn antwoord is ja, want deze discussie komt natuurlijk in alle hevigheid bij de behandeling van het wetsvoorstel terug.

Mevrouw **Snijder-Hazelhoff** (VVD): De heer Van Gerven zit zo op die volledige vrijstelling. Ik wijs hem erop dat er twee verschillende sporen zijn: onze Nederlandse wetgeving en de Europese wetgeving. Ik vraag mij af of dat in de hele discussie wel goed wordt meegewogen. Als het om Nederlandse wetgeving gaat, zijn wij het als parlement volgens mij helemaal eens, maar als het om Europese wetgeving gaat, maken wij niet alleen als Nederland de dienst uit. Die slag om de arm moeten wij natuurlijk wel houden.

De heer **Van Gerven** (SP): Dat klopt, maar in het rapport staat dat het kan, dus dat het zich niet verzet tegen Europese of internationale wetgeving. Wij hebben Europa er niet voor nodig. Zo staat het in het rapport. Ik begrijp dat daarover verschil van inzicht bestaat en dat daar discussie over is. Dus mijn voorstel is: laat de minister in het wetsvoorstel beide opties uitwerken.

De **voorzitter**: Wij horen nu de reactie van de minister.

Minister **Verburg**: Voorzitter. Dank voor de inbreng in tweede termijn van de zijde van de Kamer.

Mevrouw Snijder heeft heel verstandige woorden gesproken omdat wij inderdaad een gedeeltelijke vrijstelling nationaal kunnen regelen, maar een gehele vrijstelling internationaal gerealiseerd moet worden. Een rapport kan best aangeven dat dat mogelijk is. Natuurlijk, alles is mogelijk, maar soms staan er wetten – ook Europese wetten – in de weg en praktische bezwaren. Dus ik denk dat wij het een moeten doen en het ander niet laten.

Onze ambitie stopt niet bij het nationale, maar dit is iets wat binnen bereik ligt. Ik hoor ook eigenlijk steun om zo snel mogelijk het wetsvoorstel bij de Kamer in te dienen en tegelijkertijd zijn wij in Europa aan de gang, want daar heb je wel draagvlak nodig en daar moet aan gewerkt worden. Daarom is het idee van de heer Koopmans ook zo voortreffelijk om Europees steun te verwerven. Het is dus een kwestie van en, en, en. Je zult het een moeten doen en het ander niet moeten laten.

Natuurlijk kan niet alles in dialoog, dat hoort u mij ook niet bepleiten. Laat ik het dan vandaag maar een tandje sterker zeggen. Ik vind dat als er oplossingen moeten worden gezocht ook de sectoren – de octrooi-sector maar ook de kwekerssector – moeten zeggen dat zij de dialoog wel aangaan. Die is tot nu toe geweigerd, misschien vanuit de gedachte: als wij bij het parlement voor elkaar krijgen dat het ons steunt, dan hoeven we dat helemaal niet te doen, dan zitten we in een mooie stoel. Ik denk dat het belangrijk is dat die sectoren kunnen helpen. Daar kunnen ook praktijkgerichte en toekomstgerichte oplossingen vandaan komen. Als wij het allemaal moeten doen langs de zijde van de overheid, hebben we niet alleen nog heel lang werk, maar zorgen we ook voor heel veel administratieve lasten en regelgeving. Ik kan me niet voorstellen dat iedereen daar even enthousiast over is, ook niet in de sectoren. En misschien missen we dan ook wel optimale oplossingen, doordat we onvoldoende gebruik kunnen maken van de materiedeskundigheid, het denkvermogen en de oplossingsgerichtheid binnen de sector zelf. Ergo, het is het een doen en het ander niet laten.

Als het dan gaat om de macht, zeg ik tegen mevrouw Wiegman en tegen anderen die daarover hebben gesproken dat ik over de monopolisering niet uitgebreid nieuwe dingen op papier ga zetten. Belangrijk is dat het niet of/of wordt, want het een slaat het ander dood. Wanneer wij zeggen: alles voor de kwekersrechten, betekent dat dat andere bedrijven zullen zeggen: ja, maar dan stoppen wij met investeringen doen en dan zal al het

onderzoek door universiteiten moeten worden gedaan. Dan gaat het tempo in ieder geval omlaag, want dan kost het meer geld. Dus je moet eigenlijk zien dat je het beste van twee werelden met elkaar in verband brengt. Daar hebben wij waarachtig nog het een en ander aan te doen. Dus niet alleen kwekersrecht of alleen octrooiering, je zult het allebei moeten doen in een zorgvuldige en nieuwe balans. Dat is wel nodig, zoals ook blijkt uit het rapport. Dat is ook onze inzet, Europees en internationaal. Er is vernieuwing nodig, maar wel van allebei.

De heer **Dijkgraaf** (SGP): Mijn vraag ging niet over de balans tussen de verschillende rechten hier, maar over de brede achterliggende ontwikkelingen die, ook al regelen wij dit goed, er nog voor zorgen dat de monopolisering doorgaat. Dat is eigenlijk een andere discussie, maar wel een die ik nog heel graag met de minister zou voeren.

Minister **Verburg**: Dat kunt u altijd op de agenda zetten. Dat is aan de Kamer zelf.

De heer **Van Gerven** (SP): Het verzoek van ons beiden was om in Europees verband een onderzoek te laten doen naar die monopolisering, omdat wij die tendens zien. Wij willen gewoon weten hoe de machtsconcentratie, de prijzen, de patenten zich ontwikkelen. Of dat in Europees verband kan, lijkt mij toch niet al te veel gevraagd.

Minister **Verburg**: Als ik nu eens het volgende toezeg. De bio-octrooi-richtlijn kent jaarlijks een verslag. De evaluatie van de communautaire kwekersrechtverordening vindt dit jaar plaats. Nu kennen wij in de CPB-rapporten, bijvoorbeeld de MEV, ook speciale aandachtsvelden. Ik stel u voor om aan de Europese Commissie te vragen om in een volgend verslag mee te nemen om extra aandacht te besteden aan het element monopolisering. Dan is het een integraal onderdeel van zo'n rapport en wordt er extra aandacht aan besteed. Ik weet van mezelf met hoeveel belangstelling ik altijd die aparte hoofdstukken lees, ook van de MEV en de koningin-MEV.

De heer **Koopmans** (CDA): Dat klinkt natuurlijk prima, maar ik wil dan van de minister weten hoe zich dat verhoudt tussen wat zij zelf in haar brief schrijft, namelijk dat de COGEM hetzelfde gaat doen, namelijk onderzoek doen naar monopolisering.

Minister **Verburg**: U weet dat de COGEM ook heel veel doet voor Europa. Het beslag en het bereik van de COGEM is natuurlijk niet wereldwijd, dat kan ook niet, maar het materiaal dat de COGEM vergaart, kan ook ter beschikking worden gesteld aan de Europese Commissie voor dit bredere verhaal. Want het gaat de heren Dijkgraaf en Van Gerven niet alleen om monopolisering binnen de Nederlandse grenzen, ik neem aan dat zij dat veel breder bedoelen.

Over de afstemming met Ontwikkelingssamenwerking hebben mevrouw Ouwehand en de heer El Fassed een vraag gesteld. Die afstemming is uitstekend, daaraan hoeft u niet te twijfelen, maar ik zie het punt wel. Er zijn organisaties voldoende die een gedeeld standpunt hebben, dus dat kun je zo meenemen, dan heb je een keten te pakken. Maar er zijn nog meer ketens. Inderdaad zijn er ketens van andere maatschappelijke organisaties en van bedrijven. Die hebben een andere opvatting en zij komen dan altijd een beetje bij elkaar. Ik zie het punt, maar het is minder eenvoudig in de praktijk. Ik zie aan de glimlach van mevrouw Ouwehand dat zij dat zelf eigenlijk ook wel weet. De samenwerking met Ontwikkelingssamenwerking, ook kabinetsbreed, is uitstekend.

Ik kom bij de suggestie van de heer Van Gerven dat de Europese Unie aan ontwikkelingssamenwerking eisen zou stellen die verder gaan dan het TRIPS-verdrag. Dat lijkt mij echt sterk. Ik kan me dat nauwelijks voorstellen, maar ik zal dat nagaan bij de Europese Commissie. Ik ga ervan uit dat de Europese Commissie zich daaraan gewoon houdt.

Mevrouw **Ouwehand** (PvdD): Voor de volledigheid wijs ik erop dat dit een opmerking is in het rapport Veredelde zaken, dus wij zuigen dit niet uit onze duim.

Minister **Verburg**: Ik heb al aangegeven dat ik het me niet goed kan voorstellen en dat ik dit zal navragen bij de Europese Commissie. U weet dat als ik iets navraag bij de Europese Commissie ik het de Kamer ook altijd weer laat weten.

Mevrouw Jacobi vroeg naar de onderzoeksinstellingen, artikel 53 en de toepassing bij andere lidstaten. Ik heb eerder al toegezegd dat ik een brief zal sturen. Daarin zal ik dit punt meenemen, want ik geloof dat hierin iets meer scherpere moet komen. Ik kom hierop terug in een nieuwe verzamelbrief van de punten die ik u nu nog toezeg.

Een toezegging over terugwerkende kracht voor Raising the bar kan ik nu moeilijk doen, omdat ik in eerste termijn een heel verhaal heb gehouden over bedrijven. Wanneer het gaat om terugwerkende kracht heb je bedrijven nodig die dat aan de orde stellen. Dat kunnen wij niet zomaar vanuit Den Haag doen. Dan moeten er dus bedrijven zijn die zeggen dat dit achterhaald is of dat het vernietigd moet worden. Dat moet dus in het maatschappelijke krachtenveld ook plaatsvinden.

Mevrouw **Jacobi** (PvdA): Ik had een vraag gesteld over de meerwaarde van de beperkte kwekersrechten ten opzichte van de onderzoeksvrijstelling. Daarop heb ik nog geen antwoord gekregen. Mevrouw Snijder heeft daar ook naar gevraagd.

Minister **Verburg**: Ik zal dat meenemen in de brief. Dan gaat het om artikel 53.

De **voorzitter**: Ik heb de volgende toezeggingen genoteerd.

- De minister zal de Kamer een verzamelbrief sturen waarin zij op een aantal specifieke vragen ingaat;
- de minister blijft nadenken over de vraag van de heer Koopmans hoe de consument bij een en ander kan worden betrokken en zal de Kamer daarover rapporteren;
- de minister zal bij de Europese Commissie informeren of de bilaterale verdragen verder gaan dan het TRIPS-verdrag en zal de Kamer hierover in de verzamelbrief berichten;
- de minister zal in de verzamelbrief ook terugkomen op de monopolisering.

Minister **Verburg**: Ik zal een brief schrijven over de rol van de consumenten, de onderzoeksinstellingen en de vraag of de Europese Commissie in bilaterale onderhandelingen en verdragen verder gaat dan het TRIPS-verdrag. Er komt dus een verzamelbrief met drie punten.

Mevrouw **Ouwehand** (PvdD): Er is een vraag blijven liggen die de minister wat mij betreft ook schriftelijk mag beantwoorden, namelijk op basis van welke criteria de octrooien nu worden toegekend. Ik heb een voorbeeld genoemd in mijn eerste termijn. Ik stel voor dat de minister de Kamer daarover een briefje stuurt.

Minister **Verburg**: Er is natuurlijk wetgeving over, waaraan dit wordt getoetst. Daarna kan ik verwijzen in mijn brief.

Mevrouw **Ouwehand** (PvdD): Wordt de bespreking hiervan meegenomen in het wetsvoorstel dat de minister aan het voorbereiden is?

Minister **Verburg**: Als je die beperkte kwekersvrijstelling wilt regelen, heeft dat natuurlijk consequenties, want dat zal moeten worden omgezet in beleid dat praktisch uitvoerbaar is. Daarbij komt aan de orde of dit in de praktijk ook procedurele wijzigingen en procedureel anders handelen vergt.

De heer **Van Gerven** (SP): Ik had de minister het voorstel gedaan om beide opties uit te werken. Ik herhaal dat verzoek. Dan kunnen wij een VAO voorkomen. Ik proef daarvoor een meerderheid in de Kamer. Anders moeten wij dit via een VAO doen. Dat lijkt mij echt overbodig. Ik krijg dus graag een toezegging van de minister en anders vraag ik een VAO aan.

Minister **Verburg**: Het spijt mij, maar dit kan ik de heer Van Gerven niet toezeggen, omdat ik een- en andermaal heb gezegd dat die beperkte kwekersvrijstelling iets is wat wij nationaal kunnen doen. De volledige vrijstelling is op Europees niveau vastgelegd. Dat zullen wij daar dus ook moeten beoordelen in het kader van de evaluatie waarover wij hebben gesproken.

De heer **Van Gerven** (SP): In het rapport wordt bestreden wat de minister stelt. Dan verzoek ik de voorzitter om namens de commissie een VAO aan te vragen.

De **voorzitter**: Dat is heldere taal. Dan weet eenieder wat er in dat VAO aan de orde komt.

Vergaderjaar 2010–2011

27 428

Beleidsnota Biotechnologie

Nr. 174

BRIEF VAN DE MINISTER VAN LANDBOUW, NATUUR EN VOEDSELKwaliteit

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 5 oktober 2010

Hierbij zend ik u, mede namens de minister van Economische Zaken, de brief zoals toegezegd tijdens het Algemeen Overleg met de vaste Kamercommissie voor LNV over octrooi- en kwekersrecht van 30 juni 2010 (Kamerstuk 27 428, nr. 170).

In deze brief zal ik achtereenvolgens ingaan op:

1. de wetgeving op basis waarvan octrooiaanvragen worden getoetst en toegekend;
2. de meerwaarde van de beperkte kwekersvrijstelling ten opzichte van de onderzoeksvrijstelling in de Rijksoctrooiwet 1995;
3. de vraag of de Europese Commissie in bilaterale verdragen met ontwikkelingslanden verdergaande eisen stelt dan het TRIPS-verdrag;
4. de rol en betrokkenheid van de consument;
5. de dialoog met de sector – stand van zaken;
6. de juridische analyse van de (on)mogelijkheden van invoering van een volledige kwekersvrijstelling in het octrooirecht.

1. Criteria voor verlening octrooirecht en kwekersrecht

Met een octrooi heeft de octrooihouder het recht om anderen te verbieden de uitvinding voor commerciële of industriële doeleinden te exploiteren. Een octrooi is echter geen vergunning en wetten kunnen de exploitatie van een al dan niet geoctrooieerde uitvinding verbieden of beperken. Octrooirecht wordt verleend voor uitvindingen. Vatbaar voor octrooi zijn uitvindingen op alle gebieden van de technologie die *nieuw* zijn, op *uitvinderswerkzaamheid* berusten en *toegepast* kunnen worden op het gebied van de nijverheid (artikel 2, eerste lid, Rijksoctrooiwet 1995). Het voorgaande houdt in dat octrooi kan worden verleend voor uitvindingen die nieuw zijn, inventief (dus voor een vakdeskundige niet voor de hand liggend) en die een commerciële of industriële toepassing kunnen hebben. Aan alle drie genoemde vereisten moet zijn voldaan. Voor de goede orde zij opgemerkt dat het octrooirecht op deze hoofdregel wel vele uitzonderingen kent.

Zo worden bijvoorbeeld niet als uitvindingen beschouwd: ontdekkingen, natuurwetenschappelijke theorieën en wiskundige methoden (artikel 2, tweede lid, Rijksoctrooiwet 1995). Deze zijn dus niet voor octrooi vatbaar. Voorts zijn bijvoorbeeld niet vatbaar voor octrooi: uitvindingen waarvan de commerciële exploitatie in strijd zou zijn met de openbare orde of goede zeden, het menselijk lichaam in de verschillende stadia van vorming en ontwikkeling en planten- of dierenrassen (artikel 3, eerste lid, Rijksoctrooiwet 1995). Wel kan er sprake zijn van een octrooi op een uitvinding die betrekking heeft op planten en waarvan de uitvoerbaarheid zich niet beperkt tot één ras. Kwekersrecht kan worden verleend voor rassen van alle tot het plantenrijk behorende gewassen, voor zover het rassen betreft die nieuw zijn, onderscheidbaar, homogeen (dat wil zeggen uniform) en bestendig (dat wil zeggen stabiel) (Artikel 49, eerste lid, Zaaizaad- en plantgoedwet 2005).

2. De meerwaarde van de beperkte kwekersvrijstelling ten opzichte van de onderzoeksvrijstelling

Onderzoeksvrijstelling

Het octrooirecht kent een zogenaamde onderzoeksvrijstelling (artikel 53, derde lid Rijksoctrooiwet 1995). Proefnemingen voor een zuiver wetenschappelijk doel vallen buiten het bereik van het octrooirecht. De onderzoeksvrijstelling in het octrooirecht maakt het mogelijk dat een belangstellende zonder toestemming van de octrooihouder onderzoek verricht aan het geoctrooieerde. De gedachte hierachter is dat dit zowel de belangen dient van de octrooihouder als van de potentiële licentienemer. De onderzoeksvrijstelling maakt het voor de potentiële licentienemer mogelijk om zonder transactiekosten kennis te nemen van de geoctrooieerde uitvinding, om na te gaan of deze nawerkbaar is en wellicht bruikbaar is voor zijn bedrijf. Zo kunnen potentiële licentienemers zonder licentie nagaan of de uitvinding zodanig is dat zij licentie willen vragen voor commerciële of industriële toepassing ervan. De onderzoeksvrijstelling verruimt dus voor de octrooihouder de mogelijkheid om potentiële licentienemers te vinden, terwijl de potentiële licentienemer gratis de geschiktheid van commerciële toepassing van de geoctrooieerde uitvinding mag bestuderen.

Bij de onderzoeksvrijstelling is sprake van onderzoek *van* het geoctrooieerde (Werkt het? Werkt het ook voor de in mijn bedrijf beoogde doelen en omstandigheden?). Dit moet wel worden onderscheiden van commercieel onderzoek *met* het geoctrooieerde. In dat geval wordt de uitvinding immers niet gebruikt om een licentiebesluit te kunnen nemen, maar voor commerciële handelingen. Daarvoor geldt de onderzoeksvrijstelling niet en zonder licentie is dan sprake van inbreuk op het octrooirecht van de octrooihouder.

Kwekersvrijstelling

De houder van een kwekersrecht heeft het exclusieve recht om het teeltmateriaal van het desbetreffende ras voor commerciële doeleinden voort te brengen, het te vermeerderen, ten behoeve van de vermeerdering te behandelen, in de handel te brengen, uit of in te voeren en in voorraad te hebben. Het is anderen dan de houder van het kwekersrecht verboden die handelingen te verrichten zonder toestemming van de houder van het kwekersrecht.

Een uitzondering op dat verbod is de kwekersvrijstelling. De kwekersvrijstelling is geregeld in de Zaaizaad- en plantgoedwet 2005 (artikel 57, derde lid, onder c).

De kwekersvrijstelling houdt in dat handelingen die worden verricht voor het kweken van nieuwe rassen met teeltmateriaal waarop een ander al een kwekersrecht heeft, geen inbreuk vormen op de rechten van de houder van dat kwekersrecht.

Invoering van een beperkte kwekersvrijstelling in het octrooirecht

De Rijksoctrooiwet 1995 kent nog geen kwekersvrijstelling. De voorgenomen kwekersvrijstelling in die wet is een beperkte kwekersvrijstelling. De vrijstelling geldt dan namelijk alleen voor het gebruik van octrooirechtelijk beschermd plantenmateriaal voor veredelingsdoeleinden en niet voor het commercialiseren van de nieuwe rassen, die zijn verkregen gebruikmakend van plantenmateriaal waarop octrooirecht rust.

Invoering van een beperkte kwekersvrijstelling in het octrooirecht voegt iets extra's toe aan de bestaande onderzoeksvrijstelling. Met de huidige Nederlandse onderzoeksvrijstelling in het octrooirecht mag de kweker slechts nagaan of de uitvinding als zodanig bruikbaar is voor zijn bedrijf. Als dat het geval is kan de kweker een licentie vragen indien hij het plantenmateriaal wil gebruiken voor verder gebruik bij veredeling. Onder de huidige octrooiwetgeving moet een kweker, die ten behoeve van veredelingsdoeleinden gebruik wil maken van plantenmateriaal waarop een octrooirecht rust, dus eerst een licentie vragen om dat materiaal te mogen gebruiken met het oog op het ontwikkelen van een nieuw plantenras. De kweker gebruikt dan immers de betrokken uitvinding voor een commercieel doel, namelijk het ontwikkelen van een nieuw plantenras.

Invoering van een beperkte kwekersvrijstelling leidt er toe dat de betrokken kweker, in tegenstelling tot voorheen, geen toestemming (licentie) meer nodig heeft van de octrooihouder(s) om het betrokken plantenmateriaal te mogen gebruiken voor het ontdekken of ontwikkelen van nieuwe plantenrassen. Indien na het ontwikkelingswerk de geoctrooieerde uitvinding nog aanwezig is in het nieuw ontwikkelde plantenras en de kweker vervolgens dit nieuwe ras gaat vermarkten, valt dit buiten de reikwijdte van de kwekersvrijstelling. De kweker heeft vanaf de fase van de productie van het teeltmateriaal die voorafgaat aan de marktintroductie een licentie nodig van de octrooihouder, althans zolang de door de geoctrooieerde uitvinding veranderde eigenschappen in het nieuwe ras tot uitdrukking komen.

De meerwaarde van de (beperkte) kwekersvrijstelling ten opzichte van de onderzoeksvrijstelling in het octrooirecht is dus dat het biologisch materiaal niet alleen gebruikt mag worden voor onderzoek *van* het geoctrooieerde, maar ook voor onderzoek *met* het geoctrooieerde. Het geoctrooieerde plantenmateriaal mag dus zonder licentie worden gebruikt voor het ontdekken en ontwikkelen van nieuwe rassen.

3. De vraag of de Europese Commissie in bilaterale verdragen met ontwikkelingslanden verdergaande eisen stelt dan het TRIPS-verdrag

Met betrekking tot bilaterale akkoorden tussen de EU en andere landen geldt dat sprake is van onderhandelingen, ook wanneer het gaat om ontwikkelingslanden. De Europese Commissie voert namens de lidstaten de onderhandelingen in voorbereiding op bilaterale akkoorden tussen de EU en andere landen. Nederland en de andere lidstaten bespreken regelmatig met de Commissie de precieze inzet van de EU en de voortgang van de onderhandelingen.

Wat Nederland betreft is het evident dat er geen sprake kan zijn van het opleggen van Europese normen aan de ontwikkelingslanden. Onderhandelingen zijn een kwestie van geven en nemen. In geval van bilaterale akkoorden met ontwikkelingslanden wordt rekening gehouden met het ontwikkelingsniveau van het desbetreffende land.

Op ambtelijk niveau is er recentelijk contact geweest met de Europese Commissie over deze materie. Hieruit blijkt dat de EU, vertegenwoordigd door de Europese Commissie, bij de onderhandelingen over het onderdeel intellectuele eigendomsrechten in een bilateraal handelsakkoord met een derde land altijd een benadering op maat volgt. Op deze wijze kan rekening worden gehouden met de economische en juridische situatie van het betrokken land. Zo is van belang welke verdragen een land al heeft geratificeerd. Daar waar het onderhandelingen met ontwikkelingslanden betreft, is het hoofdstuk over intellectuele eigendomsrechten gericht op de bescherming van rechten en handhaving daarvan.

De EU acht het van belang flexibiliteit te tonen, bijvoorbeeld op het gebied van de implementatietermijnen. De EU doet uitsluitend voorstellen die passen binnen de DOHA verklaring uit 2001 en de daaraan gerelateerde verklaringen (het 2003 WTO-besluit ten aanzien van de waiver van paragraaf 6 van de Doha verklaring, inzake de TRIPS-overeenkomst en de Openbare Gezondheid en de 2008 World Health Assembly Resolutie 61.21).

Ik steun deze inzet. Het kabinet heeft eerder aangegeven dat over het algemeen terughoudend moet worden omgegaan met verder dan TRIPS gaande bepalingen in akkoorden met ontwikkelingslanden, tenzij deze aantoonbaar ten goede komen aan en gevraagd worden door die ontwikkelingslanden.

(Kamervragen met antwoord 2008–2009, nr. 2412). Daarbij geldt dat TRIPS als het vertrekpunt wordt beschouwd. Bij de inzet voor de onderhandelingen kan door beide partijen worden besloten hiervan af te wijken, bijvoorbeeld daar waar het de handhaving van intellectuele eigendomsrechten betreft.

4. De rol en betrokkenheid van de consument

In het AO van 30 juni jl. heb ik aangegeven na te willen denken over de eventuele rol van de consument bij octrooi- en kwekersrecht. De consument zet met zijn consumptiegedrag een productieketen in werking. Via zijn aankoopgedrag brengt hij zijn voorkeuren tot uiting.

De consument wordt in zijn aankopen niet rechtstreeks met octrooi- of kwekersrecht geconfronteerd, omdat octrooi- en kwekersrecht zich afspeelt tussen bedrijven. Consumenten zijn uitgezonderd van de mogelijke beperkingen die voortvloeien uit octrooi- of kwekersrecht.

De voorliggende vraag is dan ook wat de rol van de consument zou kunnen zijn.

Het is voor de consument niet zichtbaar of er op een product dat hij aanschaft beperkingen in het licht van intellectueel eigendom rusten, ongeacht of deze beperkingen via het kwekersrecht of het octrooirecht zijn opgelegd. De consument koopt immers meestal niet het voortbrengingsmateriaal, maar hij of zij koopt het eindproduct (de tomaat, de paprika, het bosje bloemen). De beperkingen die aan octrooirechtelijk beschermd plantmateriaal zijn verbonden zijn alleen van toepassing voor commerciële partijen als telers of veredelaars, die mogelijk het materiaal c.q. de beschermde eigenschap commercieel willen gebruiken of in willen kruisen.

De consument heeft ook niet veel aangrijpingspunten – mocht hij in zijn aankoopgedrag al rekening willen houden met eventuele octrooien. Die octrooien staan veelal niet vermeld op product of verpakking. Het is ook zeer de vraag, of de consument zit te wachten op deze informatie over octrooien. Een equivalent van de etikettering die verplicht is ten aanzien van genetisch gemodificeerde organismen, maar dan nu op het gebied van «octrooi» acht ik uit een oogpunt van nut en maatschappelijke en administratieve lasten ongewenst. Invoering van een dergelijk systeem zal namelijk zeer kostbaar zijn, een overdaad aan complexe technische informatie voor de consument opleveren en de producent met grote lasten opzadelen (die uiteindelijk ook doorberekend zullen worden aan de consument). Dat lijkt mij niet de richting voor een praktisch bruikbare oplossing.

5. Dialoog met de sector – stand van zaken

In mijn eerdere brief aan de Tweede Kamer (Kamerstuk 27 428, nr. 162), van 19 april 2010 heb ik de bedrijven in de sector opgeroepen de eigen verantwoordelijkheid te nemen en gesprekken te beginnen ten einde tot een gedragscode te komen. Ook is er een motie van deze strekking aangenomen: de motie Jacobi (Kamerstukken II 2009/10, 27 428, nr. 166) verzoekt de regering initiatief te nemen tot een dialoog met stakeholders in de sector en maatschappelijke organisaties om te komen tot een gedragscode waarin ook afspraken gemaakt kunnen worden over hoe om te gaan met (te) breed verleende octrooien en hierover de Kamer binnen een jaar te informeren.

Een systeem dat de toegang regelt tot genetisch materiaal waarin geoctrooieerde eigenschappen zitten, zal laagdrempelig en betaalbaar moeten zijn en zal een redelijke vergoeding moeten opleveren voor degene die geïnvesteerd heeft om de geoctrooieerde eigenschap te ontwikkelen. Hierachter gaan de nodige vraagstukken en afbakeningen schuil, die nader moeten worden verkend.

Op 24 augustus jl. heeft onder voorzitterschap van Plantum NL, de branchevereniging voor bedrijven, actief in de sector plantaardig uitgangsmateriaal een eerste bijeenkomst van bedrijven, werkzaam in de voedingstuinbouwgewassen, plaatsgevonden. Mijn ministerie en het ministerie van EZ waren hierbij tevens aanwezig.

De bedoeling is te onderzoeken hoe kan worden gekomen tot standaard voorwaarden voor licentieverlening, die gelden voor alle bedrijven. Een tweetal werkgroepen is opgericht teneinde deze vraagstukken uit te werken voor een volgende bijeenkomst. Een dergelijk systeem in Nederland alleen wordt niet zinnig geacht; minimaal zal het op Europese schaal moeten werken en bij voorkeur wereldwijd. Indien deze werkgroep komt tot voorstellen, zullen deze dus ook minimaal op Europees niveau door de betrokken bedrijven moeten worden omarmd.

Aan het overleg doen zowel grote multinationals mee als grote en kleine familiebedrijven, allen gevestigd in Nederland. Vooralsnog wordt alleen door bedrijven, werkzaam in de voedingstuinbouw overlegd, omdat de gevoelde spanningen tussen octrooi- en kwekersrecht hier het meest aan de orde zijn. Indien in deze deelsector gekomen kan worden tot gedragen voorstellen, zou dit ook naar andere deelsectoren kunnen worden verbreed. Een belangrijk aandachtspunt bij de eventuele totstandkoming van de hiervoor bedoelde gedragscode is het toepassingsbereik daarvan. De gedragscode zal namelijk, wil deze effectief zijn, voor alle betrokkenen, inclusief academische instellingen, dienen te gelden. Er zal derhalve niet kunnen worden volstaan met een overeenkomst, die ook nog opzegbaar is, tussen enkele bedrijven. Ik heb

Plantum NL en de betrokken bedrijven geprezen voor het oppakken van deze uitdaging en de betrokkenen aangemoedigd hiermee serieus aan de slag te gaan. Immers, de problemen spelen vandaag en vragen vandaag om een oplossing.

Het is niet verstandig te wachten op een eventuele aanpassing van de Bio-octrooirichtlijn 98/44/EG die minstens enkele jaren in beslag zal nemen.

6. Juridische analyse van de (on)mogelijkheden van invoering van een volledige kwekersvrijstelling in het octrooirecht

Tijdens het afgelopen Algemeen Overleg is de motie Van Gerven c.s. (Kamerstukken II 2009/10, 27 428, nr. 165) aangenomen. Bij deze motie is gevraagd om in de voorbereiding van het wetgevingstraject zowel de beperkte als de uitgebreide kwekersvrijstelling in het octrooirecht uit te werken en daarbij de juridische (on)mogelijkheden zowel in nationale, Europese als mondiale wet- en regelgeving te onderzoeken en binnen drie maanden met voorstellen te komen zodat over deze opties kan worden gesproken.

Naar verwachting zal de reactie op deze motie, waarbij de juridische mogelijkheden van een beperkte en uitgebreide kwekersvrijstelling worden geanalyseerd in het licht van de TRIPS-Overeenkomst, het Europees Octrooiverdrag en de Bio-octrooirichtlijn, in november aan de Tweede Kamer gezonden kunnen worden. Het overleg over de reikwijdte van die vrijstelling loopt namelijk nog met de belangenorganisaties NIABA en Plantum NL. Het is van belang dat de reikwijdte geen misverstanden of problemen oplevert. Bij de gevraagde analyse zal ook worden ingegaan op een eerdere mislukte poging om een kwekersvrijstelling in te voeren tijdens de parlementaire behandeling van het wetsvoorstel tot wijziging van de Rijksoctrooiwet 1995 in verband met de implementatie van de Bio-octrooirichtlijn.

Het wetsvoorstel voor invoering van een kwekersvrijstelling in de Rijksoctrooiwet 1995 zal naar verwachting in het voorjaar van 2011 aan de Tweede Kamer kunnen worden aangeboden

De minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit,
G. Verburg

General Assemblies WIPO, d.d. 20-29 September 2010

WIPO's 184 lidstaten maakten mee dat de opening van de Assemblies werd opgeluisterd door de zanger en songwriter Stevie Wonder. Stevie Wonder's statement ging over de toegankelijkheid van auteursrechtelijk beschermd werk voor blinden en visueel gehandicapten. Aan het eind van de Assemblies concludeerde WIPO's directeur-generaal Gurry: "we started on notes of harmony with Stevie Wonder and that harmonious atmosphere has continued throughout the Assemblies."

Voor het tweede achtereenvolgende jaar kenden de Assemblies een high level segment op ministerieel niveau; daarbij waren ministers uit 70 landen aanwezig. Vooral Afrika is in dit segment opvallend goed vertegenwoordigd. Van de EU-landen kwamen er ministers uit Bulgarije (Dimitar Dereliev), Cyprus (Antonis Paschalides), Estland (Juhan Parts), Letland (Laila Medin) en UK (Baroness Judith Ann Wilcox).

De General Assembly nam kennis van de voortgangsrapportage van het Standing Committee on the Law of Patents (SCP).

De PCT Assembly (van de Patent Cooperation Treaty Union) nam kennis van rapportages van de PCT Working Group (PCT-WG) alsook de PCT Meeting of International Authorities (MIA), gericht op verbetering van PCT-diensten aan stakeholders. In de PCT-WG hebben lidstaten unaniem hun instemming betuigd met aanbevelingen die zijn gebaseerd op de WIPO-studie getiteld "The Need for Improving the Functioning of the PCT System". Centraal daarin: verbetering van het functioneren van het PCT-systeem, verbetering van de kwaliteit van international search and examination reports, alook de ontwikkeling van IT-systemen om third parties in staat te stellen prior art ter attentie te brengen van octrooibureaus.

De PCT Assembly keurde ook een aantal amendementen van de PCT Regulations goed. De voorgestelde wijzigingen en de bijbehorende overgangsregeling (zie de documenten PCT/A/41/1 en PCT/A/41/2) hebben een heel technisch karakter; annex 3 bij document PCT/A/41/2 bevat een gedetailleerde toelichting op de wijzigingen.

De PLT Assembly (van de Patent Law Treaty) stemde in met wijziging van het 'Model International Request Form' en besliste ook dat bepaalde wijzigingen van de Administrative Instructions onder PCT ook van toepassing worden voor PLT-doeleinden, alles met onmiddellijk effect. Een aantal PLT-bepalingen en Regulations onder PLT verwijzen namelijk naar bepaalde vereisten onder PCT: art. 3(1)(a)(i) [Applications]; art. 6(1) [Form or Contents of Application]; art. 6(2) [Request Form] en Rule 3(2) [Request Form Under Article 6(2)(b)]; art. 6(4) [Fees] en Rule 6(3) [Time Limits Under Article 6(7) en (8) Relating to Payment of Application Fee in Accordance with the Patent Cooperation Treaty]; Rule 8(1)(c) [Communications Filed on Paper]; Rule 8(2)(a) [Communications Filed in Electronic Form or by Electronic Means of Transmittal]; Rule 8(3)(a) [Copies, Filed in Electronic Form or by Electronic Means of Transmittal, of Communications Filed on Paper]; Rule 9(5)(b) [Signature of Communications Filed in Electronic Form Not Resulting in Graphic Representation of Signature]; Rule 14(3) [Time Limit Under Article 13(1)(ii)].

[terug naar nieuwsbrief](#)

Standing Committee on Patents (WIPO-SCP/15 d.d. 11-15 oktober 2010)

Op de agenda stonden Preliminary studies on selected issues:

- Standards and Patents (SCP/13/2)
- Exclusions from Patentable Subject Matter and Exceptions and Limitations to the Rights (SCP/13/3, SCP/14/7, SCP/15/3)
- the Client-attorney privilege (SCP/13/4, SCP/14/2)
- Dissemination of Patent Information (SCP/13/5, SCP/14/3)
- Technology transfer (SCP/14/4)
- Opposition systems (SCP/14/5)

Exclusions from Patentable Subject Matter and Exceptions and Limitations to the Rights

Na de bescheiden voortgang tijdens het SCP/14 van januari dit jaar kwamen in het SCP/15 de tegenstellingen tussen de verschillende groepen van landen weer eens duidelijk aan de oppervlakte. Met name het onderwerp Exclusions from Patentable Subject Matter and Exceptions and Limitations to the Rights leende zich daar goed voor. In dat kader is ook de externe studie van prof. Bently c.s. over Exclusions and Exceptions to Patentees' Rights (SCP/15/3 plus annexen) uitgebreid geïntroduceerd, door Bently zelf. Hoe het ook zij, samen met het begin dit jaar door Brazilië ingediende paper over Exceptions and Limitations to Patent Rights (document SCP/14/7), waarmee flexibiliteiten in het octrooisysteem worden beoogd in het licht van de Development Agenda, is de materie koren op de molen van de Development Agenda Group (DAG). Daartegenover staat de groep van (ruim 40) Westerse landen die zich organiseren in de Groep B+.

B+

B+, vergaderend in het kader van de eigen Working Group 1 (substantive patent law), wil het veeleer hebben over de (kwaliteit van de) rights en dus liever niet zozeer over exceptions en exclusions. Het Braziliaanse voorstel om tot een working program te komen (waarin: 1. uitwisseling van informatie over 'all exceptions and limitations provisions in national or regional legislations'; 2. een overzicht van 'exceptions or limitations' die effectief zijn voor 'development concerns'; 3. een 'exceptions and limitations manual') wordt met scepsis bekeken. Voorbij afzonderlijke onderwerpen waarover B+ landen op zich best graag zouden willen praten - zoals quality management (al moet hier overlap worden vermeden met quality management zoals dat al in de PCT Working Group aan de orde is), het Client-attorney privilege, Dissemination of Patent Information en dergelijke - wil B+ toch vooral de strategische koers van de substantive patent law (harmonisation) blijven varen en wil het daartoe, naast de DAG, een "competing vision" vormen.

Onderwerpen voor "future work"

Het SCP, waaraan delegaties van 86 landen deelnamen, heeft uiteindelijk voortgang weten te boeken bij het zetten van een inhoudelijke agenda. De volgende onderwerpen worden toegevoegd aan de (niet-limitatieve) lijst met onderwerpen voor "future work":

- (i) Exceptions and limitations to patent rights;
- (ii) Quality of patents, including opposition systems;
- (iii) Patents and health;
- (iv) Client-patent advisor privilege;
- (v) Transfer of technology.

Overigens is nu al bekend dat méér onderwerpen op de lijst van "future work" komen te staan, namelijk "Impact of the patent system on developing countries and least developed countries (LDCs)", "Patents and food security", "Strategic use of patents in business" and "Enhancing IT infrastructure for patent processing".

De volgende bijeenkomst van het SCP zal zijn in mei 2011.

[terug naar nieuwsbrief](#)

EPO / Committee on Patent Law (CPL), 27 September 2010

In verband met de nieuw voorgestelde Amendments to the Implementing Regulations to the EPC – Rule 71 EPC (document CA/PL 7/10 Rev. 1) kreeg het Europees Octrooibureau (EOB) lof toegezwaaid voor de bereidheid om het oorspronkelijke voorstel (dat was afgebrand in het vorige CPL) flink te bewerken. Centraal in de wijziging van Rule 71 staat het samenspel tussen het EOB en de aanvrager. Gewezen wordt op de samenhang met de Examining Guidelines en de Explanatory notes.

Geconcludeerd werd dat het CPL een unanimous favourable opinion heeft over de voorgestelde Amendments. De Amendments worden ter goedkeuring voorgelegd aan de Administrative Council (AC); de AC komt bijeen van 25-27 Oktober 2010.

Tav de Amendments to the Implementing Regulations to the EPC – Rule 36 EPC (CA/PL 10/10) beklemtoonde het EOB dat het voorstel uitsluitend gericht is op verduidelijking van Rule 36, niet op wijziging ervan. In de discussie kwam aan de orde of in de communicatie ook procedurele informatie opgenomen zou moeten worden. Het EOB antwoordde dat dit tav mandatory divisionals ook al het geval is; voor voluntary divisionals zal dit zo spoedig mogelijk op dezelfde manier gebeuren. Verder is gesproken over de communicatie richting parents en grandparents; ook zij hebben (mogelijk) een belang hebben bij kennis omtrent de expiry van de time limit, bijvoorbeeld in gevallen dat de divisional een andere eigenaar heeft of dat de communicatie tav de divisional er eerder is dan die tav de (grand)parent application. Er wordt echter door het EOB op gewezen dat het onder de EPC juridisch niet gemakkelijk is te communiceren met in casu (grand)parents die niet verantwoordelijk zijn voor een divisional. Uit art. 2 van het voorstel (p. 6) blijkt dat de voorgestelde wijziging onmiddellijk effect zal hebben, dat wil zeggen na publicatie van het besluit van de AC (25-27 Oktober 2010), en wel retro-actief vanaf 1 april 2010.

Geconcludeerd werd dat het CPL een unanimous favourable opinion heeft over de voorgestelde Amendments. Het document wordt ter goedkeuring aan de AC gestuurd.

Tav de Amendments to the Implementing Regulations to the EPC – Rule 161 EPC (CA/PL 134/10) bleek dat alle lidstaten positief zijn over het voorstel om de huidige reactietermijn van één maand tav de Written Opinion of the International Searching Authority (WO-ISA), het International Preliminary Examination Report (IPER) en het Supplementary International Search Report (SISR) uit te breiden tot 6 maanden. En passant bracht Nederland het punt op dat Rule 161 alleen geldt voor PCT-aanvragen waarbij het EOB in de internationale fase Searching Authority is geweest; Rule 161 geldt niet voor (het toenemend aantal) PCT-aanvragen waarbij het EOB géén Searching Authority was. Die betrokken aanvragers (die bijvoorbeeld een andere Europese Searching Authority benutten) zijn met andere woorden vrijgesteld van het moeten reageren op het PCT-rapport. Pas na ca. 60 maanden na prioriteit pakt EPO dergelijke zaken op. Er hangen al die tijd niet-onderzochte rechten boven de Europese markt; dit gaat allicht ten koste van de belangen van de Europese industrie. Bovendien ontstaan er verschillen binnen Europa, omdat de Scandinavische en Spaanse industrie gebruik kan maken van hun locale Searching Authorities zodat ook hun aanvragen 5 jaar ongerept op de plank kunnen blijven liggen.

Geconcludeerd werd dat het CPL een unanimous favourable opinion heeft over document CA/PL 134/10. Het document wordt ter goedkeuring aan de AC gestuurd. Het punt dat Nederland opbracht, met steun overigens van Business Europe, zal in een later CPL aan de orde komen.

Afscheid werd genomen van Ingwer Koch, binnen het EOB werkzaam als Director of Patent Law. Hij gaat met pensioen. Koch startte zijn loopbaan bij het EOB in 1989. Belangrijk was zijn rol bij bijvoorbeeld de voorbereiding en de implementatie van EPC-2000.

[terug naar nieuwsbrief](#)

BIE nr. 19

Advies ex art 84 Row 1995 NL Octrooicentrum

20 augustus 2010

Looijengoed vs Dronrijp et al.

Niet-octrooieerbare materie (artikel 2 lid 2 Row 1995 en artikel 2 lid 3 Row 1995): Uit de in conclusie 1 gebruikte term "ingevoerde locatie" volgt dat de werkwijzestappen uitgevoerd worden op een computer hoewel dat niet expliciet beschreven wordt in de conclusie. Een dergelijke impliciete openbaring van het gebruik van een computer betekent dat conclusie 1 betrekking heeft op een werkwijze met technisch karakter. Conclusie 1 heeft derhalve niet betrekking op een presentatie van gegevens als zodanig en heeft evenmin betrekking op een van de andere onderwerpen of werkzaamheden genoemd in artikel 2, tweede lid, Row 1995 als zodanig.

Nawerkbaarheid (artikel 75 lid 1 sub b Row 1995): Een uitvinding kan nawerkbaar zijn zonder een in de beschrijving van het octrooischrift opgenomen uitvoeringsvorm. Het enkel ontbreken van een uitvoeringsvorm in de beschrijving is op zichzelf geen bewijs voor een gebrek aan nawerkbaarheid.

[volledige tekst]

[terug naar nieuwsbrief](#)



BIE 2010, nr. 19

Advies ex art 84 Row 1995 NL Octrooicentrum

20 augustus 2010

Looijengoed vs Dronrijp et al.

Betreft: Nederlands octrooinr. 1035516
Verzoeker: Mr. ir. F.A.T. van Looijengoed
Octrooihouders: Mr. ir. D.J. Dronrijp en ing. E.C. Dronrijp en ing.
J.G.E. Keetels

1. Het geding

Mr. ir. F.A.T. van Looijengoed (hierna: verzoeker) heeft op 2 maart 2010 een verzoekschrift met een viertal bijlagen ingediend bij NL Octrooicentrum, met het verzoek een advies volgens artikel 84 van de Rijsoctrooiwet 1995 (hierna: Row 1995) uit te brengen omtrent de toepasselijkheid van de in artikel 75, eerste lid, Row 1995 genoemde nietigheidsgronden op het Nederlandse octrooi 1035516 (hierna: het octrooi).

Mr. ir. D.J. Dronrijp heeft op 15 maart 2010, mede namens ing. E.C. Dronrijp, (beiden hierna: octrooihouder) NL Octrooicentrum per e-mail verzocht om verlenging van de termijn voor het indienen van een verweerschrift met vier weken. Bij brief van 19 maart 2010 heeft verzoeker bezwaar gemaakt tegen verlenging van de termijn. Vervolgens heeft NL Octrooicentrum bij brief van 22 maart 2010 octrooihouders meegedeeld hun verzoek niet in te willigen. Verzoeker heeft op 30 maart 2010 een in het verzoekschrift genoemde, maar daarbij ontbrekende bijlage toegezonden aan NL Octrooicentrum.

Op 12 april 2010 hebben octrooihouders een verweerschrift ingediend.

Op 26 april 2010 is in het octrooiregister ing. J.G.E. Keetels MBA voor het onderhavige octrooi als (mede)octrooihouder ingeschreven.

Verzoeker heeft NL Octrooicentrum op 4 juni 2010 een aanvulling op het verzoekschrift met bijlage doen toekomen.

Octrooihouders hebben ten slotte op 10 juni 2010 een aanvulling op het verweerschrift ingediend.

Tijdens de hoorzitting van NL Octrooicentrum op 25 juni 2010 heeft verzoeker zijn standpunt nader bepleit. Ter zitting zijn octrooihouders bij herhaling in de

>> Als het gaat om octrooien

gelegenheid gesteld hun standpunt nader te bepleiten en te reageren op vragen van de adviescommissie en op standpunten van verzoeker. Octrooihouders hebben ter zitting echter volstaan met het overleggen en voorlezen van een schriftelijke verklaring en het verwijzen naar hun (aangevulde) verweerschrift.

De inhoud van de hiervoor genoemde stukken dient als hier ingelast te worden beschouwd.

2. De feiten

Mr. ir. D.J. Dronrijp, ing. E.C. Dronrijp en ing. J.G.E. Keetels MBA zijn rechthebbenden op het Nederlandse octrooi 1035516 voor een "Sorteringwijze van zoekresultaten bestaande uit locaties", dat met dagtekening 23 juli 2008 voor de duur van zes jaren is verleend op een aanvraag ingediend op 3 juni 2008.

Het octrooi zoals verleend omvat één conclusie, welke als volgt luidt:

- 1. Sorteringwijze van zoekresultaten bestaande uit locaties, waarbij meerdere sorteringcriteria de sortering bepalen en één van de sorteringcriteria de afstand tot een bepaalde locatie(s) is, met het kenmerk dat de gehele resultatenset eerst wordt gesorteerd op afstand tot de ingevoerde locatie en deze vervolgens uitgaande van deze sortering wordt opgesplitst in subsets van een x aantal resultaten, waarna binnen de subset sortering op de additionele criteria plaatsvindt en de subset met de kleinste afstanden tot de ingevoerde locatie met voorrang wordt getoond.*

3. De door verzoeker aangevoerde nietigheidsbezwaren

Verzoeker betwist gemotiveerd de geldigheid van het octrooi. Hiertoe heeft verzoeker aangevoerd dat het octrooi nietig is wegens niet-octrooieerbare materie, gebrek aan nawerkbaarheid en gebrek aan nieuwheid en inventiviteit.

Verzoeker wijst dienaangaande in het verzoekschrift en in de aanvulling daarop op de volgende bijlagen:

- Beslissing T 125/04 van de Technische Kamer van Beroep van het Europees Octrooibureau;
- Beslissing T 756/06 van de Technische Kamer van Beroep van het Europees Octrooibureau;

>> Als het gaat om octrooien

- Amerikaanse octrooiaanvraag US 2002/0087505;
- Claim chart met daarin een vergelijking van conclusie 1 van het octrooi met de inhoud van de Amerikaanse octrooiaanvraag US 2002/0087505;
- Beslissing T 154/04 van de Technische Kamer van Beroep van het Europees Octrooibureau;
- Beslissing G 3/08 van de Grote Kamer van Beroep van het Europees Octrooibureau.

3.1 Niet-octrooieerbare materie

Verzoeker voert aan dat in zijn algemeenheid de materie van conclusie 1 in zijn geheel ziet op niet-technische materie. Meer in het bijzonder voert verzoeker aan dat de maatregelen van conclusie 1 gericht zijn op een presentatie van de zoekresultaten aan een gebruiker als eindstation en op geen enkele wijze een interactie hebben met een technische component van een systeem, niet voorafgaand aan de presentatie en ook niet volgend op de presentatie, en daarom niet als technisch kunnen worden aangemerkt. Verzoeker wijst daarbij op de beslissingen T 125/04 en T 756/06 van de Technische Kamer van Beroep van het Europees Octrooibureau, waarin volgens verzoeker werd beslist dat de enkele definitie van hoe informatie aan een gebruiker wordt weergegeven als niet-technisch moet worden aangemerkt.

3.2 Gebrek aan nawerkbaarheid

Verzoeker voert aan dat de beschrijving van het octrooi geen enkele uitvoeringsvorm van de uitvinding bevat en daarom niet kan worden aangemerkt als een beschrijving die voldoende basis voor een nawerkbare uitvinding verschaft.

Naar het inzicht van verzoeker ontbreekt het de beschrijving aan een nawerkbare beschrijving ten aanzien van hoe wordt gerealiseerd dat zoekresultaten eerst op basis van afstand en vervolgens op basis van een ander criterium worden gesorteerd. Ook is verzoeker van mening dat het de beschrijving ontbreekt aan aanwijzingen hoe de gehele resultatenreeks in subsets moet worden opgesplitst om het op blz. 2, regels 10-11 van het octrooi beschreven voordeel te bereiken. In het bijzonder zouden aanwijzingen ontbreken hoe de splitsing moet worden bewerkstelligd om een goede balans te verkrijgen tussen het aantal resultaten dat voldoet aan de additionele criteria en het aantal resultaten dat hier niet aan voldoet.

3.3 Gebrek aan nieuwheid en inventiviteit

>> Als het gaat om octrooien

Verzoeker voert aan dat de Amerikaanse octrooiaanvraag US 2002/0087505 de nieuwheid ontnemt aan de materie van conclusie 1 van het octrooi. Deze stelling onderbouwt verzoeker met een claim chart waarin voor elke maatregel van conclusie 1 is aangegeven waar de corresponderende openbaarmaking in US 2002/0087505 te vinden is.

Verzoeker wijst onder andere op de alinea's [0066]-[0071] van US 2002/0087505, waar naar het inzicht van verzoeker een voorbeeld wordt beschreven waarin zoekresultaten worden gesorteerd op basis van locatie, waarbij locaties met de kleinste afstand tot een ingevoerde locatie als eerste worden weergegeven. Verzoeker voert aan dat in het beschreven voorbeeld binnen een set van zoekresultaten met gelijke afstandsprioriteit een additioneel criterium (prijs of beschikbaarheid) wordt toegepast voor het verder sorteren van de zoekresultaten binnen deze set. Verzoeker wijst erop dat voor de sortering op basis van locatie volgens het voorbeeld zowel postcodes als GPS-coördinaten kunnen worden toegepast.

Verzoeker voert subsidiair aan, dat wanneer US 2002/0087505 niet alle maatregelen van conclusie 1 zou openbaren, deze niet-geopenbaarde maatregelen niet-technisch van aard zijn, waardoor conclusie 1 ook in dat geval niet nieuw is ten opzichte van US 2002/0087505. Verzoeker wijst hierbij op beslissing T 154/04 van de Technische Kamer van Beroep van het Europees Octrooibureau en op beslissing G 3/08 van de Grote Kamer van Beroep van het Europees Octrooibureau, waarin volgens verzoeker de belangrijke rol van beslissing T 154/04 bij de beoordeling van inventiviteit van een conclusie wordt benadrukt.

Verzoeker voert aan dat wanneer conclusie 1 nieuw zou zijn ten opzichte van US 2002/0087505 en de maatregelen die niet in US 2002/0087505 geopenbaard worden een technisch probleem oplossen, conclusie 1 niet inventief is ten opzichte van US 2002/0087505 in combinatie met de algemene kennis van de vakman.

Tot slot wordt NL Octrooiencentrum verzocht advies uit te brengen ten aanzien van alle bovengenoemde nietigheidsgronden.

4. Het verweer van octrooihouders

Octrooihouders betwisten gemotiveerd de toepasselijkheid van de door verzoeker aangevoerde nietigheidsbezwaren.

4.1 Niet-octrooieerbare materie

>> Als het gaat om octrooien

Volgens octrooihouders kan niet anders geconcludeerd worden dan dat het octrooi betrekking heeft op technische materie. Octrooihouders wijzen daarbij op de in artikel 2, eerste lid, Row 1995 en in artikel 27 van het TRIPS-verdrag gebruikte formulering: "alle gebieden van de technologie" en op het woordenboek (ISBN 90 02 21373 5) waarin staat dat onder "techniek" wordt verstaan: "het geheel van verrichtingen van de toegepaste exacte wetenschap" en "bewerkingen of verrichtingen die nodig zijn om in een bepaalde tak van kunst, nijverheid e.d. iets tot stand te brengen".

Octrooihouders voeren bovendien aan dat de strekking en de context van het octrooi niet voldoet aan de in artikel 2, tweede lid, Row 1995 opgenomen uitsluitingen tot octrooieerbaarheid. Het octrooi zou niet gaan om het doel/resultaat (presentatie van gegevens) zelf, maar om het middel/de methodiek die wordt gebruikt voor de totstandkoming daarvan. Het octrooi heeft daarom ook geen betrekking op een "presentatie van gegevens als zodanig".

Als verdere onderbouwing van het standpunt dat het octrooi octrooieerbare materie betreft, voeren octrooihouders aan dat de werkwijze om te sorteren conform het octrooi integraal wordt uitgevoerd in de context van een zoekmachine. Vanuit die optiek achten octrooihouders een technische component aanwezig.

Tot slot merken octrooihouders op dat zij de materie van het octrooi niet vergelijkbaar achten met de beslissingen T 125/04 en T 756/06.

4.2 Gebrek aan nawerkbaarheid

Octrooihouders voeren aan dat het aan verzoeker is het gestelde gebrek te bewijzen. Naar het oordeel van octrooihouders heeft verzoeker daarvoor geen fundamenteel bewijs aangedragen of dit enigszins aannemelijk gemaakt.

Daarnaast voeren octrooihouders aan dat het sorteerproces op bepaalde punten geoptimaliseerd kan worden teneinde maximaal de toegevoegde waarde van een betreffende zoekmachine te dienen. De afwegingen tot optimalisatie zouden in het octrooi worden benoemd. Octrooihouders stellen dat de diversiteit van zowel gebruikersbehoeften als aangeboden informatie vraagt om een proces waarbij afhankelijk van de inhoudelijke informatie wordt gezocht/gesorteerd. Naar het oordeel van octrooihouders is een vakman in staat de afweging in een gegeven context te maken en het recept (van het sorteerproces) zou daarom naar omstandigheden aangepast moeten kunnen worden.

4.3 Gebrek aan nieuwheid en inventiviteit

>> Als het gaat om octrooien

Octrooihouders voeren aan dat het octrooi in relevantie niets met de stand der techniek, vertegenwoordigd door US 2002/0087505, van doen heeft.

Octrooihouders voeren aan dat de door verzoeker gehanteerde claim chart niet overeenkomt met hetgeen beschreven wordt in US 2002/0087505.

Naar het inzicht van octrooihouders wordt in US 2002/0087505 een combinatie van twee sorteringwijzen van zoekresultaten beschreven. De eerste sorteringwijze sorteert daarbij op afstanden als deze op enigerwijze kunnen worden bepaald. De tweede sorteringwijze vindt plaats wanneer geen afstanden bepaald kunnen worden en sorteert op kenmerken van de zoekresultaten. Octrooihouders stellen dat het resultaat dat met deze combinatie wordt verkregen is, dat de zoekresultaten waarvan de afstanden wel kunnen worden bepaald met voorrang worden vertoond en daarna pas de zoekresultaten waarbij dit niet mogelijk is. Met betrekking tot "afstandsortering" wordt in US 2002/0087505 volgens octrooihouders dus deels gesorteerd op afstand en deels op locatiekenmerken.

Naar het oordeel van octrooihouders is er in US 2002/0087505 bovendien geen sprake van opsplitsing in subsets van een op afstand gesorteerde resultaten set op basis van postcode of GPS-coördinaten. Met betrekking tot de resultaten set waarvan de afstanden niet bepaald kunnen worden, zijn octrooihouders van oordeel dat er geenszins gebruik wordt gemaakt van een subset conform het octrooi. Daarnaast zijn octrooihouders van oordeel dat voor de resultaten set waarvan de afstanden niet bepaald kunnen worden geen sortering op afstand voorafgaande aan de sortering op een bepaald kenmerk plaatsvindt. Omdat van deze resultaten set geen afstanden bekend zijn, kan geen subset met de kleinste afstanden tot de ingevoerde locatie worden getoond.

Octrooihouders wijzen er ten slotte op dat postcodegebieden grillig van vorm zijn en dus geenszins een maat voor de afstand zijn.

Met betrekking tot de stelling van verzoeker dat als US 2002/0087505 niet alle maatregelen van conclusie 1 openbaart, deze niet-geopenbaarde maatregelen niet-technisch van aard zijn, merken octrooihouders op dat verzoeker nalaat deze beweerde niet-technische maatregelen te benoemen. Octrooihouders voeren aan dat de werkwijze om te sorteren conform het octrooi integraal wordt uitgevoerd in de context van een zoekmachine en dat er dus alleen al vanuit die optiek een technische component aanwezig is. De door verzoeker aangehaalde beslissing T 154/04 achten octrooihouders niet relevant voor het octrooi.

Met betrekking tot het inventiviteitsbezwaar voeren octrooihouders aan dat verzoeker dit bezwaar niet heeft onderbouwd.

>> Als het gaat om octrooien

Bovendien merken octrooihouders op dat Marktplaats/Ebay pas zes jaar na openbaarmaking van US 2002/0087505 een sorteringwijze conform het octrooi heeft toegepast. Octrooihouders achten dit een overduidelijk indicatie dat het octrooi innovatief is.

4.4 Nadere stukken niet tijdig ingediend

Door verzoeker is 3 weken voor de hoorzitting een aanvulling op het verzoekschrift in de vorm van beslissing G 3/08 van de Grote Kamer van Beroep van het Europees Octrooibureau ingediend. Octrooihouders maken bezwaar tegen het in een dergelijk stadium toelaten in de adviesprocedure van een dergelijke aanvulling, omdat dat een eerlijk proces van hoor en wederhoor in de weg zou staan. Ook stellen zij dat NL Octrooicentrum niet gebonden is aan deze jurisprudentie.

5. De overwegingen van NL Octrooicentrum

Bij haar overwegingen stelt NL Octrooicentrum het volgende voorop ten aanzien van de door verzoeker ingebrachte jurisprudentie van het Europees Octrooibureau.

Octrooihouders hebben gesteld dat het in behandeling nemen van de door verzoeker ingediende aanvulling op zijn verzoekschrift een eerlijk proces van hoor en wederhoor in de weg zou staan. In dit verband merkt NL Octrooicentrum op dat zij als uitgangspunt hanteert dat tot tien dagen voor de hoorzitting nog stukken kunnen worden ingediend. Voorwaarde om aanvullende stukken in de behandeling van het adviesverzoek te kunnen betrekken is dat zowel de wederpartij als de adviescommissie voorafgaande aan de hoorzitting voldoende gelegenheid hebben om kennis te nemen van de aanvullende stukken.

Verzoeker heeft op 4 juni 2010, d.w.z. drie weken voor de hoorzitting, zijn aanvulling op zijn verzoekschrift ingediend. Deze aanvulling betrof 1 pagina met als bijlage beslissing G 3/08 van 12 mei 2010 van de Grote Kamer van Beroep van het Europees Octrooibureau. NL Octrooicentrum is van oordeel dat octrooihouders en zijzelf voldoende gelegenheid hadden om voorafgaande aan de hoorzitting kennis te nemen van deze stukken. Het bezwaar van octrooihouders tegen het in behandeling nemen van de aanvulling op het verzoekschrift acht NL Octrooicentrum daarom ongegrond.

Octrooihouders hebben voorts gesteld dat NL Octrooicentrum niet gebonden is aan de jurisprudentie van het Europees Octrooibureau. Dienaangaande merkt

>> Als het gaat om octrooien

NL Octrooiencentrum op dat zij zelfstandig en onafhankelijk advies uitbrengt. Bij haar oordeelsvorming richt zij zich in beginsel naar de jurisprudentie van de Nederlandse rechter en het Europees Octrooibureau. Beslissingen van de Technische Kamer van Beroep en van de Grote Kamer van Beroep van het Europees Octrooibureau zijn, zoals octrooihouders terecht hebben gesteld, daarbij niet bindend voor NL Octrooiencentrum.

5.1. Niet-octrooieerbare materie

Verzoeker heeft gesteld dat de maatregelen van conclusie 1 op geen enkele wijze een interactie hebben met een technische component van een systeem.

NL Octrooiencentrum deelt deze mening niet. Naar het oordeel van NL Octrooiencentrum volgt uit de in conclusie 1 gebruikte term "ingevoerde locatie" dat de werkwijzestappen uitgevoerd worden op een computer hoewel dat niet expliciet beschreven wordt in de conclusie.

Anders dan verzoeker ter zitting heeft betoogd is NL Octrooiencentrum van oordeel dat een dergelijke impliciete openbaring van het gebruik van een computer betekent dat conclusie 1 betrekking heeft op een werkwijze met technisch karakter. NL Octrooiencentrum is tevens van oordeel dat een dergelijke impliciete openbaring van het gebruik van een computer ook bij het Europees Octrooibureau zou leiden tot de vaststelling dat er sprake is van een werkwijze met een technisch karakter. Dit blijkt uit beslissing T 49/04 (Reasons, punt 3):

"It follows from the terms used in claim 1 ("machine readable natural language text", "parsing said text", "storing said text ... to produce an enriched text", "displaying ... across a display") that the method steps are to be implemented on a computer although this is not explicitly specified in the claim. Therefore the method of claim 1 meets the criteria set out in T 258/03 (Auction method/HITACHI OJ EPO 2004, 575) (cf headnote) for being an invention within the meaning of Article 52(1) EPC."

Een technische maatregel is dus in ieder geval impliciet aanwezig in conclusie 1 en NL Octrooiencentrum concludeert daarom dat conclusie 1 niet betrekking heeft op een presentatie van gegevens als zodanig en dat conclusie 1 ook geen betrekking heeft op een van de andere onderwerpen of werkzaamheden genoemd in artikel 2, tweede lid, Row 1995 als zodanig. De bezwaren die verzoeker baseert op de beslissingen T 125/04 en T 756/06 kunnen, nu vastgesteld is dat in conclusie 1 een technische maatregel aanwezig is, onbesproken blijven.

>> Als het gaat om octrooien

Op grond van het voorgaande acht NL Octrooiencentrum het aangevoerde bezwaar met betrekking tot niet-octooieerbare materie ongegrond.

5.2. Gebrek aan nawerkbaarheid

Octrooihouders hebben aangevoerd dat het aan verzoeker is om het beweerde gebrek aan nawerkbaarheid te bewijzen. Naar het oordeel van octrooihouders heeft verzoeker dit onvoldoende gedaan. Verzoeker is daarentegen van mening dat de bewijslast voor nawerkbaarheid bij de octrooihouder ligt, omdat NL Octrooiencentrum in de verleningsprocedure niet de bevoegdheid heeft om bezwaren te maken tegen de niet-nawerkbaarheid.

NL Octrooiencentrum is van oordeel dat in het onderhavige geval de aangevoerde bezwaren tegen de nawerkbaarheid en het verweer daartegen voldoende zijn om zich een oordeel te kunnen vormen over de nawerkbaarheid van het octrooi. In het onderstaande zal daarom nader worden ingegaan op het aangevoerde nawerkbaarheidsbezwaar.

Verzoeker heeft ten eerste aangevoerd dat de beschrijving van het octrooi geen enkele uitvoeringsvorm van de uitvinding bevat en daarom niet kan worden aangemerkt als een beschrijving die voldoende basis voor een nawerkbare uitvinding verschaft. Hoewel NL Octrooiencentrum erkent dat op grond van Regel 42 lid 1(e) van het Europees Octrooioverdrag 2000 in de Europese verleningsprocedure ten minste één uitvoeringsvorm wordt vereist in de beschrijving, opdat deze kan worden aangemerkt als een beschrijving die voldoende basis voor een nawerkbare uitvinding verschaft, wijst

NL Octrooiencentrum erop dat een vergelijkbare eis in de Nederlandse wetgeving niet bestaat. De toegevoegde waarde van een uitvoeringsvorm in de beschrijving voor de nawerkbaarheid wordt door NL Octrooiencentrum erkend, maar NL Octrooiencentrum is desondanks van oordeel dat ook een octrooi zonder een in de beschrijving opgenomen uitvoeringsvorm nawerkbaar kan zijn. Het enkel ontbreken van een uitvoeringsvorm in het octrooi acht NL Octrooiencentrum dan ook op zichzelf geen bewijs voor een gebrek aan nawerkbaarheid.

Verzoeker heeft verder aangevoerd dat het de beschrijving ontbreekt aan een nawerkbare beschrijving ten aanzien van hoe wordt gerealiseerd dat zoekresultaten eerst op basis van afstand worden gesorteerd en vervolgens op basis van een ander criterium. Ook heeft verzoeker aangevoerd dat het de beschrijving ontbreekt aan aanwijzingen hoe de gehele resultatenreeks in subsets

>> Als het gaat om octrooien

moet worden opgesplitst om te bereiken dat "het aantal resultaten dat niet voldoet aan de additionele criteria toch vroeg in de sortering tevoorschijn komt". NL Octrooicentrum volgt verzoeker ook op dit punt niet. Naar het inzicht van NL Octrooicentrum is het de vakman na lezing van het octrooi duidelijk dat de zoekresultaten op basis van afstand gesorteerd worden, dat de gesorteerde resultaten in subsets wordt opgesplitst en dat vervolgens binnen iedere subset op additionele criteria wordt gesorteerd. Het is de vakman op basis van zijn algemene kennis op het vakgebied van de computerprogrammering tevens duidelijk hoe hij dit moet programmeren.

NL Octrooicentrum wijst er daarbij op dat een vanzelf tot stand komend gevolg van het opsplitsen in subsets is, dat resultaten die niet voldoen aan de additionele criteria, na sortering op de additionele criteria nooit lager dan de laagste plaats in een subset komen te staan. In de totale sortering bestaande uit een aaneenschakeling van subsets zullen resultaten die niet voldoen aan de additionele criteria daarom, ten opzichte van de situatie waarin geen opsplitsing in subsets plaatsvindt en waarin wel op additionele criteria wordt gesorteerd, vroeg in de sortering tevoorschijn komen.

Verzoeker heeft als laatste aangevoerd dat aanwijzingen zouden ontbreken hoe de splitsing moet worden bewerkstelligd om een goede balans te verkrijgen tussen het aantal resultaten dat voldoet aan de additionele criteria en het aantal resultaten dat hier niet aan voldoet (zie pagina 2, regels 4-6 van het octrooi). Met name heeft verzoeker aangevoerd dat onduidelijk is wat een goede balans is, hoe het x-aantal resultaten moet worden gekozen om een goede balans te bereiken en wie het x-aantal resultaten bepaalt.

Octrooihouders hebben daartegen aangevoerd dat het in de betreffende passage van het octrooi gaat om afwegingen tot optimalisatie van het sorteerproces, welke de vakman in een gegeven context weet te maken. Octrooihouders hebben tevens gesteld dat de diversiteit van zowel gebruikersbehoeften als aangeboden informatie vraagt om een proces waarbij afhankelijk van de inhoudelijke informatie het recept (van het sorteerproces) naar omstandigheden aangepast moet kunnen worden.

Zoals hiervoor door NL Octrooicentrum is toegelicht, is het vanzelf tot stand komende gevolg van de opsplitsing in subsets dat resultaten die niet voldoen aan de additionele criteria, na sortering op additionele criteria, vroeger in de sortering tevoorschijn komen dan wanneer geen opsplitsing in subsets plaats zou vinden alvorens op additionele criteria wordt gesorteerd. Hoe vroeg deze resultaten in de

>> Als het gaat om octrooien

totale sortering komen te staan is afhankelijk van zowel de informatie in de zoekresultaten als het aantal resultaten per subset.

Naar het oordeel van NL Octrooiencentrum is het effect van de opsplitsing en het effect van het aantal resultaten per subset voor de vakman die kennis neemt van het octrooi duidelijk. Diezelfde vakman zal daarom uit de passage op blz. 2, regels 4-6 van het octrooi begrijpen dat met een "goede balans" een sortering van zoekresultaten wordt bedoeld, die gegeven de informatie in de zoekresultaten, een "optimale verhouding" van resultaten die voldoen aan de additionele criteria en resultaten die daar niet aan voldoen, toont. Wat een "optimale verhouding" is, zal afhankelijk zijn van de gebruikersbehoeften. NL Octrooiencentrum is met octrooihouders van mening dat een vakman, uitgaande van de gebruikersbehoeften, deze "optimale verhouding" zal weten te realiseren. Op grond van bovenstaande overwegingen is NL Octrooiencentrum van oordeel dat ook aan de passage op blz. 2, regels 4-6 van het octrooi geen bezwaar kan worden ontleend betreffende de niet-nawerkbaarheid van het octrooi.

Nu alle door verzoeker aangevoerde argumenten ter onderbouwing van zijn bezwaar ten aanzien van gebrek aan nawerkbaarheid niet worden gevolgd, concludeert NL Octrooiencentrum dat het bezwaar ten aanzien van gebrek aan nawerkbaarheid ongegrond is.

5.3. Gebrek aan nieuwheid en inventiviteit

Verzoeker heeft ter toelichting op het bezwaar ten aanzien van gebrek aan nieuwheid een claim chart opgesteld, waarvan de juistheid van de inhoud door octrooihouders wordt betwist. In het hierna volgende zal NL Octrooiencentrum haar overwegingen baseren op de volledige tekst van US 2002/0087505, om welke reden in het midden kan worden gelaten of de claim chart juist is of niet.

NL Octrooiencentrum zal in het navolgende alle maatregelen van conclusie 1 van het octrooi in beschouwing nemen. Indien blijkt dat niet alle maatregelen van conclusie 1 bekend zijn uit US 2002/0087505 zal NL Octrooiencentrum ingaan op de vraag of de maatregelen die niet bekend zijn technische maatregelen zijn.

Verzoeker heeft zijn betoog voornamelijk gebaseerd op de in US 2002/0087505 beschreven situatie waarin de locatie van een gebruiker van een zoekmachine in de vorm van een postcode wordt ingevoerd. In die situatie worden de zoekresultaten met eenzelfde postcode als de gebruiker eerst getoond. Daarna worden de zoekresultaten met naburige postcodes getoond, dan zoekresultaten

>> Als het gaat om octrooien

binnen dezelfde stad, binnen hetzelfde gebied en ten slotte binnen dezelfde staat (zie paragraaf [0068]). Verzoeker stelt dat de getoonde volgorde het resultaat is van een sortering op afstand tot de ingevoerde locatie van de gebruiker.

In paragraaf [0070] van US 2002/0087505 wordt beschreven, dat in het geval dat meerdere zoekresultaten dezelfde postcode als de gebruiker hebben, of meerdere zoekresultaten binnen de groep met een naburige postcode vallen, of meerdere resultaten binnen een van de overige groepen van dezelfde stad, gebied of staat vallen, die resultaten op basis van additionele criteria ("tie breaker rules") gesorteerd worden. Als voorbeeld van additionele criteria worden beschikbaarheid en prijs genoemd. De zoekresultaten met dezelfde postcode als de gebruiker worden door verzoeker gelijk gesteld aan een subset. Andere subsets worden volgens verzoeker gevormd door de groep zoekresultaten met een naburige postcode, de groep zoekresultaten in dezelfde stad, de groep zoekresultaten in hetzelfde gebied en de groep zoekresultaten in dezelfde staat.

Op grond van het vorengaande concludeert verzoeker dat de materie van conclusie 1 nieuwheid ontbeert ten opzichte van de in US 2002/0087505 beschreven sorteringwijze op basis van postcode.

Onder verwijzing naar paragraaf [0069] stelt verzoeker tevens dat dezelfde wijze van sortering als toegepast met postcodes ook kan worden toegepast met GPS-coördinaten.

Octrooihouders hebben tegen de argumentatie van verzoeker aangevoerd, dat de beschreven volgorde van tonen van zoekresultaten op basis van postcode niet gezien kan worden als het resultaat van een sortering op afstand tot de ingevoerde locatie van de gebruiker. Postcodegebieden zijn naar het oordeel van octrooihouders geen maat voor de afstand. Als voorbeeld noemen octrooihouders de mogelijkheid dat een winkel die niet een naburige postcode heeft ten opzichte van de ingevoerde locatie toch dichterbij gelegen kan zijn dan een winkel die wel een naburige postcode heeft.

Een sortering op afstand wordt volgens octrooihouders wel beschreven in US 2002/0087505 voor de situatie waarin de locatie van de gebruiker is ingevoerd in de vorm van GPS-coördinaten. De GPS-coördinaten van de zoekresultaten worden daarbij gebruikt voor het bepalen van de afstand tot de locatie van de gebruiker. Met betrekking tot die situatie wijzen octrooihouders op paragraaf [0071]. Daar wordt onderscheid gemaakt tussen twee soorten zoekresultaten:

>> Als het gaat om octrooien

namelijk zoekresultaten waarvan de afstand wel bepaald kan worden en zoekresultaten waarvan de afstand niet bepaald kan worden.

Naar het oordeel van octrooihouders vindt bij de zoekresultaten waarvan de afstand wel bepaald kan worden, na de sortering op afstand geen verdere opsplitsing in subsets zoals in het octrooi plaats. Octrooihouders wijzen erop dat de enige bewerking die op de op afstand gesorteerde zoekresultaten wordt losgelaten, een sortering is op basis van een additioneel criterium in het geval dat de afstand gelijk is.

Bij de zoekresultaten waarvan de afstand niet bepaald kan worden, wordt helemaal niet gesorteerd op afstand. In paragraaf [0071] wordt volgens octrooihouders beschreven dat deze zoekresultaten als complete set wel gesorteerd kunnen worden op een bepaald kenmerk, zoals postcode. Bij een dergelijke lezing wordt het begrip "subset" op geheel andere wijze gehanteerd dan in het octrooi, aldus octrooihouders.

NL Octrooiencentrum is zich ervan bewust dat postcodegebieden niet in alle gevallen een nauwkeurige maat voor de afstand zijn. De door octrooihouders aangehaalde winkel is daar een voorbeeld van. Desondanks acht NL Octrooiencentrum de stelling dat postcodegebieden in ieder geval een grove maat voor de afstand zijn, in het algemeen wel juist. In de meeste gevallen ligt een locatie die niet een naburige postcode heeft, namelijk verder weg dan een locatie die wel een naburige postcode heeft. Dit betekent naar het oordeel van NL Octrooiencentrum dat sortering op postcodegebied als een vorm van sortering op afstand kan worden beschouwd. Uit paragraaf [0038] van US 2002/0087505 kan naar het oordeel van NL Octrooiencentrum worden afgeleid dat ook in US 2002/0087505 postcodegebieden in ieder geval als maat voor de afstand worden toegepast. In die betreffende paragraaf wordt namelijk vermeld dat zoekresultaten op basis van locatie worden gesorteerd, waarbij zoekresultaten het dichtst bij (de ingevoerde locatie) als eerste worden getoond. De betreffende paragraaf vermeldt ook dat de sortering op basis van locatie kan plaatsvinden met iedere vorm van locatie-aanduiding, waaronder postcodes. Dit betekent naar het oordeel van NL Octrooiencentrum dat US 2002/0087505 een werkwijze openbaart waarbij zoekresultaten aan de hand van de bijbehorende postcode op afstand tot een ingevoerde locatie worden gesorteerd.

Met verzoeker is NL Octrooiencentrum van oordeel dat de overige maatregelen van conclusie 1 ook bekend zijn uit US 2002/0087505:

>> Als het gaat om octrooien

In de paragrafen [0066]-[0071] wordt een sorteringwijze van zoekresultaten bestaande uit locaties beschreven, waarbij de gehele resultaten set eerst wordt gesorteerd op afstand tot de ingevoerde locatie (sortering op postcode) en deze vervolgens uitgaande van deze sortering wordt opgesplitst in subsets van een x aantal resultaten (als subsets worden aangeduid de groep zoekresultaten met dezelfde postcode als de gebruiker, de groep zoekresultaten met een naburige postcode, de groep zoekresultaten in dezelfde stad, de groep zoekresultaten in hetzelfde gebied en de groep zoekresultaten in dezelfde staat), waarna binnen de subsets sortering op de additionele criteria plaatsvindt (sortering conform "tie breaker rules") en de subset met de kleinste afstanden tot de ingevoerde locatie met voorrang wordt getoond (de zoekresultaten met dezelfde postcode als de gebruiker worden als eerste getoond, paragraaf [0068]).

Aangezien alle maatregelen van conclusie 1, onafhankelijk van het antwoord op de vraag of het technische of niet-technische maatregelen zijn, bekend zijn uit US 2002/0087505, wordt conclusie 1 door NL Octrooi Centrum niet nieuw bevonden.

Ten overvloede merkt NL Octrooi Centrum op dat ook wanneer zou worden uitgegaan van de stelling van octrooihouders dat postcodegebieden geen maat voor de afstand zijn, de materie van conclusie 1 niet nieuw wordt bevonden. Naast de mogelijkheid om de sortering op locatie van de zoekresultaten op basis van postcodes uit te voeren, beschrijft US 2002/0087505 in de paragrafen [0069] en [0071] namelijk ook de mogelijkheid om de sortering op basis van GPS-coördinaten uit te voeren. De GPS-coördinaten worden daarbij eerst omgerekend naar een afstand tot de ingevoerde locatie (zie paragraaf [0069]), waarna sortering op basis van afstand plaatsvindt. Zoals octrooihouders reeds hebben aangegeven, vindt binnen die sortering, voor zoekresultaten met gelijke afstand tot de ingevoerde locatie, sortering op additionele criteria ("tie breaker rules", zie paragraaf [0071]) plaats. In de context van het octrooi komt dit, in tegenstelling tot wat octrooihouders hebben betoogd, naar het oordeel van NL Octrooi Centrum overeen met het vormen van subsets van zoekresultaten met gelijke afstand, waarbij binnen de subsets sortering op additionele criteria plaatsvindt. Ondanks de verwachting dat bij gebruik van GPS-coördinaten als basis voor de afstandsbeoordeling veel subsets, vanwege de grote nauwkeurigheid van een dergelijke afstandsbeoordeling, uit een enkel zoekresultaat zullen bestaan, komt de in US 2002/0087505 beschreven mogelijkheid om de

>> Als het gaat om octrooien

sortering op locatie op basis van GPS-coördinaten uit te voeren, naar het oordeel van NL Octrooiencentrum overeen met de werkwijze volgens conclusie 1.

In het voorgaande is geconstateerd dat alle maatregelen van conclusie 1 bekend zijn uit US 2002/0087505. Aan behandeling van de door verzoeker subsidiair aangevoerde bezwaren ten aanzien van gebrek aan nieuwheid en inventiviteit wordt daarom niet toegekomen.

6. Het advies van NL Octrooiencentrum

Op grond van het vorenstaande luidt het advies van NL Octrooiencentrum dat:

- de aangevoerde nietigheidsgrond betreffende niet-octrooieerbare materie niet van toepassing is op het octrooi;
- de aangevoerde nietigheidsgrond betreffende gebrek aan nawerkbaarheid niet van toepassing is op het octrooi;
- de aangevoerde nietigheidsgrond betreffende gebrek aan nieuwheid wel van toepassing is op het octrooi en dat conclusie 1 van het octrooi nietig is wegens gebrek aan nieuwheid.

Aldus gedaan op 20 augustus 2010 te Rijswijk door F. Liefink, S.C.J. Worm en mw. S. Jonkhart.

BIE nr. 20
Beschikking op bezwaar NL Octrooicentrum
7 september 2010
Tadamitsu Kishimoto - tocilizumab

M.b.t. Art.3(a) van Verordening 469/2009

Of een product beschermd wordt door een basisoctrooi wordt bepaald aan de hand van de materie van het octrooi, d.w.z. de conclusies gelezen in de context van de beschrijving. Een uitleg van de conclusies onafhankelijk van de beschrijving wordt verworpen. Het octrooi is gericht op antilichamen vervaardigd middels conventionele technieken, zoals muriene antilichamen. Het onderhavige product is een antilichaam vervaardigd door humaniseren, een techniek die op de prioriteitsdatum nog niet conventioneel was. Dit product wordt daarom niet tot de materie van het octrooi gerekend.

[volledige tekst]

[terug naar nieuwsbrief](#)



BIE 2010, nr. 20

Beschikking op bezwaar NL Octrooicentrum

7 september 2010

Tadamitsu Kishimoto – tocilizumab

Betreft: ABC-aanvraag 300387
Verzoekster: Tadamitsu Kishimoto te Osaka, Japan
Gemachtigde: dr. E.L.C. Piot

1. Het geding

Het bezwaar van verzoekster richt zich tegen de beslissing van NL Octrooicentrum van 16 februari 2010, waarbij besloten werd het op aanvraagnummer 300387 verlangde aanvullend beschermingscertificaat voor geneesmiddelen (hierna: certificaat) niet af te geven. Verzoekster heeft daartoe tijdig, op 29 maart 2010, een bezwaarschrift ingediend. Een hoorzitting heeft plaatsgevonden op 29 juni 2010, waarbij verzoekster is gehoord bij monde van haar octrooigemachtigde dr. E.L.C. Piot en advocaat mr. ir. A.E. Heezius ten overstaan van mw. mr. C. Witteman (voorzitter), mw. dr. N.O.M. Rethmeier, dr. M.W. de Lange en mw. dr. A. Breukink (secretaris). Bij deze gelegenheid is een pleitnotitie overgelegd. De inhoud van de hiervoor genoemde stukken dient als hier ingelast te worden beschouwd.

2. De bestreden beslissing

De onderhavige certificaataanvraag is gericht op het product tocilizumab en is gebaseerd op het Europese octrooi EP 409 607 en de vergunningen EU/1/08/492/001 t/m 006 voor het in de handel brengen van het geneesmiddel RoActemra. Tocilizumab is een monoklonaal antilichaam, meer preciezer, een *gehumaniseerd* IgG1 monoklonaal antilichaam tegen de menselijke interleukine-6 (IL-6) receptor dat geproduceerd wordt in Chinese hamster-ovarium (CHO) cellen middels recombinant DNA-technologie.

>> Als het gaat om octrooien

Artikel 3 van de Verordening nr. EG 469/2009 (hierna: de Verordening) bepaalt het volgende:

Voorwaarden voor de verkrijging van het certificaat

Het certificaat wordt afgegeven indien in de lidstaat waar de in artikel 7 bedoelde aanvraag wordt ingediend en op de datum van die aanvraag:

a) het product wordt beschermd door een van kracht zijnde basisoctrooi;

b) voor het product als geneesmiddel een van kracht zijnde vergunning voor het in de handel brengen is verkregen overeenkomstig Richtlijn 2001/83/EG of Richtlijn 2001/82/EG,

naargelang van het geval;

c) voor het product niet eerder een certificaat is verkregen;

d) de onder b) genoemde vergunning de eerste vergunning is voor het in de handel brengen van het product als geneesmiddel.

NL Octrooi Centrum stelt in de bestreden beschikking dat tocilizumab niet wordt beschermd door het basisoctrooi EP 409 607 en dat daarom de aanvraag niet voldoet aan artikel 3(a). Daarvoor worden, kort samengevat, de volgende argumenten aangevoerd:

Het onderhavige basisoctrooi EP 0 409 607 B1 heeft betrekking op antilichamen die specifiek binden aan een humane interleukine-6 receptor en een werkwijze voor de bereiding hiervan.

Conclusie 1 van het basisoctrooi luidt -in de authentieke Engelse tekst- als volgt:

"A monoclonal antibody to human interleukin-6 receptor, which is capable of binding specifically to a human interleukin-6 receptor, which is competitive with human interleukin-6 for the binding to a human interleukin-6 receptor."

Conclusie 2 luidt als volgt:

"An antibody as set forth in claim 1 which is PM1 antibody (FERM BP-2998)"

Als de conclusies worden uitgelegd in het licht van de beschrijving dan blijkt dat zowel de beschrijving als de uitvoeringsvoorbeelden van het onderhavige basisoctrooi enkel monoklonale antilichamen van muriene oorsprong openbaren, terwijl de productie methoden die worden beschreven uitsluitend betrekking hebben op hybridoma systemen, waarmee muriene monoklonale antilichamen worden gemaakt. Het onderhavige basisoctrooi openbaart noch suggereert derhalve een *gehumaniseerd* monoklonaal antilichaam tegen de IL-6 receptor. Dat in het basisoctrooi evenmin expliciet wordt beschreven noch wordt gesuggereerd dat de uitvinding beperkt is tot muriene monoklonale antilichamen doet hier niets aan af. Bijna iedere passage in het octrooi waarin over monoklonale antilichamen in het algemeen wordt gesproken wordt direct gevolgd door als voorbeeld een murien monoklonale antilichaam te noemen (zie bladzijde 2, regels 33-35, bladzijde 3, regels 10-12 en 38-39, en conclusies 1 en 2). Voorts was het ten tijde van de prioriteitsdatum van het onderhavige basisoctrooi (20 juli 1989) algemeen gebruikelijk om monoklonale antilichamen te produceren in een murien systeem. De techniek voor het humaniseren van muriene antilichamen was pas zeer recent gepubliceerd (algemeen wordt de publicatie van Riechmann et al., Nature (1988) 332: 323-327 beschouwd als eerste openbaarmaking van gehumaniseerde antilichamen). Het was daarom absoluut geen algemeen gedachtegoed.

De examiner van het Europees Octrooibureau, die de conclusies in deze vorm heeft geaccepteerd, zou dan ook destijds onder monoklonaal antilichaam naar alle waarschijnlijkheid enkel een muizen monoklonaal antilichaam hebben kunnen verstaan.

Aldus kwam NL Octrooicentrum tot de conclusie dat een gehumaniseerd antilichaam tegen de IL-6 receptor zoals tocilizumab niet tot de materie van het onderhavige basisoctrooi behoort.

NL Octrooicentrum licht in de beschikking toe waarom NL Octrooicentrum bij het vaststellen of aan de voorwaarde van artikel 3 onder a van de Verordening is voldaan dient uit te gaan van de materie van het octrooi (de inhoud van de conclusies gelezen in het licht van de beschrijving) en

>> *Als het gaat om octrooien*

niet de beschermingsomvang, dat wil zeggen de uitsluitende rechten die het octrooi aan de houder ervan toekent en waarop inbreuk zou kunnen worden gemaakt. Het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen (hierna HvJEG) heeft in het Farmitalia arrest (C-392/97, 16 september 1999) bepaald dat om vast te stellen of een product door een basisoctrooi wordt beschermd, te rade moet worden gegaan met de niet-communautaire regels die op dat octrooi van toepassing zijn. In Nederland is de bepaling van de beschermingsomvang van een octrooi voorbehouden aan de burgerlijke rechter. Daarom kan NL Octrooicentrum bij de beoordeling of aan de voorwaarde van artikel 3, onder a van de Verordening is voldaan niet uitgaan van de beschermingsomvang van het basisoctrooi.

Deze uitleg van de Verordening wordt gesteund door het arrest inzake atorvastatine van het Gerechtshof 's-Gravenhage van 21 februari 2008, welke zaak een vordering betrof tot nietigverklaring van een aanvullend beschermingscertificaat wegens niet voldoen aan het in artikel 3, onder a van de Verordening bepaalde. Volgens het Gerechtshof is NL Octrooicentrum bij de beoordeling van de vraag of een product wordt beschermd door het basisoctrooi in de zin van artikel 3 sub a van de Verordening niet bevoegd uit te gaan van de beschermingsomvang van het octrooi maar dient NL Octrooicentrum uitsluitend de vragen te beantwoorden voor welke nieuwe en inventieve materie gezien de stand van de techniek het Europees Octrooibureau uitsluitende rechten heeft verleend en of tot die materie ook het in de marktvergunning geïdentificeerde product behoort. Volgens het Gerechtshof mag NL Octrooicentrum daarbij uitgaan "*van de gemiddelde vakman met niet alleen technische kennis op het onderhavige vakgebied, maar ook met octrooirechtelijke kennis*", zonder zich daarmee dus te begeven op het terrein dat voorbehouden is aan de burgerlijke rechter, namelijk het vaststellen van de uitsluitende rechten die het octrooi aan de houder ervan toekent en waarop inbreuk zou kunnen worden gemaakt.

Voorts wijst NL Octrooiencentrum op het feit dat later een ander Europees octrooi EP 0 628 639 B1, ten name van Chugai Seiyaku Kabushiki Kaisha, met latere prioriteitsdatum (25 april 1991) is verleend voor een gehumaniseerd monoklonaal antilichaam tegen de humane IL-6 receptor. Meer specifiek wordt in dit latere octrooi het muizen monoklonale antilichaam PM1, geopenbaard in het onderhavige basisoctrooi en geclaimd in conclusie 2, gehumaniseerd met behulp van recombinant DNA techniek en geproduceerd in Chinese hamster-ovarium (CHO) cellen (zie bijvoorbeeld paragrafen [0065] – [0080] aldaar). Het Europees Octrooibureau heeft met de verlening van dit latere octrooi kennelijk een nieuwe en inventieve uitvinding gezien in het humaniseren van het monoklonale antilichaam tegen de humane IL-6 receptor ten opzichte van de stand van de techniek zoals geopenbaard in het onderhavige octrooi. Indien het onmiddellijk evident was geweest dat ook gehumaniseerde antilichamen tegen de IL-6 receptor tot de materie van het onderhavige basisoctrooi behoren, dan was de latere uitvinding beschreven in EP 0 628 639 B1 niet inventief bevonden ten opzichte van de stand van de techniek en was dit latere octrooi niet verleend.

Ten slotte heeft NL Octrooiencentrum nog gewezen op de uitspraak van de Rechtbank inzake certificaat 300040 voor trastuzumab (Rechtbank 's Gravenhage, 23 maart 2005, zaaknummers 225216 en 228227), waarbij dit certificaat nietig is verklaard wegens niet voldoen aan het in artikel 3, onder a van de Verordening bepaalde. Trastuzumab is net als tocilizumab een gehumaniseerd monoklonaal antilichaam. Het octrooi EP 153 114 roept de prioriteiten in van 8 februari 1984 en 11 januari 1985. De rechtbank achtte het, ondanks het feit dat de conclusies van het octrooi reeds expliciet beperkt waren tot muriene antilichamen, noodzakelijk om de conclusies uit te leggen in het licht van de beschrijving en de tekeningen van het octrooi, om vast te stellen of een gehumaniseerde versie van het antilichaam ook door het octrooi wordt beschermd. In rechtsoverweging 37 oordeelt de rechtbank dat de vervaardigingswijzen in de beschrijving van het octrooi slechts leiden tot monoklonale antilichamen van zuiver muriene oorsprong en dat de gemiddelde

>> Als het gaat om octrooien

vakman, de leer van het octrooi toepassend, slechts kan komen tot een murien monoklonaal antilichaam. Verder stelt de Rechtbank: *"Enige andere werkwijze, die tot bijvoorbeeld slechts gedeeltelijke muriene antilichamen zou leiden, wordt in het octrooi niet geopenbaard. Daarnaar wordt evenmin verwezen, hoewel – als gezegd – de technologie om chimere antilichamen te vervaardigen op de relevante prioriteitsdatum al wel bekend was."*

Analoog aan de trastuzumab zaak openbaart het onderhavige basisoctrooi enkel monoklonale antilichamen van muriene oorsprong, wordt nergens gesuggereerd dat de antilichamen gehumaniseerd kunnen worden, laat staan dat een beschrijving te vinden is hoe dit dient te geschieden. NL Octrooiencentrum zag dan ook niet in op welke gronden in de onderhavige zaak anders besloten zou kunnen worden dan de rechtbank heeft gedaan in de trastuzumab zaak.

3. Het bezwaar

Verzoekster stelt in haar bezwaarschrift dat tocilizumab zonder meer wordt beschermd door de hoofdconclusie van het ingeroepen basisoctrooi. Deze hoofdconclusie is een stofconclusie voor een stof die een monoklonaal antilichaam is met de in de conclusie genoemde specifieke bindingseigenschappen. Verzoekster heeft als eerste de monoklonale antilichamen met deze specifieke bindingseigenschappen gevonden, waardoor de stofconclusie alle versies van de stof beschermt. De hoofdconclusie is niet beperkt tot een monoklonaal antilichaam afkomstig van één diersoort. Tocilizumab heeft de in de hoofdconclusie genoemde eigenschappen en heeft bijkomend de eigenschappen dat het gehumaniseerd is en tot het type IgG1 behoort. Het valt daarmee onder de ruime bescherming van de hoofdconclusie van het basisoctrooi. Verzoekster wijst, ten overvloede, nog op passages in de beschrijving (blz. 2 regels 7-8, blz. 3 regels 10-12 en 38-39) en het verleningsdossier (Communication van de examiner d.d. 27 december 1994), waaruit blijkt dat de octrooihouder zich niet heeft willen beperken tot monoklonale antilichamen die van één bepaalde diersoort afkomstig zijn.

Het latere octrooi voor een gehumaniseerd antilichaam, EP 0 628 639 B1, moet enkel gezien worden als afhankelijk octrooi waarbij de stof van deze keuze uitvinding nog steeds onder het overkoepelende (onderhavige) octrooi valt. Verzoekster acht de verlening hiervan niet relevant voor de onderhavige zaak.

Verzoekster vindt de uitspraak van de rechter in de trastuzumab zaak evenmin relevant. In die zaak waren de conclusies expliciet beperkt tot muriene monoklonale antilichamen, in tegenstelling tot het onderhavige basisoctrooi. Bovendien zou NL Octrooiencentrum zich niet op een lijn mogen stellen met een uitspraak gedaan door een civiele rechter.

In het bezwaarschrift en ter zitting heeft verzoekster betoogd dat NL Octrooiencentrum ten onrechte de toets hanteert die het (civiele) Gerechtshof in het atorvastatine-arrest zou hebben opgedragen. Het Gerechtshof legt een verband met artikel 84 van het Europees Octrooioverdrag, welke luidt: *"The claims shall define the matter for which protection is sought. They shall be clear and concise and be supported by the description."* Maar artikel 84 mag na verlening geen rol spelen. Bovendien lijkt NL Octrooiencentrum gezien de uitleg van de conclusies in het licht van de beschrijving, welke lijken te zijn ontleend aan het protocol bij artikel 69 van het Europees Octrooioverdrag¹, zich juist te mengen in

¹ Protocol on the Interpretation of Article 69 EPC of 5 October 1973 as revised by the Act revising the EPC of 29 November 2000

Article 1

General principles

Article 69 should not be interpreted as meaning that the extent of the protection conferred by a European patent is to be understood as that defined by the strict, literal meaning of the wording used in the claims, the description and drawings being employed only for the purpose of resolving an ambiguity found in the claims. Nor should it be taken to mean that the claims serve only as a guideline and that the actual protection conferred may extend to what, from a consideration of the description and drawings by a person skilled in the art, the patent proprietor has contemplated. On the contrary, it is to be interpreted as defining a position between these extremes which combines a fair protection for the patent proprietor with a reasonable degree of legal certainty for third parties.

Article 2

Equivalents

het vaststellen van de beschermingsomvang. Voorts zou een deskundige niet twifelen aan de duidelijkheid van de conclusies en zich dus niet aangespoord voelen om de beschrijving te raadplegen.

Het criterium zou bovendien vaag zijn en het zou volstrekt onduidelijk zijn welke informatie NL Octrooicentrum in dergelijke gevallen zou gebruiken. Verzoekster vindt daarom dat NL Octrooicentrum slechts marginaal zou moeten toetsen of is voldaan aan artikel 3(a).

Tenslotte heeft verzoekster ook aangegeven dat in een aantal landen, te weten Zweden, Oostenrijk, Zwitserland, het Verenigd Koninkrijk, Italië, Frankrijk en Duitsland, certificaten zijn verleend op basis van dezelfde vergunningen en basisoctrooi als in de onderhavige zaak, overigens zonder daarbij argumenten aan te halen ten faveure van verlening.

4. Beoordeling van het bezwaar

NL Octrooicentrum overweegt thans het volgende:

De Rechtbank 's-Gravenhage en in beroep het Gerechtshof 's-Gravenhage zijn uitsluitend bevoegd in een nietigheidsprocedure te oordelen of NL Octrooicentrum in strijd met artikel 3 een certificaat heeft afgegeven. Het Gerechtshof heeft in het Atorvastatine-arrest uiteengezet wat naar zijn mening de taak van NL Octrooicentrum is bij het vaststellen of is voldaan aan artikel 3(a). De desbetreffende overwegingen van het Gerechtshof in paragrafen 9 en 10 hebben een algemene strekking; dat die zaak betrekking had op een enantiomeer heeft daarbij namelijk geen enkele rol gespeeld.

Strikt genomen kan, zoals verzoekster terecht stelt, het Gerechtshof NL Octrooicentrum geen bindende instructies opleggen. Dat zal het Gerechtshof ongetwijfeld zelf ook wel beseft hebben. Maar het is uiteraard tamelijk onwenselijk, gelet op de rechtszekerheid voor derden, als NL Octrooicentrum op eigen gronden certificaten zou verlenen in de

For the purpose of determining the extent of protection conferred by a European patent, due account shall be taken of any element which is equivalent to an element specified in the claims.

>> Als het gaat om octrooien

wetenschap dat die waarschijnlijk een toets bij de civiele rechter niet zouden doorstaan. Om die reden is enige terughoudendheid geboden bij het varen van een eigen koers. Niettemin zal NL Octrooicentrum het Gerechtshof niet blindelings volgen en de argumenten van verzoekster dat de opvatting van het Gerechtshof niet juist is op haar waarde beoordelen.

Verzoekster acht het onjuist dat het Gerechtshof de toets van artikel 3(a) in verband brengt met artikel 84 EOv. Om te begrijpen in wat voor context het Gerechtshof daarnaar verwijst wordt hier de gehele paragraaf 10 uit het arrest ingevoegd:

*"De (thans ter toetsing voorliggende) door OCNL bij de verlening van het ABC behandelde vragen zijn, samengevat: voor welke nieuwe en inventieve materie, gezien de stand der techniek, heeft het EOB uitsluitende rechten verleend en behoort tot die materie ook het in de marktvergunning genoemde "product", het enantiomeer zuivere atorvastatine? Daarbij wordt uitgegaan van de gemiddelde vakman met niet alleen technische kennis op het onderhavige vakgebied, maar ook met octrooirechtelijke kennis. Immers, een octrooi is niet alleen een technische publicatie, maar ook een absoluut recht waarmee - door middel van de door het EOB aanvaarde conclusies - een octrooi-monopolie wordt verleend. De gemiddelde vakman zal dan ook beginnen met een lezing van conclusie 1 van het octrooi, omdat artikel 84 EOv bepaalt: "The claims shall define the matter for which protection is sought. They shall be clear and concise and be supported by the description. " Hierbij verdient nog opmerking dat OCNL bij zijn verleningstaak van het ABC niet beperkt is tot de door de aanvrager ingebrachte stukken, doch ambtshalve informatie kan inwinnen, waarbij, indien nodig, ook het verleningsdossier van het (in dit geval Europese) octrooi wordt geraadpleegd (vgl. het arrest van het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen van 23 januari 1997, r.o. 46 (Biogen/Smithkline) Bijblad Industriële Eigendom (1997, nr. 10, blz. 113*125))."*

Naar de mening van NL Octrooicentrum heeft het Gerechtshof met de verwijzing naar artikel 84 niet meer willen zeggen dan dat de materie (in

>> Als het gaat om octrooien

het Engels: 'subject-matter') bepaald wordt door de conclusies en bijvoorbeeld niet de gehele beschrijving. Dat de materie bepaald wordt door de conclusies is trouwens ook het standpunt van verzoekster (zie par.16 pleitnota). Voor het Gerechtshof zijn de conclusies het vertrekpunt voor het onderzoek of het specifieke product beschermd wordt door het octrooi. Het Gerechtshof gaat er zonder meer vanuit dat deze conclusies gelezen mogen worden in het licht van het verleningsdossier en, zo blijkt uit de daaropvolgende paragrafen, de beschrijvingsinleiding en de tekeningen. Voor verzoekster komt dat neer op herhaalde toepassing van artikel 84, m.a.w. het opnieuw vaststellen van de materie van het octrooi. NL Octrooiencentrum is het hier niet mee eens. De materie van het octrooi ligt vast in de conclusies en de geldigheid van die conclusies staat niet ter discussie. Er wordt enkel teruggerepen op de beschrijvingsinleiding voor een juist begrip van wat de octrooiaanvrager met de termen in de conclusies heeft willen uitdrukken. Het behelst dus niet meer dan een contextuele uitleg. Een dergelijke uitleg lijkt vanzelfsprekend, misschien dat daarom het Gerechtshof die stap niet eens toelicht. De betekenis van woorden of zinnen is nu eenmaal afhankelijk van de context waarin ze worden gebruikt en kan in de loop der tijd veranderen.

Een dergelijk contextuele uitleg staat ook niet gelijk aan het vaststellen van de beschermingsomvang van het octrooi. De beschermingsomvang is namelijk ruimer omdat de civiele rechter, die uitsluitend is bevoegd dit vast te stellen, daarbij ook rekening moet houden met een billijke bescherming aan de octrooihouder, zonder overigens zo ver te gaan dat geen redelijke rechtszekerheid aan derden wordt geboden (conform het protocol bij artikel 69).

Volgens verzoekster zou de vakman de beschrijving pas raadplegen als hij daartoe aangespoord wordt. Daarmee kiest verzoekster voor een tekstuele (letterlijke) uitleg van de conclusies waarbij pas bij twijfel de context een rol zou mogen spelen. Een dergelijke interpretatie van de conclusies kennen we uit het oude Engelse octrooirecht, maar daar is een dergelijke aanpak inmiddels allang verlaten en is een contextuele uitleg

gebruikelijk². In het Nederlandse octrooirecht is stevast uitgegaan van een contextuele uitleg. Verzoekster heeft niet beargumenteerd waarom er een aanleiding nodig moet zijn om de context, de beschrijving, te raadplegen. NL Octrooiencentrum vermag daarom niet in te zien waarom de contextuele uitleg die het Gerechtshof voorstaat op een misvatting berust.

De materie van het octrooi is geen vaag begrip. Het is namelijk gedefinieerd in artikel 84 van het EOV. Een contextuele uitleg van een octrooi, waarbij de hele beschrijving en de tekeningen aandachtig worden bestudeerd, passen octrooiverlenende instanties al sinds jaar en dag toe, bijvoorbeeld bij de vaststelling of een octrooi een bepaalde verbinding openbaart in verband met het nieuweheidsvereiste. Daarbij wordt rekening gehouden met de algemene kennis van de vakman tot wie het octrooi zich richt. Aan de hand van welke documenten die kan worden bepaald is uitvoerig in de jurisprudentie aan bod geweest.

De marginale toetsing die verzoekster propageert acht NL Octrooiencentrum dan ook onder meer in strijd met de Algemene wet bestuursrecht die het bestuursorgaan (i.c. NL Octrooiencentrum) opdraagt zijn beslissingen zorgvuldig te nemen (artikel 3.2). Het zou bovendien ook in strijd zijn met artikel 3.46: *"Een besluit dient te berusten op een deugdelijke motivering."*

Aldus concludeert NL Octrooiencentrum dat verzoekster geen steekhoudende argumenten heeft aangevoerd waarom de opvatting van het Gerechtshof onjuist is.

Voor het vaststellen van de materie van het onderhavige octrooi leest NL Octrooiencentrum dus de conclusies in het licht van de beschrijving. Op blz. 2 regels 10-52 van de beschrijving worden in de meeste brede bewoordingen de monoklonale antilichamen besproken. De

² Voor een overzicht van de ontwikkelingen van het Engelse octrooirecht zie de beslissing van het House of Lords in *Kirin-Amgen Inc and others (Appellants) v. Hoechst*, 21 oktober 2004, gepubliceerd op <http://www.publications.parliament.uk/pa/ld200304/ldjudgmt/jd041021/kirin-1.htm>, i.h.b. par. 27-30

daaropvolgende tekst heeft enkel betrekking op muriene monoklonale antilichamen. De passage op blz. 2 beschrijft dat de monoklonale antilichamen volgens de uitvinding worden bereid "*according to conventional procedures*", "*according to methods well-known in the art*", bijvoorbeeld "*by immunizing a mammal such as a mouse with any of the above-mentioned antigens, obtaining spleen cells from this animal, fusing the cells with established myeloma cells, and then cloning a hybridoma producing a monoclonal antibody having a desired reactivity*" (zie regels 38-40, 47-49). Humaniseren van antilichamen was op de prioriteitsdatum geen conventionele techniek. Zoals in de bestreden beschikking uiteengezet was de eerste publicatie van Riechmann over humaniseren amper een jaar daarvoor verschenen. Verzoekster heeft dit ook niet gemotiveerd bestreden. Uit het latere octrooi van Chugai blijkt bovendien dat de toepassing van humaniseren bij monoklonale antilichamen tegen de IL-6 receptor zelfs heel bijzonder is. Dat octrooi is immers verleend voor zulke gehumaniseerde monoklonale antilichamen en die uitvinding is door het EOB inventief bevonden t.o.v. de stand van de techniek waartoe is gerekend het onderhavige octrooi en de publicatie van Riechmann. De vakman zal daarom concluderen dat tot de materie van het onderhavige octrooi kunnen worden gerekend monoklonale antilichamen tegen de IL-6 receptor bereid via conventionele methoden. Daartoe behoort tocilizumab niet.

In één opzicht wijkt dit oordeel wel af van de beslissing in eerste aanleg: Thans ziet NL Octrooiencentrum in dat de materie van het octrooi ook omvat monoklonale antilichamen van andere zoogdieren dan de muis. Er staat immers "*immunizing a mammal, such as a mouse*". Daarbij kan (cf. regel 36) gedacht worden aan geiten, schapen of konijnen. Inenten van mensen voor het opwekken van antilichamen is in een laboratoriumsituatie niet mogelijk en bovendien leidt dat niet tot gehumaniseerde antilichamen want daarbij gaat men uit van antilichamen van niet-menselijke oorsprong die met recombinante technieken worden bewerkt.

Daarmee stelt NL Octrooiencentrum niet dat het octrooi destijds te ruim zou zijn verleend. Ten eerste kan men het de octrooiaanvrager en de octrooiverlenende instantie niet aanrekenen dat zij de ontwikkeling van het humaniseren niet hebben voorzien. Het behoorde immers niet tot de algemene vakkennis. Ten tweede is hier niet mee gezegd dat volgens NL Octrooiencentrum een geneesmiddel met tocilizumab geen inbreuk maakt op het octrooi. Het is niet uitgesloten dat de civiele rechter concludeert dat een dergelijk product toch inbreuk maakt, bijvoorbeeld bij wege van equivalentie. De vrees van verzoekster dat een derde uit de beslissing van NL Octrooiencentrum betekenis kan ontlelen in het kader van de geldigheid of de inbreukvraag is daarom onterecht.

Het oordeel van NL Octrooiencentrum sluit ook aan bij de doelstelling van de Verordening. Zoals blijkt uit de overwegingen is de doelstelling van de Verordening uitvinders van een nieuw geneesmiddel te compenseren voor het verlies aan bescherming omdat eerst een vergunning voor het in de handel brengen van het product moet worden verkregen. Verzoekster is niet de uitvinder van een geneesmiddel met tocilizumab omdat dit met de kennis die in het octrooi wordt geopenbaard niet vervaardigd kan worden. Die eer komt Chugai toe die voor die uitvinding een octrooi hebben gekregen en daarom met een certificaat zijn gecompenseerd. Verzoekster heeft weliswaar een belangrijke bijdrage geleverd aan de techniek door met de eerste monoklonale antilichamen tegen de IL-6 receptor te komen, hetgeen in het octrooi van Chugai ook wordt erkend (par. [0009]), maar dit was op zich niet voldoende om te komen tot een nieuw geneesmiddel dat op de markt mag worden gebracht. Daarom past het juist niet binnen de doelstelling van de Verordening om verzoekster met een certificaat te belonen.

Ten aanzien van de zaak trastuzumab wordt het volgende opgemerkt. In deze zaak koos de Rechtbank ervoor om niet de materie van het octrooi vast te stellen maar de beschermingsomvang. Dat was een logische keuze omdat niet alleen de geldigheid van het certificaat maar ook inbreuk op het octrooi aan de orde was. Wanneer eenmaal is vastgesteld dat een

>> Als het gaat om octrooien

product buiten de ruime beschermingsomvang van een octrooi valt, dan valt het ook buiten de engere materie van het octrooi en staat daarmee al de nietigheid van het certificaat vast. De benadering van de Rechtbank is dus een andere. De Rechtbank gaat daarom ook niet enkel uit van de conclusies maar houdt ook rekening met billijke bescherming voor de octrooihouder en redelijke rechtszekerheid voor derden. Desalniettemin kan uit dit vonnis worden afgeleid dat trastuzumab ook buiten de materie van het octrooi valt. Cruciaal in de overwegingen van de Rechtbank was niet, zoals verzoekster beweert, dat het octrooi beperkt was tot conclusies gericht op muriene antilichamen. Dat aspect noemt de Rechtbank niet wezenlijk voor de uitvinding (zie par. 35). Cruciaal voor de Rechtbank was de beschrijving waar enige verwijzing naar andere diersoorten ontbreekt (zie par. 38). In dat opzicht is er dus wel een parallel te trekken met het onderhavige octrooi waar de beschrijving eveneens een beperkte lezing rechtvaardigt.

Tenslotte heeft verzoekster ook aangegeven dat in een aantal landen, te weten Zweden, Oostenrijk, Zwitserland, het Verenigd Koninkrijk, Italië, Frankrijk en Duitsland, certificaten zijn verleend op basis van dezelfde vergunningen en basisoctrooi als in de onderhavige zaak, overigens zonder daarbij argumenten aan te halen ten faveure van verlening. NL Octrooicentrum is niet gebonden de uitvoeringspraktijk in andere EU-landen zonder meer te volgen. Nu geen inhoudelijke argumenten genoemd worden uit de verleningsprocedures in deze landen, ziet NL Octrooicentrum geen aanleiding deze te volgen.

5. Conclusie

NL Octrooicentrum handhaaft zijn oordeel dat aanvraag 300387 om een aanvullend beschermingscertificaat niet voldoet aan de in artikel 3, aanhef en onder a van de Verordening gestelde voorwaarde.

Aldus gedaan te Rijswijk, 7 september 2010

Aanwinsten infotheek NL Octrooiencentrum, periode augustus t/m september 2010

Case Law of the Boards of Appeal of the European Patent Office. - 6th ed.

Vienna : European Patent Office, 2010

The revised and expanded sixth edition of "Case Law of the Boards of Appeal of the European Patent Office" was published in August 2010. The book takes account of decisions available in writing at the end of December 2009, plus a number of important ones from the first two months of 2010. Its individual chapters have also been comprehensively updated in the light of the EPC 2000 revision. It will be an invaluable source of information for anyone concerned with European patent law - as will the annual supplements published as special editions of the EPO Official Journal.

Duurzame elektriciteitsproductie met windenergie : vanuit de invalshoek van octrooipublicaties / Oomen, Philip G.M.

Rijswijk : Octrooiencentrum Nederland, 2010

Eind jaren negentig zijn er in Europa afspraken gemaakt over elektriciteitsproductie uit duurzame bronnen. Volgens deze afspraken moet in 2010 22,1% van de energie op duurzame wijze worden verkregen. In Nederland is een Taskforce Energietransitie opgericht. De Taskforce richt zich op zeven thema's om een duurzame energievoorziening te realiseren. Een van de zeven thema's is duurzame elektriciteitsvoorziening. Binnen dit thema zijn Windenergie op zee en Windenergie op land twee van de benoemde transitiepaden. Met behulp van een onderzoek in de octrooiendatabase wordt er inzicht gegeven in de mate waarin innovatie op het gebied van windenergie plaatsvindt. Dit rapport beoogt deze situatie te beschrijven.

Edison's electric light : the art of invention. - rev. ed. / Friedel, Robert; Israel, Paul; Finn, Bernard S.

Baltimore : John Hopkins university press, 2010

In September 1878, Thomas Alva Edison brashly -- and prematurely -- proclaimed his breakthrough invention of a workable electric light. That announcement was followed by many months of intense experimentation that led to the successful completion of his Pearl Street station four years later. Edison was not alone -- nor was he first -- in developing an incandescent light bulb, but his was the most successful of all competing inventions. Drawing from the documents in the Edison archives, Robert Friedel and Paul Israel explain how this came to be. They explore the process of invention through the Menlo Park notes, discussing the full range of experiments, including the testing of a host of materials, the development of such crucial tools as the world's best vacuum pump, and the construction of the first large-scale electrical generators and power distribution systems. The result is a fascinating story of excitement, risk, and competition. Revised and updated from the original 1986 edition, this definitive study of the most famous invention of America's most famous inventor is completely keyed to the printed and electronic versions of the Edison Papers, inviting the reader to explore further the remarkable original sources.

The handbook of European intellectual property management : developing, managing and protecting your company's intellectual property. - 2nd ed. / Jolly, Adam ; Philpott, Jeremy

London : Kogan, 2009

Produced in association with the European Patent Office, The Handbook of European Intellectual Property Management shows how enterprises can use the IP system within Europe to develop an effective commercial strategy, exploit an innovation, build a brand, find a clear route to market and raise funds. Drawing on a wide range of commercial experience and professional expertise, it provides a practical and easy-to-follow account of how businesses can put IP at the heart of their business and manage it as an asset.

Intellectual property : valuation, exploitation, and infringement damages ; 2010 cumulative supplement / Smith, Gordon V. ; Parr, Russell L.

Hoboken : Wiley & Sons, 2010

This book is designed to simplify the process of attaching a dollar amount to intangible assets, be it for licensing, mergers and acquisitions, loan collateral, or investment purposes. It provides

practical tools for evaluating the investment aspects of licensing and joint venture decisions, and discusses the legal, tax, and accounting practices and procedures related to such arrangements; examines the business economics of strategies involving intellectual property licensing and joint ventures; and provides analytical models that can be used to determine reasonable royalty rates for licensing and for determining fair equity splits in joint venture arrangements.

Introduction to intellectual property law in Korea 2010
Seoul : Kim & Chang intellectual property group, 2010

Managing Intellectual Property IP handbook 2010
London : Euromoney Institutional Investor, 2010

The Handbook includes the full results of Managing IP's annual IP survey. The survey provides a unique perspective on IP practice (IP agencies and law firms) based on the experiences of hundreds of clients and practitioners worldwide.

Patent infringement worldwide : claim interpretation, infringement, damages
Cologne : Heymanns, 2010

The development of jurisdiction in the field of patent infringement litigation has gained substantial momentum in the past few years and the financial risks of companies to be held liable for violation of patent rights have considerably increased. Such risks are even higher because it is only in exceptional cases that infringement situations are limited to a single country. Therefore it is essential to evaluate situations with regard to different and sometimes extremely diverging national case law. In 25 country reports the editors together with reputable local experts give an overview of substantive patent law on an international scale and put three focuses on each country considered: Claim interpretation ; Direct and indirect infringement ; Damages.

Patent law and theory: a handbook of contemporary research / Takenaka, Toshiko
Cheltenham: Edward Elgar, 2008

This major new Handbook provides a comprehensive research source for patent protection in three major jurisdictions: the United States, Europe and Japan. Leading patent scholars and practitioners join together to give an innovative comparative analysis both of fundamental issues such as patentability, examination procedure and the scope of patent protection, and current issues such as patent protection for industry standards, computer software and business methods. Keeping in mind the important goal of world harmonization, the contributing authors challenge current systems and propose necessary changes for promoting innovation. Providing useful tips for practitioners to protect their intellectual assets in technologies effectively in the global market, this Handbook will be of great interest to legal scholars and students, as well as lawyers and patent attorneys.

Patents for chemicals, pharmaceuticals, and biotechnology : fundamentals of global law, practice, and strategy. - 5th ed. / Grubb, Philip W.; Thomson, Peter R.
Oxford : University Press, 2010

The chemicals, pharmaceuticals and biotechnology industries worldwide rely upon being able to patent inventions in order to protect investment in research and development, and to reap commercial rewards. An increasingly globalized sector requires a global perspective, and Philip Grubb's highly acclaimed book guides the reader through the legal and procedural complexities of the British, European, Japanese and US patent systems, and explains in detail the role of patent practitioners (both in-house and in private practice) in maximizing the commercial potential of their client's or company's innovative products.

This eagerly awaited fifth edition provides vital updating to take account of the latest legal developments, while retaining focus on the relevant technology and industry practices that sets it apart from more general books on patent law and procedure.

Patents in Europe 2010/2011 : helping business compete in the global economy
London : Globe White page, 2010

This special supplement to the IAM magazine has been designed to provide an overview of the way in which companies can secure effective patent protection in Europe and how they can enforce

their rights should the need arise. At the front end of the publication, we have introductory chapters that look in some detail at specific aspects of the European patenting process. These chapters are then followed by a series of in-depth, country-based contributions in which correspondents consider how patents are enforced in their jurisdictions. In this way, the aim is to build a tool that will be of practical use to European patent owners, as well as those from other parts of the world.

Samen werken aan innovatie : open licenties in de gww / Groot, Rik de Ede : CROW, 2009

Innovatie is in de grond-, water en wegenbouw van groot belang. Daarvoor is het nodig nieuwe kennis te ontwikkelen en te delen. Rijkswaterstaat, Bouwend Nederland, ONRI, Octrooiencentrum Nederland en CROW hebben daarom het Convenant Intellectueel Eigendom gesloten. De publicatie gaat dieper in op intellectuele eigendomsrechten (IE) en de afspraken die daarover in het Convenant zijn gemaakt.

De uitvindergids : verzilver je gouden idee. - 5e dr. / Brongers, Douwe Deventer :Kluwer, 2010

De Uitvindergids is bedoeld voor iedereen die een idee of vinding heeft en deze op de juiste wijze wil uitwerken. De ondertitel 'Verzilver je gouden idee' geeft aan dat dit boek de lezer adviezen verschaft over hoe een idee of vinding aangepakt kan worden om het uiteindelijk succesvol op de markt te brengen. Aan deze druk is de complete octrooiwet toegevoegd, doch vertaald in gewoon Nederlands, zodat iedere lezer deze wet zelf kan lezen. Deze 'Octrooiwet in gewoon Nederlands' bevat geen moeilijke woorden, geen lange zinnen en geen verwijzingen.

Veredelde zaken : de toekomst van de plantenveredeling in het licht van de ontwikkelingen in het octrooirecht en het kwekersrecht

Wageningen : CGN, 2009

Plantenveredeling dient een groot maatschappelijk belang. Twee intellectueel eigendom (IE) systemen zijn van belang in de bescherming van planten in deze innovatieve sector: het kwekersrecht en het octrooirecht. Belangrijk voor de plantenveredeling zijn enkele uitzonderingen, zoals de kwekersvrijstelling ('breeder's exemption'), die het octrooirecht niet kent. Uit deze studie blijkt dat het octrooirecht samen met de technologische ontwikkelingen in de biologie bijdraagt aan de huidige concentratie in de plantenveredelingssector, en een bedreiging vormt voor de toekomstige innovatie. De studie leidt tot een aantal aanbevelingen waarvan de belangrijkste zijn: aanpassing van wet- en regelgeving; verhoging van de kwaliteit van octrooien en verbetering van de wijze waarop met octrooien wordt omgegaan.

Ook worden initiatieven voorgesteld voor het economisch, biodiversiteit-, ontwikkeling- en kennisbeleid.

Vom harmonisierten Markenrecht zum harmonisierten Markenverfahren = From harmonised trademark law to harmonised trademark proceedings : Symposium 2009 Bundespatentgericht

München : Bundespatentgericht, 2010

Conference volume Symposium München 26-27 okt. 2009

Waardevolle wetenschap : kennisvalorisatie als derde kerntaak van de universiteit Eindhoven : Technische universiteit, 2010

Het woord 'kennisvalorisatie' dook de afgelopen jaren steeds meer op als overkoepelende term voor innovatie, kennistransfer, samenwerking met bedrijven en het creëren van spin-offs. Inmiddels is kennisvalorisatie voor veel universiteiten naast onderwijs en onderzoek- een derde kerntaak geworden. 'Waardevolle wetenschap' gaat over deze derde kerntaak van de universiteit.

[terug naar nieuwsbrief](#)